

ფედერალური
აჩრდილები
კანადის
ციხეებში

The Case of Brainwashing

ფედერალური
აჩრდილები
კანადის ციხეებში

ვანტანგ მახნიაშვილი

ვახტანგ მახნიაშვილი

ფედერალური აჩრდილები

კანადის ციხეებში

THE CASE OF BRAINWASHING

***FEDERAL SHADOWS
IN THE CANADIAN PRISONS
The Case of Brainwashing***

With English Digest

Vakhtang Makhniashvili

გამომცემლობა „უნივერსალი“
თბილისი 2015

UDC (უაკ) 821353.1-94
მ – 446

ავტორის შესახებ

ვახტანგ მახნიაშვილი, 2003-ში ჩრდილოამერიკაში ემიგრაციამდე, სადაც მან თორმეტი წელი დაჰყო, იყო ფილოსოფიის ლექტორი და მკვლევარი თბილისის ივანე ჯავახიშვილის სახელობის უნივერსიტეტში და სავლე წერეთლის სახელობის ფილოსოფიის ინსტიტუტში. მას აქვს გამოქვეყნებული სტატიები და თარგმნები ფილოსოფიაში. ამჟამად იგი ცხოვრობს თბილისში.

ABOUT THE AUTHOR

Vakhtang Makhniashvili is a philosopher and a freelance writer. Before immigrating to North America in 2003, where he lived for twelve years, he was a philosophy researcher and lecturer at Tbilisi State University and the Institute of Philosophy of Georgian Academy of Sciences. He has published philosophical articles and translations. Currently he lives in Tbilisi, Georgia.

© ვ. მახნიაშვილი, 2015

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2015

თბილისი, 0179, ი. ჯავახიშვილის გამზ. 19, ☎: 2 22 36 09, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal@internet.ge

ISBN 978-9941-22-624-3

For Lela

ს ა რ ჩ ე ვ ი

შესავალი	7
1. „სხვების“ აღმოჩენა	12
2. ქიმიური დარწმუნება და იძულებითი ფარმაკოლოგია	27
3. უძილობა და რეალობა	36
4. პარალელური ფუნქციები	42
5. პუდელის ინკუბატორი	49
6. ერთსახინი ფანტომები და ჟონვადობა	58
7. მილჰევენი	63
8. ვერქვორთი – სამზარეულო	73
9. კანქვეშა ტერორი	80
10. პროგრამა	86
11. ხეიბრები და ნელი სიკვდილის სემანტიკა	93
12. კონცეფტური ჩანართი	97
13. ეკლესია	102
14. ჰოლიზმი	115
15. საკანში	118
16. არშემდგარი მოქცევა	120
17. წამოსვლა	123
ეპილოგი	125

დ ა მ ა ტ ე ბ ა

ემიგრანტი	129
პოლიტიკური	142
წერილი	147
საბუთები	163
პოსტსკრიპტუმი	177

CONTENTS

Introduction.....	180
1. Discovery of "Others"	182
2. Chemical Persuasion and Coercive Pharmacology	184
3. Sleep deprivation and Reality.....	187
4. The Parallel Functions.....	188
5. The Poodle Incubator	190
6. Uniface Phantoms and the Leakage	192
7. Millhaven	195
8. Warkworth – the Kitchen	199
9. Hypodermic Terror	202
10. The Program	204
11. The Cripples and the Semantics of Slow Death	209
12. Conceptual Insert	213
13. The Church.....	215
14. Holism	221
15. In the Cell.....	223
16. Failed Conversion	224
17. Departure	226
Epilogue.....	226

შესავალი

ის, ვინც თვლის, რომ ამერიკის უახლესი სამხედრო-პოლიციური აქტივიზმი გლობალიზაციის აუცილებელი ელემენტია, შესაძლოა ასევე თვლის, რომ უხილავი პატიმრები (ghost detainee), პლანეტაზე მიმოხვეული შავი საიტები და ფსიქო-ფიზიკური წამების შესახებ მოთხრობები კიდევ კარგა ხანს იქნება გლობალური რეალობის მუქი პერიფერული ფონი. დაფარულის ინფორმაციული ხელმისაწვდომობა – ვიკიპედიის სინდრომი – კიდევ ერთი ფაქტორია, რომელიც გარკვეულწილად განაპირობებს იმ რეალობის მიმართ ადაპტაციას. მეორე ფაქტორია ის შთაბეჭდილება, რომელიც ფარული ციხეების შესახებ გარკვეულ მედიურ მიმართულებებს ახლავს და რომელიც ნორმალურობის ცენტრალურ სოციალურ სივრცეს და პათოლოგიურობის იმ პერიფერულ ზონას წარმოადგენს როგორც ერთმანეთისგან მკაფიოდ გამიჯნულ რეალობებს. არსებობს სხვა მიმართულებაც, რომელიც ორ რეალობას შორის ზღვარს ხედავს როგორც ბუნდოვან, ილუზორულ ხაზს, რომლის მოხელთება არც ისე იოლია.

მოცემულ ნარკვევში აღწერილი ფაქტები უარყოფენ მყარი გამიჯნულობის თვალსაზრისს. ისინი ასევე უჩვენებენ, რომ გლობალური ჟანდარმერიის შემოქმედებითობა შესაძლოა კიდევ უფრო შთამბეჭდავი იყოს, როდესაც საქმე ეხება საკუთარი უკანონო ქმედებების კამუფლაჟს, ვიდრე ამას შავი საიტების შესახებ ისტორიებიდან ვასკვნივთ.

ნარკვევი ავტობიოგრაფიულია. ამბავი 2010 წლის ნოემბერში, კანადის ერთ-ერთ პროვინციულ ციხეში დაიწყო და დასრულდა ოთხწლიანხვერის შემდეგ კანადის ფედერალურ ციხეში. როდესაც ვუფიქრდები, თუ რა არის იმ გამოცდილების უშინაგანესი თავისებურება, ცნებათა სიმრავლე ართულებს ამ კითხვაზე პასუხს. შეიძლება აღწერილიყო ის „პრივატულობის სრული კვდომის“ ტერმინებში? ტრივიალური ჩანს იმის მტკიცება, რომ ციხის გამოცდილებისთვის ეს ცნება რელევანტურია. თანამედროვე ციხე ტოტალური კონ-

ტროლის პარადიგმული ნიმუშია. ამკარა და ფარული კამერები, პროფესიონალი დამსმენები, პატიმრებად გადაცემული პროფაილერები და თვალთვალის სხვა ტექნოლოგიები თანამედროვე დასავლური ციხის ყოველდღიური ცხოვრების ორგანული ნაწილია.

წმინდა თვალთვალი – პასიური, ტექნოლოგიზირებული აღქმის ფორმათა მოცემულობა – ვერ ასახავს იმ გამოცდილების არსს. აღქმითი აპარატი მხოლოდ ერთი კომპონენტია. თანამედროვე პანოპტიკონი – მრავალშრიანი თვალთვალის მობილური ინსტრუმენტი – არის აქტიური ჩარევების, „ინტერვენციების“ იმ სისტემის ნაწილი, რომელიც აღნიშნული ტოტალური კონტროლის სულია.

სრულყოფილი თვალთვალი და აქტიური ჩარევები აყალიბებს იმ გამოცდილებას, რომლის აღწერაც მოცემული ნარკვევის მიზანია. მისი არსი თავსდება „ფსიქოლოგიური ზენოლის“, „იძულებითი დარწმუნების“ და „ტვინის გამორეცხვის“ მცდელობის ტერმინებში. შესაძლოა ტერმინი „ტვინის გამორეცხვა“ ამ სამიდან საუკეთესო კანდიდატია. ამ ტერმინის სირთულე მისი ბუნდოვანება და უზუსტობაა. იგი ხშირად ფარავს საკმაოდ განსხვავებულ ფენომენებს. თანამედროვე მედიის და სარეკლამო სერვისების იმიჯ-წარმოების სოციო-ფსიქოლოგია და პავლოვ-სკინერისეული კონდიციონირების ინსტიტუციონალური პრაქტიკა, ცხადია, არ არის ერთი და იგივე. თუმცა, ორივე საერთო პრინციპებს ემყარება. ხსენებული ნაკლის მიუხედავად, „ტვინის გამორეცხვა“ საუკეთესო კანდიდატია იმ აზრითაც, რომ იგი უკეთ აფიქსირებს მანიპულაციური პროცესის გრძელვადიანობის და კომპლექსურობის ასპექტს, ვიდრე დანარჩენი ორი. „ფსიქოლოგიური ზენოლა“ და „იძულებითი დარწმუნება“ უფრო იოლად მიეყენებოდა ტვინის გამორეცხვის პროცესის ცალკეულ ფაზებს, ან საფეხურებს. ცნებით ასპექტზე აქ უფრო მეტ ხანს შეყოვნება გაუმართლებელი იქნებოდა, რადგან მისი შინაარსის დაზუსტება თხრობის იმანენტური ნაწილია.

ამერიკელი სოციოლოგი და საიდუმლო პოლიციის კონ-

ცეფტუალური მკვლევარი გარი მარქსი მის ნაშრომში „რკინის მუშტი და ვილვეტის ხელთათმანი: ტოტალიტარისტული პოტენციალი დემოკრატიულ სტრუქტურებში“ განასხვავებს ერთმანეთისგან ორუელისეულ დასჯის – „რკინის მუშტის“ – მეთოდზე ორიენტირებულ სახელმწიფოს და ცდუნება-შეტყუების ფაქიზი მეთოდების – „ვილვეტის ხელთათმანის“ – პოლიციურ რეჟიმებს. ეს უკანასკნელი თანამედროვე დასავლური სახელმწიფოების ტენდენციაა.¹ ორუელის 1984-ის რეალობა სასჯელის და ე. წ. ავერსიული კონდიციონების მეთოდების დომინანტით გამოირჩევა. წმინდა აკრძალვის პრაგმატიკამ უჩვენა მისი როგორც გრძელვადიანი სოციალური კონტროლის მეთოდოლოგიის მოუქნელობა და არაპრაქტიკულობა. ორუელის დისტოპიის ამ ნაკლს ავსებს ოლდოს ჰაკსლის „საოცარი ახალი სამყაროს“ ორიენტაცია „რბილ მეთოდებზე“. რკინის მუშტს ანაცვლებს ბიო-ქიმიური თერაპიის და პოზიტიური კონდიციონების უმტკივნეულო მეთოდოლოგია.

რკინის მუშტის და ვილვეტის ხელთათმანის ასეთი ბიპოლარული წარმოდგენა მოხერხებულია კონცეფტური ანალიზისთვის. მაგრამ, რეალობის ასაღწერად გაცილებით პრაქტიკულია მათი სინთეზი. ამერიკის ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტოს ე. წ. „უსაფრთხო სახლების“ ოთახებში შესრულებული დასაკითხი პირის წყალში დახრჩობის იმიტაციები, სადაც წამების ობიექტის სამედიცინო თვალყური განაპირობებს პროცედურის ეფექტურობას, არ თავსდება არც წმინდა „რკინის მუშტის“ ინკვიზიციურ ცნებაში და არც „ვილვეტის ხელთათმანიანი“ მაცდური პოლიციელის ხატში. ასევე ძნელია ფსიქოლოგიური წამების სხვა სახეობების კლასიფიკაცია, რომლებსაც სისტემატურად იყენებენ როგორც დასავლეთის დაზვერვის სამსახურები, ისე ამერიკული პოლიციის უწყებები.

¹ Gary Marx: The Iron Fist and the Velvet Glove: Totalitarian Potentials Within Democratic Structures;
<http://web.mit.edu/gtmarx/www/iron.html#note4>.

როგორც ითქვა, მოცემული ნარკვევის მიზანია კანადის ციხეში ჩემი უშუალო გამოცდილების აღწერა. უფრო კონკრეტულად, ესაა მოთხრობა სპეციალიზირებული და ფარული პროგრამის შესახებ, რომელსაც კანადის კორექციული სამსახურები და სახელმწიფო უსაფრთხოების სტრუქტურები აწარმოებენ იმ ქვეყნის ზოგიერთ ციხეში. პროგრამის მეტნაკლებად დეტალურ აღწერამდე მისი არსი ზოგადი ფორმით შეიძლება გამოთქმულიყო შემდეგ დებულებებში.

პროგრამა იყენებს ქვეყნის მოდიფიკაციის კომპლექსურ მეთოდოლოგიას, რომელიც პრინციპულად არღვევს კანადის კანონმდებლობის და საერთაშორისო ადამინის უფლებების უძირითადეს პრინციპებს. ის ფაქტობრივად წარმოადგენს „ტვინის გამორეცხვის“ გრძელვადიან, სისტემურ და უკანონო პრაქტიკას.

კიდევ უფრო შემაშფოთებელია ის, რომ პროგრამაში ჩადებულია თვითდაცვის მექანიზმი: თუკი პირი, რომელსაც ის მიეყენება, გადაწყვეტს პროგრამის და შესაბამისი უკანონობების გასაჯაროებას, ან გასაჩივრებას, ან რაიმე კანონიერი გზით მისგან თავის დაღწევას, იგი გახდება ინტენსიური „გაჟონვის სანინააღმდეგო“ მეთოდების ობიექტი. ძილის წართმევა, გრძელვადიანი გულისრევის ხელოვნური გამონვევა, ფარმაკოლოგიური საშუალებებით ტკივილის მიზანმიმართული მიყენება და მასიური ფსიქოლოგიური მანიპულაცია გახდება მისი ყოველდღიური დამუშავების გზა.

ასეთი პროცედურების წარმატება, როგორც წესი, განსაზღვრავს პიროვნების დროულ პირობით გამოშვებას ციხიდან, ან ამაზე უარის მიღებას კანადის პაროლის საბჭოსგან, რომელიც უშუალოდ თანამშრომლობს პროგრამის მენეჯმენტთან და კანადის კორექციულ სამსახურებთან. ჩემი ვარაუდია, რომ სწორედ ასეთი „წინააღმდეგობის“, ან „არა დარწმუნებადობის“ ფაქტიდან გამომდინარე მივიღე ორჯერ კანადის პაროლის საბჭოს უარი ჩემს მოთხოვნაზე მომხდარიყო ჩემი საქართველოში დეპორტაცია. საბჭოს მოსმენა შედგა ორჯერ: 2013 წლის ივნისში და 2014 წლის დეკემბერში.

გაყალბების სიაშკარავით განსაკუთრებით გამოირჩევა პაროლის საბჭოს 2014 წლის უარი-დასკვნა (იხილეთ საბჭოს დასკვნა და ჩემს მიერ მისი აპელაცია დამატებაში).

ერთი გარემოება, რომელიც კიდევ უფრო ამძაფრებს პროგრამის უკანონობის ფაქტს არის ის, რომ ჩემს საქმეს ჰქონდა მეორე პლანი – პოლიტიკური ასპექტი. ცხადია, არსებობს კრიმინალური წინა პლანი. ამ უკანასკნელის მინიმალური ცოდნის გარეშე ძნელი იქნება იმ მტკიცების გაგება, რომ საქმის მეორე მხარე ძირითადად პოლიტიკურია. ძნელი იქნება, ასევე იმის დანახვა, რომ კრიმინალური და პოლიტიკური ასპექტები მოგვიანებით განვითარდა მიმართულებით, რომელმაც განსაზღვრა „სინდისის პატიმრის“ ცნების რელევანტურობა ჩემს მიმართ. ეს უკანასკნელი განაპირობა ჩემმა შეხედულებამ პროგრამის შესახებ, რომელსაც მე უკანონოდ ვთვლიდი (და ვთვლი) და ასევე იმ ფაქტმა, რომ ამას ჯერ კიდევ ტორონტოს წინასწარი დაკავების საპატიმროდან ვაცხადებდი (იხ. დამატება, ჩემი წერილი. საქმის კრიმინალური და პოლიტიკური ასპექტების შესახებ მოკლე ინფორმაცია ასევე მოცემულია დამატებაში. ისიც უნდა ითქვას, რომ ამ ნარკვევის კითხვის დაწყება მისი დამატების პირველი ორი თავიდანაც შეიძლება).

პროგრამის ერთი თავისებურება აქვე უნდა მოვნიშნო. ის ფაქტი, რომ პიროვნების ბიჰევიორისტულ (ქცევით) ტესტირებას და კონდიცირებას ხშირ შემთხვევაში სჭირდება კონფედერატი – პირი, რომელიც სამიზნე სუბიექტის მიმართ წინასწარ დადგმულ, ფსიქოლოგთან შეთანხმებულ როლს ასრულებს – ცნობილი იქნება ნებისმიერისთვის, ვისაც თანამედროვე დასავლური ფსიქოლოგიის რომელიმე სახელმძღვანელო წაუკითხავს. მაგრამ, განმარტება სჭირდება პროგრამის იმ ასპექტს, რომ რეალური პატიმარი თავსდება სრულად კონტროლირებად გარემოში, სადაც ყველა დანარჩენი „პატიმარი“ ბიჰევიორისტი სპეციალისტი, ან მისი კონფედერატია. ამ მტკიცების სირთულე ისაა, რომ ინტერვენციული კონტროლის მიზნით ადამიანური რესურსების ასეთი მასშტაბური გა-

მოყენება კორპორაციული მედიის მიერ ნასაზრდოები სალი აზრისთვის საკმაოდ დაუფერებლად გამოიყურება – ერთი შეხედვით. იმედია, რომ ქვემოთ მოტანილი აღწერები და კონკრეტული ილუსტრაციები ნაწილობრივ მაინც მოახერხებს ნათელყოს ასეთი ტოტალური კონტროლის ბუნება, და ასევე, მისი ორგანული კავშირი პროგრამის მიზნებთან.

„სხვაების“ აღმოჩენა

„თქვენს საკანში მოათავსებენ დამსმენს. მისი მიზანი იქნება სუკის სასარგებლოდ თქვენზე გავლენის მოპოვება, რისთვისაც იგი ნებისმიერ საშუალებას მიმართავს. ...იგი გამოგნურავთ ინფორმაციას, რომელიც გამომძიებელს სჭირდება, შეგიქმნით საკანში სრულიად აუტანელ ფსიქოპათიურ ატმოსფეროს, დაგირღვევთ ძილს, შეგიშლით ხელს ჭამაში, კითხვაში და ა. შ. გამომძიებელს, როგორც მალე გააცნობიერებთ, არ შეუძლია იმოქმედოს კანონის ფარგლებში, [დამსმენის მეშვეობით] იგი შეეცდება თქვენს დარწმუნებას, დაშინებას, შანტაჟს, დაარღვევს პროცედურულ ნორმებს იმისთვის, რომ მოაგროვოს საგამომძიებო საბუთები და სხვა.“²

ს. ბლოხის და პ. რედავეის დასავლეთში გახმაურებული ნიგნი, რომელიც გასული საუკუნის სამოცდაათიანებში გამოვიდა, საბჭოთა ფსიქიატრიულ დაწესებულებებში მოხვედრილი შესაძლო „პოლიტიკური პაციენტის“ შემზადებისთვისაც იყო განკუთვნილი. თუმცა, მისი მთავარი დანიშნულება დასავლეთისთვის „პოლიტიკური საავადმყოფოების“ საბჭოთა პრაქტიკის მხილება იყო. ამ კავშირში მავანმა შეიძლება გაიხსენოს, რომ იმ პერიოდიდან სულ ცოტა ხნით ადრე კანადის და ამერიკის ზოგიერთ ფსიქიატრიულ დაწესებულებაში – ალანის მემორიალურ ინსტიტუტში, მაგალითად – ინ-

² Sidney Bloch and Peter Reddaway, *Russia's Political Hospitals: The Abuse of Psychiatry in the Soviet Union*, London, Gollancz, 1977, გვ. 434.

ტენსიურად მიმდინარეობდა ცნობიერების კონტროლის და ტვინის გამორეცხვისთვის განკუთვნილი კვლევები, რომელთა დამკვეთი ამერიკის ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტო იყო, ხოლო რომლის პოტენციური სამიზნე – მესამე სამყაროს ქვეყნების კომუნისტები, რევოლუციონერები და მემარჯვენე რეჟიმების დისიდენტები.

მაგრამ, მოცემულ კონტექსტში მოტანილი ციტატის მნიშვნელობა სხვაა. შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ სუკის დამსმენის მიერ დისიდენტის „დამუშავების“ მეთოდი არ იქნებოდა დაფუძნებული სისტემატურ ბიჰევიორულ მეთოდებზე. სტრესის, დასწავლული უმწეობის, ან ფსიქოლოგიური ძალის გამოცლის პავლოვისეული ცნებების კავშირს ოგანიზმის ხელახალი კონდიციონირების შესაძლებლობასთან ყურადღება ბრიტანელმა ფსიქიატრმა უილიამ სარგანტმა მიაქცია. თუმცა, ბუნებრივია ის ვარაუდიც, რომ ინტუიციურ დონეზე ეს კავშირი კარგა ხანია ცნობილი იყო „დარწმუნების“ პრაქტიკოსებისთვის. ეს არის „მოქცევის“ შესახებ სარგანტის ისტორიული შენიშვნების არსი.³

პიროვნების ხელახალი კონდიციონირების მიზნით სტრესის და ფსიქოლოგიური გამოფიტვის გამოყენების შესახებ ზოგადი დებულებებიდან არ იქნება იოლი იმ ვითარების ნათლად წარმოდგენა, რომელშიც ციხის პატიმრებად გადაცემული ბიჰევიორისტები და მათი კონფედერატები თვეების და წლების მანძილზე ახორციელებენ მეთოდური სტრესირების მეშვეობით სამიზნე პირის დამუშავებას. შემდეგ, „მორჩილების ზენიტის“ დადგომის მოლოდინში, სისტემატურად და მიკროსკოპული სიზუსტით აკვირდებიან სუბიექტის სუგესტიურობის დონის ცვალებადობებს, ხოლო შემდეგ, იწყებენ ახალი განწყობა-აზრების ინექციას მასში – პოლიტიკური ლოიალობის ახალი მიმართულებების ჩათვლით.

³ „Some Cultural Group Abreactive Techniques and their Relation to Modern Treatments“, W. Sargant, <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2081115/pdf/procrsmed0609-0087.pdf>.

ტორონტოს დასავლეთის წინასწარი დაკავების ცენტრში (TWDC) დღის სამ საათზე მიმდევრად. ციხის მიმღები განყოფილების მცველმა რამდენიმე პროტოკოლური კითხვა დამისვა. როდესაც მის ერთ-ერთ კითხვას ოდნავ შესამჩნევი ირონიით ვუპასუხე, რომ თვითმკვლელობას არ ვაპირებდი, მან მომცა ციხის ტანსაცმელი და მიმითითა გასახდელისკენ. სწრაფად გადავიცვი „ჯამპერი“ – წითელი ერთიანი კომბინიზონი, რომელსაც ჰოლივუდის ფილმებიდანაც ვიცნობთ – და გავყევი მცველს განყოფილებისკენ.

ჩემი პირველი შეცდომა ირონია იყო. მორჩილების ნორმატიულობის იმ სამყაროში ირონიულობა, თუნდაც მის უმანკო ფორმაში, აღიქმება როგორც დამოუკიდებლობის, დანაშაულის გრძნობის ნაკლებობის და, ხშირად, როგორც შეფარული, ან სუბლიმირებული აგრესიის ნიშანი. ეს ის ფენომენებია რომელთა მიმართ ყნოსვის სიმძაფრე კონტროლის აგენტების მოვალეობაა. ეს ჯერ არ ვიცოდი.

ჩემი შეცდომის საფასურს ორ საათში გადავიხდი. თუმცა, შეცდომასა და სასჯელს შორის კავშირის დანახვისთვის გაცილებით მეტი დრო და გამოცდილება დამჭირდება.

TWDC-ში ძირითადად ოცდაათკაციანი განყოფილებებია. მაშინ, ცხადია არ ვიცოდი, რომ ე. წ. „დაცვითი მეურვეობის“ (protective custody) განყოფილება, რომელშიც მომათავსეს, პატიმრებად გადაცემული კორექციული სამსახურების თანამშრომლებისგან იქნებოდა დაკომპლექტებული, რომ რეალური პატიმარი მხოლოდ მე ვიქნებოდი. თხრობის გაიოლებისთვის იმასაც ვიტყვი მოკლედ, რომ შესაძლებელია პირველი ორი-სამი თვის მანძილზე განყოფილებაში მოკლე დროით რამდენიმე სხვა რეალური პატიმარიც იყო. მაგრამ, ახალ მისულისთვის საწყის ეტაპზე ამის შემჩნევა ძნელია, რადგან თავიდან ჯერ კიდევ უცნობია თვითონ ბიჰევიორისტთა ჯგუფის არსებობა. უნცობი იყო მათი მეთოდებიც. მათ მიერ ამ მეთოდების გამოყენება კი ერთადერთი გზაა, რომლის მეშვეობითაც დაადგენთ, რომ თქვენს გარშემო მყოფი

პატიმრები, რომელთაგან ზოგი ახალშემოსულია და მცირე ხნით დარჩება განყოფილებაში, ხოლო ზოგი უკვე იქ დაგვხდათ და თვეების მანძილზე თქვენთან ერთად იქნება, რეალურად ფარული პოლიციის სპეციალური განყოფილების წევრები არიან.

განყოფილებაში შესვლისას რამდენიმე „პატიმარი“ მომესალმა. ერთ-ერთმა მათგანმა, „სერვერმა“ მკითხა რა მერქვა. ქართული სახელის გაგონების შემდეგ მიპასუხა: „იცი, ალბათ ამის გამოთქმას ვერავინ მოახერხებს აქ. წინააღმდეგი ხომ არ იქნები ვიქტორი რომ დაგარქვათ დროებით?“ თანხმობის მიცემისას, რა თქმა უნდა, ჯერ არ ვიცოდი, რომ „ვიქტორის“ დარქმევა დადებითი კონდიციონებისთვის გათვლილი პირველი ფსიქო-ბიჰევიორისტული აქტი იყო. ამას გავაცნობიერებ მხოლოდ დროთაგანმავლობაში – მაგალითად, მაშინ, როდესაც ორ თვეში კიდევ ერთი ვიქტორი შემოვა განყოფილებაში და როდესაც პროგრამის წევრების მასთან საუბრები ხშირად იქნება ჩემთან ირიბი საუბრის ფორმა, რომელსაც ზოგჯერ ფსიქოლოგიაში ვიკარიული (vicarious) კომუნიკაცია ეწოდება; ეს დადასტურდება მაშინაც, როდესაც „ვიქტორი“ (გამარჯვება) როგორც ცნება და მასთან დაკავშირებული სხვა ფრაზები – „he is winning“, მაგალითად – გახდება ჯგუფის მიერ ჩემი სუგესტიური დამუშავების ერთ-ერთი მეთოდი, რომლის გამოყენება ჯგუფმა დაიწყო ჩემი სასამართლო განაჩენის გამოტანამდე ორი თვით ადრე და რომლის მიზანი იყო იმ მცდარი აზრის ჩანერგვა, რომ მომავალ სასამართლოზე მაკმარებდნენ უკვე მოხდელ ვადას – თოთხმეტ თვეს, რომელიც ტორონტოს წინასწარი დაკავების საპატიმროში დაყვავი (იხ. ქვემოთ *პუდელის ინკუბატორი, პარალელური ფუნქციები*).

„სერვერი“ არის პატიმარი, რომელიც ითავსებს საკვების დარიგების და განყოფილების დასუფთავების მოვალეობას და, ამის გამო, აქვს გარკვეული არაფორმალური პრივილეგიები (დამატებითი საკვები, ტელევიზორის არხების არ-

ჩვეის უფლება და სხვა). სერვერმა – ასე ოცდათხუთმეტი წლის ტანადი შავკანიანი, სახელად ჯონსონი – წარმიდგინა ჩემი ორი თანამესაკნე და შემპირდა დამატებითი საბნის შოვნას. სალამოს ექვს საათზე საერთო ოთახებიდან საკნებში შესვლა იწყება. ამ დროისთვის ვახშამი ახალ დასრულებულია და შემდეგი დღის დილის შვიდ საათამდე ვრჩებით საკნებში. საკნების კარებები, რომლებიც სამკუთხა საერთო ოთახის ორი კედლის სიბრტყეზეა განთავსებული, გალიის მაგვარ გისოსებს წარმოადგენს, ისე რომ შესაძლებელია ერთი საკნიდან სხვა საკნის მაცხოვრებელთან საუბარი. საკანს აქვს მცირე, უძრავი ფანჯარა, რომელიც რუხადაა შეღებილი. ეს გაუმჭვირვალე ფანჯრები განასხვავებს TWDC-ის „დაცვითი მეურვეობის“ განყოფილებებს ე. წ. „პოპულაციის“ განყოფილებებისგან. „უფანჯრო“ გარემო, მინიმალური სუფთა ჰაერის სეანსები (დღეში ოცი წუთით კედლებით შემოფარგლულ ეზოში), და ხშირი „ლოკ დაუნები“ – საკანში ოცდაოთხსაათიანი ჩაკეტვა, რომელიც უმეტესწილად რამდენიმე დღე გრძელდება – ხელს უწყობს იზოლაციის, დაუცველობის და შინაგანი ფორიაქის განცდის მატებას, როდესაც იქ თვეების მანძილზე რჩება პატიმარი.

ასე, ათ წუთში განყოფილებაში მცველი შემოვიდა. მოუახლოვდა ჩემს საკანს, გაალო კარი და მანიშნა გავყოლოდი. ჩემს შეკითხვაზე თუ სად მივდიოდით, მან მიპასუხა: „თვითმკვლელობის სამეთვალყურეო საკანში“. ჩემმა თანამესაკნეებმა ორაზროვნად გადახედეს ერთმანეთს. ჯერ არ ვიცოდი რას წარმოადგენდა თვითმკვლელობის სამეთვალყურეო საკანი, მაგრამ ვიცოდი, რომ ამის არავითარი საჭიროება არ მქონდა. როდესაც ჩემი ეს შეხედულება მცველს გავუზიარე, მან შემომხედა და მიპასუხა ირონიულად: „მათ უკეთ იციან“.

თვითმკვლელობის სამეთვალყურეო საკანი სეგრეგაციის განყოფილებაშია. მას არა აქვს ფანჯრები, არ არის სკამი და მაგიდა, ხოლო ქვის საწოლი მიშენებულია კედელზე. საკანს აქვს მეტალის ერთიანი კარი. მისი კიდევ ერთი თავისებურება ისაა, რომ როგორც წესი პატიმარს არა აქვს ციხის

ჩვეულებრივი ტანსაცმლის, შიდა საცვლების და ფეხსაცმლის იქ შეტანის უფლება. ამის ნაცვლად, მას აძლევენ მოკლედ კაბის მაგვარ ორმაგი ტილოს მატერიით შეკერილ უსახელო პერანგს. თუკი გასურთ აერიდოთ ცემენტის ცივი იატაკზე ფეხშიშველ სიარულს, ერთადერთი არჩევანია ცემენტის სანოლზე გადაფარებულ ტილოზე დაჯდომა, ან წამოწოლა.

როდესაც მცველმა ჩემი საკნის კარები ჩარაზა გარედან, ვიგრძენი, რომ ორმაგი ტილოს პერანგი ძალიან პატარა ზომის იყო. მასში სუნთქვა ჭირდა. მცირე მინის საკონტაქტო გასახედიდან, რომელიც კარებზე იყო გამოჭრილი, ვერავინ დავინახე. ცოტა ხანში მცველის ფეხის ხმა მომესმა. შევეხმიანე მას და ვთხოვე პერანგის შეცვლა. გარკვეული ახსნა-განმარტებების შემდეგ, მისგან თანხმობა მივიღე.

წიგნის, ან სხვა საკითხავის გარეშე დრო საკმაოდ შენელდა. მბჟუტავი სინათლე კიდევ უფრო ამძაფრებდა შენელებული დროის და დავინროებული სივრცის განცდას.

ძილის შესაძლებლობა დროის დამოკლების იმედია. პროგრამის მესვეურებმა ეს კარგად იციან. ასე, ღამის თერთმეტ საათზე, ქვის სანოლზე ოთხი საათის განმავლობაში ჯდომის, წოლის, სიარულის და იოგას ვარჯიშის შემდეგ, დაძინება დავაპირე. სწორედ ამ დროს გვერდით მდებარე ოთახიდან შემომესმა როკ-მუსიკის ხმა. როგორც მერე დავადგინე, ოთახი მეთვალყურე მცველებს ეკუთვნოდა. იზოლატორის საკნებში არ არის ტელევიზორი და რადიო, ან რაიმე სხვა საშუალება, რომელიც მუსიკის წყარო იქნებოდა.

ძილის მოლოდინი თანდათან გადაიქცა მუსიკის დასასრულის მოლოდინად. ღამის პირველი საათი იქნებოდა, როდესაც გავაცნობიერე, რომ ეს მოლოდინი უაზრობა იყო. თუმცა, ამის გაცნობიერება ვერ დამეხმარა თავი დამეღწია დიფუზიური ბგერების ნაკადისგან. ჩემი ვარაუდით, ჩაძინება შეეძელი დაახლოებით ძილის ხუთ საათზე, როდესაც მუსიკის ხმამ ოდნავ იკლო, ხოლო ღამის წრიალით დაქანცული სხეული მორჩილად შეეგუა ბგერების თერაპიას.

თვითმკვლელობის სამეთვალყურეო საკანში ორი დღე

დავყავი. შემდეგ, დავბრუნდი განყოფილებაში და ნელ-ნელა გავიცანი თანამესაკნეები და სხვები.

პირველი ორი თვის თავისებურება TWDC-ში იყო ის, რაც შეიძლება აღინეროს როგორც „დუმილის ნესრიგი“. რამდენიმე სერვერი გამუდმებით იცავდა სიჩუმეს დღის განმავლობაში. ექვსი საათის შემდეგ საკანში ლაპარაკი თითქმის შეუძლებელი იყო. დილის რვა საათიდან საღამოს ექვსამდე საერთო ოთახში მოთავსებული ტელევიზორი ძირითადად მუსიკის არხზე იყო ჩართული – რეპი და სხვა პოპი – რომლის დაუკითხავად გადართვა აკრძალული იყო.

როგორც მოგვიანებით გავაცნობიერე, დუმილის და ნესრიგის რეჟიმი მხოლოდ კონტრასტული ცვლილების შესავალი იყო. 2011 წლის იანვრის ერთ დღეს მცველებმა გვითხრეს, რომ ჩვენსა და მოპირდაპირე განყოფილებას უნდა „გაეცვალა“ ერთმანეთისთვის რამდენიმე პატიმარი. დიეტურებს იქით გადაიყვანდნენ, ხოლო არადიეტურებს – აქეთ. ამ მცირე რეფორმას მოჰყვა რეჟიმის სრული ცვლილება. გადმოიყვანეს რამოდენიმე პატიმარი, რომელთა უმრავლესობა ფიზიკურად გაცილებით შთამბეჭდავი და ათლეტური აღნაგობის იყო. განყოფილება სულ მალე იქცა ხმაურის ლაბორატორიად. სერვერი, რომლის მთავარი მოვალეობა ადრე სიჩუმის დაცვა იყო, მორჩილად გაუჩინარდა ასპარეზიდან და გზა დაუთმო ახალგადმოსულების მეთოდური ქაოსის და ხმაურის რეჟიმს. ხმამალალი შეძახილები, მაგიდაზე ექსცენტრული შეხტომები, პერიოდული გუნდაობა დახვეული ტუალეტის ქალაღით და სხვა ინფანტილურ-ეიფორიული ქმედებები ჩვეულებრივ მოვლენად იქცა.

ეს ცვლილება მაშინაც უცნაურად გამოიყურებოდა, როდესაც ჯერ კიდევ არ ვიცოდი იმ პროგრამაში კონტრასტული ვითარებების ხელოვნური წარმოების ფუნქციური მნიშვნელობა. როგორც უილიამ სარგანტი შენიშნავს, პოზიტიური და ნეგატიური სიგნალების როტაცია ერთ-ერთი მეთოდია, რითაც უნდა მიიღწიოს პიროვნების უკვე არსებული

ჩვევების ნაშლა და ახლების ჩანერგვა.⁴ ერთი დაზუსტება შეიძლებოდა. რამდენადაც აქ სარგანტი ლაპარაკობს სამიზნე სუბიექტის „დაუძღურების“, ან „ფსიქოლოგიური ძალის გამოცლის“ ფაზაზე, რომელიც სუგესტიურობის ზრდის შესამზადებელი ეტაპია, ტერმინები „პოზიტიური“ და „ნეგატიური“ შეიძლებოდა ჩაგვენაცვლებინა ტერმინით „კონტრასტული“. სამიზნე სუბიექტის ფსიქოლოგიური ძალის გამოცლის მისაღწევად არსებითია, რომ მან ვერ მოახერხოს მოცემულ გარემოსთან ადაპტაცია. ესაა კონტრასტული სიგნალების ან ფაზების როტაციის ფუნქცია.

ასეთი კონტრასტული ფაზების მონაცვლეობის ნიმუშად ერთი შემთხვევა გამოდგებოდა, რომელიც დროში ცოტა ნინ უსწრებს მოთხრობის ქრონოლოგიურ დინებას. 2011 წლის გაზაფხულის ერთ დღეს, როდესაც უკვე იმავე ციხის სხვა, ანალოგიურ, განყოფილებაში ვიყავი, სადაც ხმაურის პროცედურები დაწყებული იყო, რამდენიმე „პატიმრის“ ინიციატივით, გაიმართა კრება. ოთხმა წამყვანმა პატიმარმა ცალ-ცალკე წარმოთქვა სიტყვა იმის შესახებ, თუ რატომ იყო საჭირო ჩვენს განყოფილებაში სრული სიჩუმის ნორმის აღდგენა. დაადგინეს ახალი ქცევის წესები. ტელევიზორის ბგერა დაიყვანეს მინიმუმზე. ჩურჩულით ლაპარაკი თითქმის ნორმის დარღვევის ტოლფასი იყო. პატიმრების უმეტესობა საერთოდ დუმდა. კრების ინიციატორები მოჩურჩულეებს გამაფრთხილებელი გადახედვით ახსენებდნენ თავს.

სამარისებური სიჩუმე კრების დასრულებიდან (დილის 9 საათი) ლანჩამდე გაგრძელდა. ლანჩის დასრულებისთანავე კრების ინიციატორებმა სრულიად მოულოდნელად თვითონ დაარღვიეს სიჩუმე. მათ მყისვე აჰყვნენ დანარჩენებიც. ხმა-მაღალი საუბრები და ეიფორიული შეძახილები თანდათან გადაიზარდა სრული ხმაურის და ქაოსის წარმოდგენაში. განყოფილება შეშლილთა სახლს დაემსგავსა.

ხმაურის ამ ფაზამ ერთი ან ორი საათი გასტანა. საღამოს

⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/William_Sargant

ნ საათის შემდეგ, როდესაც საერთო ოთახიდან საკუთარ საკნებში დავბრუნდით, კრების წამყვანებმა კვლავ წამოიწყეს იმ საკითხის საჯარო განხილვა, თუ რატომ მოხდა, რომ სიჩუმის წესრიგი გადაიზარდა ხმაურის უწესრიგობაში. გისოსების მილმიდან წარმოთქმულ ოცნუთიან სიტყვას ჩანართის სახით დაერთო გამომსვლელების აბსურდული გადახვევები დაუკავშირებელ თემებზე, კონტექსტთან სრულიად შეუსაბამო წამიერი სიცილ-ხარხარი და სხვა. დილის და საღამოს ამ კრებების და მათი შუალედური ორგანიზებული ქაოსის წარმოდგენების ერთი არსებითი თავისებურება შემსრულებელთა სახისმეტყველების და სხეულის ენის ფონი იყო. ამ მხარის გადმოცემა გაცილებით რთული იქნებოდა. აქტორთა სახის ექსპრესიის და მათი ვერბალური მეტყველების მნიშვნელობების ურთიერთ შეუსაბამობა ერთი ასპექტია, რომელიც თვალშისაცემი იყო. ასევე იყო კოლექტიური მიმიკური სინქრონიზმი, როდესაც სხვადასხვა პატიმარი სახის ერთსა და იმავე გამომეტყველებას ორგანიზებულად აწარმოებდა.

ამგვარი სიურეალისტური წარმოდგენების კიდევ ერთი თავისებურება ისაა, რომ მათი წმიდა რეპროდუქცია – მომდევნო დღეებში წარმოდგენის ყველა ფაზის და ელემენტის მრავალჯერადი გამეორება – მათი ფანტასტიურობის და უცნაურობის ეფექტს კიდევ უფრო ამძაფრებს. ხმაურის შესახებ ეს კრება მომდევნო დღეების და კვირების მანძილზე გამეორდება სიზმრისეული მონოტონურობის და მოუცილებადობის განცდით, რომელსაც ის რეალურ პატიმარში დატოვებს.

კრების მაგალითი კოლექტიური ირაციონალური დადგმების ნიმუშად გამოდგება. ინდივიდუალური აბსურდის წარმოდგენებს ქვემოთ კიდევ მრავალჯერ შევხვდებით. აქ ზოგადად უნდა შეინიშნოს, რომ ინდივიდუალური და ჯგუფური ირაციონალობის წარმოდგენებს მოცემულ პროგრამაში სამიზნე პიროვნების „მოთელვის“, მისი რეფლექსურ-კრიტიკული ინტელექტის შერბილების და ფსიქოლოგიური დეზორიენტაციის ფუნქცია აქვს, რაც თავის მხრივ, სუგესტიურობის მატების პირობაა. ფსიქოლოგიური ზეწოლის უფრო

პირდაპირი მეთოდების და ფარმაკოლოგიურ-ფიზიოლოგიური ჩარევების გვერდით, ირაციონალობის ეს ინექციები პიროვნების დეზორიენტირების უფრო ფაქიზ სახეობას წარმოადგენენ. ეს წარმოდგენები თანმიმდევრულად ახორციელებენ იმ მეთოდოლოგიურ მოთხოვნებს, რომლებსაც, მაგალითად, ამერიკის ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტოს ფსიქოლოგიური ზენოლის ერთ სახელმძღვანელოში ვკითხულობთ, სადაც „ნონსენსური“ კომუნიკაცია ერთ-ერთი არსებითი პუნქტია.⁵

დავუბრუნდები 2011 წლის იანვარს, როდესაც ჩვენს განყოფილებაში რამდენიმე ახალი პატიმარი გადმოვიდა. ერთ-ერთი მათგანი, წარმოშობით პორტუგალიელი კანადელი, სახელად სტივი, განყოფილებაში ყველაზე უფრო ათლექტური აღნაგობის პატიმარი იყო. მისი ჩემთან ურთიერთობა საკმაოდ დადებითი იყო. მიუხედავად იმისა, რომ იგი იმ პერიოდში გამეფებული უნესრიგობის რეჟიმის წამყვანი აქტივისტი იყო, მისი უშუალო და გარკვეული ინფანტილური ეიფორიულობა დადებით მუხტს ატარებდა.

ერთ დღეს იგი მომიახლოვდა და მითხრა, რომ განყოფილებაში, რომლიდანაც ცოტა ადრე თვითონ გადმოვიდა, ერთი „კარგი რუსი ბიჭი“ იყო. როგორც შევიტყვე, რუსმა არ იცოდა ინგლისური. „იქნება აქეთ გადმოგვეყვანა. შენ მაინც დაელაპარაკები...“ მკითხა მან. იმაში კარგა ხანია დავრწმუნდი, რომ რიგითი ამერიკელის და კანადელისთვის ძნელი გასაგებია, რომ ქართველი არ არის რუსი. სტივი არ იყო რიგითი კანადელი – იგი მხოლოდ ასრულებდა ამ როლს. მეც დავიცავი მისი როლის აღიარებისთვის საჭირო ეტიკეტი და ავუხსენი მას ეს განსხვავება. ამის შემდეგ ვუთხარი, რომ ეცადა რუსის გადმოყვანა და რომ მე დავეხმარებოდი მის ნაცნობს ინგლისურის სწავლაში.

⁵ Alfred W. McCoy, *Cruel Science: CIA Torture and U.S. Foreign Policy*, <http://scholarworks.umb.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1148&context=nejpp> გვ. 233.

მოგვიანებით გაირკვა, რომ „რუსი ბიჭი“ უკრაინელი იყო. ერთ დღეში უკრაინელი ჩვენს განყოფილებაში გადმოიყვანეს. ეს იყო დაახლოებით ორმოცი წლის ათლეტური აღნაგობის ახალგაზრდა მამაკაცი. როგორც მან მითხრა გაცნობისას, კანადაში იგი თერთმეტი წლის წინ ჩამსულიყო. თუმცა, ინგლისური ჯერ კიდევ არ ჰქონდა ათვისებული. ახსენა მისი სურვილი ესწავლა ენა. მეორე დღეს რუსული სიტყვების და ფრაზების სიაც მომცა სათარგმნად. მისი გადმოსვლიდან მესამე, თუ მეოთხე დღეს, მან უკვე მკითხა ვიქნებოდი თუ არა წინააღმდეგი იგი ჩემს საკანში რომ გადმოსულიყო. „ინგლისურში მეცადინეობა უნდა დავიწყო. სალამოობით იქნებ შენც მომეხმარო ...დავილაპარაკებო...“ ბუნებრივია, არ ვუთხარი უარი. მეორე დღეს იგი ჩემს საკანში იყო (ჩემს ერთ თანამესაკნეს გაუცვალა საკანი).

მისი საკანში შემოსვლის დღიდან უკრაინელის ქცევა საგრძნობლად შეიცვალა. ინგლისურის მეცადინეობა არც გახსენებია. ამასთანავე, მან აშკარად შეწყვიტა ჩემთან საუბარი და ყოველ საღამოს ექვსი საათის შემდეგ დაძინებამდე მდუმარედ ათვალიერებდა „ფლეიბოი“ ჟურნალებს, რომლებიც მან მოიტანა. როდესაც სამეცადინოდ რამდენიმე ინგლისური წიგნი შევთავაზე, რომლებიც მოძრავი ბიბლიოთეკიდან მქონდა აღებული, მისი ცივი პასუხი ის იყო, რომ „ასეთ წიგნებს“ არ კითხულობდა (მახსოვს, მქონდა უილიამ ჯეიმსის „რელიგიური გამოცდილებების მრავალგვარობა“, წმინდა ავგუსტინეს „აღსარება“ და ჩემთვის უცნობი ავტორის „შუა საუკუნეების ისტორია“). მის უცნაურ ქცევას დაემთხვა სამ დღიანი „ლოკ დაუნი“. სამი დღის მანძილზე ჩაგვკეტეს საკუთარ საკნებში და არ გვექონდა შხაპის მიღების, ტელეფონის გამოყენების და ეზოში გასვლის შესაძლებლობა. გაურკვეველი მიზეზით, საკნებში სინათლეც ჩაქრა ორი დღით ისე, რომ წიგნის კითხვას მხოლოდ ცოტა ხნით ვახერხებდი – ტუალეტზე ჩამომჯდარი, სადაც მკრთალი სინათლე საერთო ოთახიდან შემოდიოდა.

ორშაბათ დილით დასრულდა ჩაკეტვა. როგორც წესი,

„ლოკ დაუნის“ შემდეგ გვექონდა „შიშველი ჩხრეკვა“, როდესაც მცველებს სათითაოდ შეჰყავთ აბაზანაში პატიმრები და ხდება მათი გაშიშვლებული სხეულის „დათვალიერება“. იჩხრიკება საკნებიც. ხშირად, ასეთი ჩხრეკვის შემდეგ საკანი ქაოსურ მდგომარეობაშია: იატაკზე დაყრილი საგნები, მიმოხეული ნიგნები, ამოტრიალებული საძილე ლეიბი და სხვა.

როდესაც იმ დილის ჩხრეკვა დასრულდა და, საუზმის მოლოდინში, დავბრუნდით საკნებში, მოხდა შემდეგი. უკრაინელმა მოულოდნელად დაარღვია რამდენიმე დღის დუმილი. გალიზიანებულმა მოისროლა საკუთარი ჟურნალი და საყვედურით მომმართა. მისი მტკიცებით, მე გადმოვიყვანე იგი ჩემს საკანში და მას მერე აღარ ვესაუბრები; ასევე, დაკავებული ვარ ჩემი ნიგნებით; რომ მე მჭირდება „თვალსანიერის გაფართოება“ და „ცოტა მეტი რამით დაინტერესება ცხოვრებაში“; მისაყვედურა, რომ მის ჟურნალებს არ ვკითხულობდი, საიდანაც იგი ასკვნიდა, რომ „თავზე დიდი წარმოდგენა“ მქონდა და სხვა. მის აგრესიულ ქადაგებას ვუსმინე დაახლოებით ორი წუთი, რაც საკმაოზე მეტია სამდღიანი უსინათლო „ლოკ დაუნის“ ახალ გამოვლილისთვის.

უკრაინელის ამ გამოსვლის ფონი სამარისებული სიჩუმე იყო, რომელიც განყოფილებაში სუფევდა. ეს, როგორც მერე გავაცნობიერე, საკმაოდ კარგად გათვლილი ფსიქოლოგიური ნიუანსი იყო, რადგანაც იმ კონფლიქტურ სიტუაციაში ჩემთვის ნათელი იყო, რომ უკრაინელის აგრესიული ხმა ყველას ესმოდა. ბიჰვეიორისტის და ფსიქოლოგიური პროფაილერისთვის ადვილი მისახვედრი იყო, რომ მონმეების წინაშე ჩემი გაკიცხვის ეს ფაქტი, რომელიც უკრაინელის ტონიდანაც კარგად ჩანდა, ჩემს თავმოყვარეობაზე იმოქმედებდა და ამდენად პროვოკაციის წარმატების ალბათობა უფრო მაღალი იქნებოდა. ერთი ანალოგიური დეტალი ისიც იყო, რომ იმ დღეს სტივი „სასამართლოში წავიდა“ დილის ექვს საათზე. მისი არყოფნა ნიშნავდა ჩემი მორიდების და უხერხულობის მთავარი წყაროს არ არსებობას (იგი კარგ დამოკიდებულებაში იყო როგორც ჩემთან, ისე უკრაინელთან).

სამდღიანი „ლოკ დაუნით“ გამოწვეული სტრესი, დილის „შიშველი ჩხრეკვით“ შელახული ღირსების გრძნობა და პროფესიონალი პროვოკატორის მიერ კარგად შესრულებული ისტერიული გამოხტომა, რომელიც ჩემი ტემპერამენტის და ხასიათის თავისებურებების ნიუანსური ცოდნით იყო მომზადებული, საკმარისი აღმოჩნდა მიზნის მისაღწევად. როდესაც უკრაინელის ისტერიული მეტყველება კულმინაციურ ფაზაში შევიდა და ჩემმა თხოვნამ დაესრულებინა გამოსვლა არ გაჭრა, წამიერად მიღალატა თავშეკავების უნარმა. „Johnson, take this garbage from here! He is dumb.“ ამ ქარბად აგრესიულმა და პირდაპირმა მოთხოვნამ, რომელიც სწრაფად დასცდა ჩემს დაძაბულ ბაგეებს, სრული ხმით გაიჟღერა განყოფილებაში. ძირითად ოთახში მყოფ სერვერს არაფერი უთქვამს ჩემს მოულოდნელ მიმართვაზე. მაგრამ, მისი თავის მორჩილი მოძრაობა, რომელმაც მითხრა, რომ იგი მზად იყო დაეკმაყოფილებინა ჩემი სპეციფიური მოთხოვნა, იმაშიც დამეხმარა, რომ დამბრუნებოდა თვითფლობის მდგომარეობა.

საინტერესოა ის, თუ რა იყო თვითონ უკრაინელის რეაქცია. გაცილებით ადვილი წარმოსადგენია ის, თუ რა იქნებოდა მავანის რეაქცია რეალურ ციხეში, როდესაც მას მთელი განყოფილების პატიმრების წინაშე აღწერდნენ აღნიშნულ ტერმინებში. ფიზიკურად საკმაოდ შთამბეჭდავი რეალური პატიმრის მოვალეობა, ისევე როგორც მისი პრაგმატული საჭიროება, თითქმის აუცილებლობით განაპირობებდა კონფრონტაციას. ამ შესაძლებლობის გააზრებაში ყველაზე უფრო მინიმალისტური წარმოსახვის დროსაც კი უნდა დაგუშვათ საკმაოდ ძლიერი სიტყვიერი დაპირისპირების ალბათობა. თუმცა, გაცილებით უფრო რეალისტურად გამოიყურება ფიზიკური ბრძოლა.

მაგრამ, იმ სპეციალიზირებულ განყოფილებაში მოხდა შემდეგი. როგორც კი უკრაინელმა გააცნობიერა ჩემი სიტყვების არსი, მან მყისიერად შეაჩერა საკუთარი ისტერიული წარმოდგენა, უმოძრაოდ შეჩერდა ერთ ადგილზე, დააშტერდა მის წინ მოცემული სივრცის მცირე ნაკვეთს და ჩაილაპარაკა თა-

ვისთვის: „Нечего себе, я garbage... я garbage!..“ ამ რუსულ-ინგლისურის შემდეგ, რომელიც მან შემრიგებლური და საკმაოდ მშვიდი ტონით წარმოთქვა, იგი დაჯდა სკამზე და დადუმდა.

დაახლოებით ნახევარ საათში მოვიდა მორიგე მცველი და იმის ნაცვლად, რომ გადაეყვანათ უკრაინელი, რომელიც განყოფილებაში ერთი კვირის წინ შემოვიდა, ხოლო ჩემს საკანში – სამი დღით ადრე, გადამიყვანეს მე.

უნდა შევნიშნო, რომ პროვოკაციაზე ჩემი ასეთი წამოგება რეალურად გამონაკლისს წარმოადგენდა. პირველი თვეების შემდეგ ანალოგიურ ვითარებაში ჩემი რეაქციები უფრო მოქნილი და ელასტიური იყო. მაგრამ, უნდა ითქვას ისიც, რომ ეს არ იყო განპირობებული მხოლოდ ე. წ. კონფლიქტის გადანყვეტის ჩვევის გამომუშავებით. ჩემი მდგომარეობა ანალოგიურ სიტუაციებში უფრო მართებულად შეიძლება აღწერილიყო როგორც „დასწავლული უმწეობა“ – ცნება, რომელიც აღწერს იმ ვითარებას, როდესაც ალტერნატიული გზების მოსინჯვის უნაყოფობის და სასურველი შედეგის არაკონტროლირებადობის გამოცდილების შემდეგ მან უვითარდება „უმოქმედობის“ ტენდენცია.

ანალოგიური პროვოკაციული პროცედურების მიზანი მოცემულ პროგრამაში შეიძლება იყოს პიროვნების „აფექტურობის“, „აგრესიის“, „მორჩილების“, ან სტრესულ სიტუაციაში მოქმედების უნარის შემოწმება, და ასევე, მისი ნებელობის გატეხვა და ფსიქოლოგიური მოქანცვა. ასეთ ტესტებში უმეტესწილად გამოიყენება როგორც ცოცხალი პროვოკატორები, ისე შესაბამისი ფარმაკოლოგიური სტიმულატორები. სტიმულატორების გამოყენება განსაკუთრებით აშკარა გახდა მოგვიანებით (2011 წლის მაისის შემდეგ), როდესაც ე. წ. „პლი ბარგინზე“ დავთანხმდი და სასამართლოზე ბრალდებები ვაღიარე (ამ აღიარებების მისაღებად ჩემზე პროგრამის ჯგუფის ზენოლის შესახებ იხილეთ ქვემოთ პარალელური ფუნქციები).

ზემოთ მოტანილი მაგალითიდან ჩანს ასეთი ტესტების სტრუქტურა, მაგრამ აქ მოკლედ მაინც დავაფიქსირებ მათ

ზოგად სქემას. ტესტს, როგორც წესი, აქვს მოსამზადებელი და კულმინაციური ფაზები. ტესტის მომზადების ფაზა, როგორც წესი, რამდენიმე დღით ადრე, ან წინა ღამით იწყება, როდესაც თანამოსაკნე კონფედერატი ძილს წაართმევს დასაკვირვებელ სუბიექტს. დილით, ძილგატეხილს, საუზმეში ფარულად ჩაუდებენ წამალს, რომლის ფუნქცია აგზნებადობის სტიმულირებაა. ტესტის ოფტიმიზირებისათვის შესაძლებელია კიდევ რამდენიმე „ცოცხალი სტიმულატორი“. ეს შეიძლება იყოს რომელიმე კონფედერატის „უზრდელი“ ქცევა, ან მის მიერ უწყვეტი და დემონსტრაციული პირის წკლაპუნის სამიზნე პირის გვერდით, ან სხვა. ამ დამატებითი გამაღიზიანებლების შემდეგ, როდესაც წამლის ქმედითობა თავის მაქსიმუმს აღწევს, დაიწყება ტესტის ძირითადი ფაზა (უშუალო პროვოკაცია).

ასეთი ტესტების ფუნდამენტური თავისებურება ისაა, რომ ისინი ხორციელდება „ცოცხალი რეალობის“, *in vivo* გრძელვადიან კონტექსტში. მოკლევადიანი ბიჰევიორულ-ფსიქოლოგიური ტესტებისგან განსხვავებით, რომლებიც რამდენიმე დღე, ან კვირა შეიძლება გაგრძელდეს, ასეთი გრძელვადიანი გარემო ბიჰევიორული კვლევის თანამშრომლებს (კონფედერატებს) აძლევს მათი როლების სტაბილიზაციის და, ასევე, როლების დინამიური განვითარების შესაძლებლობას.

უკრაინელთან ინციდენტი, როგორც ვთქვი, იმით დასრულდა, რომ მე გადამიყვანეს TWDC-ის დ-6 განყოფილებაში, რომელიც ზემოთ გაკვრით ვახსენე. იმ განყოფილებაში ცოტა ხანი დავყავი, რის შემდეგაც მომათავსეს ისევ პირველ სართულზე, ბ-2 განყოფილებაში, სადაც 2011 წლის ბოლომდე დავრჩი, როდესაც ოცდაათ დეკემბერს, განაჩენის გამოტანის შემდეგ, გადამიყვანეს კანადის ფედერალურ ციხეში.

სანამ თხრობის ქრონოლოგიას მივყვები, მოკლედ აღვწერ იმ შემთხვევას, როდესაც პირველად დავადგინე, რომ პიროვნების თანხმობის მიღების გარეშე მის საკვებში წამლების ჩადება ნორმა იყო კანადის მოცემულ ციხეში.

ქიმიური დარწმუნება და იმპულსითი ფარმაკოლოგია

როდესაც ოლდოს ჰაკსლი ცდილობს ახსნას თუ რატომ იქნება „ქიმიური დარწმუნება“ მომავლის სოციალური კონტროლის ერთ-ერთი ტიპიური მეთოდი, მას ძირითადად პოზიტიური „გამაძლიერებლები“ (inhancers) და „საოცარი ახალი სამყაროს“ ბედნიერების აბი – „სომა“ – აქვს მხედველობაში.⁶ აშკარაა, ჰაკსლის შემდეგ ბედნიერების ნევრო-ფიზიოლოგია კიდევ უფრო განვითარდა. მაგრამ, „ქიმიური დარწმუნების“ პრაქტიკის ერთი თავისებურება ისაა, რომ ზოგ შემთხვევაში ბედნიერების კონდიცირება არ ნიშნავს აუცილებლად ბედნიერების აბების მოხმარებას. „დეპრესანტები“, „უბედურების“ განცდის სტიმულატორები და შიშის და ძრწოლის ფარმაკოლოგია შესაძლოა ასევე აუცილებელი კომპონენტი იყოს ბედნიერების სოციო-ინჟინერიისთვის.

ამ დებულებებიდან შეიძლება უკვე დაენახა მკითხველს ის, რომ ჩემი ციხის გამოცდილება და იმ პროგრამის ფიზიოფარმაკოლოგიური ნაწილი უნდა მოიცავდეს პოლუსური განწყობების ქიმიური წარმოების ამბავს. ამ შესაძლებლობის გააზრებას გააიოლებდა ასევე სარგანტის ის მტკიცებაც, რომ პიროვნების მოქცევისათვის – მისი ახალი მსოფლმხედველობრივი კოდირებისთვის – ორი საუკეთესო ემოცია ძრწოლვა (ტერორი) და ბრაზია.⁷

* * * * *

2010 წლის დეკემბრის ერთ დღეს სასამართლოში ჩემს ადვოკატს კალვინ ბერის უნდა შევხვედროდი. ვაპირებდი მომავალი სასამართლო პროცესის შესახებ გარკვეული დეტალების დადგენას. სანამ მას შევხვდი, სასამართლოს მო-

⁶ <http://www.huxley.net/bnw-revisited/>

⁷ <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2069681/pdf/brmedj03506-0003.pdf>

საცდელ საკანში, რომელიც სარდაფში მდებარეობს, თავი საკმაოდ შეუძლოდ ვიგრძენი. სიმძიმის შეგრძნება, დაქვეითებული რეაქციები და „უტყვი გამოხედვა“ აშკარად მიანიშნებდა, რომ არ ვიყავი კარგად. როდესაც კალვინ ბერი ადვოკატის ჯიხურში შემოვიდა, სადაც მას ჩემთვის მანამდე უცნობი ქალი ახლდა, ვიგრძენი, რომ სიმძიმის შეგრძნებამ კიდევ უფრო იმატა. ადვოკატის გამოხედვა საკმაოდ უცნაური მეჩვენა. მისმა თვითდარწმუნების და ფამილიარულობის იერმა ეჭვი გამიჩინა, რომ მან იცოდა ჩემი მდგომარეობის შესახებ და რომ ეს ასევე ცნობილი იყო მისი თანმხლები ქალისთვის, რომელიც როგორც მან განმიმარტა მოგვიანებით, მისი ახალი თანაშემწე იყო. ჩემს კითხვას თუ როდის ვაპირებდით სასამართლოზე გასვლას – მაშინ ჯერ კიდევ მჯეროდა, რომ სასამართლო პროცესის მთავარი ფაზა შედგებოდა – ბერიმ არ გასცა პასუხი. ამის ნაცვლად, მან გააგრძელა ფამილიარული, ნახევრად ხუმრობით საუბარი სხვა უმნიშვნელო დეტალებზე.

რამდენიმე წუთში დავცილდით ერთმანეთს ისე, რომ არ მიმიღია კითხვაზე პასუხი მისგან. გზაში ნელ-ნელა გავაცნობიერე იმის უცნაურობა, რომ ადვოკატის ასეთ აშკარა უგულისყურობაზე მე არავითარი გარეგანი რეაქცია არ მქონდა და რომ მის უადგილო ხუმრობებს ბოლომდე მოვუსმინე – პროტესტის გრძნობის გარეშე.

მოკლედ, ეს დეტალები და ბერის საეჭვო სახისმეტყველება საკმარისი აღმოჩნდა იმისთვის, რომ დავფიქრებულიყავი იმ დილით ჩემი არაბუნებრივი მდგომარეობის მიზეზებზე.

გზაში ისიც აღვადგინე, რომ რამდენიმე დღით ადრე ასევე ვიგრძენი თავი არბუნებრივად შეუძლოდ, რაც ასევე ცოტა ხანს გაგრძელდა. მეორე დღეს, როდესაც საუზმის რიგში ჩავდექი, გადავწყვიტე დავკვირვებოდი იმას, თუ რა განსხვავება იყო ჩემსა და სხვის საუზმის ყუთებს შორის, რომლებსაც, როგორც წესი, სერვერები არიგებდნენ. შევნიშნე, რომ ერთმანეთის თავზე დალაგებული საუზმის ყუთებიდან ცალკე იდგა ერთი თუ ორი ყუთი, რომელიც არავისთვის მიუციათ სერვე-

რებს. როდესაც ჩემი რიგი მოვიდა, სწორედ მე გადმომცეს ის განცალკევებით მყოფი ყუთი. სერვერმა ეს გააკეთა „ვითომ არაფერი მომხდარა“ აქცენტირებული გამომეტყველებით. ამ გარემოებითი ვითარებიდან უკვე შეიძლებოდა ეჭვის გარკვეული მიმართულებით გაძლიერება. თუმცა, მთავარი ტესტი, რომლის ჩატარებას ვაპირებდი, წინ იყო.

საუზმის შემდეგ აშკარა იყო, რომ სიმძიმის უკვე ნაცნობი შეგრძნება ისევ დამეუფლა და გაგრძელდა ერთი ან ორი საათი. ლანჩის დრო რომ მოვიდა, დავაყენე შემდეგი ცდა. რიგის მოსვლისას სერვერმა ისევ ცალკე მდგარი საკვების ყუთი მომცა. როგორც კი სერვერების მაგიდას დავცილდი, მივუახლოვდი ერთ-ერთი „პატიმრის“ მაგიდას, რომელმაც საკუთარი საკვების ყუთი წუთიერად დატოვა და ტუალეტისკენ წავიდა. დემონსტრაციულად გადავდგი კიდეც რამდენიმე ნაბიჯი მაგიდისკენ და ისე გადავიხარე, თითქოს ვაპირებდი სხვისი საკვები ყუთის ჩემი საკვების ყუთით ჩანაცვლებას.

როგორც კი ეს მოძრაობა გავაკეთე, ერთ-ერთმა სერვერმა, რომელიც ასე სამი მეტრით იყო დაცილებული ჩემგან, მყისიერად გამოიხედა ჩემსკენ და გაკვირვებული გამომეტყველებით დააპირა რალაცის თქმა. მის გვერდით მდგომმა მეორე სერვერმა როგორც ჩანს სწრაფად გააცნობიერა, რომ მისი კოლეგის მიერ ჩემთვის შენიშვნის მოცემა აღიარების ტოლფასი იქნებოდა – იმის აღიარების, რომ მათ იცოდნენ ჩემს საკვებში ჩადებული წამლის შესახებ. მან უცებ შეაჩერა მეორე სერვერი საკმაოდ მეტყველი ჟესტით. მე აღარ შევცვალე საკვები ყუთი, მაგრამ დავკმაყოფილდი იმით, რომ ტესტმა იმუშავა. „სხვის საქმეში ცხვირს ნუ ჩაყოფ!“ („do your time!“) რეალური ციხის „ეთიკის“ ერთ-ერთი პრინციპია. სერვერის ჩარევა „ჩემს საქმეში“ მისი საკუთარი ფასადური პროფილის დარღვევის და რეალური ვინაობის გამხელის ტოლფასი იქნებოდა.

დროთა ვითარებაში ჩემი ამ „გამოძიების“ შედეგად მიღებული დასკვნები კიდეც უფრო გამყარდა. აქ არ ღირს იმ დეტალების აღწერა, თუ როგორ მოხდა ეს. თუმცა არსებითია

იმის მტკიცება, რომ აირის (გაზის) მდგომარეობაში არსებული გარკვეული ქიმიური საშუალებების გამოყენება ასევე ხშირი იყო. ეს განსაკუთრებით ეხება სპონტანურად აღმოცენებულ ვითარებაში ჩატარებულ ტესტირებებს. ცალკე ღირს იმაზე მსჯელობა, თუ როგორ გამოიყენება უფრო კომპლექსური, „თემატური“ სიტუაციების კონდიციონებაზე გათვლილი „ბედნიერების“ წამალი, რომლიდანაც გამოირჩეოდა „ამაღლებულის“ გამომწვევი ქიმიური საშუალება და, ასევე, „გახსნილობის“ განწყობის სტიმულიატორი (იხ. ქვემოთ, თავი „ეკლესია“). გასაგებია, რომ მსჯელობა კონკრეტულ პრეპარატებზე მიხვედრებს და საკუთარი მდგომარეობების გრძელვადიან ანალიზს ემყარება და ამდენად პრეპარატების დასახელებას უფრო შინაგანი გამოცდილების აღწერის ფუნქცია აქვს. ჩემი გარკვეული განწყობითი მდგომარეობის და თანმხლები გარე ხდომილობების ანალიზიდან ჩემთვის დღესაც აშკარაა, რომ რამდენჯერმე გამოიყენეს ბენზედრინის გვარის წამალი, რომელსაც სარგანტმა მთელი სტატია მიუძღვნა ჯერ კიდევ მეოცე საუკუნის ოცდაათიანებში.⁸ ამავე საფუძველზე შემოიძლია დავასკვნა, რომ იყო ე. წ. „ჭეშმარიტების შრატის“ (Truth Serum) გამოყენების შემთხვევები, რომელიც იხმარება არა მხოლოდ გამოძიების პროცესში დასაკითხის „გამოსატეხად“, არამედ, მაგალითად, უსაფრთხოების სამსახურებში პოტენციური თანამშრომლის ფსიქოლოგიური მახასიათებლების კვლევა-ანალიზისთვის.

ის ფაქტი, რომ ვიცოდი ქიმიური პრეპარატების ჩემზე გამოყენების შესახებ და რომ ამასთანავე მქონდა ამ არაკანონიერი პრაქტიკის გასაჯაროების ტენდენცია, იქცა პროგრამის მენეჯმენტის საკმაოდ სერიოზული ზრუნვის საგანი. აქ აღვწერ მხოლოდ ერთ შემთხვევას, რომელიც უჩვენებს მენეჯმენტის ამ საკითხთან დაკავშირებული ზრუნვის ჩემთვის კომუნიკაციის სტილს და ფორმას.

2011 წლის გაზაფხულის ერთ დღეს, როდესაც უკვე

⁸ <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2088790/>

TWDC-ს ბ-2 განყოფილებაში ვიყავი, გამომიძახეს სამეთვალყურეო ჯიხურის ოფიცრებმა. მცველმა მიმაცხილა განყოფილების გვერდით მდებარე პატარა ოთახში, სადაც დამხვდა ორი მამაკაცი – დაახლოებით ორმოცდათხუთმეტი-სამოცი წლის იქნებოდნენ. მათ წარმოადგინეს თავი და ამიხსნეს, რომ სრულიად შემთხვევით ამოიკითხეს ჩემი სახელი პატიმართა სიაში და რომ ისინი როგორც ტორონტოს ერთ-ერთი ეკლესიის მოხალისეები მოხარული იქნებოდნენ თუკი მე მათ სულიერ დახმარებას მივიღებდი. ჩემი პასუხი, ბუნებრივია, ის იყო, რომ არაფერი მქონდა სანინალმდეგო. მცველმა მიგვატოვა. ამის შემდეგ, მოხალისეებმა შემომთავაზეს ბიბლიის ერთი ფრაგმენტის ხმამაღლა წაკითხვა. შემდეგ, შედგა გარკვეული თავისუფალი საუბარი. როგორც მათ მითხრეს, მათთვის საკმაოდ საინტერესო აღმოჩნდა თეოლოგიის და ფილოსოფიის ჩემი ცოდნა. თვითონაც გამიზიარეს საკუთარი რელიგიური შეხედულებები.

ეს მცირე რელიგიური თვითწარდგენა თანდათან გადაიზარდა კიდევ უფრო თავისუფალ საუბარში ჩემი სხვა ინტერესების შესახებ, რომელიც ასე ათი-თხუთმეტი წუთი გაგრძელდა. დამშვიდობებისას მკითხეს ვიქნებოდი თუ არა თანახმა შემდეგში ანალოგიურ შეხვედრაზე, რაზეც დადებითი პასუხი მივეცი.

შემდეგი შეხვედრა ორ კვირაში შედგა. შეხვედრის პირველი ნაწილი ისევ ბიბლიის კითხვას და თეოლოგიურ საუბრებს დაეთმო. ამას მოჰყვა წინანდელზე უფრო გახსნილი საუბარი ჩემი პროფესიული გეგმების შესახებ იმ დროისთვის, როდესაც მე სასჯელს მოვიხდიდი (რომლის ვადა მაშინ ჯერ კიდევ უცნობი იყო ჩემთვის. მაშინ ისიც არ ვიცოდი, თუ ჩემს წინასწარი პატიმრობის პერიოდს დაემატებოდა რაიმე ვადა. ღირს იმის გამეორებაც, რომ როდესაც სასამართლოზე დანაშაულის აღიარების დღე მოახლოვდა, პროგრამის წევრების ერთ-ერთი მთავარი სუგესტიური გზავნილი იყო ე. წ. „ვადა მოხდილია“ – ის, რომ წინასწარ პატიმრობაში ყოფნის დრო ჩამეთვლებოდა მოხდით სრულ ვადად, ანუ რომ მას

არაფერი დაემატებოდა. ამაზე ქვემოდ უფრო დეტალურად ვისაუბრებ, რადგანაც ეს პოლიციური „ვილვეტის ხელთათმანის“ და ფსიქოლოგიური მანიპულაციის ერთ-ერთი საინტერესო ნიმუშია).

როდესაც ეკლესიის მოხალისეები – ტომი და დენისი – დამემშვიდობნენ, მე კვლავ თანხმობა ვუთხარი მათ კითხვას მომავალი შეხვედრის შესაძლებლობაზე.

შემდეგი შეხვედრა ისევ ორ კვირაში შედგა. ამჯერად მათი ინტერესის საგანი იყო ის, თუ ვადის მოხდის შემდეგ სად ვამჯობინებდი ცხოვრებას – კანადაში, თუ ამერიკაში. მათ იცოდნენ ჩემი ამერიკული ცხოვრების გამოცდილების შესახებ. ეს არ იყო უცნაური, რადგან ჩემს ოჯახზე საგაზეთო ინფორმაცია იმ დროისთვის უკვე ხელმისაწვდომი იყო. მაგრამ, წასვლის დროს ერთ-ერთმა მათგანმა დამისვა შეკითხვა, რომელიც მნიშვნელოვანი იყო. „ისე, წუხელ როგორ გეძინათ? ვინმე ხომ არ განუხებთ?...“ მკითხა დენისმა. რომ გავიგოთ ამ კითხვის მნიშვნელობა მოცემულ კონტექსტში, უნდა ვთქვა, რომ წინა ღამეს ერთ-ერთმა თანამესაქნემ (კონფედერატმა) ძილი გამიტეხა. მან ეს გააკეთა საკმაოდ არაიოლად უარყოფადი ფორმით. „უარყოფადობა“ პროგრამის წევრების – ისე, როგორც ნებისმიერი საიდუმლო სამსახურების აგენტებისთვის – სწორი ქმედების ერთ-ერთი მთავარი კრიტერიუმი. იმ ღამით ძილის წართმევის მეთოდი იყო „ნიგნის კითხვა“, რომელიც თანამესაქნემ ღამის განმავლობაში რამდენჯერმე წამოიწყო. ხმაურიანი და მყისიერი გადაფურცვლის ტემპი იმდენად დაუჯერებელი იყო, რომ ღამის ორ საათზე ვკითხე თანამესაქნეს თუ როგორ ახერხებდა ნიგნის გვერდის ასე სწრაფად წაკითხვას – მისი „კითხვის“ ტემპი დაახლოებით ორ წამში ერთი გვერდი იყო. ის აღარ მიკითხავს, თუ როგორ ახერხებდა ღამის მბუყტავ სინათლეზე ასოების ხედვას. მისი აუღელვებელი პასუხი ის იყო, რომ იგი მხოლოდ სურათებს ათვალთვლებდა. ცხადია, სურათების თვალთვლების შესახებაც შეიძლება დაისვას ორი საზრისიანი

კითხვა. მაგრამ დროულად მივხდით ასეთი მცდელობის უნაყოფობას.

დენისის მიერ დასმული შეკითხვიდან და ორივე მოხალისის თანმხლები გამოხედვიდან ძნელი არ იყო იმის ამოკითხვა, რომ მათ გადაწყვიტეს საკუთარი ვინაობის წარდგენა – იმის შეტყობინება, რომ მათი ჩემთან ურთიერთობა პროგრამის ნაწილი იყო.

იმ გარემოში კითხვა „ვინ ვინ არის?“ ყოველდღიური ყოფის მოდუსია. მოხალისეების ამ სურპრიზულ თვითწარდგენას არ გამოუწვევია ჩემში რაიმე განსაკუთრებული განცდა. თუმცა არ იყო სასიამოვნო ის ფაქტი, რომ რელიგიის ზღურბლი მათ – პროგრამის ამორფულმა მენეჯმენტმა – ისევე გადაკვეთეს, როგორც პრივატულობის ყველა სხვა სივრცე.

„ეკლესიის მოხალისეების“ ისტორია კავშირშია პროგრამის ფარმაკოლოგიურ ასპექტთან, რაც ამ ამბის მოტანის ძირითადი მოტივია. 2011 წლის ერთ-ერთ სასამართლო დღეს, რომელიც ივნისში შედგა და რომლის დროსაც კიდევ ერთხელ გადაიღო განაჩენის გამოტანის დღე, გადავწყვიტე გამეცხადებია, რომ TWDC-ში ხდებოდა ჩემზე ზეწოლა და რომ ამასთან ერთად იყენებდნენ წამლებს ჩემი წინასწარი ცოდნის და თანხმობის გარეშე. ამაზე, მოსამართლის – რებეკა რათერფორდის – რეაქცია ის იყო, რომ შეაჩერა პროცესი, მე არაფერი მკითხა და ურჩია ჩემს ადვოკატს (კალვინ ბერის) ჩემთან ესაუბრა სასამართლოს მოსაცდელ სარდაფში. კალვინ ბერის და რებეკა რათერფორდის მიმართება საკმაოდ საინტერესო საკითხია. ერთი ყოფილი პროკურორი და პოლიციის ადვოკატია, ხოლო მეორე – პიროვნება, რომელიც ბერიმ თვითონ აირჩია როგორც ერთ-ერთი ყველაზე უფრო „შემწყნარებელი“ მოსამართლე, რომელმაც, როგორც რამდენიმე თვეში გახდა ნათელი ჩემთვის, მოლოდინს გადააჭარბა მისი განაჩენის სიმკაცრით. რათერფორდი ასევე იყო დოქტორი გოჯერის ახლო მეგობარი (კრიმინალური ექსპერტ-ფსიქიატრი, რომელთან მისვლა სასამართლომ დამა-

ვალა პირველივე დღეს. როდესაც 2011 წლის გაზაფხულზე კალვინ ბერიმ მითხრა, რომ გოჯერი და რათერფორდი თანაკურსელები იყვნენ უნივერსიტეტში და ჰქონდათ საკმაოდ ახლო ურთიერთობა ერთმანეთთან, როგორც ჩანს, ბერის ჯერ კიდევ არ ჰქონდა წარმოდგენილი ის, თუ როგორ განვითარდებოდა მოვლენები, რომ მე „გაჟონვის საწინააღმდეგო“ პროცედურების ობიექტი გავხდებოდი. გოჯერის დასკვნის გაყალბების მოტივების შესახებ იხ. დამატება, *წერილი*).

მაგრამ, აქ ამ ფაქტთან დაკავშირებით მხოლოდ ეკლესიის მოხალისეების რეაქციის აღწერა მსურს.

მათ ორი დღის შემდეგ შევხვდი. სასამართლოზე ჩემს მიერ გაკეთებული განცხადება კანადის ერთ-ერთ სატელევიზიო-საინფორმაციო გადაცემაში და ასევე, გაზეთ „ტორონტო სტარში“ გავიდა (შესაძლოა სხვა გაზეთებმაც დაბეჭდეს). პირველი, რაც მოხალისეებმა მოსალმების შემდეგ მითხრეს იყო შემდეგი. „როდესაც გაზეთში წავიკითხეთ (წამლების გამოყენებაზე) სასამართლოში გაკეთებული თქვენი განცხადების შესახებ, თვალს არ დაუჯერეთ. ვიფიქრეთ, ნუთუ ეს იგივე პიროვნებაა, ვინც ჩვენ აქ მეგობრობას გვპირდება, იქ კი ასეთ განცხადებებს აკეთებს... თქვენგან წამდვილად არ მოველოდით ამას.“ „ეკლესიის მოხალისეების“ მიერ ნილაბის ასეთი უცერემონიო მოხსნა ჩემთვისაც მოულოდნელი იყო. მათი ფასადური როლი – ეკლესიის მოხალისე – მაინც მოითხოვდა იმას, რომ აღნიშნული უკანონობის და უფლებების დარღვევების შესახებ გაკეთებული ჩემი განცხადება რალაცნაირად მიეღოთ – ფასადური თანაგრძნობით. ამის შემდეგ მათ შეეძლოთ მათი წამდვილი მოტივის ნახევრად შეფარული ფორმით გამოხატვა. როგორც წესი ესაა მათი მოქმედების მოდუსი. ის, რომ მათ სრული უნილბობა არჩიეს, იმის მაჩვენებელი იყო ჩემთვის, რომ პროგრამის ზეწოლის და ფარმაკოლოგიური ჩარევის ასპექტები – და მათი დაფარვა – მათთვის საკმაოდ არსებითი იყო. თუმცა, ისიც შესაძლებელია, რომ ჩემს მიერ პროგრამის ამ ასპექტე-

ბის გაჟღერება-გასაჯაროება გზას გაუხსნიდა თვითონ ამ ფარული პროგრამის არსებობის შესახებ დასკვნების გაკეთების შესაძლებლობას და სწორედ ეს იყო ის, რაც მათ რეალურად აშინებდათ.

„ეკლესიის მოხალისეების“ ისტორია ამ შეხვედრის შემდეგ კიდევ გაგრძელდა. ის დასრულდა 2011 წლის ნოემბრისთვის, როდესაც რეალური განაჩენის გამოტანის დღე მოახლოვდა.

ბოლო შეხვედრა სამახსოვრო იყო. პროგრამის მიერ ჩემი „მოთელვის“ და „დამუშავების“ პროცესი რომ არ იყო წარმატებული, იმ დროისთვის უკვე ნათელი იყო მათთვის. სანამ დამემშვიდობებოდნენ ბოლო შეხვედრაზე, ერთ-ერთმა მკითხა: „შემთხვევით ხომ არ გსმენიათ გ...-ს შესახებ?“ ვუპასუხე, რომ ეს გვარი უცნობი იყო ჩემთვის. „გერმანელი წამებუღია. უნდა იცნობდეთ...“. სარკაზმის და შეფარული დაპირება-მუქარის ფიზიოგნომიური ფონი იმდენად აშკარა იყო მოხალისის სახეზე – და იმდენად კონტრასტული წინა შეხვედრებისა – რომ დამებადა გარკვეული პასუხის მოთხოვნილება. მოახლოებული განაჩენის დღე კიდევ უფრო ამახვილებდა სარკასტული მინიშნების მნიშვნელობას. „მაინც როგორ დამთავრდა გ...-ს ისტორია?“ ჩემს ამ კითხვას უკვე წამომდგარმა მოხალისემ გასცა პასუხი: „დეპორტაცია... შემდეგ მგონი ჩამოახრჩვეს.“

როდესაც უკვე ცამეტი თვეა გასული მას მერე, რაც სისტემატურად გართმევენ ძილს, საკვებში დაუკითხავად გიყრიან ტვინის გამორეცხვისთვის და კონდიციონებისთვის განკუთვნილ წამლებს, გიწყობენ პროვოკაციებს და სასამათლო პროცესის მრავალჯერადი გადავადებით გიქმნიან უსასრულო წინასწარი პატიმრობის ილუზიას, საკმაოდ შთამბეჭდავია ამ ყოველივეს ავტორებისგან სარკასტული შენიშვნის მოსმენა „წამებულის დეპორტაცია-ჩამოხრჩობის“ შესახებ, რომელიც კეთდება სწორედ უკვე დაგეგმილი განაჩენის გამოტანის დღემდე ორი კვირით ადრე. თუმცა, როგორც ქვემოთ ვნახავთ, ეს მიკრო შოკური თერაპია ამ პერი-

ოდში მხოლოდ მცირე „ამოვარდნა“ იყო მათი მხრიდან, რომლის პარალელურად განყოფილებაში მიმდინარეობდა საკმაოდ განხსხვავებული სუგესტიური მუშაობა.

უპილობა და რეალობა

პათოლოგიური გარემოს სრულფასოვანი განცდისთვის სასურველია იმის დანახვა, რომ ძილ-ღვიძილის ზღვრული მდგომარეობა სამიზნე სუბიექტის ყოველდღიური ყოფის ნაწილია პროგრამაში. ეს, ნაწილობრივ, ფარმაკოლოგიური ჩარევების შედეგი შეიძლება ყოფილიყო. მაგრამ, მეორე ფაქტორი, რომელიც სუბიექტის ცნობიერებაში ფანტაზმაგორიულობის სივრცის შექმნას უწყობს ხელს, არის არასრულფასოვანი ძილი – ძილის წართმევის სისტემატური პროცედურები. ძილის მიზანმიმართული წართმევის ინტენსიური გამოყენებით TWDC გამოირჩეოდა როგორც მილჰევენის, ისე ვერქვორთის ინსტიტუტის ფედერალური ციხეებისგან.

ახალი განყოფილების საკანში, რომელშიც უკრაინელთან ზემოთ აღწერილი ინციდენტის შემდეგ გადამიყვანეს, ოთხი ორ სართულად განლაგებული საწოლი იყო. თუმცა, ჩემი იქ გადაყვანისას, საკანში მხოლოდ სამი ვიყავით. ორი შავკანიანი თავაზიანად მომესალმა. რამდენიმე დღის მანძილზე თანამესაკნეებსა და ჩემს შორის საკმაოდ ნორმალური ურთიერთობა დამყარდა.

ერთ-ერთი მათგანი, რომელიც შედარებით უფრო ახალგაზრდა იყო (ასე ოცდარვა წლის) საეკლესიო სიმღერებით იყო დაინტერესებული. როდესაც გაიგო, რომ ყოფილი მუსიკოსი ვიყავი, გადმოიღო მისი საეკლესიო სიმღერების რვეული და რამდენიმე დღის მანძილზე ორხმიანი დუეტების მოგუდული ლილინი ჩვენი საღამოს საქმიანობა გახდა.

იდილია პროგრამის ნაწილია. მისი მთავარი ფუნქციაა სამიზნე სუბიექტის მიერ კონტრასტული სიგნალის ეფექტუ-

რი აღქმის შემზადება. მოულოდნელობა და შოკი წარმატების კრიტერიუმია.

დაახლოებით მეხუთე ღამეს – სამი საათი იქნებოდა – შემომესმა უცნაური ყმუილი, რომელიც ჩემი მომღერალი თანამესაქნის საწოლიდან მოდიოდა. მე მეორე სართულის საწოლზე ვინექი. ქვემოთ ჩახედვისას შევნიშნე თავზე საბან გადაფარებული უძრავი სხეული, საიდანაც ხმა მოდიოდა. ამ დროისთვის მე უკვე ვიცნობდი ძილის წართმევის სხვადასხვა სახეობებს: ნიგნის ფურცვლა, ძილში შეხტომები, ძილში ლაპარაკი, შუალამით საწოლზე შესრულებული ვარჯიში და სხვა. მგლის ყმუილის ნატურალისტური იმიტაცია ახალი იყო.

წინა გამოცდილებიდან ერთი სასარგებლო დასკვნის გაკეთება მაინც შეიძლებოდა. ძილის წართმევის ამ პროცედურის თავის არიდების ჩემი მცდელობა – ვთქვათ, შემსრულებლის გაღვიძებით – უკუჩვენებადი იქნებოდა.

სწორედ ეს იყო იმის მიზეზი, რომ შევეცადა არ მიმექცია ყურადღება მეთოდოლოგიურად კარგად შერჩეული ძილის გაფანტვის აუდიო სეანსისთვის და შეძლებისდაგვარად მშვიდად დავლოდებოდი მის დასრულებას. კონფედერატის ყმუილი თხუთმეტ წუთში დასრულდა და ამის შემდეგ ათ წუთში მეც ჩამეძინა, სანამ დილის ხუთის ნახევარზე კიდევ ერთი ათ წუთიანი ყმუილის ციკლი გამეორდა. ღამეში ორჯერ გაღვიძება, თუნდაც გამოფხიზლების მაღალი ხარისხით, არ შეიძლება ჩაითვალოს ძილის წართმევის მაღალ ინტენსივობად.

მეორე დღეს ვცადა არაფერი შემემჩნია. მაგრამ, თვალშისაცემი იყო ის ფაქტი, რომ დღის მანძილზე თანამესაქნე თვითონ მარიდებდა თვალს. ნათელი იყო, რომ მისი მხრიდან დანაშაულის განცდის ეს მცირე ნიშანი არ იყო განპირობებული მხოლოდ წინა ღამის ერთჯერადი ქმედებით. ძნელი არ იყო იმის მიხვედრა, რომ წინა ღამის გამოცდილება მომავალი შესაძლებლობების საკმაოდ მკაფიო მაუწყებელი იყო.

ასეც მოხდა. შემდეგ ღამეს ყმუილი კიდევ უფრო ადრე დაიწყო. იმ ღამეს, როდესაც დაახლოებით ორის ნახევარზე

ყმუილის პირველი სეანსი დასრულდა, ვცადე დაძინება. ერთსაათიანი ძილ-ღვიძილის შემდეგ შევნიშნე, რომ თანამესაკნე ტუალეტისთვის წამოდგა. როგორც ჩანს მბჟუტავ სინათლეზე მან ვერ შეამჩნია ჩემი ოდნავ შეღებული თვალები. ჩათვალა, რომ მეძინა. როდესაც მან რამდენიმე წამში დაასრულა ტუალეტი და დაწვა, თავზე საბნის გადაფარება და ყმუილის დაწყება თითქმის ერთდროული იყო. აშკარა იყო, რომ ამჯერად მან დაარღვია პროტოკოლი. უარყოფადობის პრინციპიდან გამომდინარე, მას საკუთარი „ხვრინვის“ სახეობა ჩაძინების რეალისტური პერიოდის გასვლის შემდეგ უნდა დაეწყო. მისი შეცდომა იმან განაპირობა, რომ ვერ შენიშნა რომ მეღვიძა და ამდენად დაასკვნა, რომ ვერც იმას გავიგებდი, მისი ყმუილი სიფხიზლეში რომ იყო შესრულებული.

წინა ღამის უძილობა და კონფედერატის ეს უხეში შეცდომა საკმარისი აღმოჩნდა იმისთვის, რომ შემეცვალა ჩემი გადაწყვეტილება კიდევ მომეთმინა „ყმუილის თერაპია“.

ჩემს ჩუმ მიმართვას თანამესაკნემ არ გასცა პასუხი. „ეტიკეტის“ დაცვის მიზნით – იმ მოტივით, რომ არ გამემჟღავნებია, რომ ვიცოდი მეორე კონფედერატსაც რომ ეღვიძა – ჩავედი ქვემოთ, მივედი „მხვრინავ“ კონფედერატთან, დავიხარე მისი სანოლისკენ და ვუთხარი, რომ ყმუოდა. მან გადაიხადა საბანი და შემომხედა ღრმა ძილიდან ახლად გამოსულის ცრუ გამომეტყველებით.

დილით მისი ინიციატივით წამოწყებული საუბრისას ვუთხარი მას, რომ შევნიშნე თუ როგორ დაწვა და ამოუშვა „ხვრინვა“ წინა ღამით. „ერთი საკითხი ისაა, რომ მყისიერი ჩაძინების შესაძლებლობის არ მწამს. მეორე – ყმუილი ადამიანური ხვრინვის საკმაოდ უჩვეულო სახეობაა.“ მესამე სირთულედ ის დავეუსახელე, რომ ადრე იგი არ ყმუოდა ღამით და ამდენად უცნაური იყო მისი ეს ახალი წამოწყება. მან, ცხადია, უარყოფით მიპასუხა: ის ყოველთვის ყმუოდა ძილში; მირჩია, მეორე თანამესაკნესთან შემემოწმებინა მისი მტკიცების სისწორე; და, ჩემი დასკვნა, რომ მიზანმიმართულად ყმუოდა ძილში, გაუმართლებელი და მცდარი ბრალდება იყო.

ამის შემდეგ უფრო ძნელი ასატანი გახდა კონფედერაციის ღამის ციკლები, რომელიც კვლავ გაგრძელდა და კიდევ უფრო გააქტიურდა. ეს იმით დასრულდა, რომ მოვითხოვე სხვა საკანში გადასვლა და, როდესაც ეს მოთხოვნა არ დააკმაყოფილეს, მოვითხოვე განყოფილების შეცვლა.

სწორედ ამ დროს მომათავსეს სეგრეგაციის (იზოლაციის) სპეციალიზირებულ საკანში, სადაც თვრამეტი დღე დავეყავი. ეს საკმაოდ ჰგავდა თვითმკვლევლობის სამეთვალყურეო საკანს. მთავარი მსგავსება ის იყო, რომ საკანს არ ჰქონდა ფანჯარა. თუმცა, ციხის ტანისამოსის შეტანა შეიძლებოდა იქ. ამ განსხვავების გარდა, იყო კიდევ ერთი დეტალი, რომელიც საკანს გამოარჩევდა ყველა სხვა დანარჩენი საკნებისაგან. საჭაერო არაბუნებრივად მაღალ სიმაღლეზე იყო ჩაშენებული კედელში. ერთი შეხედვით თითქოს უმნიშვნელო ეს დეტალი საკმაოდ არსებითი იყო. მისი კონკრეტული საზრისი მალე გახდება ჩემთვის ცნობილი.

ერთ ღამეს ძლიერმა „ქარიშხლის“ მაგვარმა ხმამ გამომაღვიძა. როდესაც მიმოვიხედე, მივხვდი, რომ საჭაეროდან მოდიოდა ძლიერი ცხელი ჰაერის ნაკადი. იყო ეს საჭაეროში წნევის მატების ან რაიმე სხვა მექანიკური გაუმართაობის შედეგი? ამ ვარაუდის მართებულობას ეჭვქვეშ დააყენებს რამდენიმე გარემოება. პირველი ისაა, რომელიც უკვე ავლნიშნე, რომ საჭაერო უჩვეულო სიმაღლეზე მდებარეობდა და ეს მიზანმიმართული არახელმისაწვდომობა იმ საჭაეროს სპეციალურ სტატუსზე მიუთითებდა. მანამდე TWDC-ს იზოლაციის ოთხი საკანი მქონდა ნანახი, და შესაბამისი საჭაეროების სიმაღლეები – პრაქტიკულად შემონმეებული. სეგრეგაციის საკნებში საჭაეროების ტუალეტის ქალაღლით დაცობა პატიმართა ჩვეული საქმიანობაა. ამდენად, საკმაოდ გამიკვირდა, როდესაც იმ სპეციალიზირებულ საკანში საჭაეროს საერთოდ ვერ მივწვდი. ვცადე დახვეულ ლეიბზე დადგომა, რომელიც ქვის სანოლზე შემოვდე; ასევე უშედეგო იყო პირსაბანზე შედგომა და მცდელობა იქიდან მივწვდომოდი საჭაეროს. ბოლოს მაინც მივაღწიე მიზანს. აღმოვაჩინე, რომ

შორიდან ნასროლი წყალში დასველებული ტუალეტის ქალაქის გუნდები ადვილად ეკრობოდა საჰაეროს გისოსებს.

მეორე გარემოება, რომელიც საჰაეროს მექანიკური გაუმართაობის ვერსიას გამორიცხავდა, რამდენიმე წუთში გამოიკვეთება, როდესაც „ქარიშხლის“ პრობლემას სრულად მოვაგვარებ. საჰაეროს გისოსების მეტ-ნაკლებად წარმატებული ამოქოლვის შემდეგ, გავაცნობიერე, რომ მეტალის კარის ქვემოთ არსებული სივრცე – დაახლოებით ხუთი სანტიმეტრის სიმაღლის იქნებოდა – ქარის საკმაოდ ინტენსიური ნაკადის მეორე პირობა იყო. სეგრეგაციის საკანში, როგორც წესი არავითარი საგანი არ არის, გარდა კედელზე მიშენებული ქვის საწოლისა და ასევე კედელზე დამონტაჟებული ტუალეტ-პირსაბანის ნიჟარისა. ერთადერთი, რითაც კარქვეშა ქარის ნაკადის შეჩერება მოვახერხე იმ ღამის საათებში, იყო ჩემი წითელი კომბინიზონი, რომელიც ორად მოვკეცე და მოვათავსე კარის ძირში.

ჩემი ვარაუდი, რომ „ქარიშხლის“ ეფექტი შემთხვევითი მოვლენა არ იყო დადასტურდა. როგორც კი გადავჭერი პრობლემა – დავახშე საჰაერო და ორად მოკეცილი კომბინიზონით ამოვქოლე კარების ქვეშ არსებული სივრცე, – შემომესმა მცველის ფეხის ხმა, რომელიც მოუახლოვდა ჩემი საკნის კარს და მოწყვეტით ჩაილაპარაკა თავისთვის: “this guy!..”. ამ ფრაზის მნიშვნელობა მოცემულ კონტექსტში, როგორც მერე გავაცნობიერე, ის იყო, რომ მე შევაფერხე გეგმით გათვლილი ძილის წართმევის, თუ რაიმე სხვა ფსიქოლოგიური ეფექტისთვის გამიზნული პროცედურა. ეს ცხადი გახდა, როდესაც მცველმა მაშინვე – ღამის პირველ საათზე – მოიტანა იატაკის მოსაწმენდი გორგოლაჭებიანი დიდი პლასტმასის ყუთი და დაიწყო ჩემს საკანთან მისი წინ და უკან მოძრაობა, რამაც ქვის ფილებიანი იატაკის მქონე მაღალჭერიან სივრცეში არაჩვეულებრივი ხმაური გამოიწვია. მცველმა ეს ღამის მანძილზე სამჯერ გაიმეორა. თითოეული მათგანი ოცი წუთი მაინც გაგრძელდა.

* * * * *

ძილის წართმევის ფუნქციის მქონე კონფედერატებს, როგორც წესი, ხშირად ცვლიან. სამიზნე სუბიექტის საკანში მათი დიდი ხნით დატოვება, როგორც ჩანს მიზანშეუწონელია ამ ფუნქციის შრომა-ინტენსიური ბუნებიდან გამომდინარე. ერთ-ერთი აგენტი, რომელიც ყველაზე უფრო აგრესიული ფორმით მართმევდა ძილის TWDC-ში ერთი თვე დარჩა ჩემს საკანში. მისი უჩვეულო მეთოდი იყო ერთადერთი ფრაზის „ძილში“ ხმამაღალი წამოყვირება, რომელსაც იგი ღამეში ოთხჯერ, ან ხუთჯერ იმეორებდა (თითო ციკლი ორი-სამი წამოყვირებისგან შედგებოდა). მისი რჩეული ფრაზა იყო ინგლისური ქომონური აგრესიის გამომხატველი „fuck you“. იგი ჩემს საკანში 2011 წლის მაისის ბოლოს შემოიყვანეს – იმ დღეს, როდესაც ჩემს მეუღლეს მეორეჯერ ჩავანერინე ტელეფონის მეშვეობით ჩემი განცხადება უკანონო პროგრამის არსებობის შესახებ. ინტენსიური ძილის წართმევის ეს ფორმა იყო სასჯელი, რომელიც ჩემს განცხადებას უშუალოდ მოჰყვა და რომელიც ოცდაათი დღე გაგრძელდა.

ერთი თვის თავზე ეს კონფედერატი გადაიყვანეს ჩვენი განყოფილების სხვა საკანში და მისი „ღამის შეძახილები“ მყისვე შეწყდა (როგორც ადრე ვთქვი, იმ განყოფილებაში საკნიდან საკანში ბგერა დაუბრკოლებლად გადის საკნის გისოსებიანი კარებების გამო.)

ძილის წართმევის ეს აუდიტორული მეთოდი შეიძლება იყოს ჩანაცვლებული სხვა სახეობით. მაგალითად, ვერქვორთის ინსტიტუტის ფედერალურ ციხეში, მას მერე, რაც ცალკე, ერთადგილიან საკანში გადამიყვანეს, ხშირი იყო შარდმდენის გამოყენება. ღამის რვა საათის განმავლობაში ათჯერ ადგომა ინტენსივობის მაქსიმუმი იყო. მინიმუმი იყო ოთხი-ხუთი წამოდგომა. სანამ კონფედერატებთან ვიყავი საკანში – 2013 წლის თებერვლამდე – ძილის წართმევის ეს სახეობა არასდროს გამოუყენებიათ. თანამესაკნე „ცოცხალი“

პროვოკატორების მიერ ძილის წართმევასთან შედარებით, ეს ფორმა უფრო მისაღები ჩანდა ჩემთვის.

პარალელური ფუნქციები

დასაწყისში ავლნიშნე, რომ პროგრამა ითვალისწინებს ზენოლისა და მანიპულაციის მეთოდების „არადანიშნულებრივ“ გამოყენებას. ეს საკმაოდ ორაზროვანი დებულებაა. ძნელია გამოარჩიო „დანიშნულება“ „არადანიშნულებისგან“ იქ, სადაც კანონის სისტემატური დარღვევა, კონსპირაციული მეთოდების ბანალურობამდე მიყვანილი პრაქტიკა და უარყოფადობის პრინციპის სრული სიმკაცრით დაცვა მოქმედების ძირითადი წესია. და მაინც, სასამართლოში დანაშაულის ფორმალურად დადგენამდე პიროვნებაზე ზენოლა და მისი გადაწყვეტილებების მანიპულაცია რალაცნაირად უნდა განსხვავდებოდეს დანაშაულის დადგენის შემდეგ მასზე მანიპულაციების შემთხვევებისაგან. ამას მოითხოვს როგორც მარტივი მორალური ინტუიცია, ისე ლეგალური სამართლიანობის მინიმალური გრძნობა.

პროგრამის ბუნების დანახვისთვის პრინციპულია იმის თქმა, რომ ის გამოიყენებოდა როგორც ჩემი სასამართლო გადაწყვეტილებებზე ზენოლის ინსტრუმენტი. მოხდა ზენოლა, და ამ ზენოლის გამო ჩემი იმ გადაწყვეტილების შეცვლა, რომ გავსულიყავი სასამართლოზე და მოსამართლისა და მსაჯულების წინაშე წარმედგინა ჩემი საქმის ყველა რეალური გარემოება. პროგრამის გამოყენების ეს მხარე წარმოადგენს კანადის ძალოვანი სტრუქტურების მხრიდან ფუნდამენტური მართლმსაჯულების ცნების სრულ უგულებელყოფას.

2011 წლის მაისში შედგა სასამართლო, რომელზეც წაყენებული ბრალდებები ვალიარე (ე. წ. „პლი ბარგინის“ წესით). ჩემი ადვოკატის კალვინ ბერის მტკიცებით, სასამართლო განაჩენის გამოტანა ორი დღის შემდეგ უნდა შემდგა-

რიყო. მან შემატყობინა მოგვიანებით, რომ განაჩენის დღე იმ წლის 26 ივლისისთვის გადაიდო. „არა უშავს, ორ თვეში ყველაფერი წესრიგში ჩადგება“ მითხრა მან იმედის მომცემი ტონით. ორი თვის და, ასევე, ოთხი თვის შემდეგ განაჩენის გამოტანის დღის თარიღი ჯერ კიდევ უცნობი იყო ჩემთვის. მაგრამ, პროგრამის წევრები და მათთან მწყობრში მყოფი ჩემი ადვოკატი მარწმუნებდნენ, რომ ეს კარგის მომასწავებელი იყო. „დეპორტაციის და ჩამოხრჩობის“ შეტყობინება ჯერ არ მქონდა მათგან მიღებული, ხოლო „ვადა მოხდილია“-ს შესაძლებლობა, მათივე მტკიცებით, მით უფრო რეალური ხდებოდა, რაც უფრო მეტი დრო გავიდოდა განაჩენის გამოტანის დღემდე.

ამ ისტორიის რამდენიმე წინადადებით გამოთქმას უსყლდება ის არსებითი ფაქტორი, რომელმაც განაპირობა ჩემი ასეთი ჭარბი ნდობა ჩემი ადვოკატის მიმართ. თუმცა, მე სამჯერ მაინც ვცადე მისი დათხოვნა „ინტერესის კონფლიქტის“ არსებობის გამო. მასიური ფსიქოლოგიური დეზორიენტაციის გარეშე შეუძლებელია აიხსნას ჩემს მიერ ჩემი ადვოკატის ბოლომდე შენარჩუნების ფაქტი. მით უმეტეს, რომ მისი კავშირი პროგრამასთან და შესაბამის უწყებებთან მაისის შემდეგ, ანუ როდესაც უკვე ვალიარე ბრალდებები, კიდევ უფრო აშკარა გახდა ჩემთვის.

სასამართლო განაჩენის გამოტანის დღე, მრავალჯერ გადადების შემდეგ, 2011 წლის რვა დეკემბრისთვის დაინიშნა – ბრალდებების აღიარებიდან შვიდ თვეში.

TWDC-ში პროგრამის ყველაზე უფრო აგრესიული ელემენტების გამოყენება ჩემს მიმართ სწორედ ამ პერიოდს ემთხვევა. ბრალდებების აღიარებასა და განაჩენის გამოტანას შორის არსებული ასეთი დიდი შუალედი იხსნება პროგრამის მენეჯმენტის რეალისტური ვარაუდით. პიროვნების მასიური მანიპულირება და აღწერილი მეთოდებით მასზე ექსპერიმენტირება იოლია მაშინ, როდესაც, ერთის მხრივ, მას უკვე დაკარგული აქვს „სავაჭრო ძალა“, ანუ აღიარებული აქვს დანაშაული და ამდენად სრულად დამოკიდებულია სასამარ-

თლოს გადანყვეტილებაზე, ხოლო მეორეს მხრივ, იგი აცნობიერებს, რომ თვითონ სასამართლოს გადანყვეტილება დამოკიდებულია იმ პროგრამის „შედგებზე“ და მისი მენეჯმენტის ნებაზე (სასამართლოს გადანყვეტილებებზე ზემოქმედების ბერკეტებს რომ ფლობდნენ, ჩემთვის საკმაოდ ადრე გახდა ცხადი. ის, რომ მე ექვსი წელი მომისაჯეს, როდესაც ანალოგიურ დანაშაულზე კრიმინალური ნარსულის მქონე პირებსაც კი ორ-სამ წელს უსჯიან კანადაში, მიუთითებს ასევე უშიშროების სამსახურების და სასამართლოს უკანონო კავშირზე).

* * * * *

„დასჯის უფრო ფაქიზ ფორმებს მეტი ძალა აქვს. მაგალითად, სხვის შინაგან გძნობებზე ზეგავლენისთვის გამოდგება გაოგნებული სახით დადუმება, ან უბრალოდ იატაკზე ყურება, როდესაც ამასთანავე თავს უარყოფის ნიშნად აქეთ-იქით ამოძრავებთ. კიდევ ერთი გზა მავანზე ამ ზემოქმედების მდუმარედ (უსიტყვოდ) მიღწევისთვის ნარბების ანევაა, რომელსაც თან უნდა ახლდეს თავის ოდნავი წინ წამოწევა და სულელური გაღიმება“.⁹ ჯ. ელისის პოპულარული წიგნის („ცნობიერების სრულყოფილი კონტროლი“) ამ ფრაგმენტის განზოგადებაც შეიძლებოდა. სახისმეტყველებით და სხვა არავერბალური კომუნიკაციით მავანზე „მდუმარე“ ზეგავლენა უნდა მოიცავდეს როგორც დასჯის, ისე ნახალისების სიმბოლიზმს. „ღიმილი“ და „დაბლვერა“, „შუბლგახსნილი“, ან „პირდაპირი გამოხედვა“ და „პირის შებრუნება“, ან „თვალის არიდება“ და ყველა ამ ფიზიოგნომიური მეტყველების შუალედური ტონები შეიძლება იყოს მავანის შინაგან გრძნობებზე და მის შესაძლო მოქმედებებზე ზეგავლენის საშუალება.

⁹ https://books.google.ge/books?id=foDjBnbtA8UC&printsec=frontcover&dq=perfected+mind+control&hl=en&sa=X&ei=Z-peVbyUNYHZU5TogfAN-&redir_esc=y#v=onepage&q=perfected%20mind%20control&f=false, გვ. 16.

სახისმეტყველების თეატრალური გაკვეთილები, როდესაც მას საიდუმლო სამსახურის აგენტები ციხის, თუ დასაკითხი ოთახის ლაბორატორიულ ვითარებაში იყენებენ, შესაძლოა გახდეს ორგანიზებული ძალაუფლების საკმაოდ ბასრი იარაღი. თუკი თქვენ მოგათავსებენ გარემოში, სადაც ოცდაშვიდ კაციანი ჯგუფი კოორდინირებული სახისმეტყველების „თერაპიის“ პროცესს აგებს თქვენი ქცევის მიზნობრივი „შეიფინგისთვის“ – იმისთვის, რომ ყალიბი მიეცეს თქვენს ერთ გადანწყვეტილებას – და ეს კეთდება თვეების მანძილზე, საკმაოდ მაღალი ალბათობაა, რომ შედეგი იქნება ცნობიერების წარმატებული მართვის თითქმის უკვალო აქტი. უარყოფადობა გარანტირებულია. ცხადია ეს ასე იქნება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი თქვენ არ გყავთ დამოუკიდებელი გამომძიებელი, არ გაქვთ კომპიუტერიზირებული სახისმეტყველების ამომცნობი კოდირებული სისტემა, რომლის მეშვეობითაც თქვენი გამომძიებელი გაანალიზებდა მანიპულაციური ჯგუფის ფიზიოგნომიის იმ ისტორიის ვიდეო ჩანაწერს და, ასევე, არ არსებობს შესაბამისი კანონმდებლობა არავერბალური მანიპულაციური კომუნიკაციის ინსტიტუციონალური გამოყენების აკრძალვის შესახებ.

მიკროშეიფინგი, ანუ სასურველი მოქმედებისთვის ნაწილ-ნაწილ ყალიბის მიცემის ანალიტიკური პროცესი, კონკრეტული სამიზნე ქცევის ფრაგმენტებზეა მიმართული. მისი არსი „შინაარსობრივია“. ამ პროცესის ერთ-ერთი დამხმარე მეთოდი შეიძლება იყოს კომფორმიზმში „ფორმალური“ წვრთნა. ესაა კონფორმიზმის და დამორჩილების მცირე აქტები, რომლებსაც თავისთავადი ღირებულება არა აქვთ, ისინი არ არიან გასაპირობებელი მიზანქცევის ნაწილი, ან მთელი. მათი მიზანია პიროვნებაში თვითონ კონფორმიზმის ჩვევის გამომუშავება. სამხედრო სამსახურში წვრთნა გამოვლილ პირებისთვის კარგად იქნება ცნობილი ის, რომ ფორმალური კონფორმიზმის გაკვეთილებში არსებითია სანვრთნელმა დაინახოს, რომ მის მიმართ წაყენებულ მოთხოვნას არავითარი შინაგანი ღირებულება არა აქვს. ასეთი გაკ-

ვეთილების უკიდურეს მაგალითად გამოდგება ასანთის ღერის დასაფლავება, ან გარეცხილი ჭურჭელის ხელმეორედ გარეცხვა და სხვა „ნონსენსური“ ქმედებები.

„ფორმალური კონფორმიზმის“ ვარჯიშის ქვემოთ მოტანილ მაგალითში არსებითია როგორც მისი „შინაარსისეული“ კომპონენტის უსაზრისობა, ასევე არავერბალური მოთხოვნის სტილი და თავისებურება, რაც უარყოფადობის პრინციპის სრული დაცვის კარგ მაგალითს წარმოადგენს.

როგორც წესი, TWDC-ში კბილს ჯაგრისით დღეში ორჯერ ვინმენდდი – დილით და საღამოს. ერთ დღეს შევნიშნე, რომ ჩემი განყოფილების რამდენიმე „პატიმარმა“ დაიწყო ლანჩის შემდეგ კბილის ჯაგრისით განმენდა, რაც მათი რეჟიმისთვის სიახლე იყო. მომდევნო დღეს მათ შეუერთდა კიდევ რამდენიმე „პატიმარი“. მესამე დღეს, შუადღის კბილის ხეხვის ამ პროცესმა მიიღო თეატრალური დემონსტრაციულობის სახე. ზოგი ტუალეტის ნაცვლად საერთო ოთახში მიმოდოდა და ისე ასრულებდა ამ ჰიგიენურ აქტს, ზოგიც – ტელევიზორთან ყურებისას და სხვ. იმ დღეს ისიც შევნიშნე, რომ კბილის ხეხვის დასრულების შემდეგ, რამდენიმე კონფედერატმა ჩემსკენ გამოიხედა უკმაყოფილოდ და რალაც ჩაილაპარაკა. ასეთი რამდენიმე სახეთმეტყველებითი აქტის შემდეგ, ერთმა კონფედერატმა კიდევ უფრო ექსპრესიულ ფორმას მიმართა. იგი მომიჯდა გვერდით და გააგრძელა კბილის ჯაგრისით ხეხვა ისე, რომ ამასთანავე ჩემსკენ მოიხედავდა დროდადრო. მის გვერდით მდგომი რამდენიმე კონფედერატის მიერ ჩემი მიმართულებით „გამტყუნების“ გამომეტყველებით გამოხედვა ბოლო ნიშანი იყო.

ძნელი არ იყო იმის დანახვა, რომ ჩემგან ყველასთვის მიბაძვას ელოდნენ. სიტუაციის აბსურდულობა მათი არავერბალური მოთხოვნის შინაარსით იყო განპირობებული. ისიც მახსენდება, რომ ჩემში დილემის განცდა დომინანტური იყო. „უხერხულობის“ ან, კონფლიქტური სიტუაციების თავის არიდება ბუნებრივი მოთხოვნილებაა ასეთ გარემოში. მეორეს მხრივ, რაიმე შინაგანი რაციონალური საფუძვლის

გარეშე საკუთარი ჩვევის „მექანიკური“ შეცვლა წმინდა კონფორმისტული მოტივით, უსიამოვნო განცდის საფუძველია ნებისმიერი პიროვნებისთვის. მიუხედავად ამ ფსიქოლოგიური ორჭოფობისა, ფაქტი ის იყო, რომ ასე, მეოთხე დღეს, ჯგუფის მიერ საკმაოდ გულმოდგინედ და მეთოდურად შესრულებული სახეთმეტყველური ზენოლის შემდეგ, მეც ჩავერთე შუადღის დენტალური ჰიგიენის რიტუალში.

ამ კონფორმიზმში „ვარჯიშის“ ერთ-ერთი არსებითი კომპონენტი, რაც ზემოთ უკვე ვახსენე, არის მოთხოვნის – შუადღის კბილის წმენდვის – პრაგმატული უმნიშვნელობა. მიზანია იმის ჩვენება, რომ არსებითია არა თვითონ იმ აქტის შესრულება, არამედ ჯგუფის სიმბოლურ, არავერბალურ მოთხოვნაზე ჩემი დამორჩილება. ამას ხაზს უსვავს ისიც, რომ ამ „ჩვევის“ ათვისებიდან ასე ორ კვირაში, ჯგუფის წევრებმა ისეთივე ორგანიზებულობით შეწყვიტეს შუადღის დენტალური ჰიგიენა, როგორც მათ დაიწყეს ის. ცხადია ჩემთვის, რომ ასეთი კონდიციონება-ტესტირებებისას მათთვის არსებითი იყო იმის გამოკვლევაც, თუ რამდენად იყო ჩემი „მორჩილება“ წმინდა პრაგმატული კონფორმიზმის აქტი და რამდენად შეიძლებოდა ჩემი გადაყვანა „მიღების“, ანუ შინაგანი მორჩილების, მოდუსში, რომელშიც ათვისებულ „ჩვევებს“ უკვე გავაგრძელებდი გარეგანი სტიმულების გარეშე.

ჩემი პრაგმატიზმის ხარისხი იქიდან დადასტურდა, რომ ჯგუფის მიერ პირველივე მინიშნებისას, რომელმაც დააფიქსირა, რომ დენტალური ჰიგიენის წარმოდგენა დასრულდა, მყისიერად და უცერემონიოდ შევწყვიტე კბილის შუადღის ჯაგრისით წმენდვა.

როდესაც ასეთ მინიმალურ კონფორმიზმში ინტენსიური „მეცადინეობის“ პროცესს ემატება სამიზნე პიროვნების ღირებულებების და პრეფერენციების დეტალური ფსიქო-ბიპვეიორისტული კვლევა, და ამაზე დაყრდნობით, მიკროსკოპული სიზუსტით მასზე ზენოლის პროცედურის აგება, სამიზნე პიროვნებაზე გავლენამ შეიძლება მიიღოს დაუძლეველი ზენოლის სახე. როდესაც ამას ემატება პიროვნების რეგ-

რესირებაზე და დეზორიენტაციაზე გათვლილი მეთოდები – დროის შეგვრძნობის მანიპულაცია დღის და ღამის რეჟიმის მიზანმიმართული დარღვევით, სისტემატური სტრესირების მეშვეობით ზოგადი რაციონალურობის დაქვეითება და სხვა – ფსიქოლოგიური ზენოლა შეიძლება გაუტოლდეს ფიზიკურ იძულებას. მოთხოვნის თანდათანობითობის წესით ზრდის მეთოდის გამოყენებით – რასაც ფსიქოლოგიის სახელმძღვანელოებში ხშირად „ფეხი კარში“ (foot-in-the-door) მეთოდი ეწოდება – შეიძლება პიროვნების მორალური ორიენტაციების კონტექსტურად ნაშლა-მივიწყების საკმაოდ მაღალი ხარისხის მიღწევა, როდესაც მისი „მცირე კომპრომისი“ შეუმჩნევლად გადაიზრდება უფრო დიდ დათმობებში.

შესაძლოა, ღირებულებითი ორიენტაციების ასეთი ნაშლის ალბათობა არაფერს ამბობს მეტაფიზიკურ-ანთროპოლოგიურ დონეზე. იგი ამტკიცებს, რომ პიროვნების „ემპირიული წინა პლანი“ მეტ-ნაკლებად ემორჩილება კონდიციონების ასევე ემპირიულად გამოცდილ საშუალებებს და რომ ასეთი დამორჩილება სავარაუდოა გაგრძელდეს მანამ, სანამ მოცემულია კონდიციონების აქტიური სტიმული, იქნება ეს პროფესიონალი ბიჰევიორისტების მიერ ლაბორატორიულ პირობებში სტიმულების ხელოვნური წარმოება, თუ რეალურ ცხოვრებაში მოცემული, მეტ-ნაკლებად ქაოსური გამაძლიერებლები, ან ავერსიული ფაქტორები. ამ ემპირიული პლასტის მიმართ რეალისტური ჩანს სკინერის ნაშრომის „ღირსებისა და თავისუფლების მიღმა“ მტკიცებები. თუმცა, დეტერმინაციების ასეთი უწყვეტი ჯაჭვიდან პიროვნების მიერ თვითგამოხსნის შესაძლებლობა კვლავ რჩება მორალური ხასიათის და ნების სიძლიერის კრიტერიუმად და, ასევე ღირსება-თავისუფლების ცნებების რეალური მიყენებადობის შესაძლებლობად.

ჰუდელის ინკუბატორი

„ფსიქოლოგიაში და ეთოლოგიაში, შთაბეჭვდა (imprinting) არის დასწავლის ნებისმიერი მომენტ-მგძნობიარე სახეობა (დასწავლა, რომელიც ხორციელდება რომელიმე კერძო ასაკში, ან სიცოცხლის რომელიმე კერძო საფეხურზე), რომელიც სწრაფად ხდება და რომელიც, როგორც ჩანს, არ არის დამოკიდებული (ორგანიზმის წინმსწრებ) ქცევაზე როგორც მის მიზეზზე. თავდაპირველად ეს ტერმინი იმ სიტუაციების განსასაზღვრად გამოიყენებოდა, რომელშიც ცხოველი ან პიროვნება სწავლობს რომელიმე კერძო სტიმულს, რომლის შესახებაც ვიტყვით, რომ მოხდა მისი სუბიექტზე „შთაბეჭვდა“. ვარაუდობენ, რომ შთაბეჭვდას აქვს კრიტიკული პერიოდი.“

„შთაბეჭვდის“ ამ განსაზღვრებას ვიკიპედიის შესაბამის სტატიაში ვკითხულობთ. როგორც ნესი, ამ ცნების განმარტებისას „მყისიერი დასწავლის“ ისეთ მაგალითებს მიმართავენ, როგორიცაა ზოგიერთი ახალშობილი ფრინველის მიერ საკუთარი მშობლის, ან მისი აღქმის არეში მოხვედრილი სხვა საგნის „მყარი დამახსოვრება“ და მის მიმართ „მიკედლების“ გრძნობის შექმნა. შთაბეჭვდა როგორც „მყისიერი“ დასწავლა კრიტიკული პერიოდის არსებობას ემყარება. კრიტიკული პერიოდის არსებობა განსაზღვრავს როგორც დასწავლის „სისწრაფეს“, ისე მის ქრონოლოგიურად ფიქსირებულ ადგილს ორგანიზმის სიცოცხლეში.

მეორე ცნება, რომლის მხედველობაში მოქცევაც საჭიროა, სანამ ერთი მოვლენის აღწერას შევუდგები, არის სუგესტიურობა. სუგესტიურობა, ისევე როგორც შთაბეჭვდა, შეიძლება გავიგოთ როგორც „დასწავლის“ სახეობა. აქ დამსწავლელზე სხვისი გავლენის ასპექტია არსებითი. სუგესტივის მეშვეობით ჩანერგილი აზრის, წარმოდგენის, ან სტიმულის თავისებურება ისაა, რომ სამიზნე პირის მიერ მათი მიღება ხდება მინიმალური კრიტიკული პროცესის გარეშე. „გულუბრყვილობა“ სუგესტიურობის პირობაა. ისევე როგორც შთაბეჭვდა, სუგესტიურობის დონე ხშირად ფსიქო-

ფიზიოლოგიურად განსაზღვრულია ამა თუ იმ პიროვნებაში. მაგრამ, მოცემულ კონტექსტში არსებითია ის, რომ პიროვნების სუბესტიურობა ასევე არის ცვლადი მახასიათებელი და ექვემდებარება ფსიქო-სოციალურ ფაქტორებს. სტრესის, ფსიქოლოგიური აგზნების, ან ექსტრემალური ექსისტენციალური ვითარების მიმართებას პიროვნებაში სუბესტიურობის სიტუაციური ზრდის შესაძლებლობასთან ქვემოთ შევეხებით (იხ. „კონცეპტური ჩანართი“).

სუბესტიის შესაძლებლობა მგძნობიარე პერიოდის ცნებას უფრო ემყარება. კრიტიკული პერიოდისგან განსხვავებით, მგძნობიარე პერიოდი შეიძლება იყოს ვარირებული სუბიექტის კერძო გამოცდილების და გარემო ვითარებების ცვალებადობის შესაბამისად. შთაბეჭვდის ცნება, ძირითადად, ცალკეული სტიმულების დასწავლის ფენომენებით იფარგლება როგორცაა, მაგალითად, რაიმე ფიზიკური ობიექტების დამახსოვრება-დასწავლა, ან ენის ათვისება. თუმცა, ენა უფრო რთული ფენომენია და საკამათოა რამდენად შეიძლება იმის მტკიცება, რომ ენის ათვისებას კრიტიკული პერიოდი აქვს. სუბესტიურობა, როგორც წესი, გულისხმობს „დასასწავლი“ ფენომენების უფრო კომპლექსურ ობიექტებს როგორცაა აზრები, შეხედულებები, ქცევითი ორიენტაციები და სხვა. როდესაც საქმე გვაქვს პიროვნების მიერ გარკვეული შეხედულებების „მყისიერ დასწავლასთან“ (სუბესტიურობის აზრით) – პიროვნების მიერ მანამდე მისთვის მიუღებელი აზრების სწრაფ „ათვისებასთან“ – ეს შეიძლება განისაზღვროს როგორც „მოქცევა“, თუკი ეს შეხედულებები მსოფლმხედველობრივი ხასიათისაა და მათი ჩანერგვა პიროვნებაში ხასიათდება დროში მდგრადობით. ესაა უილიამ სარგანტის ფსიქიატრიული განაზრებების საკვანძო თემა. მაგრამ, სუბესტიურობა, ისევე როგორც შთაბეჭვდა, შეიძლება იყოს დაკავშირებული „მცირე ობიექტებთან“, ამა თუ იმ ცალკეული სტიმულების დასწავლასთან.

მგძნობიარე პერიოდის მოცემულობის საფუძველზე ფიზიკური საგნის მყარი „შთაბეჭვდა“ – მისი არაიოლად

ამოშლადი ასოცირება ორგანიზმის ამა თუ იმ პირობით პასუხთან – პავლოვისეული, კლასიკური კონდიცირების ერთ-ერთი საკვანძო თემაა. მონადირის ძაღლის მყისიერი პასუხები პატრონის ამა თუ იმ ნიშანზე და მწვრთნელის შაქრიან ხელზე „თვალმოუცილებელი“ ყურების ჩვევა, რომელიც ცირკის პუდელმა დაისწავლა, ამ ძველ მეთოდს ემყარება.

ბიჰევიორისტული მეთოდების ფსიქოლოგიური კონტროლის ინსტრუმენტად გამოყენების ვარიაციები უსასრულოა. აქ აღვწერ ასეთ კონტროლზე გათვლილ ერთ მეთოდს, რომელიც, ჩემი ვარაუდით, კანადის ფედერალურ პენიტენციურ სივრცეში კონდიცირებული პირებისთვის ნაცნობი იქნება. წინასწარი შენიშვნის სახით უნდა ითქვას ისიც, რომ აქ საქმე გვაქვს არა მხოლოდ მცირე ობიექტის „დასწავლასთან“, რომელიც მეთოდის ნაწილია, არამედ მცირე ობიექტის უფრო ფართო მნიშვნელობით ფენომენებთან მკვრივ შეკავშირებასთან. ისიც უნდა ითქვას, რომ სუბესტიურობის, ან შთაბეჭვდის ცნებების შესახებ გაკეთებული შენიშვნები გარკვეული ფენომენოლოგიური სივრცის წარმოებას ემსახურება და არ წარმოადგენს ქვემოთ მოტანილი მოვლენის მყარი კლასიფიკაციის მცდელობას.

მეძნობიარე პერიოდი. ათი თვის მანძილზე ძილის წართმევის, ქიმიური დარწმუნების პროცედურების და კონფორმიზმში ფორმალური წვრთნის შემდეგ მოახლოვებული სასამართლო განაჩენის დღე ხსნის თარიღად აღიქმება. ეს დებულება მართებულია იმ შემთხვევაშიც, როდესაც სამიზნე პირი ფიქრობს, რომ განაჩენი არ იქნება მსუბუქი. ფანტომების კაფკისებური კოშკიდან თავის დაღწევა, თუნდაც სხვა ინსტიტუტში გადასვლის მეშვეობით, იმედის მომცემია მისთვის. მაგრამ, თუკი მას სჯერავს, რომ სასამართლო მას აკმარებს წინასწარი დაკავების ვადას, მაშინ განაჩენის დღე და ხსნა იგივეობრივია მისთვის.

მე ამ ორ შესაძლებლობას შორის ვიყავი. სრულად არც ის მჯეროდა, რომ სასამართლო მაკმარებდა უკვე მოხდილ

ვადას და არც ის, რომ ჩემს განვლილ თოთხმეტ თვეს მოსამართლე კიდევ რამდენიმე წელს დაუმატებდა. ჩემი ვარაუდი ის იყო, რომ განვლილი პერიოდი „შეივსებოდა“ ორ წლამდე (და არა ექვს წლამდე, როგორც ეს რეალურად მოხდა).

ასე თუ ისე, დადგენილი სასამართლო განაჩენის დღის მოახლოვება ჩემი მზარდი ეიფორიულობის და იმედის საფუძველი იყო. ეს, ჩემზე უკეთ ბიჰევიორისტებმა იცოდნენ.

მცირე ობიექტი. ნოემბრის პირველ დღეებში შევნიშნე, რომ ჩემს ნებისმიერ დადებით მოქმედებას უშუალოდ მოჰყვებოდა რამდენიმე კონფედერატის „ცერის აწევა“ (thumbs up“). იქნებოდა ეს ჩემი ფიზიკური ვარჯიში, თუ სხვა რამ, მათი ცერის ჩვენება უტყუარი ჯილდო იყო, რომელსაც ვიღებდი. ამაში თავიდან არაფერი იყო არაბუნებრივი, რადგან ამას ძირითადად ის კონფედერატები აკეთებდნენ, რომლებსაც უკვე დამკვიდრებული ჰქონდათ ჩემთან კარგი ურთიერთობა. მათი დადებითი როლი სოციალური აღიარების ამ ბანალურ სიმბოლიზმს ამართლებდა.

სოციალური აღიარების ეს რიტუალი ცოტა უცნაური გახდა რამდენიმე დღეში, როდესაც შევნიშნე, რომ ის განყოფილების თითქმის ყველა წევრის საქმიანობად იქცა. აღმართული ცერის რიტუალის ამ კოლექტივიზაციის უცნაურობა იმანაც განაპირობა, რომ ამაში ახალშემოსული „პატიმრებიც“ ჩაებნენ. რეალისტური ციხის გარემოს შენარჩუნებისთვის ახალშემოსული პატიმრების არსებობა განყოფილებაში პროგრამის აუცილებელი ატრიბუტია ისევე, როგორც პატიმრების პერიოდული სიარული „სასამართლო პროცესზე“, ან მათი სხვა ციხეში გადაყვანა, ანდა ციხიდან „განერა“. ციხის რეალიზმის შენარჩუნებაზე გათვლილი პატიმართა ამ მრავალგვარობის და ცვალებადობის ფაქტიდან ისიც გამომდინარეობს, რომ ჩემი მათთან ურთიერთობები ჩვენი ერთად ყოფნის გრძივობითაც განისაზღვრება.

ახალმოსულების ჩაბმამ ცერის ჩვენების ცერემონიაში რეალიზმის მოთხოვნა გარკვეულწილად დაარღვია. როდესაც რვა თვის მანძილზე თქვენთან ერთად ნამყოფი და ორი დღის

შემოსული ერთად მონაწილეობს ცერის ჩვენების წარმოდგენაში, ეს სამიზნე პიროვნებაში ინვესტს გარკვეულ არაბუნებრივობის განცდას. სოციალური დაჯილდოვების ეს და სხვა სახეობები სტატუს-მგძნობიარეა. რეალურ ციხეში სტატუსის ერთ-ერთ განსაზღვრელი ფაქტორი პატიმრის მიერ უკვე მოხდილი ვადის – და ასევე, მოსახდელის, თუკი ეს ცნობილია – ხანგრძლივობაა. იმ დროს, როდესაც მე უკვე ათი თვე მქონდა გავლილი წინასწარი დაკავების იმ საპატიმროში, ახალი შემოსულების ცერის ფერხულში ჩაბმა ამ ფაქტორის უგულვებლყოფაც იყო, რაც ჩვეულებრივ ციხეში ჭარბი ფამილიარიზმის ნიშანი იქნებოდა.

ცოტა ხანში ცერის რიტუალის არაბუნებრივობის განცდა იმანაც გააღრმავა ჩემში, რომ ჯგუფმა დაიწყო ანეული ცერის ჩემთვის ჩვენება ყოველგვარი გასამართლებელი მოტივის გარეშე. დღის წესრიგში იყო ჩემი ქრონიკული „დაჯილდოვება“.

არაბუნებრივობის განცდა გარკვეული ზომით მაინც გადაწონა ამ აღიარების დადებითმა ხასიათმა. ცოტა ხანში, ჯგუფის წევრების მიერ ცერის ჩემთვის აწვევას აღვიქვამდი როგორც ცხოვრების ჩვეულებრივ ატრიბუტს. ოცდაათამდე ცერი – ზოგჯერ გაცილებით მეტი, როდესაც მოქმედებაში ორი ხელი მოდიოდა – ჩემი პერიფერული და ცენტრული მხედველობითი ველის ძირითადი მოცემულობა იყო საათების განმავლობაში.

მოახლოებული განაჩენის დღით გამოწვეული ეიფორიის და იმედის პირობებში ათი საათის განმავლობაში – დილის რვიდან საღამოს ექვსამდე – ცერის აღქმა საკმარისი იქნებოდა იმისთვის, რომ მავანს ეს სიგნალი სრულყოფილად „დაესწავლა“ – მომხდარიყო ცნობიერებაში მისი მყარი შთაბეჭედა. სასამართლოს მოლოდინით გამოწვეული ემოციური მდგომარეობა, როგორც ვთქვი, ჩემი ცნობიერების ფაქტი იყო. ეს ემოციურობა კიდევ უფრო გამყარდა იმით, რომ ნახალისების და ქების სიმბოლიზმი სწორედ იმ ჯგუფისგან მოდიოდა, რომელიც ჩემი დიდი ხნის მწვალელებელი იყო. იმ გარე-

მოში სამიზნე პირში ბუნებრივად იბადება ის განცდა, რომ იგი დამოკიდებულია კონფედერატთა ჯგუფის ნება-გადანყვეტილებებზე. შეიძლება იმის მტკიცებაც, რომ ამ დამოკიდებულების მიმართების გამყარება პროგრამული კონდიციონების ერთ-ერთი უმთავრესი მიზანია. ჩემი ვარაუდია, რომ სწორედ ამ ფაქტმა და განაჩენის მოლოდინით გამონვეულმა მგძნობიარე პერიოდის არსებობამ – და იმ აზრმა, რომ დადებითი ნიშანი, რეალურად, მომავალი წარმატების მაუწყებელი იყო – განაპირობა ის, რომ ჩემს ცნობიერებაში მოხდა მათი აღმართული ცერის შეკავშირება „იმედის“ და „ხსნის“ ფენომენალურ განწყობებთან. შედგა მათი აღმართული ცერის და ჩემი ემოციური ინტენსივობის მკვრივი ასოციაცია – „შთაბეჭვდა“.

პუდელის გაღვიძება. განზოგადება ცნობიერების კვანძური აქტია. აღმართული ცერის ეს ულტრა-ინტენსიური გამოცდილება, ის, რასაც დატბორვა (flooding) შეიძლება ვუნოდოთ, მალე წარმოშობს იმ ჩვევას, რომლის სრული მნიშვნელობა თავიდან არ იქნება ნათელი. ესაა ჩვევა, რომ სხვისი ხელის ნებისმიერი მდგომარეობა, სადაც ცერი განცალკევებულია მტევანის დანარჩენი თითებისგან, იყოს აღქმული როგორც ცერის აწვევის პოზიტიური ნიშანი. მავანის მიერ მკერდზე ხელის დადება, ცერსა და საჩვენებელ თითს შორის ნიკაპის ჩამოდება, თმის გაშლილი ხელით „გადავარცხნა“, ტელევიზორის ღილაკზე ცერის მიჭერა და სხვა სწორედ ამგვარად იქნება აღქმული – როგორც პოზიტიური გზავნილი.

მაგრამ, სანამ განაჩენის გამოტანის დღე წინ არის და ჩემთვის უცნობია მისი ნეგატიური შედეგი, ცერის სიმბოლიზმი არ დაკარგავს ბუნებრიობის იერს. არც მისი მომავლის პრაგმატიკა იქნება განჭვრეტადი.

პირველი მიხვედრა, რომ ნებისმიერ დადებით ნიშანს შეიძლება ჰქონდეს, ან მიეცეს, სრულიად საპირისპირო მნიშვნელობა და გადაიქცეს ცინიკური სიმბოლოთნარმოების ინსტრუმენტად, შეიძლება მოვიდეს მაშინ, როდესაც იმედი,

რომ ტანჯვის რკალიდან თავის დაღწევის დღე ახლოა, გადაიქცევა რეალისტურ ცოდნად, რომ ასეთი შესაძლებლობის დადგომამდე წინ კიდევ მრავალი წელია. თუკი ასეთი რეალისტური ცოდნით მიატოვებთ ხალხმრავალ სასამართლო დარბაზს და გასასვლელთან შენიშნავთ ერთ-ერთი მცველის ანეულ ცერს, რომელსაც შეიძლება თან ახლდეს ანეული წარბები, წინ წამოწეული თავი და სულელური გაღიმება, მაშინ შეიძლება დაინახოთ ძველი სიმბოლოს ახალი სემანტიკური მოდიფიკაციების რეალური შესაძლებლობები.

მაგრამ, უნდა ვაღიარო, ასეთი დიალექტიკური ცინიზმის ობიექტი არ გავმხდარვარ განაჩენის დღეს. მცველების მხრიდან ზომიერი თანაგრძნობა და დუმილი დასაფასებელი იყო.

ორთვიანი ცერის „დასწავლის“ ფაზა მხოლოდ სანყისია. ამ ეტაპზე გამომუშავებული ჩვევა ფედერალურ სისტემაში კიდევ უფრო გამყარდება. ყოველი უმნიშვნელო ქცევის „დაჯილდოება“ ან „დასჯა“ ცერის ჩვენებით, ან მისი შეკავებით, რომელსაც რეალური პატიმრის გარშემო არსებულ კონფედერატთა გუნდი – მასთან მომუშავე „პატიმრები“ და ციხის ოფიცრები – სისტემატურად შეასრულებენ თვეების და წლების მანძილზე, არის იმის პირობა, რომ სამიზნე პირს გამოუმუშავდეს სხვისი ცერის იმპულსური ყურების ჩვევა. იგი აღმოაჩენს, რომ პუდელი ცნობიერების არქექიპული ელემენტია. ამ ჩრდილოვანი ანტი-მეს გაცოცხლება და მისი მოთავსება პიროვნების დეინდივიდუალიზირებული ფსიქიკის ცენტრში ბიჰევიორისტული პროგრამის ერთ-ერთი საკვანძო ამოცანაა. ცერის და „იმედის“ მნიშვნელობების ქრონიკული ასოცირების შედეგად სამიზნე პირი დროთა ვითარებაში გააცნობიერებს, რომ პუდელის აჩრდილის ცნობიერებიდან წაშლა გაცილებით ძნელია, ვიდრე მისი დასწავლა-გაცოცხლება. პუდელური წვრთნის წლების შედეგი იქნება ის, რომ აღიარება-ქების ბანალური აქტი გახდება სამიზნე პირში მორალური სუბიექტის ავტონომიურობის სისტემატური შელახვის ინსტრუმენტი.

ის ცოდნა, რომ აღწერილი პროცედურა პიროვნების ცნობიერების კონტროლის სპეციფიურ სახეობას წარმოადგენს, როგორც უკვე ვთქვი, საკმაოდ გვიან მოვა. ამასთანავე, პიროვნების ნებელობის კონტროლის და ღირსების გრძნობის მანიპულაციის ეს მეთოდი არ იქნება აღქმული როგორც წმინდად გარეგანი „ინტრუზიული“ ელემენტი. პუდელის წარმოების ამ მეთოდის ერთი თავისებურება ის არის, რასაც საიდუმლო სამსახურების ზოგიერთი მკვლევარი „თვით-მიყენებული ტკივილის“ ტერმინებში აღწერს (self-inflicted pain).¹⁰ ცხადია, აქ საქმე გვექნება არა ფიზიკურ ტკივილთან, როგორც მოჰყვება მაგალითად საათების მანძილზე უძრავ მდგომარეობაში იძულებითი ფეხზე დგომის გამოცდილებას, არამედ მორალურ-ფსიქოლოგიურ ასპექტთან. ესაა განცდა, რომ ღირსების შელახვა, რომელიც სხვისი ცერის ყურების ჩვევის პათოლოგიური ფორმის ჩანერგვას მოჰყვება, გარკვეული ზომით განპირობებულია სამიზნე პირის „შინაგანი“ ფაქტორებითაც, რომ მისი მება ის, ვინც მისცა მანიპულატორ პროგრამისტებს მისი პიროვნულობის და ავტონომიურობის შელახვის შესაძლებლობა.

აშკარაა, რომ შესაძლებელია ამგვარი მანიპულირების და ზენოლის კომბინაციამ აღნიშნული ანტი-მე იმდენად მოამძლავროს, რომ მოხდეს პიროვნების ტრანსფორმაცია – მორჩილების და სხვის მიერ გამართლების მოლოდინის გრძნობის მასში სიღრმისეული დამკვიდრება, რომელიც მისი თვითიდენტიფიკაციის სტანდარტად იქცევა. „მოქცევის“ შესახებ მსჯელობებიდან, რომელსაც ქვემოთ შევხვდებით,

¹⁰ იხ. მაგალითად A. McCoy, “Cruel Science: CIA Torture and U.S. Foreign Policy“,

<http://scholarworks.umb.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1148&context=nejpp&sei-redir=1&referer=http%3A%2F%2Fwww.bing.com%2Fsearch%3Fq%3Dcruel%2Bscience%2BCIA%26qs%3Dn%26form%3DQBRE%26pq%3Dcruel%2Bscience%2Bcia%26sc%3D0-16%26sp%3D-1%26sk%3D%26cvid%3D01ce6a8b343b470aa633be38b6674ace%26undefined%3Dundefined#search=%22cruel%20science%20CIA%22>

ნათელი იქნება ისიც, რომ ტრანსფორმაცია არ არის ერთჯერადი აქტი და რომ მისი წარმოების პროცესი შეიძლება დამთავრდეს ახალი მეს წარმოშობით და მისთვის საჭირო მორალური სრულფასოვნების თვითშეგრძნების საკმაოდ წარმატებული რეპროდუქციით. ეს შეიძლება მოხდეს როგორც გადარჩენის მოთხოვნისგან გამომწვეული რაციონალიზაციით, რომელიც სამიზნე პირის სახეცვლილ ქცევით კოდს მინიჭებს ლეგიტიმურობას, ისე პროგრამის ჯგუფის მიერ მისი აღიარების და მიღების საკმაოდ დახვეწილი წარმოდგენის დახმარებით. მაგრამ, თუკი „მოთვინიერების“ მათემატიზირებული ბიჰევიორისტული მეთოდოლოგიის წარმატება ვერ შედგა რაიმე გაუთვალისწინებელი შემთხვევითობის გამო – როგორცაა პიროვნების თვითგანპირობების ქარბი მოთხოვნისგან, ან მისი ნებელობის სიმკვრივე, ან კანტიანური ფიქრები – მაშინ სამიზნე პირს არ დარჩება სხვა გზა, გარდა იმისა, რომ საკუთარი ძალებით გაიკვლიოს გზა ბიჰევიორისტული ზენოლის და რე-ფორმირების ამ უსასრულო ტალღაში.

შესაძლებელია იმ მანიპულაციური გზით ჩანერგილი დანაშაულის გრძნობის შერბილება, რომელსაც სამიზნე პირში პუდელის აჩრდილის და სანყისი მეს კონფლიქტი იწვევს. ეს შესაძლებელია, თუკი სამიზნე პირი დაინახავს, რომ პუდელის აჩრდილი მასში გააგრძელებს არსებობას მხოლოდ მანამ, სანამ ანმყოში სხვების მიერ მისი არაბუნებრივად ინტენსიური კონდიციონება გრძელდება. ასევე, სასარგებლო შეიძლება ყოფილიყო იმის მკაფიოდ დანახვა, რომ მიუხედავად პუდელის მოცემულობისა, მასში კვლავ არსებობს სხვა მე, რომელიც ინახავს ჯანმრთელი მორალური კოდების საზრისიანობის გრძნობას და რომელიც მომავალში, ნორმალური ცხოვრების პირობებში, ძალდაუტანებლად მოიცილებს პუდელის აჩრდილს.

ამ მეტაფიზიკური თვითთერაპიის ნაცვლად, მავანს, რა თქმა უნდა, შეუძლია აიჩიოს აშკარა პროტესტის და წინააღმდეგობის უფრო სარისკო ბილიკი, ან ადაპტაციის და კონფორმისტული უდარდებლობის გზა, თუკი ეს მისი შესაძლებლობის ფარგლებშია. პირადად ჩემთვის პავლოვისეული

კონდიციონების პრინციპების მინიმალური ცოდნა, რომლის შემდგომი გაღრმავება ფედერალური ციხის ბიბლიოთეკაში ხელმისაწვდომი იყო, უფრო მოხერხებული აღმოჩნდა.

ერთსახიანი ფანტომები და ჟონვადოზა

სანამ ტორონტოს დასავლეთის წინასწარი დაკავების საპატიმროს გამოცდილების თხრობას დავასრულებ და გადავალ მილჰევენის და ვერქვორთის ფედერალურ ციხეებში ჩემი ყოფნის პერიოდზე, მსურს კიდევ ერთი შემთხვევის აღწერა. ე. წ. „დაპლომბვის“, ან „გაუჟონვადობის“ კონდიციონება, როგორც დასაწყისში ვთქვი, პროგრამის შინაგანი ელემენტია. ამისთვის საგანგებო მეთოდების პრევენციული გამოყენება განსაკუთრებით აქტიურდება „უკმაყოფილოების“ მიმართ, ვისაც პრაგმატული მოტივები, თუ მორალური გრძნობა არ აძლევს უფლებას მიიღოს მისი „დამუშავების“ პროგრამული პროექტი.

ზოგიერთ მეთოდს ქვემოთ დავახასიათებ, როდესაც ფედერალური ციხის ხსენებულ გამოცდილებაზე გადავალ. აქ, როგორც ვთქვი, მხოლოდ ერთ შემთხვევას მოვიტან.

ტორონტოს აღნიშნულ საპატიმროში გაცილებით ნაკლებ კონფედერატთან მიწევდა შეხება, ვიდრე ფედერალურ სისტემაში. ამის მიუხედავად, იქ უკვე თვალში საცემი იყო ერთი რამ: ორეულების სიმრავლე იმ სამსახურში. საიდუმლო უწყებების მიერ ორეულების – სახით და ზოგადი ფიზიოგნომიით მსგავსი პირების – გამოყენება არაა უცნობი. მაგრამ, მათი რაოდენობა, და განსაკუთრებით, მათი დემონსტრაციული „ჩვენება“ პროგრამაში, ჩემთვის უცხო იყო. ზუსტად რა იყო ორეულების ჩვენების მიზანი იმ კონტექსტში, ჯერ არ ვიცოდი. მაგრამ, ერთი შემთხვევა ამართლებს ფენომენს.

ტორონტოს დასავლეთის საპატიმროს მისაღებ განყოფილებაში (ე. წ. A & D), მრავალჯერ მომიხდა ყოფნა. სასამართლოზე ყოველი წასვლა მისაღების მცველებთან დღეში

ორჯერ კომუნიკაციასაც ნიშნავს (ნასვლისას და დაბრუნებისას). მისაღების მცველების დიდი უმრავლესობა საკმაოდ თავაზიანი და კორექტული იყო ჩემს მიმართ. ამ ფონზე ერთი მცველი, რომელიც პირველივე – მიღების – დღეს შემხვდა, საკმაოდ უარყოფითად მომეკიდა, რაც ძირითადად მის სახისმეტყველებაში და ტონში გამოიხატა. ჩვენი შემდეგი კონტაქტი საკმარისი აღოჩნდა იმისთვის, რომ დამესკვნა ჩემს მიმართ მისი ნეგატიური დამოკიდებულების სტაბილურობა. აღნიშნული მცველის მხრიდან ნეგატიური ექსპრესია თოთხმეტი თვის მანძილზე სასამართლოში ჩემი სიარულის მუდმივი აკომპანიმენტი იყო. თუმცა ის არასდროს გადაზრდილა რაიმე ღია კონფლიქტში. ამ დამოკიდებულების მიზეზი, როგორც ვთქვი, ჩემთვის უცნობი იყო და ასეთად დარჩა ჩემი იქ ყოფნის ბოლომდე – სანამ ბოლო დღეს ჩავჯექი ავტობუსში მილჰევენის ფედერალურ ინსტიტუტში გადასაყვანად.

პროგრამის კონფედერატთა ჯგუფის რეალისტური როლები განანილებულია ტიპაჟთა სრულფასოვან გალერეაზე – „მკვლელიდან“ დაწყებული „ჯიბის ქურდით“ და ე. წ. „თეთრ საყელოიანი“ კომერციული აფიორის სპეციალისტით დამთავრებული. ამის გვერდით, კიდევ ერთი ფუნქციური როლის გამოყოფაა საჭირო, რომელიც ზემოთ გაკვრით ვახსენე. ჯგუფში აუცილებლად უნდა არსებობდეს რამდენიმე „ყოჩილიდერი“, რომელთა ამოცანაა სხვადასხვა თემატური პროგრამული დადგმების წარმართვა („კრებები“, „წესების“ დადგენა-გაუქმება და სხვა).

როგორც წესი ასეთი ლიდერები ტორონტოს წინასწარი დაკავების ცენტრში თავდაპირველად „შეუმჩნევლად“ შემოდიან, როგორც ჩვეულებრივი ახლად დაპატიმრებული ბრალდებულები. მაგრამ, ცოტა ხანში ისინი იღებენ ხელში „სადავეებს“ (ძილის წარმთმევთა გვერდით, ლიდერის პოზიცია მეორე შრომა-ინტენსიური ფუნქციაა და ამდენად, არც ისინი რჩებიან განყოფილებაში დიდხანს).

ერთი ახალშემოსული სასადილო მაგიდასთან ჩემს პირდაპირ დასვეს. ასე, ოცდაათი წლის ახალგაზრდა თეთრკანიანი („იტალიელის“ ტიპი). რამდენიმე კვირის მანძილზე იმით გამოირჩეოდა ვილი, რომ საკვებს სრულიად უჩუმრად მიირთმევდა, არ შედიოდა კომუნიკაციაში არავისთან და დროდადრო მორიდებულად მთხოვდა თუ რაიმე საკვები დამრჩებოდა მისთვის მიმეცა. რამდენჯერმე სკმაოდ უხერხულად ვიგრძენი თავი, როდესაც მან მთხოვა მიმეცა ჩემი სუპის ლანგარი, რომელშიც თითქმის აღარაფერი იყო, მონმინდა ის პურით და მიირთვა.

ამ პირველი კვირების შემდეგ, ერთ-ერთ „კრებაზე“ იმჟამინდელმა ლიდერმა შენიშნა, რომ ვილის ჯგუფისთვის რაღაცის თქმა სურდა და, როგორც მან გვთხოვა, სასურველი იყო კარგად მოგვესმინა მისთვის. პირველი წუთის შემდეგ ცხადი გახდა ჩემთვის, რომ ვილის სიტყვა და მისი თანმხლები აქტიურობა შოკირებაზე იყო გათვლილი. მისი ენერგიული ხმა და თვითდაჯერებული ტონი სრული კონტრასტი იყო ჩუმი და მორიდებული კაცის ხატისა, რომელსაც ერთადერთი, რაც ადრე არ ერიდებოდა იყო სხვისი საკვების ნარჩენების მდუმარედ მიერთმევა. მან იმსჯელა დღის წესრიგის და „დაუნერელი ნორმების“ გადახედვის საჭიროებაზე; ჩამოთვალა რა მოსწონდა და რა არა განყოფილებაში; ბოლოს, გვთხოვა არ მოგვრიდებოდა სიტყვით გამოსვლა და საკუთარი წუხილის ან კმაყოფილების გამოთქმა. ამის შემდეგ, იგი დაჯდა განცალკევებით – იქ, სადაც მაშინდელი ლიდერის სკამი იდგა და დაელოდა სიტყვის წარმოთქმის მსურველს. ერთი ხნის „პატიმრის“ მოკლე, არაბუნებრივი კრძალვით გამოთქმულმა შენიშვნებმა დამარწმუნა, რომ ეს წარმოდგენა რეალურად ახალი ლიდერის აღიარების ცერემონია იყო.

ამის შემდეგ ვილი გადასვეს სერვერების ცალკე მდგომ მაგიდაზე და ის გახდა ერთ-ერთი ყველაზე აგრესიული ლიდერი, რომელიც კი მინახავს ტორონტოს დასავლეთის საპრობილის სამ განყოფილებაში. სხვათა შორის ისიც უნდა

ვახსენო, რომ ვილი ზემოთ აღწერილი ხმაურის საკითხის შესახებ ჩატარებული კრების ინიციატორი იყო. აქ აღარ აღვწერ მისი მონაწილეობით, ან ინიციატივით შესრულებულ სხვა ბიჭვეიორისტულ დადგმებს. მოკლედ ვიტყვი მხოლოდ მისი წასვლის წინა დღის ერთი დეტალის შესახებ. ციხიდან იგი წავიდა მაშინ, როდესაც სასამართლომ მე უკვე მომისაჯა ექვსი წელი და ველოდი ჩემს გადაყვანას ფედერალურში.

ერთ დღით, როდესაც უკვე ვიცოდი, რომ ვილი მეორე დღეს მიდიოდა, იგი მომიახლოვდა მჯდომარეს. „როდესაც ფედერალურში (ციხეში) მიხვალ, მისაღებში შეგეკითხებიან რაიმე საყვედური თუ გაქვს... მანდაა არსებითი არაფერი ითქვას.“ ეს იყო ერთ-ერთი იმ იშვიათი პირდაპირი კომუნიკაციის ნიმუში, რომელიც მხოლოდ რამდენჯერმე გამეორდა იმ ოთხ წელიწადში. ნათელი იყო, რომ მაფრთხილებდნენ არაფერი მეთქვა მილჰევენში ამ პროგრამის შესახებ. ჩემგან პასუხს, ცხადია არ მოელოდა ვილი. ასეთ შეტყობინებებზე სიტყვიერი პირობების დადება არ სჭირდებათ. ისიც უნდა ვთქვა, რომ მე არც ვაპირებდი მილჰევენის ადმინისტრაციისთვის რაიმეს თქმას. ...ოღონდ, სხვა მოტივით. მილჰევენი, ისევე როგორც ვერქვორთი, სისტემის ნაწილი იქნებოდა, ჩემი სწორი ვარაუდით, და ამდენად, იქ რაიმეს თქმა – უკუჩვენებადი.

* * * * *

ვილი მეორე დღეს წავიდა. მე ორ კვირაში დავტოვე ტორონტო. წასვლის დღე არსებითია. TWDC-ს მისაღებში გამჩხრიკეს, რაც პროცედურული მოთხოვნა იყო. ამის შემდეგ ჩამსვეს მილჰევენში მიმავალ ავტობუსში, რომელშიც სხვა რამდენიმე პატიმარი უკვე იჯდა. მე განცალკევებით, ფანჯარასთან ვიჯექი. რამდენიმე წუთში შევნიშნე კიდევ ერთი პატიმარი, რომელმაც მოულოდნელად ჩემი ყურადღება მიიქცია. წამიერად გავაცნობიერე, რომ პატიმარი არაჩვეულებრივად ჰგავდა იმ მცველს, რომელიც ჩემს მიმართ უარყოფითი დამოკიდებულებით გამოირჩეოდა და რომელიც იმ დღეს არ შემხვედრია მისაღებში. პატიმრის სახის ნაკვთები, გამო-

ხედვა და ტანის ზოგადი ფორმა თითქმის ზუსტად იმეორება და კონფლიქტური მცველის გარეგნობას. როდესაც მან ჩამიარა და მრავალმნიშვნელოვნად გადმოხედდა, ნათელი გახდა მისი ჩემზე „გამოყოლების“ მნიშვნელობაც. ეს კიდევ უფრო გამოიკვეთა მილჰევენში ჩასვლისას, სადაც ტორონტოელი მცველის ეს ორეული უკან მომიჯდა და დროდადრო გამოხედვით თავს მახსენებდა.

ვილის მიერ ჩემი გაფრთხილება და მცველის ორეული აგენტის მეშვეობით პროგრამის ობობისებური ქსელის „ყველგან არსებობის“ შესაძლებლობის ეს დემონსტრაცია ალბათ საკმარისი იქნებოდა მილჰევენის მისაღებში ჩემი გაჩუმებისთვის, მე თავად რომ არ გამეცნობიერებინა იქ ჩივილის უაზრობა. მაგრამ, „ნეგატიური მცველის“ მეშვეობით ჩემი მეთოდური კონდიცირება და, რაც მთავარია, ასეთი „მცირე დეტალისთვის“ თოთხმეტი თვის დათმობა საკმაოდ კარგად უჩვენებს საიდუმლო სამსახურების მიდგომას. ვისაც ეს მასშტაბები არარეალისტურად ეჩვენება, შეუძლია სცადოს სხვადასხვა „სტინგ“ პროგრამების შესახებ ინფორმაციის მოპოვება – მაგალითად კანადის ფედერალური პოლიციის RCMP-ის პროგრამა „მისტერ ბიგ“-ის შესახებ – სადაც იგი დარწმუნდება, რომ ხშირად ერთი აზრის სამიზნე სუბიექტში „ჩანერგვისთვის“, წლები და ათასობით დოლარი იხარჯება (აღნიშნული პროგრამის შესახებ იხ. „you-tube“).

ორეული მილჰევენის ციხეში რამდენიმე კვირის განმავლობაში „მახსენებდა თავს“ – ეზოში ან სხვაგან „მოახლოვებით“, ან ზურგს უკან დადგომით. როდესაც ერთ დღეს ჩემს მეუღლეს ისევ ჩავანერვინე ტელეფონით დამატებითი ინფორმაცია ამ პროგრამაზე, ორეული მალევე გაუჩინარდა. ერთის მხრივ, მისი მთავარი ამოცანა შესრულებული იყო. მიღების დღეს მილჰევენში, როდესაც შესაძლებელი იყო წინა ციხეზე საყვედურის ფორმალური გამოთქმა, მე არაფერი მითქვამს. მეორეს მხრივ, ჩემი ვარაუდი ის იყო, და დღესაც რჩება, რომ იმ ეტაპზე ჩემი უფრო „ზოგადი დაპლომბვის“ მცდელობის უშედეგობამ დაარწმუნა პროგრამის მენეჯმენტი, რომ მილ-

ჰევენში ორეულის შენარჩუნებას აზრი აღარ ჰქონდა. ისიც უნდა ითქვას, რომ ორეულის მეშვეობით არავერბალური გზავნილის მონოდების ეს შემთხვევა – და ჩემს მიერ მისი უშეცდომო აღქმა – დიდწილად განაპირობა სხვა ორეულების დემონსტრაციების იმ ფაქტმა, რომელიც ზემოთ ვახსენე.

მილჰევენი

მილჰევენის საკლასიფიკაციო განყოფილება (MAU) შუალედური ციხეა, სადაც პატიმრის შესაბამის ფედერალურ დაწესებულებაში განაწილება ხდება. როგორც წესი, ამას სამი-ოთხი თვე მიაქვს. ტორონტოს დასავლეთის წინასწარი დაკავების საპრობილის შემდეგ, მილჰევენის მისაღება და იქ დამხვედრი ოფიცრების მოპყრობამ ტურისტული სააგენტოს და სამოგზაურო-გასართობი დაწესებულებების განწყობა დატოვა. წითელი კომბინიზონის ნაგვის ყუთში ჩადებას და მის ნაცვლად ჯინსის და „ბოტასების“ მიღებას არაჩვეულებრივი სიმბოლური ძალა აქვს. მისაღების ნათელი და მაღალჭერიანი სივცე იმის მომასწავებელია, რომ დასრულდა გაურკვევლობის და უსასრულო ლოდინის ბნელი ლაბირინთი და დაიწყო გარკვეულობის მართვა და სასრული სივრცე.

ეს პირველი შთაბეჭდილება დიდ ხანს არ გასტანს. როდესაც აღმოაჩინო, რომ ფედერალური აჩრდილები – პატიმრებად გადაცემული კონფედერატები და პროფაილერები – აქაც თქვენი ხვედრია, საწყისი ეიფორია შენელებს. როდესაც ძილის წართმევის ნაცნობი მეთოდები ისევ გახდება თქვენი ღამის მასპინძელი, დახურული სივრცის პირქუში მოგონებები კვლავ განსაზღვრავს ცნობიერების ჰორიზონტს.

მაგრამ, ისეთი მცირე დეტალი, როგორცაა გამოსაღები, გამჭვირვალე ფანჯარა, რომელიც საკანში დამხვდა, მაინც გადანონის ნეგატიურის ბალანსს. დიდი, საერთო ეზო, რომელშიც დღეში ორი საათი დავრჩები, ასევე სრული სიახლეა.

მაგრამ თავისი არსით ყველა ამ დეტალზე მნიშვნელო-

ვანია პიროვნების სოციალური სრულფასოვნების აღიარების ისეთი მცირე ნიშანი, როგორცაა თქვენს შესახებ გარკვეული საბუთების თქვენთვის გადმოცემა, რომელშიც ნაიკითხავთ გარკვეულ ინფორმაციას საკუთარი წარსულის და მომავლის შესახებ. ეგრეთ წოდებულ საკლასიფიკაციო ანგარიშს, რომელიც სასამართლო გადაწყვეტილების ასლების ჩათვლით დაახლოებით სამოცი-სამოცდაათი გვერდია, მეტაფიზიკური მნიშვნელობა ექნება. TWDC-ის შემდეგ, სადაც საბუთების პატიმრისთვის მიუწვდომელობა ფსიქოლოგიური ტერორის კიდევ ერთი წყაროა, მრავალგვერდიანი ანგარიშების ფლობა ჩემთვის იმის ნიშანიცაა, რომ მე მართლაც ვარსებობ, რომ ჩემი როგორც სოციალური არსების რეალობა ბინდისა და ბურუსის იმ ქვესკნელში არ წაუშლიათ.

მილჰევენის ბიბლიოთეკაში რამდენიმე წიგნი ავიღე. ტორონტოს ციხის „მოძრავი ბიბლიოთეკა“ – პატარა გოგოლაჭებიანი მაგიდა, რომელზეც ორმოცდაათამდე წიგნი ეტეოდა – ორ კვირაში ერთხელ მოჰქონდათ განყოფილებაში. ამის შემდეგ, მილჰევენის ბიბლიოთეკის წიგნებით შევსებულ გრძელ თაროებს შორის სიარულს თვითღირებულება ჰქონდა.

მილჰევენში წიგნის გამოცდილება სხვა მხრივაცაა არსებითი. ერთ დღეს, განყოფილების დერეფანში, სამრეცხაო ოთახის წინ, შევნიშნე რამდენიმე ძველი წიგნი, რომელთა საკანში წაღება დაშვებული იყო. როდესაც წიგნები დავათვალიერე, ერთმა სათაურმა მიიქცია ყურადღება. „Behavior Modification principles, issues, and applications“ – ავტორები ე. ქრეიგჰედი, ა. კაზდინი და მ. მაჰონეი, პენსილვანიის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მიერ 1976 წელს გამოცემული. როგორც ალფრედ უაითჰედი ამბობს ერთგან, ინტერესი მხედველობის პირობაა. ინტერესის სრული უქონლობა სიბრმავის ტოლფასი იქნებოდა. ფოლკლორულ ფორმაში ეს დებულება იოლად გაიგივდება გამოთქმასთან: „რაც, არ გინდა, იმას ვერ ხედავ“. იმ კონტექსტში უაიტჰედის და ამერიკელი პრაგმატიკების ამ დებულების შებრუნება უფრო რელევანტური

იყო. როდესაც არსებობს კითხვა („ინტერესი“), ამ კითხვასთან დაკავშირებული საგნები უფრო იოლად ექცევა მხედველობის (აღქმის) არეში.

ბიჰევიორისტული მოდიფიკაციის აღნიშნული წიგნის სათაური არაჩვეულებრივი სიცხადით შემოვიდა ჩემი მხედველობის არეში. მიუხედავად იმისა, რომ ტერმინების ამ შეთანხმების შესახებ არაფერი ვიცოდი – ანუ არ ვიცოდი ის, რომ არსებობს საკმაოდ განვითარებული დისციპლინა, რომელსაც ბიჰევიორული მოდიფიკაცია ეწოდება – აშკარა იყო, რომ წიგნის სათაური ჩემი ცნობიერების კითხვების ველში უკვე კარგა ხანია არსებობდა. ცხადია, მანამდე უკვე ვიცოდი ბიჰევიორიზმის ზოგადი თეორიის შესახებ, რომ ის ფსიქოლოგიაში და ფილოსოფიაში ერთ-ერთი მიმართულებაა. ასევე კარგად მახსოვდა ის დამოკიდებულება, რომელიც „ღირებულების თეორიის“ გერმანულ-ანთროპოლოგიური სკოლის თაყვანისმცემლებს აქვთ საქართველოში „სციენტისტურ-ბიჰევიორისტული“ სკოლის მიმართ.

მაგრამ, ახალი იყო ის, რომ არსებობს სპეციალური დისციპლინის ინსტიტუციონალური პრაქტიკა, რომელშიც პავლოვისეული და სკინერისეული კონდიციონირების მეთოდები ინდივიდის ქცევის ყალიბ-მიცემისთვის გამოიყენება.

როდესაც წიგნი საკანში მივიტანე და გადავშალე სარჩევი, ასეთივე გარკვეულობით მოექცა ჩემი ხედვის არეში ერთ-ერთი თავის სახელწოდება: „ქცევის მოდიფიკაცია ციხეებში“. წიგნის ამ თავიდან შეიტყობთ იმას, რომ მეოცე საუკუნის სამოცდაათიანებში, ამერიკის ციხეებში ზოგიერთი ტიპის პატიმრებზე იყენებდნენ ისეთ ავერსიულ მეთოდებს როგორებიცაა სასქესო ორგანოების ელექტრო შოკირება, სულის შეხუთვის (უჰაერობით დახრჩობის) გრძნობის სიმულატორები, ლებინების ფარმაკოლოგიური სტიმულატორები და სხვა.

ის, რომ „მოქცევის თერაპია“ (conversion therapy) დღეს სწორედ ამ მეთოდებს იყენებს ჰომოსექსუალიზმის „გასაკურნად“, ყველასათვის ხელმისაწვდომი ინფორმაციაა ინ-

ტერნეტში. მაგრამ, 2012 წლის იმ გაზაფხულზე ბიჰევიორული მოდიფიკაციის იმ წიგნის აღმოჩენას სხვა მნიშვნელობა ჰქონდა ჩემთვის. მან გამიიოლა რაღაცნაირად გაგების ველში მომექცია ის გამოცდილება, რომელიც თხუთმეტი თვის წინ დაიწყო. ამ გამოცდილების ერთ-ერთ ყველაზე უფრო დამთრგუნველი მხარე პატიმრებად გადაცმული კონფედერატების გამოყენებაა. როდესაც ამერიკის ციხეებში აღნიშნულ მეთოდებს და პროგრამებს იყენებდნენ, მრავალმა პატიმარმა პროგრამის შეჩერება მოითხოვა, და მიაღწია მიზანს სასამართლოს და ადვოკატის მეშვეობით. როდესაც პატიმრებად გადაცმული კორექციული სამსახურის აგენტები ბიჰევიორული მოდიფიკაციის მეთოდებს „რეალისტური გარემოს“ სიმულაციით ნიღბავენ, და არავერბალური მეთოდებით ახერხებენ მათი შეტყობინებების თქვენთან „უკვალო“ კომუნიკაციას, თქვენ აღარ გრჩებათ არჩევანი – პროგრამისგან თავის დაღწევა შეუძლებელია. უსამართლობის განცდას ისიც იწვევს, რომ პროგრამაში ასეთი „აჩრდილების“ გამოყენების ფაქტი არაჩვეულებრივად კარგადაა შენიღბული და ორგანიზებული ყველა დონეზე. მე რომ დამოუკიდებელი ადვოკატი მყოლოდა, შედარებით იოლი იქნებოდა ამ სირთულეებთან გამკლავება. მაგრამ, ჩემი უფლების დაცვას შეუძლებელს ხდიდა ის, რომ როგორც სასამართლო, უფრო ზუსტად, მოსამართლე, ისე ჩემი ადვოკატი „სისტემის“ ნაწილი იყო.

მეორე წიგნი, რომელსაც მილჰევენის ბიბლიოთეკაში შემთხვევით ნაგანყდი და რომელმაც ასევე შეასრულა გაგების ველის მობილიზაციის მნიშვნელოვანი როლი, იყო რობერტ ჰინდეს მიერ რედაქტირებული „Non-Verbal Communication“, გამოცემული კემბრიჯის უნივერსიტეტის მიერ, 1972 წელს. ამ წიგნის დამსახურება ის იყო, რომ მან ჩემი ყურადღება გაამახვილა არავერბალური კომუნიკაციის ისტორიაზე და იმ ფაქტზე, რომ ემოციების სახეზე გამოხატვის შესახებ დარვინის შრომის შემდეგ, არავერბალური კომუნიკაციის სისტემატური კვლევები მხოლოდ მეოცე საუკუნის სამოციანებიდან დაიწყო. ის, რომ სახის მეტყველება და ე. წ. „ტანის

ენა“ საკმაოდ კომპლექსური სინტაქსური და სემანტიკური ანალიზის საგანია, ის, რომ ამ „ენობრივი“ ელემენტების სხვა არაენობრივ კონტექსტთან მიმართება „ტანის ენის“ პრაგმატიკის ნაწილია, ის, რომ ტანის დინამიკა-სტატიკის გვერდით, „ტანის მიერ გამოცემადი სხვადასხვა ბგერები“ და სუნი ამ სინტაქსურ-სემანტიკური ანალიტიკის საკვლევი ობიექტის ნაწილია, და მრავალი სხვა დებულება, იმ ვითარებაში გახდა ჩემი დეტექტიური ინტერესის საგანი.

ამ ჰერმენევტიკულ-დეტექტიურ ერთუზიაზმს მოგვიანებით სხვა წიგნებშიც გადავლიერებ. ფილიპ ზიმბარდოს და სხვათა ნაშრომებიდან გავიგებ, რომ სახითმეტყველებით და სხვა არავერბალური სიმბოლიზმის მეშვეობით ფსიქოლოგიური ზემოქმედება საკმაოდ ინტენსიური კვლევის საგანია. აქედან არ იქნება ძნელი იმის დედუქცია, რომ დაზვერვის და სხვა საიდუმლო სამსახურები ამ ტიპის „კომუნიკაციას“ არაჩვეულებრივი ერთუზიაზმით უნდა ეკიდებოდნენ, და რომ არავერბალური კომუნიკაციის უარყოფადობის მაღალი ხარისხი მათთვის მისი მიმზიდველობის ძირითადი მახასიათებელი უნდა იყოს.

ძალაუფლების და იძულების იმ სამყაროში რეალობის გაგებისთვის საჭირო ცნებების მოგროვებას და გამოყენებას გადამწყვეტი მნიშვნელობა ჰქონდა. ზედმეტია იმის მტკიცება, რომ ასეთ ცნებათა მნიშვნელოვნებას პროგრამის ფანტომური არსი განსაზღვრავდა. როდესაც თვეების მანძილზე არავინ გაუწყებთ, ან აღიარებს, რომ სახელმწიფოს ფარული სამსახურების აგენტების მხრიდან მეთოდური ფსიქოლოგიური ზემოქმედების სუბიექტი ხართ, ხოლო როდესაც თქვენ ამას ამტკიცებთ, მათემატიკური სიზუსტით მოზომილი ავერსიული თერაპია თქვენი ხვედრია (მაგალითად, ზემოთ აღწერილი „fuck you“ შეძახილით ოცდაათ დღიანი ძილის გატეხვა), თქვენთვის გადამწყვეტი გახდება ნებისმიერი გარემოებითი მტკიცებულების მოპოვება, რომელიც თუნდაც შესაძლებლობის სახით მიუთითებდა თქვენი მტკიცებების რეალისტურობისკენ.

ამ მიმართებით მილჰევენი კიდევ ერთი წინგადადგმული ნაბიჯი იყო. წიგნების კითხვის გვერდით გამორჩეული ადგილი დაიკავა საკლასიფიკაციო ანგარიშებმა. ის ფურცლები უკვე მილჰევენის მიტოვების მოახლოებისას გადმომცეს, 2012 წლის აპრილის ბოლოს. მათი კითხვისას ერთმა, ერთი შეხედვით უმნიშვნელო დებულებამ, მიიქცია ჩემი ყურადღება. „კორექციული გეგმის“ მეექვსე გვერდზე წავიკითხე: „სუბიექტი იმყოფება მენტალური ჯანმრთელობის გუნდის (team) უშუალო მეთვალყურეობის ქვეშ მილჰევენის ინსტიტუტში.“ ინგლისურ ორიგინალში „მეთვალყურეობა“ აღნიშნულია სიტყვით „მონიტორინგი“. როგორც არ უნდა განვსაზღვრო მისი მნიშვნელობა, მონიტორინგი იმ კონტექსტში არ შეიძლება ნიშნავდეს „შორიდან ყურებას“, ან ვიდეთვალთვალს, ან რაიმე ამის მსგავს არაუშუალო დაკვირვებას, მით უმეტეს, რომ ამ სახელ-ზმნას ახლდა ზმნისზედა „უშუალოდ“, თუ „ახლოდან“ (closely). ამის პარალელური ფაქტი, რომელიც ამ დებულებას მნიშვნელობას აძლევს, ის იყო, რომ მე არავითარ „მენტალური ჯანმრთელობის გუნდთან“ არ მქონია შეხება მილჰევენში, თუკი ამ ცნებაში ვიგულისხმებთ ოფიციალურად წარდგენილ ციხის სამედიცინო, თუ რაიმე სხვა ფსიქოლოგიური უწყების თანამშრომლებს.

დაუჯერებელი იყო, რომ თუნდაც ასეთი იმპლიციტური ფორმით, კორექციული გეგმის ამ ანგარიშში გაეპარათ, ან მათი ტერმინით თუ ვიტყვი, „გაჟონა“ იმფორმაციამ პატიმრებად გადაცმული ბიჰევიორიტების და კოფედერატების შესახებ. როგორც არ უნდა მეცადა იმ დებულების რაიმე სხვაგვარი ინტერპრეტაცია, დავრწმუნდი, რომ მისი ყველაზე ბუნებრივი გაგება ჩემი ვერსია იყო. ცხადია, ამგვარი „დანერილი“ ნაკვალევის შემდგომი მოძიება მილჰევენში შეუძლებელიც იქნებოდა და მიზანშეუწონელიც.

მაგრამ ამ „ჟონვის“ აშკარა ფაქტმა მომცა იმედი, რომ მომავალში კიდევ წავაწყდებოდი რაიმე ამის მსგავსს. ვერ-ქვორთში ჩემი იმედი გამართლდება.

* * * * *

მილჰევენიდან ვერქვორთში გადაყვანამდე ორი კვირა იყო დარჩენილი. რალაც მოტივით, რომელიც ჩემთვის უცნობი იყო მაშინ, მოპირდაპირე საკნიდან ერთი პატიმარი გადმოიყვანეს ჩემს საკანში. გაირკვა, რომ ერთ კვირაში ისიც ვერქვორთში მიდიოდა. იმ კვირის მანძილზე საკმაოდ კარგი ურთიერთობა დავამყარეთ. ნასვლის წინ მან ისიც მითხრა, რომ როგორც კი ვერქვორთში მივიდოდა იზრუნებდა, რომ ერთ საკანში ვყოფილიყავით. გაირკვა ისიც, რომ მან საკმაოდ კარგად იცოდა ინსტიტუციონალური ცხოვრების დეტალები და ის, თუ როგორ „გაეხერხებია“ ჩემთვის ადგილი მის მომავალ საკანში.

საკანში შემოსვლიდან ორ დღეში, ახალმა თანამესაკნემ ამოიღო ერთი წიგნი და დადო მაგიდაზე. მისი სათაური იყო: „ციხიდან პოლიტიკამდე“ (From Prison to Politics). ამ დეტალის მნიშვნელობის გაგებისთვის რამდენიმე დებულების და ფაქტის გააზრებაა საჭირო. ერთი ისაა, რომ წიგნების სათაურებით „ლაპარაკი“, უფრო ზუსტად, სამიზნე სუბიექტზე გარკვეული აზრების სუგესტირების მცდელობა, პროგრამის ფარგლებში სპეციალური კომუნიკაციის სახეობას წარმოადგენს. სალი აზრის დონეზე ამას ახსნა სჭირდება – იმას, თუ რატომ თვლიან პროგრამის მესვეურები, რომ შესაძლებელი იქნება ნორმალურ პიროვნებაზე ასეთი მანიპულაციური მეთოდებით ზემოქმედება.

პროგრამაში სუგესტირების მეთოდის გამოყენების მნიშვნელოვანი ნაწილია სამიზნე პირის ცნობიერებაში ადვილად შთაგონებადი აზრების კვლევა. ამის ერთი მეთოდია პიროვნების ზოგადი ორიენტაციების, მისი მომავლის წარმოდგენების, ბიოგრაფიული დეტალების და სტატიკური და დინამიკური პირადი ფსიქოლოგიური მახასიათებლების ემპირიული კვლევა. კიდევ ერთი შესავალი დებულების სახით ისიც უნდა ითქვას, რომ თემატური კონტექსტის თანდათანობით შემზადებას გადამწყვეტი როლი აქვს. რაიმე ფრაზით ან არავერბალური კომუნიკაციით შეთავაზებული შეტყობი-

ნების ადექვატური წაკითხვა არსებითად დამოკიდებულია სამიზნე პირის მიერ უკვე ათვისებულ მნიშვნელობით ერთეულებზე. მაგალითად, ფრაზა „ციხიდან პოლიტიკამდე“ შეიძლება არაფერს ნიშნავდეს იმისთვის, ვისაც ციხესთან არავითარი შეხება არა აქვს, ხოლო პოლიტიკა მისი შესაძლო კარიერის შორეულ ალბათობას წარმოადგენს. ასევე, თუ მავანი ციხეშია და მისი თანამესაკნე – რეალური პატიმარი – ხშირად საუბრობს საკუთარი მომავალი პოლიტიკური აქტივიზმის შესახებ, ნიგნი „ციხიდან პოლიტიკამდე“, რომელიც თანამესაკნის მაგიდაზე დევს, ალბათ არაფრის მთქმელი იქნება მავანისთვის – გარდა იმისა, რომ მისი კომპანიონი, როგორც ჩანს, სერიოზულად ეკიდება საკუთარ მიზანს.

მაგრამ, თუ მავანი ციხეშია, განყოფილების სხვა პატიმრებისგან ხშირად ისმენს საუბარს კანადის ციხეებში არსებული რეაბილიტაციური სამთავრობო პროგრამების შესახებ, რომლებიც პატიმრებს ციხის ვადის მოხდის შემდეგ შესაბამისი სამსახურის პოვნაში ეხმარება, და ამასთანავე, უკვე ეჭვგარეშეა, რომ ეს დიალოგები სრულდება პატიმრებად გადაცემული უშიშროება-კორექციული სამსახურების აგენტების მიერ, მაშინ აღნიშნულმა ნიგნის სათაურმა შეიძლება შეიძინოს უფრო კონკრეტული მნიშვნელობა მავანისთვის – განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც მის საქმეს პოლიტიკური ასპექტი აქვს.

ზოგადად, ასევე უნდა ითქვას, რომ ჰერმენევტიკული (გაგების) მეთოდის არაჩვეულებრივად მოქნილი გამოყენება პროგრამული კომუნიკაციის ერთ-ერთი განმსაზღვრელი მახასიათებელია. ეს ძირითადად ხორციელდება, ასე ვთქვათ, მეორადი კონტექსტების გრძელვადიანი აგების წესით. როდესაც არსებობს ასეთი გრძელვადიანი მეორადი კონტექსტი და, ამასთანავე, სამიზნე სუბიექტისთვის ნათელია ცალკეული შეტყობინების შეუსაბამობა უშუალო – „პირველად“ – კონტექსტთან, იგი იოლად აითვისებს მეორადი ჰერმენევტიკული სივრცის ჰიპოთეზური მოხმობის ჩვევას, რომელიც მას დასჭირდება ცალკეული გაუგებარი ფრაზების, ან დებუ-

ლებების გააზრებისთვის. ბოლოს, ისიც ნათელი უნდა იყოს, რომ ჰერმენევტიკული მეთოდის მეშვეობით გზავნილის სწორად წაკითხვა არაფერს ამბობს წაკითხულის ჭეშმარიტებაზე. ის ისევე შეიძლება იყოს მეთოდური მოტყუების ნიმუში, როგორც სხვა ტიპის კომუნიკაცია.

შემდეგი ფაქტი, რომელიც ისევ ტორონტოს ციხეს უკავშირდება, გარკვეულად აიოლებს წიგნის სათაურებით „მეტყველების“ რეალისტურობის მტკიცებას. ტორონტოს ციხეში ზოგიერთი „პატიმარი“ გაზეთს იღებდა და შემდეგ მისი წაკითხვა ყველას შეეძლო. ერთ დღეს გადავშალე გაზეთი „ტორონტო სტარი“, რომელშიც მოცემული იყო სტატია ვინმე კანადელ ემიგრანტზე, რომელმაც საკმაოდ სერიოზული პირადი ტრამვის და სულიერი ტკივილის შემდეგ მოახერხა ამ სირთულეების დაძლევა, რის შემდეგაც იგი გახდა კანადის პოლიტიკის ერთ-ერთი წარმატებული მოღვაწე. ეს ამბავი, ასეთ რეზუმირებულ ფორმაში არ ჟღერს საკმაოდ დრამატულად. უნდა ვთქვა, რომ არც საგაზეთო ვერსია იქნებოდა კომპოზიციურად და სტილისტურად ბევრად უფრო შთამბეჭდავი (თუმცა მოცულობით, ცხადია, უფრო დიდი იყო). ასე თუ ისე, ფაქტი ისაა, რომ ჩემთვის მოულოდნელად, სტატიის კითხვის დროს შევნიშნე, რომ დამჭირდა საკმაო ენერჯის მოკრება იმისთვის, რომ სახეზე არ დამტყობოდა ძლიერი ემოცია.

მაგრამ, პროფესიონალ დამკვირვებლებს „წყლიან თვალებს“ ვერ გამოაპარებ. მით უმეტეს, როდესაც მათი დაკვირვება წინასწარ კარგად დაგეგმილი ტესტია. „good job!“ – როდესაც ერთ-ერთმა კონფედერატმა მოგუდული ხმით ჩაილაპარაკა თავისთვის, ჩემთვის ნათელი გახდა, რომ ჩემი მცდელობა არ შემემჩნია ემოცია, წარუმატებელი იყო და ასევე ის, რომ ჩემს მიერ იმ სტატიის წაკითხვა ფსიქოლოგიური კვლევის ნაწილი იყო.

მათთვის ამ ცდის შედეგად აშკარა უნდა ყოფილიყო, რომ ჩემი ცნობიერების სუგესტირებადი ფენომენები შეიცავდა ისეთ ერთეულებს როგორებიცაა „ტრამვის დაძლევა“, „ძლიერი პიროვნული ხასიათი“ და „წარმატებული და მორა-

ლურად სუფთა პოლიტიკური კარიერა“. იმ დღეს მხოლოდ ბუნდოვანი რეფლექსური მიხვედრის დონეზე შეიძლებოდა დამესკვნა ის, რომ ტესტის დანიშნულება, გარკვეულწილად, სუგესტირებადი ელემენტების კვლევა იყო და რომ, ამასთანავე, ტესტი თვითონ შეიძლება ყოფილიყო კონკრეტული შთაგონების (სუგესტიის) სახეობა. ცხადია, რომ მათ მიერ ჩემი ამგვარი დაკვირვება-ტესტირების ჩემეული ანალიზი და მათზე უკუდაკვირვება უფრო მეტად იყო დამოკიდებული ინტუიციურ-ჰიპოთეზურ აზროვნებაზე. ამგვარი „ჰიპოთეზური“ პრაქტიკის შედეგების სანდოობა, რა თქმა უნდა, დამოკიდებული უნდა იყოს მათი მრავალჯერადი გადამოწმების შესაძლებლობაზე, რაც მაშინ მომავლის საქმე იყო. მოკლედ იმასაც ვიტყვი, რომ დიდი ალბათობაა აღნიშნული ტესტის დროს გარკვეული ემოციის სტიმულატორიც იყო გამოყენებული. სხვაგვარად ძნელია იმ სტატიაზე ჩემი ჭარბი ემოციური რეაქციის ახსნა.

როდესაც ჯორჯმა – მილჰევენის ჩემმა ახალმა თანამესაკანემ – აღნიშნული წიგნი დადო მაგიდაზე, რომელიც მას კვირის მანძილზე არ გადაუშლია, გასაგები იყო, რომ ტორონტოს გუნდის მიერ აკინძული ჩემი ფაილი ზედმინევენით კარგად იყო შესწავლილი.

ორ კვირაში ჯორჯი დამხვდა ვერქვორთის ახალმოსულთა განყოფილებაში, სადაც მის საკანში მომათავსეს. მასთან ერთად უნდა მოვიხსენიო მეორე პატიმარი ლუ – ასე, ორმოცდაათი წლის, ფრანგული წარმოშობის კანადელი – რომელიც ასევე მილჰევენიდან გამომყვა. ლუ აშკარად პროფაილერი იყო. ვერქვორთში მისი ძირითადი ფუნქცია იყო დღის მანძილზე, განსაკუთრებით კი დილაობით, ჩემთან კონტაქტი და ჩემი იმ დღის განწყობის უშუალო გამოკვლევა. ასეთი უშუალო კვლევა მნიშვნელოვანი იყო ვერქვორთში. იმ ფედერალური ციხის თავისებურება ისიცაა, რომ მეტი ღია სივრცე და მეტი თავისუფლებაა, ვიდრე წინასწარი დაკავების ტორონტოს ციხეში, სადაც მე და კონფედერატები მთელი დღე ერთ ოთახში ვიყავით. ამდენად პიროვნების ყოველწუთიერი განწყობი-

თი მდგომარეობების უშუალო დაკვირვებას მეტი ადამიანური რესურსები და მეტი ენერჯია სჭირდება.

ვერქვორტი – საგზარეულო

ვერქვორტის ფედერალური ციხე ტორონტოდან აღმოსავლეთით, ასე, ორას კილომეტრში მდებარეობს. ონტარიოს ტბის სიახლოვე მავთულხლართებიანი გალავნიდან მაინც იგრძნობა. ტყე-ჭალა და კანადური იხვების ცაზე შეფენილი მწკრივები გაზაფხულზე ციხის ეზოს სანახაობაა. გარემოს კიდევ ერთი ღირსშესანიშნაობა ინდიელი პატიმრებისთვის ცალკე გამოყოფილი ეზოს მიღმა ხილვადი დაისია.

რაც შეეხება ვერქვორტის ინსტიტუტის მიკრო-სამზარეულოს – მის ბიჰევიორისტულ ინტერვენციებს და კონტროლის მექანიზმებს – ამ მხრივ, ინსტიტუტის ეპიგრაფად შეიძლება გამომდგარიყოს ის ნარწერა, რომელიც მისი ჰოსპიტალის ფსიქოლოგიის განყოფილების კარზე წავიკითხე: „ცივილიზაცია დაიწყო მაშინ, როდესაც ადამიანმა გააცნობიერა, რომ ქვის სროლის ნაცვლად შეურაცხყოფის (insult) მიყენება ჯობს.“ ამ დებულების თავისუფალი ფოლკლორული წაკითხვა ვერ დააფიქსირებდა იმ სიღრმისეულ მნიშვნელობას, რომელიც მას ვერქვორტის ინსტიტუტში აქვს. ისიც უნდა ითქვას, რომ ქვის სროლის ნაკლი იმ დებულების ჩემთვის უცნობი ავტორისთვის, როგორც ჩანს, არა ადამიანისთვის ფიზიკური ტკივილის მიყენებაა, არამედ ამ აქტის არაიოლად უარყოფადობა. შეურაცხყოფის აქტს, როდესაც მას პროფესიონალი ფსიქოლოგი ამზადებს და განვრთნილი პროვოკატორი ასრულებს, არაჩვეულებრივი თვისება შეიძლება ჰქონდეს: ძლიერი სულიერი ტკივილი და უკვალო დასაშაული. კორექციული ინსტიტუტის ეს იმპლიციტური შეგონება, ცხადია, კეთილი სურვილითაც უნდა ყოფილიყო მოტივირებული. ამკარაა, რომ რუბრიკა „როგორ ავიცილოთ ციხე“ შეგონების ნაწილია.

ვერქვორთში ჩასვლიდან რამდენიმე თვეში ციხის სამზარეულოში დავინყე მუშაობა. ისიც უნდა ვახსენო, რომ სამუშაოს ძიებისას ჩემს განცხადებაში ავირჩიე ე. წ. „კორკანი“ (კანადის კორექციული სამსახურების წარმოებითი დაწესებულება) და არა სამზარეულო. როდესაც სამზარეულოდან მომივიდა „მონვევა“, არ გამკვირვებია. მოსალოდნელი იყო, რომ თვითონ გადანყვეტდნენ სად ვიმუშავებდი. სულ მალე მათი ამ გადანყვეტილების საზრისი უფრო გასაგები გახდა.

სამზარეულოს ორი დიდი დარბაზი ექვსასი პატიმრის მომსახურებაზეა გათვლილი, რომლებსაც ოთხ წყებად, თხუთმეტწუთიანი ინტერვალით, უშვებენ (დარბაზებში ორასი პატიმარი ეტევა). სამზარეულოს დახლების მიღმა მისი შიდა განყოფილებაა, სადაც საკვები მზადდება. ჭურჭლის სამრეცხაოც იქვეა. მე თავიდან ჭურჭლის სამრეცხაოში განმანესეს, რომელიც არ არის კედლით გამოყოფილი ზოგადი სამზარეულოს დანარჩენი ნაწილისგან. ქვაბების და სხვა დიდი მეტალის ჭურჭლის რეცხვა მექანიზირებულია. ჭურჭელი ჯერ შლანგის ცხელი წყლით უნდა მოასუფთავო და შემდეგ შედგა ის სარეცხ მანქანაში, რომელიც გარეცხავს და გააშრობს მას. ამის შემდეგ დაგროვილი ჭურჭელი უნდა მოათავსო შესაბამის თაროებზე.

დაახლოებით ერთ თვეში ერთი დამატებითი საქმეც დამევალა: ვახშმის დროს იმ დახლთან დგომა, სადაც გაიცემოდა საკვები. ჩემი მოვალეობა იყო დაცლილი ჭურჭლის სამრეცხაოში წაღება. ამ პროცესში ძირითადად დახლთან დგომა მიხდებოდა, რადგან ჭურჭელი არც ისე სწრაფად იცლება და მის სამრეცხაო განყოფილებაში წაღებას ათ წამზე მეტი არ მიაქვს. სანამ ამ დეტალის მნიშვნელობას განვმარტავ და მოვიტან ვერქვორთის სამზარეულოსთვის დამახასიათებელ კიდევ ერთი ფსიქოლოგიური დაკვირვება-კვლევის მაგალითს, სასურველია მცირე კონცეპტუალურ-ექსპერიმენტული გადახვევა.

* * * * *

შემდეგი ფრაგმენტი შეკრთომის (startle) რეაქციის – და მისი თანმხლები ემოციის – ერთი ექსპერიმენტული კვლევიდან არის მოტანილი. მოცემულ კონტექსტში მისი მოტანის მნიშვნელობა სახის ემოციურ-გამომსახველობითი კვლევების შიდა სამზარეულოს წარმოდგენაა და იმის დანახვა, რომ ადამიანის სახის (და ტანის) ერთი მიკრო მოქმედება – როგორცაა შეკრთომა – შეიძლება იყოს ლაბორატორიული და უფრო პროდუქტიული არალაბორატორიული in vivo კვლევის საგანი.

„შეკრთომის რეაქციის გამოსაწვევად აირჩიეს ოცდაორკალიბრიანი რევოლვერის გასროლა, რადგან ლადისის და ჰანტის თანახმად ეს ყველაზე ეფექტური სტიმულია. რევოლვერი მოათავსეს სამფეხა სამაგრზე, რომელიც სუბიექტის უკან, მეტრნახევრის დაცილებით იდგა. ... ოთახში გადამღებიც იყო, რომელიც სუბიექტისგან სამი მეტრით იყო დაცილებული. სუბიექტის რეაქცია თექვსმეტ მილიმეტრიანმა კინოგადამღებმა კამერამ ჩაინერა, რომლის სიჩქარე წამში ორმოცდაათი კადრი იყო. ნორმალურზე [ორჯერ უფრო] დიდი სიჩქარით ჩაინერა იმიტომ გადაწყდა, რომ ლანდისის და ჰანტის მტკიცებით შეკრთომის რეაქცია იმდენად სწრაფია, რომ სახის და ტანის ცვლილებების ჩასაწერად, რომელიც შეკრთომის რეაქციის კომპონენტებია, მაღალი სიჩქარის გადამღები აუცილებელია.

ექსპერიმენტული პირობები

არაანტიციპირებული (მოულოდნელი) შეკრთომა

თუმცა (დაკვირვების) სუბიექტებმა იცოდნენ, რომ ერთი საათის განმავლობაში რევოლვერი გაისროდა, მათ არ იცოდნენ ზუსტად როდის მოხდებოდა ეს. რევოლვერმა გაისროლა დაახლოებით თხუთმეტ წუთში, როდესაც ექსპერიმენტატორი მეხსიერების ტესტის ინსტრუქციებს იძლეოდა.

ანტიციპირებული (მოსალოდნელი) შეკრთომა

შეკრთომის შესახებ მცირე (დაახლოებით ხუთწუთიანი) ინტერვიუს შემდეგ ექსპერიმენტატორმა ახსნა დათვლის

პროცედურა. მან თვლა ათიდან დაიწყო, წამზომის სიჩქარით. როდესაც მან ნულს მიაღწია, რევოლვერმა გაისროლა.

შეკავებული შეკრთომა

შეკავებული და სიმულირებული შეკრთომის ექსპერიმენტში მონაწილეობისთვის საცდელი ადამიანები შემდეგ დღეს დაბრუნდნენ. შეკავებული [შეკრთომის] პირობები შემდეგია:

ამჯერად მინდა ვნახო რამდენად კარგად შეგიძლიათ დაფაროთ რაიმე შესამჩნევი რეაქცია. შეეცადეთ ისე მოიქცეთ, რომ თუკი ბგერის გარეშე ნახავენ [ექსპერიმენტის] ჩანაწერს, ვერავინ მიხვდეს, რომ რაიმე მოხდა. ცადეთ რევოლვერის გასროლის მოლოდინის დროს და ასევე გასროლის შემდეგ არაფერი შეიმჩნიოთ, სანამ არ ვიტყვი „შენყდა!“ დაძაბულობა საერთოდ არ უნდა შეგეცყოთ. შეცდომაში უნდა შეიყვანოთ ის, ვინც ვიდუო ჩანაწერს შეისწავლის. ისევ ათიდან დავითვლი.

სიმულირებული (ცრუ) შეკრთომა

ხუთი წუთის შემდეგ ექსპერიმენტატორმა თქვა:

ამჯერად ისევ ათიდან დავითვლი, მაგრამ რევოლვერი აღარ გაისვრის. ამის ნაცვლად, აინთება ეს პატარა სინათლე, რომელსაც სარკეში ხედავთ (უჩვენებს სინათლეს). როდესაც ის აინთება, მომაჩვენეთ, რომ შეკრთით. ეს ისე გააკეთეთ თითქოს სინათლე ნამდვილი რევოლვერის გასროლა ყოფილიყო. ვინც [ამ ექსპერიმენტის ჩანაწერ] ფილმს ბგერის გარეშე ნახავს, უნდა იფიქროს, რომ რევოლვერმა გაისროლა და თქვენ მართლაც შეკრთით. ცადეთ შეცდომაში შეიყვანოთ ის, ვინც ფილმს შეისწავლის. დათვლის დროს დაძაბული არ იყოთ. ტესტის დასრულებისთვის ისევ დავიძახებ „შენყდა!“¹¹

¹¹ What the Face Reveals: Basic and Applied Studies of Spontaneous Expression ... By Paul Ekman, Erika L. Rosenberg, https://books.google.ge/books?hl=en&lr=&id=fFGYs079-7YC&oi=fnd&pg=PR13&dq=facial+action+coding+system&ots=ioOcGkPuVi&sig=Ramt73NH_

ამ ექსპერიმენტის შემდეგი სტადია, რომელსაც აქ აღარ მოვიტან, არის უკვე ჩანერილი ფირის – შეკრთომის ოთხი „სახეობის“ – კომპიუტიზირებული პროგრამის მეშვეობით ანალიზი. ერთი შენიშვნა, რომელიც აქ რელევანტურია, ისაა, რომ მოცემული ლაბორატორიული პირობების ნაკლი ექსპერიმენტული მასალის – შეკრთომის ვარიაციების – სიმწირეა. შეკრთომის და სხვა ემოცია-რეაქციების რეალისტურ გარემოში კვლევის უპირატესობა გრძელვადიანი დაკვირვების და შესასწავლი ფენომენის მრავალჯერადი გამეორების შესაძლებლობა იქნება. შეკრთომა, გაოცება, უნდობლობა, დაჯერება, უშუალობა-სპონტანურობა და სიმულაცია, დასაკვირვებელი პირის მიერ მავანის მიმართ აპათის განცდა ან მასთან იდენტიფიკაცია – ყველა ამ მეტ-ნაკლებად კომპლექსური რეაქციების კვლევა გაცილებით იოლია კონტროლირებულ *in vivo* გარემოში, თუკი არსებობს შესაბამისი ინსტიტუციონალური პირობები.

* * * * *

ახალი მოვალეობის შესრულების დროს ერთმა ფაქტმა მიიქცია ჩემი ყურადღება. საკვების რიგში პატიმრები უწყვეტად მიედინებიან. შევნიშნე, რომ როდესაც ისინი უახლოვდებოდნენ საკვების მისაღებ დახლს, სადაც მე ვიდექი, უმეტესწილად ჩემსკენაც იყურებოდნენ და თუკი მე მათკენ გავიხედავდი – თუკი შედგებოდა თვალის კონტაქტი – აღმართული ცერის ნიშნით მპასუხობდნენ. „კონტაქტის“ ამ პროცედურის არაშემთხვევითობის იდეა იმით გადავამოწმე, რომ რამდენჯერმე, როდესაც ვახშმის რიგს ვემსახურებოდი, მიზანმიმართულად დავიწყე „ზემოთკენ“ ყურება. ამ ექსპერიმენტის გამეორებისას აშკარა იყო, რომ ჩემს გვერდით მომუშავე პატიმარმა ცადა ჩემი „ყურადღების“ დაბრუნება დახლისკენ და როგორც კი აღვადგინე ჩამწკრივებული მოახლოვებული პატიმრების ყურება, ნამიერად გაელვებულმა აღ-

მართულმა ცერებმა კვლავ მიიქცია ჩემი ყურადღება. არ იყო ძნელი იმის დანახვა, რომ პატიმრებისკენ ჩემი გახედვის და მათი აღმართული ცერების სიხშირე ურთიერთ გაპირობებული იყო.

დადებითი და უარყოფითი გაძლიერების თითქმის უსასრულო გამოცდილების შემდეგ, შეუძლებელია შედარებით ახალ სიტუაციაში მისი ვერ ამოცნობა. მაგრამ, ჩემთვის გაურკვეველი იყო პროგრამის ნევრების მხრიდან ჩემი ასეთი „თვალის კონტაქტის“ დაჯილდოვება-ნახალისების მიზანი. ისიც შევნიშნე, რომ ვიდექი სამზარეულოს ორი ვიდეოთვალის მხედველობის არეში, როდესაც რიგს ვემსახურებოდი.

დროთა ვითარებაში გავარკვეე ის, რომ ციხეში ინტენსიურად გამოიყენება ე. წ. „სახის ქმედების კოდირების სისტემა“ (facial action coding system, FACS), რომელიც კომპიუტერიზირებული პროგრამაა. მისი გამოყენების ერთ-ერთი მიზანი ციხის კონტექსტში შეიძლებოდა ყოფილიყო კონკრეტულ სახეებზე და ფიზიოგნომიურ ტიპაჟებზე ჩემი სახისეული („ემოციური“) რეაქციების კვლევა და ალგორითმული პროგრამის მეშვეობით მენტალური პროფილის კიდევ უფრო დახვეწა.

რაიმე კვლევით ცენტრში თეორიების და მიხვედრების აგება მათი შემდგომი დადასტურების მიზნით ერთია. მაგრამ, ქრონიკული სტრესის, დეინდივიდუაციის და მანიპულაციური კონტროლის გარემოში „თეორიების“ აგება არც ისე იოლია. გადამონშებას მოითხოვდა ჩემი მიხვედრა, რომ რაღაც სახის-მეტყველების ნაკითხვისთვის გათვლილ კომპიუტერიზირებულ სისტემას იყენებდნენ. მაგრამ, კიდევ ერთი დეტალი, რომელიც გარკვეულად ადასტურებდა ჩემს აღნიშნულ ვარაუდს, ისიც იყო, რომ ყოველი ვახშმის წინა ფაზა – როდესაც მე ჯერ ჭურჭელს ვრეცხავდი – საკმაოდ შესამჩნევად და მეთოდურად ვარირებდა. სამრეცხაოში ძლიერი ხმაურის გამოწვევა ძნელი არ არის. ზოგჯერ ჩემთან მომუშავე ორი კონფედერატი საკმაოდ მიზანმიმართულად აწარმოებდა ხმაურს დიდი მეტალის ქვაბების მეტალის დახლზე „შემთხვევით“ დანარ-

ცხებით. ხანდახან ეს „შემთხვევითობა“ ისეთ სისტემატურ და აგრესიულ ფორმას იღებდა, რომ შეუძლებელი იყო მის მიმართ შეცდომის დაშვება. სტრესის გამოწვევის ეს მეთოდი ორგანულად ემთხვეოდა სხვა რომელიმე პროვოკატორის მოქმედებას, რომელიც სწორედ მაშინ გააქტიურდებოდა, როდესაც ჩემი დახლთან დგომის დრო ახლოვდებოდა.

ეს სქემა წინა თავებში უკვე აღვწერე. ვერქვოროთის სამზარეულოში ერთი სიახლე ის იყო, რომ ვახშმის დროს ჩემს მიერ ექვსასამდე პატიმრის „თვალის გასწორება“, რომელთა შორის დიდი იყო სხვადასხვა ნიშნით (ნაციონალობით, კლასით, ასაკით...) განსხვავება, იძლეოდა არაჩვეულებრივად მდიდარ მასალას ჩემი ფსიქოლოგიური პროფილის კვლევისთვის.

დროთა ვითარებაში გავაცნობიერე, რომ სახისმეტყველების კოდირებული სისტემის მეშვეობით თვეების მანძილზე პიროვნების განწყობების დინამიური ანალიზი და სამიზნე პირის პროგრამის ჯგუფის წევრებთან „ფიზიოგნომიური“ მიმართების ცვლილებების კვლევა, მისი თვითიდენტიფიკაციების და „მოქცევის“ პროცესის დაკვირვების არსებითი შემადგენელი იყო. როდესაც 2013 წლის გაზაფხულზე, პაროლის პირველი მოსმენის მოახლოვებისას, ჩემმა პაროლის ოფიცერმა მრავალმნიშვნელოვნად მითხრა, რომ „ემპათიის ნაკლებობა საკითხი იყო“, ჩემთვის აშკარა იყო რას გულისხმობდა იგი. ეს იყო მინიშნება პროგრამის ჯგუფის წევრებთან ჩემი თვითიდენტიფიკაციის დეფიციტზე. პაროლის ოფიცრმა – ახალგაზრდა ქალი, რომელსაც მხოლოდ რამდენჯერმე შევხვდი მანამდე – კარგად იცოდა, რომ მე არ მქონდა ზოგადი ემპათიის ნაკლებობის პრობლემა. ის, რომ „სხვების მიმართ გულისხმიერება“ ჩემი თვითნარმოდგენის მნიშვნელოვანი ნაწილი იყო და ასევე, ჩემი ვრცელი და ინტენსიური სოციალური ისტორიის დადასტურებადი ფაქტი, მისთვის ცნობილი იყო ჩემი მომცველი ფაილიდან.

მაგრამ, პროგრამის მენეჯმენტის ადრინდელი ვარაუდი, რომ, სტრესული თერაპიის და ავერსიული კონდიციონების შემდეგ, მე შევძლებდი დიალექტიკურ შემობრუნებას და შედ-

გებოდა მწვალებელთან წვალებულის თვითგაიგივების აბსურდული აქტი – და ამდენად შედგებოდა უჟონვადობის ოპერაცია – იმ ეტაპზე კვლავ არარეალისტური იყო. ჩემმა პაროლის ოფიცერმა სწრედ ის შემატყობინა, რომ პაროლის საბჭოსგან პოზიტიური პასუხის მიღება მათი მოლოდინის გამართლება-გაუმართლებლობაზე იქნებოდა დამოკიდებული.

პანქეჟა ტარორი

ეჭვგარეშე იყო, რომ ვერქეჟორთის სამზარეულო ცნობიერების მთავარ საცხოვს ნარმოადგენდა. მას კიდევ მივუბრუნდები. მაგრამ, აქ ერთ შემთხვევას მოვიტან, რომელიც უჩვენებს იმ ინსტიტუტში გამოყენებული კონტროლის ნაირსახეობებს.

ჯერ კიდევ მილჰევენში შევნიშნე, რომ პატიმრებად გადაცემულმა ბეჰევიორისტებმა და კონფედერატებმა ზედმინენით კარგად იცოდნენ ამა თუ იმ ტესტზე, ან კონდიციონების პროცედურაზე ჩემი შინაგანი რეაქციების შესახებ. იცოდნენ როგორც უარყოფითი, ისე დადებითი ემოციები. დავაკვირდი, რომ ემოციის, თუ განწყობის გარეგანი გამოხატვის შეკავების ჩემი ყოველი მცდელობა უშედეგო იყო. ამას თავდაპირველად პროფაილერების და სხვა უშუალო დამკვირვებლების პროფესიონალიზმს ვანერდი. ეს გამართლებულიც იყო. მაგრამ – მხოლოდ ნაწილობრივ.

ერთი ექსპერიმენტი, რომელიც ამის შესამოწმებლად დავაყენე შემდეგი იყო. საკანში ჩემი მარტო ყოფნის დროს 'ხშირი იყო ტესტები, რომლებიც გათვლილი იყო სტრესის, გაღიზიანებადობის და ზოგადი განწყობის კვლევისთვის. კონკრეტული სტიმული-გამაღიზიანებელი შეიძლება ყოფილიყო ძლიერი ხმაური, რომელსაც რომელიმე კონფედერატი გამოიწვევდა მისი საკნის მეტალის კარზე ფეხის მირტყმით – ხშირად, ამის მრავალჯერადი გამეორებით – და სხვა. როდესაც წამოწოლილი ხარ, ისვენებ და იცი, რომ ძლიერ ხმაურს

მავანი მიზანმიმართულად იწვევს, არც ისე იოლია ინდიფერენტულობა. პროგრამის კონფედერატები ჩემს შინაგან მდგომარეობას, როგორც უკვე ვთქვი, წარმატებით აფასებდნენ და, რაც არსებითია, ამას უშუალოდ მატყობინებდნენ რაიმე ირიბი ვერბალური ან არავერბალური კომუნიკაციით.

ერთხელ, საკანში ყოფნის დროს, გადავწყვიტე გამომე-რიცხა ის საშუალება, რომლითაც კონფედერატები იტყობდნენ ამა თუ იმ სტიმულზე ჩემს შინაგან რეაქციებს. ჩემი ვარაუდით ისინი იყენებდნენ საკანში დამონტაჟებულ ფარულ კამერას, რომლის მეშვეობითაც იკითხებოდა ჩემი სახის მიკრო გამომეტყველებები. უკვე აღწერილი სამზარეულოს გამოცდილებიდან ისიც შეიძლებოდა დამესკვნა, რომ საკნის ფარული კამერის ჩანაწერის შემდგომი ანალიზი ასევე შეიძლებოდა კომპიუტერიზირებული სახისამომცნობი სისტემით. მაგრამ, იმ კონკრეტულ შემთხვევაში ჩემი ინტერესის საგანი იყო კონფედერატების მიერ ჩემი განწყობების დროში უშუალო ამოცნობის ფაქტი.

ერთი ასეთი ტესტის დროს, როდესაც საკანში მარტო ვიყავი, გადავწყვიტე თავზე საბანი გადამეფარებინა და ამდენად არ მიმეცა ფარული კამერის მეშვეობით ჩემი სახის „ნაკითხვის“ შესაძლებლობა. შედეგი მოულოდნელი იყო. ჩემი საკნის კართან მდგომმა რამდენიმე კონფედერატმა იმავე სიზუსტით შემატყობინეს ჩემი ემოციური პასუხის მათ მიერ ცოდნა. მომდევნო დღეს კიდევ გავიმეორე ეს ცდა ერთი ცვლილებით. საბნის თავზე გადაფარებას დავუმატე ის, რომ სახე ბალიშისკენ ჩავაბრუნე. ჩემი ვარაუდი ის იყო, რომ ამით გამოვრიცხავდი რაიმე „ღამის ხედვის“, ან ელექტრომაგნიტური სპექტრის სრულყოფილი ნაკითხვისთვის გათვლილი ინსტრუმენტის გამოყენებას, რომლის მეშვეობითაც შესაძლოა ხდებოდა საბნის ბარიერის მიღმა არსებული რეალობის (ჩემი სახის) ხედვა.

ამან არაფერი შეცვალა. მალე, როდესაც კიდევ რამდენიმე მცირე ვარიაცია ვცაადე, დავრწმუნდი, რომ პროგრამის წევრების მიერ ჩემს „კანშიგნით“ ჭვრეტის უნარი სხვა ტექნოლოგიურ მიღწევას ემყარებოდა. ე. წ. რადიო სიხშირის

იდენტიფიკაციის (RFID) რაიმე ახალი ვერსიის, ან „კანშიდა მონაცემების ნაკითხვაზე“ გათვლილი „ჩიპების“ გამოყენების შესახებ რეალისტური ინფორმაცია მოგვიანებით – 2015 წლის მარტის შემდეგ – გახდება ჩემთვის ცნობილი, როდესაც ინტერნეტი და დამოუკიდებლობა ხელმისაწვდომი იქნება და როდესაც „სომატური თვალთვალის“ შესახებ არა ერთ სტატიას ნავიკითხავ.

მაგრამ, მაშინ ისევ ბუნდოვანი მიხვედრების და ვარაუდების ველში უნდა დავრჩენილიყავი. ჩემი საკუთარი წარმოსახვა და ჯეიმს ბონდის შესახებ ფილმები, რომელსაც დროდადრო ვუყურებდი ოჯახთან სავიზიტო კოტეჯში, ძირითადი საყრდენი იყო. ამ თემაზე ტელეფონზე ან შეხვედრებისას მეუღლესთან საუბარი ასევე არ მეჩვენებოდა მიზანშეწონილი.

ერთხელ, ასეთი მიხვედრების და ფიქრის დროს, გავიხსენე ის, რომ ტორონტოში რამდენჯერმე არაჩვეულებრივად გაბრუნებულმა გავიღვიძე დილით. მაშინ ისიც შესამჩნევი იყო, რომ კონფედერატებმა ჩემი იმ დილის მდგომარეობის შესახებ წინასწარ იცოდნენ. ჩემი ვარაუდით, სავსებით შესაძლებელი ჩანდა ის, რომ უკვე ტორონტოში, ერთ-ერთ ასეთ „გაურკვეველ“ ღამეს ჩამიდგეს სხეულში რაიმე მიკრო მონყობილობა.

ვარაუდს, რომ რაღაც ამის მსგავსთან მქონდა საქმე, შემდეგი ფაქტიც გამიმყარებს. სამსახურიდან (სამზარეულოდან) დაბრუნებულმა ცოტა ხნით წაძინება გადავწყვიტე. როგორც კი წამოვწეიქი, ერთმა შავკანიანმა კონფედერატმა, რომელიც ხმაზე ვიცანი, ძლიერად მიარტყა ფეხი საკუთარი საკნის კარს. ჩემი საპასუხო ქართული შეკურთხება, ცხადია, არ იქნებოდა მისთვის, ან სადამკვირებლო ცენტრის მუშაკებისთვის მისაწვდომი რომ არა ჩემს საკანში დამონტაჟებული ფარული ვიდეო-აუდიო მონყობილობა.

ამ მოვლენიდან ორ დღეში, „კანტინის“ დროც მოვიდა. „კანტინი“ მცირე მაღაზიაა, სადაც ორ კვირაში ერთხელ პატიმარს შეუძლია შეიძინოს რაიმე დამატებითი საკვები (ტკბილეული და სხვა). კანტინის დღე მთელი განყოფილების

კოლექტიური მსვლელობით და ორსაათიან რიგში დგომით გამოირჩეოდა. როდესაც ჩემი რიგი მოვიდა, დავინახე, რომ წინ მდგომი პატიმარი შეეყოვნდა და დაუთმო რიგგარეშე ადგილი შავკანიანს – ორი დღის წინანდელი ხმაურის ავტორს. შავკანიანი მივიდა სალაროსთან და, სანამ მოლარეს გადასცემდა საყიდელი საგნების სიას, დინჯად ჩემსკენ გამოიხედა. მისი მრავალმნიშვნელოვანი გამოხედვა ჯერ კიდევ მხედველობის არეში მქონდა, როდესაც ვიგრძენი, რომ სრულიად მოულოდნელად ჩემი მარცხენა ფეხის კუნთები არაბუნებრივად შეიკუმშა („გამეკვანძა“) ხოლო თვითონ ფეხი რამდენჯერმე „შეხტა“. ფეხის ეს სხვისთვის შეუმჩნეველი შეხტომა და რიგში ჩემს უკან მდგომი ერთი პატიმრის ჩალაპარაკება თითქმის ერთდროული იყო: „ეგ არაფერია. როდესაც ორივე ფეხი დაიწყებს ცეკვას, ის უნდა ნახო...“. შავკანიანმა აიღო საკუთარი პროდუქტი და ნელი ნაბიჯით გააგრძელა კანტინის კარებისკენ მოძრაობა.

აშკარა იყო, რომ ის, რაც მოხდა იმ რამდენიმე წამში, იყო წინასწარ კარგად მომზადებული სცენა, სადაც ტექნიკურად სრულფასოვანი ფიზიოლოგიური ჩარევა-ზემოქმედების დემონსტრაციამ მაუნყა კონტროლის კიდევ ერთი, ჩემთვის მანამდე უცნობი ფორმის არსებობის შესახებ. მაგრამ, იყო ეს კანშიდა ჩიპის მოცემულობის დამადასტურებელი ფაქტი? ცხადია, იმ პერიოდში ტექნოლოგიური მიღწევების შესახებ ინფორმაციის დროული მოპოვება მიუწვდომელი იყო. იქნებ ეს იყო რაიმე „თეიზერის“ მაგვარი, ზუსტად დამიზნებადი ახალი ტიპის მონყობილობის გამოყენება, რომელიც გარეგანი და დისტანციური ზემოქმედების პრინციპით მოქმედებს? მაგრამ, სხვა რამდენიმე შემთხვევამ, რომელიც უფრო აშკარად გამორიცხავდა მხოლოდ გარე-ზემოქმედების აპარატის დაშვებით ამგვარი ფაქტების ახსნას, დამარწმუნა კანქვეშა კონტროლის ვარაუდის სისწორეში. ნათელი იყო ასევე ის, რომ ეს არ იყო წმინდა პასიური, პერცეფციული აპარატი.

ფსიქოლოგიური შანტაჟის და მანიაკალური კონტროლის ამგვარი ფაქტის არსებითი თავისებურება ისიცაა, რომ

ის ხორციელდება აგენტების სრული სიმშვიდის და უსაფრთხოების პირობებში. სამიზნე სუბიექტის მიერ საკუთარი მდგომარეობის უმწეობის განცდას იმის ცოდნაც ამძაფრებს, რომ გარეგნული ნორმალურობის მქონე ეს გარემო იოლად შეიძლება იქცეს უკვალო მძიმეწონიანი, ორგანიზებული კრიმინალური აქტის სცენად.

შიდა მდგომარეობების სენსორის არებობის გაცნობიერებამ ერთი არსებითი ცვლილება მოიტანა. მანამდე, პროვოკაციის თუ რაიმე სხვა ნეგატიური ტესტის დროს ვცდილობდი ემოციის გარეგანი გამოხატვის კონტროლს. ვთვლიდი, რომ გარეგანის მეტნაკლებად ნარმატიული კონტროლით საკუთარი შიდა მდგომარეობის ნაწილობრივი დაფარვა მაინც იქნებოდა შესაძლებელი. ის ფაქტი, რომ ბიჰევიორისტები მაინც ახერხებდნენ ჩემი შიდა მდგომარეობების ამოცნობას იმას ნიშნავდა ჩემთვის, რომ, ერთის მხრივ, გარეგანი გამოხატვის შეკავების ჩემი უნარი არ იყო სრულყოფილი, ხოლო მეორეს მხრივ, რომ პროფაილერები საკმაოდ კარგად მუშაობდნენ.

ეს იმასაც ნიშნავდა, რომ ადრე არასდროს მიცდია შემეკავებინა ემოციის შინაგანი გამოვლენა და არა მხოლოდ მისი გარეგანი გამოხატვა

გარეგანი-შინაგანის განსხვავებასთან კავშირში ერთი მოსაზრებაა რელევანტური აქ. „შეკავება“ აქ გულისხმობს ნიღბის ცნებას და ასევე იმას, რომ შესაძლებელია შიდა მდგომარეობის უცვლელობა ისე, რომ მისი დროში შესატყვისებული გარეგანი მოცემულობა, სახის ესა თუ ის გამომეტყველება, იყოს შინაგანის მნიშვნელობის არაადექვატური ნიშანი. ამ შემთხვევაში გარეგანი დაფარავს შინაგანს. ნიღბის ამ ცნებისთვის არსებითია ის, რომ საფარი – სახე – *სინქრონულად* ფარავს შინაგანს – ემოციას. ნიღბის წარმოების დროში დაგვიანება წარუმატებლობის ტოლფასი იქნებოდა, ხოლო მისი ნაადრევი მოცემულობა – გაუმართლებელი, ფსიქოლოგიური ეკონომიის თვალსაზრისით. გარეგანის და შინაგანის ასეთი სინქრონიზაციის არსებითობა გარემოს მანიპულაციის საქმეში გულისხმობს პრინციპულ დუალიზმს.

მაგრამ, კითხვა იმის შესახებ არის თუ არა შესაძლებელი გარემოს მანიპულაცია მაშინ, როდესაც „კანქვეშა“ სენსორი უშუალოდ კითხულობს მავანის შიდა მდგომარეობებს, არის კითხვა იმის შესახებ არის თუ არა შესაძლებელი შიდა ნიღბის ცნება. არის თუ არა ეს შესაძლებელი მაშინ, როდესაც გვაქვს სათვალთვალე ობიექტის მონიზმი. როგორაა შესაძლებელი სულის, თუ ემოციური მდგომარეობის შენიღბვა იქ, სადაც მხოლოდ შინაგანია?

ეს აბსტრაქტული კითხვები პრაქტიკულად საკმაოდ მარტივად გადაწყდა. გავაცნობიერე, რომ ჩემს მცდელობას გარეგნულად არ შემემჩნია ემოცია უნდა დამატებოდა ძალისხმევა, რომ შემეკავებინა თვითონ ემოცია. გარეგანი ნიღბის და შინაგანი მდგომარეობის ერთდროულობის მოთხოვნა შეიცვალა დიაქრონულობის – დროში თანმიმდევრობის – მიმართების არსებითობით. იმისთვის, რომ სიტუაციურად დაფაროთ საკუთარი ემოცია, საჭიროა ასე ვთქვათ დროში დაასწროთ საკუთარი ემოციის წარმოშობას და მისი ანტიციპირებით ჩაახშოთ მისი განხორციელება. მოკლედ თუ ვიტყვით, ესაა შიდა დიაქრონული კონტროლი.

ამის გაცნობიერება და მისი გამოყენება გაცილებით პროდუქტიული აღმოჩნდა, ვიდრე ამ მსჯელობებიდან შეიძლება დაასკვნას მავანმა. ამ დიაქრონული კონტროლის შესრულებას გარკვეული ფსიქოლოგიური ტექნიკა და დეტალები ახლავს. მაგალითად, საკმაოდ პროდუქტიულია თუკი საკუთარი ემოციის წინასწარი ანტიციპაციით – ემოციის, რომელიც მომავალ გარეგან სტიმულზე იმპულსურად უნდა წარმოშობილიყო – წარმოსახვაში წინასწარ ჩაანაცვლებთ მას მისი საპირისპიროთი, ან უბრალოდ განსხვავებულით. ასეთი ემოციური კონტროლის ერთი თავისებურება ისაა, რომ ის წარმოადგენს საკუთარი შინაგანის ცივ, კალკულირებულ სიტუაციურ მანიპულაციას ისე, რომ ის არ ცვლის უფრო მაღალ საფეხურზე მოცემულ კოგნიტურ, ან მრწამსისეულ შეხედულებებს. უკანასკნელი კი შეიძლება იყოს ის, რაც რეალურად განსაზღვრავს გარკვეული მოვლენების ამა

თუ იმ იმპულსურ-ემოციურ შეფასებებს. მოცემული პროგრამის ბიჰევიორისტული მეთოდების ერთ-ერთი არსებითი ნაკლი ის იყო, რომ ემოციურ-განწყობითის საკმაოდ ვირტუოზული თვალთვალის და კონტროლის პარალელურად ის ხშირად ვერ ითვალისწინებდა პიროვნების მრწამსისეულ-მორალური შრის არსებითობას. თუმცა, თუკი წაიკითხავთ VPP-ის სახელმძღვანელოს, რომელიც კოგნიტურ-ბიჰევიორისტულ მეთოდოლოგიას ემყარება (VPP-ის შესახებ იხ. შემდეგი თავი), ნახავთ, რომ მისი ერთ-ერთი ექსპლიციტური მიზანია სამიზნე ინდივიდის ცენტრალური რწმენების, თუ შეხედულებების (core believes) კვლევა და კორექცია.

ის, რომ მე აღარ მქონდა შინაგანი ემოციური რეაქციები უკანონო პროგრამის ავერსიულ პროცედურებზე არ ნიშნავდა იმას, რომ მე შევიცვალე მის შესახებ ჩემი პრინციპული შეხედულება. როგორც არა ერთხელ ვთქვი, პროგრამის მენეჯმენტმა კარგად იცოდა ეს ვითარება, ზოგადად თუ ვიტყვით. მაგრამ შეიძლება იმის მტკიცება, რომ მათ, მას მერე, რაც მე გავაცნობიერე შიდა თვალთვალის არსებობა და ავითვისე შინაგანის დიაქრონული კონტროლის მეთოდი, ჩათვალეს, რომ ჩემი ემოციური პასუხების შერბილება ნიშნავდა პროგრამის მიმართ ჩემი მრწამსისეული უარყოფითობის შერბილებასაც, მისი ინტენსივობის კლებას, რაც მცდარი იყო.

პროგრამა

ძალადობის პრევენციის პროგრამა (Violence Prevention Program – VPP) ერთ-ერთია იმ სასკოლო ფორმის პროგრამებს შორის, რომელსაც კანადის კორექციული სამსახური აფინანსებს შესაბამის ინსტიტუტებში. ამ პროგრამის სასკოლო ვერსიის თავისებურება ისაა, რომ რამდენიმე თვის მანძილზე, დღეში ერთი ან ორი საათის განმავლობაში პატიმარს

ეკითხება შესაბამისი ტექსტი. მას ასევე აძლევენ საშინაო დავალებას. ეს შეიძლება იყოს სატესტო კითხვები, მცირე თვითშეფასების, ან სხვა ტიპის ნარკვევის დაწერა და სხვა. კლასში, როგორც წესი რამდენიმე – ასე, ათამდე – პატიმარია.

ბიჰევიორული მეთოდოლოგიის ელემენტარული ცოდნა საკმარისი იქნებოდა იმ სპეკულაციური დასკვნისთვის, რომ სამთვინი გაკვეთილები, რომლებიც იზღუდება ვერბალური „განმარტებებით“, არ შეიძლება იყოს რეალური დასწავლის პროცესი. კონფედერატების მიერ პიროვნების პრაქტიკული ტესტირება – აგრესიის, იმპულსური ქცევის, სტრეს-გამძლეობის და სხვა – და შესაბამისი ჩვევების გრძელვადიანი კონდიციონირება რეალური ბიჰევიორული პრაქტიკის ნაწილია.

მაგრამ, ასეთი პრაქტიკის ერთი სირთულე ისაა, რომ მისი კონფედერატული კომპონენტი ვერ იქნება გამხელილი სამიზნე სუბიექტისათვის როგორც აშკარა მეთოდოლოგია. ასეთ შემთხვევაში ტესტი-კონდიციონირების მთელი პრაქტიკის წარმატება ეჭვქვეშ დადგებოდა. ეს ფსიქოლოგიურ-ფსიქიატრიული ტესტების ფარული დაყენების შესახებ დებატების, და სამედიცინო ეთიკის, საკმაოდ ცნობილი საკითხია. მაგრამ, ციხეებში ამგვარ მეთოდებზე აგებული პროგრამების კიდევ ერთი პრობლემა ისაა, რომ მათი მეთოდოლოგია პრინციპულ წინააღმდეგობაშია ადამიანის უფლებების საერთაშორისო ვალდებულებებთან, რომლებიც ამგვარ ინსტიტუტებს უფრო „მყარად“ უნდა მიეყენებოდეს. „შეურაცხყოფის“ და „დამციონების“ (harassment) აკრძალვა ეწინააღმდეგება აგრესიის და იმპულსური ქცევის ტესტირების ძირითად მეთოდებს. შეურაცხყოფა, „ბულინგი“ და სხვა ტიპის პროვოკაციები პროგრამაში ნორმალური პროცედურის ნაწილია.

ამ თითქმის ტრივიალური შენიშვნების მნიშვნელობა მოცემულ კონტექსტში იმითაა განპირობებული, რომ 2013 წლის სექტემბერში, ჩემი პაროლის ოფიცრის რჩევით, მე დავესწარი აღნიშნულ პროგრამას. რაც აქამდე ითქვა იქიდან

უკვე შეიძლება იმის დანახვა, რომ ამ ამბავში არაფერი იქნება ახალი ჩემი და კონფედერატების ურთიერთობის მხრივ. ეს სწორი ვარაუდია.

* * * * *

მაგრამ, ახალი შემოდის სხვა გარემოებითი ფაქტორების მეშვეობით, რომლის აღწერა მნიშვნელოვანია პროგრამის თეატრალური ბუნების ნათლად წარმოდგენისთვის. როდესაც 2013 წლის სექტემბერი მოახლოვდა, მე ყური მოვკარი, რომ ციხეში აპირებდნენ „გაფიცვას“, პატიმართა ხელფასებიდან გარკვეული თანხის დაქვითვის შესახებ დადგენილების გამო. ეს გაფიცვა რომ სასკოლო პროგრამაში ჩემს მონაწილეობას ემთხვეოდა, არაფერს მეუბნებოდა ჯერ. ამ დამთხვევას ისიც დაემატა, რომ სექტემბერში ჰოსპიტალმა გამოაცხადა გარკვეული ვირუსის არსებობა ციხეში. როგორც ჰოსპიტალი იუწყებოდა, ვისაც ვირუსი აღმოაჩნებოდა, მოათავსებდნენ სამღლიან კარანტინში, სეგრეგაციაში.

შემდეგი დამთხვევა უფრო არსებითია. სკოლის დაწყებამდე ერთი კვირით ადრე შევნიშნე, რომ შეუძლოდ ვიყავი. გულისრევის შეგრძნება, მუცლის არეში საკმაოდ ძლიერი ტკივილი, უმადობა, გულისცემის აჩქარება სიარულის დროს და ზოგადი უძალობა საკმარისი აღმოჩნდა იმისთვის, რომ დამეძლია ჩემი ყოყმანი. მოვითხოვე ჰოსპიტალში ვიზიტი და მოვახსენე მორიგე ექთანს ჩემი სიმპტომების შესახებ. გამაოცა იმან, რომ გამოცხადებული კარანტინში მოთავსების ნაცვლად, ექთანმა მიჩნია „ყურადღება არ მიმეცია“ ამ სიმპტომებისთვის. „თუ (კუჭში) გახსნილობას არ უჩივით დანარჩენი მოგვარდება თავისით. კუჭში გახსნილობაა მთავარი სიმპტომი.“ უცნაური ის იყო, რომ მან არ დაუშვა, რომ შესაძლებელი იყო სრულიად სხვა დაავადება მქონოდა და არა გამოცხადებული ვირუსი. მოგვიანებით, როდესაც იმ ვირუსული დაავადების შესახებ მცირე ბუკლეტი ვიპოვე ჰოსპიტალის შესასვლელში, ისიც შევიტყვე, რომ მთავარი სიმპტომები სწორედ ჩემს მიერ ექთნისთვის ჩამოთვლილი ჩივილები

იყო. „კუჭის აშლილობა“ ყველაზე ბოლო ადგილზე იყო მოთავსებული სიმპტომების სიაში.

ამას შემდეგ დავუბრუნდები. მაგრამ, კიდევ ერთი აღნიშვნის ღირსი დეტალი შემდეგია. სწორედ ამავე პერიოდს დაემთხვა ის, რომ მომარაგებამ დროებით შეწყვიტა წვერის საპარსი უფასო ბრიტყების ყოველკვირეული დარიგება. როგორც მათ აგვიხსნეს, ბრიტყები არ შემოსულა, მაგრამ მალე მიიღებდნენ მას. ეს „მალე“ შვიდ კვირაში დადგა. ამის წინმსწრები მეორე დამთხვევა ის იყო, რომ სამი თვით ადრე ციხის მალაზიამაც (კანტინმა) შეწყვიტა საპარსი ბრიტყების გაყიდვა. როგორც წესი, ფედერალურ კანტინში პატიმარს შეუძლია დამატებითი ბრიტყის ყიდვა. ამ უბრიტყობის ბუნებრივი შედეგი წვერგაუპარსაობაა. თუკი „სკოლაში“ აპირებ სიარულის დაწყებას, სადაც შედარებით უფრო რესპექტაბელური სოციალური გარემოა, ეს ნიუანსი ყოველდღიურ პარსვას შეჩვეული ადმიანისთვის შესაძლოა ყოფილიყო მცირე დისკომფორტის პირობა.

მაგრამ, ეს ესთეტიკურ-ჰიგიენური გარემოება სრულად გადაფარა ჩემი ჯანმრთელობის გაუარესებამ. ზემოთ ჩამოთვლილი სიმპტომები მალე თითქმის წარმოუდგენელ პათოლოგიაში გადაიზარდა. სასკოლო პროგრამაზე სიარულის პარალელურად ჩემი სუნთქვის სიმძიმე და ჩვეულებრივი სიარულის დროს გულის აჩქარება ნორმალურ მდგომარეობად იქცა. მუცლის ტკივილებმა იმატა და ცოტა ხანში თითქმის აუტანელი გახდა. მუცლის იმ ტკივილების ერთი თავისებურება ის იყო, რომ ტკივილი საღამოს ხუთ-ექვს საათზე იწყებოდა და თანდათანობითი წესით ღამის თერთმეტ საათზე აღწევდა კულმინაციას, რის შემდეგაც დილის ხუთ საათამდე ტკივილი უწყვეტი იყო. ადრე არასდროს დამიკარგავს გონება. ერთხელ მუცლის ტკივილი იმდენად ძლიერი იყო, რომ რამდენიმე წამით, ღამის სამი საათი იქნებოდა, დავკარგე ცნობიერება. ღამის მანძილზე ეს უწყვეტი ტკივილი იმასაც ნიშნავდა, რომ დაწოლა შეუძლებელი იყო. როდესაც ვცდიდი დაწოლას – დაძინების შესაძლებლობაზე ფიქრიც არ შეიძ-

ლებოდა – ორ-სამ წუთში ფეხზე ვიყავი, რადგან მუცლის ტკივილი და დროდადრო სულის შეხუთვის შეგრძნება შეუძლებელს ხდიდა სანოლში გაჩერებას.

მუცლის ტკივილი, გაურკვეველი მიზეზებით, დღის განმავლობაში არ მანუხებდა. მაგრამ, სულის შეხუთვის გრძნობა, უჰაერობა და სიარულის დროს გულის აჩქარება უწყვეტი იყო. ჩემი სიარულის ტემპი ნორმალურის მეოთხედით გახდა. სამზარეულოში საკვებისთვის წასვლისას – გაფიცვის გამო იძულებული ვიყავი სამზარეულოში სამუშაოდ წასვლაზე უარი მეთქვა – სამჯერ-ოთხჯერ მიწევდა გზაში შესვენება, სანამ ორას მეტრს გავივლიდი, რომელიც ჩემი საცხოვრებელიდან სამზარეულომდე იყო.

ეს გაგრძელდა ორი თვე – სწორედ ის პერიოდი, როდესაც სასკოლო პროგრამაზე დავდიოდი. ამ პერიოდში სამჯერ მაინც შევატყობინე ჰოსპიტალს ჩემი ასეთი მდგომარეობა. მათი მხრიდან სრული „ურეაქცია“ იმის ნიშანი იყო, რომ ჩემი მდგომარეობა პროგრამის ნაწილი იყო. მაშინ ჯერ კიდევ არ მქნოდა წაკითხული უილიამ სარგანტის კვლევები ან დონალდ კამერონის შეხედულებები ხელოვნურად გამოწვეული დაავადებების და ძლიერი სტრესის ფუნქციების შესახებ „მოქცევის“ ტექნოლოგიებში.

ორი თვის შემდეგ ჩემმა მდგომარეობამ გაუმჯობესება იწყო. მუცლის ტკივილმა იკლო. სუნთქვა ნელ-ნელა დარეგულირდა; გაქრა გულისრევის შეგრძნება, რომელიც ორი თვის განმავლობაში არ მაძლევდა ნორმალური კვების შესაძლებლობას.

სწორედ ამ დროისთვის გამომიძახეს ჰოსპიტალში და მითხრეს, რომ სასურველი იყო სისხლის ანალიზი. სისხლის აღებიდან ორ დღეში კიდევ გამომიძახეს და მითხრეს, რომ ჰემოგლობინის დონე ძალიან დაბალი იყო და სასწრაფოდ მესაჭიროებოდა სისხლის გადასხმა. ორმოცდარვა ერთეული საკმაოდ დაბალია, მაგრამ, რამდენადაც გაუმჯობესების პროცესი უკვე დაწყებული იყო და ჟანგბადის უკმარობას ისე მწვავედ აღარ ვგრძნობდი, მაღალი ალბათობაა, რომ ადრე

ჰემოგლობინის დონე კიდევ უფრო დაბალი იყო.

კიდევ ერთი დამთხვევა, რომელიც ზემოთ არ მიხსენებია, ისიც იყო, რომ სექტემბრამდე რამდენიმე კვირით ადრე საკმაოდ ძლიერი ჰემოროიდული სისხლდენა მქონდა და ჰოსპიტალმა ეს იცოდა (შევატყობინე). მასზე რეაქცია ანალოგიური იყო – უგულბელყოფა. როდესაც ექთანმა მითხრა, რომ „თუ ტუალეტის წყალი ნითლდება, ეს ჯერ კიდევ არ ნიშნავს ძლიერ სისხლდენას“, ვუპასუხე, რომ იმ დღეებში დაკარგული სისხლი ორას გრამამდე იქნებოდა და რომ ტუალეტის დროს პერიოდული ძლიერი დენა კიდევ გრძელდებოდა. ისიც ავუხსენი, რომ ეს იყო გარე-ჰემოროიდული სისხლდენა, რომელიც ვიზუალურად შემეძლო შემემოწმებინა. ჩემს ამ დაზუსტებებზე ექთანს აღარ უპასუხია.

ნოემბერში ცხრაასი გრამი სისხლი გადამისხეს. სიმპტომებიც გაქრა.

სანამ თხრობას გავაგრძელებ, საჭიროა იმის თქმაც, რომ ამ სასკოლო პროგრამის პერიოდში, რომელსაც ჩემი უძილობა (მუცლის ტკივილის გამო) და ზოგადი უძლურება დაემთხვა, თან ახლდა კიდევ ერთი გარემოება. გაფიცვის გამო, რომელიც ზემოთ ვახსენე, მთელი ციხის ტერიტორია ე.წ. შანტი თაუნების ნაგავსაყრელს დაემსგავსა. სამზარეულოსკენ მიმავალ დერეფანში მიმობნეული და მისრესილი საკვები, დაყრილი ქაღალდები, პლასტმასის ყუთები, საცხოვრებელი კორპუსების უკან ფანჯრებიდან გადმოყრილი ნაგავი და უსასრულო ნაგვის ცელოფნები მეთოდურად ქმნიდნენ სრული ქაოსის და ასოციალურობის ილუზიას. ეს გაგრძელდა გაფიცვის სამ კვირაზე ცოტა მეტ ხანს.

* * * * *

საკლასო ოთახში ახალგაზრდა, სასიამოვნო გარეგნობის ქალი დამხვდა. პროგრამის ინსტრუქტორმა დაგვირიგა ქაღალდების შეკვრა და, ასევე, მიგვითითა სამი გვერდის მქონე ქაღალდის ყუთებზე, რომლის სამივე გვერდზე ჩვენი (პროგრამის მონაწილეების) სახელები ეწერა. ყუთის თითო

გვერდზე სამი ფერით დანერილი სახელების მნიშვნელობა ის იყო, რომ მწვანე, ყვითელი და წითელი ფერები, როგორც ინსტრუქტორმა განმარტა, პროგრამის ფარგლებში აღნიშნავს „დადებითს“, „საყურადღებოს“ და „საგანგაშოს“. ჩვენი – მონაწილეების – მოვალეობა იყო წინა დღის ჩვენი გამოცდილება ამ ფერადი სახელების მეშვეობით შეგვეფასებია. ყოველ დღით საკლასო ოთახში შესვლისას სამკუთხედი უნდა დაგვედო შესაბამისი ფერის გვერდზე.

ფერთა ეს სიბოლიკა და საგზაო შუენიშანთა ენა ამ პერიოდის შემდეგ გაცილებით უფრო მნიშვნელოვანი გახდება. ის მალე მთელი ციხის პოპულაციის სამეცხველო ენად იქცევა. ჩემი ნებისმიერი „არაკორექტული ქცევა“ – როგორცაა მაგალითად ტელეფონზე საკუთარ მეუღლესთან ლაპარაკში რაიმე ტესტის ნეგატიური აღწერა-შეფასება – მოიყოლებს იმას, რომ ციხის პატიმრების მნიშვნელოვანი ნაწილი იქნება შემოსილი წითელ სამოსში იმ დღეს, ან დღის იმ მონაკვეთში. ჩემი „კორექტული ქცევა“ იქნება მწვანე ტანსაცმლის დღის მიზეზი და ასე შემდეგ.

ფერთა ლექსიკონი შეივსება სიმბოლისტური მეცხველების სხვა ფორმებით. სამზარეულოში საკვების მიღებისას სამიზნე პირი შენიშნავს, რომ პატარა ან დიდი ვაშლი, დიდი ან პატარა კარტოფილი, ან ასევე მოზომილად შერჩეული საკვების სრული ულუფის ოდენობა მისი უსასრულო კონდიციონების და კონ-ფორმირების მომქანცველი რიტუალი იქნება.

ბოლო დღეს, ინსტრუქტორმა მომილოცა პროგრამის წარმატებით დასრულება და მითხრა, რომ იგი არ თვლიდა, რომ ჩემს შემთხვევაში საჭირო იქნებოდა პროგრამის გამეორება. „ჩვენ ხშირად ვუნიშნავთ ხოლმე დამატებით, გასამყარებელ ფაზას, რომელიც სასურველია პირმა გაიაროს პროგრამის დასრულებიდან რამდენიმე თვეში. კარგია, რომ თქვენ არ გჭირდებათ ეს.“

სისხლის ნაკლებობა, უყანგბადობა, ღამის მუცლის ტკივილი და სრული უძილობა სამიზნე პირზე ზემოქმედების

სიმბოლისტური ფორმების რეალისტური დანამატია, რომელიც, სასკოლო პროგრამის დამატებითი ფაზის არ არსებობის შემთხვევაში, მხოლოდ ორი თვის მანძილზე გაამყარებს უკვე ათვისებულ ჩვევებს. ეს არის პროგრამის კულმინაციური ეტაპი.

ხეივანი და ნელი სიკვდილის სემანტიკა

ფრაზა „რეალისტური დანამატი“ სტილისტური ქარაგმაა. ის ვერ ასახავს სრულად პროგრამის ამ სამედიცინო ჩანართის პოტენციალს. იმისთვის, რომ გავიგოთ რეალისტური დანამატის სრული მნიშვნელობა, კიდევ რამდენიმე სიტყვაა საჭირო სიმბოლიზმზე.

„ადამიანებში „ტრანსმარგინალური“ სტიმულირების გამოსანვევად შიშის აღმძვრელი აზრები ... შესაძლოა ისევე პროდუქტიული იყოს, როგორც ცხოველებში მისი გამონვევის სხვა საშუალებები.“¹² სარგანტის ამ მტკიცების შევსება ნოამ ჩომსკის შემდეგი შენიშვნით შეიძლებოდა: „წარმოვიდგინოთ საკონცენტრაციო ბანაკი, სადაც ტყვეები ერთმანეთს მუდმივად ასმენენ. შორს გაზის კამერებიდან ამოსული კვამლი მოჩანს, და შესაძლოა დროდადრო სიტყვიერადაც მიანიშნებენ ამ გამაძლიერებლის მნიშვნელობაზე. ეს თითქოს სრულყოფილ სამყაროდ გამოიყურება...“¹³ ჩომსკის ირონიის სამიზნე სკინერის ის მტკიცებაა, რომ ავერსიული სტიმული დროში უშუალოდ უნდა ახლდეს არასასურველ ქცევას იმისთვის, რომ ეს უკანასკნელი აღმოფხვრას. ჩომსკის შენიშვნის

¹² W. Sargent,

<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2069681/pdf/brmedj03506-0003.pdf>, გვ. 212

¹³ <http://www.ehu.es/HEB/wp-content/uploads/2012/KEPA/The%20Case%20Against%20B.F.%20Skinner.pdf>

მნიშვნელობა ისაა, რომ ავერსიული სტიმულის პიროვნების არასასურველ ქცევაზე დროში უშუალო გამოყენება არ იქნება საჭირო იქ, სადაც სრულყოფილი ავერსიული სტიმულის წარმოდგენა – გაზის კამერის და მისი კვამლის იდეა – ცნობიერების მუდმივი მოცემულობაა.

სარგანტის დებულება და ჩომსკის ირონია საკმარისია იმ მტკიცების მოსამზადებლად, რომ ზემოთ აღწერილი ორთვიანი სამედიცინო ჩანართის მეხსიერება მომავალში გაზის კამერის და კვამლის წარმოდგენის როლს შეასრულებს ჩემთვის – ცხადია, შედარებით ჰუმანურ ფორმაში.

წარმოდგენის ეკონომია ნათელია. მისი არსებობა აუქმებს რეალისტური ავერსიული სტიმულის გამოყენების საჭიროებას. მაგრამ, იმისთვის, რომ ეკონომია იყოს ქმედითი, საჭიროა მეხსიერების გარკვეული ნახალისება. საჭიროა სასურველი წარმოდგენის პერიოდული სტიმულირება.

* * * * *

ინვალიდის ჯოხი და თაბაშირის ყალიბში ჩასმული ფეხი არაფერს ნიშნავს თავისთავად – გარდა იმისა, რომ მავანის ნორმალური მობილურობის ორგანული პროცესი შეფერხებულია. როდესაც უსიტყვო გზავნილების და წიგნის სათაურებით მეტყველების იმ გარემოში ხართ, ფაქტების შესაძლო სიმბოლური დატვირთვის ასეთი უგულებელყოფა სარისკოა. როდესაც ინვალიდის ჯოხის და თაბაშირის ყალიბში ჩასმული ფეხის მფლობელი თქვენს წინ ჩაივლის და ეს თქვენს არაკორექტულ ქცევას დროში თითქმის უშუალოდ მოსდევს, თქვენი სემანტიკური ყურადღება უფრო მკძნობიარე გახდება. თუ სხვისი თაბაშირის ფეხის დანახვასა და თქვენს შესაბამის ქცევას შორის ეს კორელაცია რამდენჯერმე გამეორდა, მაღალი ალბათობაა, რომ თქვენი პრაგმატული აზროვნება შეგატყობინებთ, რომ ჯოხს ასეთ მოვლენებს უფრო სერიოზულად მოეკიდოთ.

როდესაც თაბაშირის ყალიბში ახალჩასმული ფეხი დავინახე, რომელიც ნაცნობ პატიმარს ეკუთვნოდა, ამ მოვლენის

მნიშვნელობა არ იყო თავისთავად გასაგები. მაგრამ, სულ მალე ნათელი გახდება, რომ პროგრამის ჯგუფის შეფარული გზავნილების ექსპრესია საგრძნობლად გაფართოვდა. ის უკვე მოიცავდა ორთვიანი სამედიცინო ჩანართის – სასურველი წარმოდგენის – ჩემთვის შეხსენების მექანიზმს. ჩემი ერთ-ერთი ყველაზე უფრო არაკორექტული ქცევის ტენდენცია, რომელიც უკვე მრავალჯერ ავლნიშნე – მეუღლესთან პროგრამის დეტალებზე და მეთოდებზე სატელეფონო საუბარი და, რაც კიდევ უფრო დაუშვებელი იყო, ამ მეთოდების ნეგატიური შეფასება – არ გაუმჯობესდა დროთა ვითარებაში. ეს იმიტომაც შევიტყვე, რომ, ასე 2014 წლის იანვრიდან მოყოლებული, ხეიბრების რაოდენობა ციხეში დღითიდღე იზრდებოდა. ყავარჯნიანი და კოჭლი პატიმრების გვერდით, ინვალიდის ეტლით მოსიარულეების რაოდენობამ რეკორდულ რიცხვს მიაღწია. ერთხელ შევნიშნე, სულ მცირე, ოთხი ყავარჯნიანი და ორი ინვალიდის ეტლში მჯდომი პატიმარი „მიმაცილებდა“ სამზარეულოსკენ. სამზარეულოსთან ჩემი მიახლოება და მათი ჩამოცილება თანადროული იყო.

არ ღირს იმის გამოკრება, რომ ასეთი მოვლენების სწორი ინტერპრეტაციისთვის კორელაციის სიხშირეს და „დამთხვევების“ სისტემატურობას გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს. მაგრამ, კონტექსტის მკაფიო აქცენტირების მეთოდით, შესაძლებელია აგრეთვე ერთჯერადი გზავნილის უშეცდომო შთაბეჭვდა სამიზნე პირზე.

ერთ დღეს, როდესაც, ერთ-ერთი ჩემი მიუღებელი ქცევის შემდეგ, სამზარეულოდან ვბრუნდებოდი, გზაზე შემდეგი სცენა დამხვდა. შევნიშნე ერთად მდგომი ქალი მცველი და ინვალიდის ეტლში მჯდომი პატიმარი. როდესაც მათ მიუახლოვდი, მცველმა, საკმაოდ ხმამაღლა ჰკითხა პატიმარს მისი ჯანმრთელობის გაუარესების შესახებ. პატიმრის ამავდროულად ჩემსკენ გამოხედვა ბევრი არაფერის მაუწყებელი იქნებოდა რომ არა შემდეგი გარემოება. წინა დღეს ეზოში, როდესაც ფეხბურთის მოედანთან ჩავიარე, ერთი ფეხბურთელი შავკანიანი ენერგიულად გაიქცა მოედნის მიღმა გადავარ-

დნილი ბურთის მოსატანად. ჩემს ფეხთან მოგორებული ბურთი მივანოდე და შავკანიანმა მადლობა გადამიხადა. ამ ფეხბურთელთან მანამდე არასდროს მქონია ურთიერთობა, მაგრამ მისი მომღიმარი გამოხედვა და ენერგიული მადლობა კარგად დამამახსოვრდა.

ინვალიდის ეტლში მჯდომი პატიმარი და წინა დღის შავკანიანი ფეხბურთელი ერთი და იგივე პიროვნებაა. მისი მცველთან საუბარი და მათი სახის გამომეტყველება რომ ქარაგმული მეტყველების სახეობა იყო, ძნელი დასანახი არ იყო. თამაშების უშუალო კონტექსტებზე აგება პროგრამაში სპონტანური დინამიკის არსებითობას ემყარება. უშუალოდ აღმოცენებული სიტუაციების მოთავსება თემატური შთაბეჭედების მიზან-სცენებში ფსიქოლოგიური ეფექტურობის პირობაა. შავკანიანი ფეხბურთელის უშუალო და შთამბეჭდავი მადლობა, რომელიც მან წინა დღეს გადამიხადა, იმის გარანტია იყო, რომ მომდევნო დღეს საჭირო პირქუში გზავნილის მნიშვნელობები გაცილებით აქტიურად აღმექვა.

ხეობრების სხვა წარმოდგენებისგან განსხვავებით, ამ ამბავს ერთი დამატებითი დეტალი აქვს, რომელიც მას გარკვეულ კომპოზიციურ სისრულეს ანიჭებს. როგორც იმ შეხვედრიდან ორ დღეში შევიტყვე, შავკანიანი პატიმარი გარდაიცვალა. მას გადაუხადეს პანაშვიდი ეკლესიაში და ამით მომავლის თემაც განისაზღვრა.

როდესაც ვინმე ზურგს უკან დაგიდგებათ და იგი მის თანამოუბრეს მავანის გარდაცვალებაზე ესაუბრება, ეს თავისთავად არაფერს ნიშნავს, როგორც ეს უკვე გაკეთებული შენიშვნებიდანაც უნდა იყოს ნათელი. მაგრამ, თუკი ამგვარი დიალოგები თქვენი მუდმივი თანმხლებია და ამჩნევთ, რომ ეს საუბრები მათი სრულფასოვანი სმენადობით აშკარად გამოირჩევა ორს შორის ჩვეულებრივი პირადი საუბრებისგან, მაშინ ამას მეტი ყურადღება უნდა დაეთმოს. კონტროლირებულ გარემოში ბიჰევიორისტი სპეციალისტებისთვის არ იქნება ძნელი ამ მეთოდით თქვენი ყურადღების გარკვეული შესაძლებლობების მიმართულებით მობილიზაცია.

გარდაცვალების ის შემთხვევა იმით იყო გამორჩეული, რომ მის შემდეგ ისეთი ფრაზები როგორცაა „ეს როგორ დაემართა!..“, „ასეთ ასაკში!..“, „სად დაასაფლავებენ?“ და „აცხონოს ღმერთმა...“ იქცა ჩემს უკან შემთხვევით ჩამომდგართა ძირითად, მაღალი სმენადობის მქონე სამედიცინო აქტებად. თუკი მოსაუბრეები ასეთ სამედიცინო აქტებს შეასრულებენ შესაბამისი ტანის ენისა და სახიობის თანხლებით – მრავალმნიშვნელოვანი გამოხედვა, სარკასტული ლიმილი და სხვა – ავერსიული თერაპია უტყუარი სიზუსტით შეასრულებს საკუთარ საქმეს. ესაა სამიზნე პირში სასურველი ნარმოდგენის და მისი სრული შესაძლებლობების შემოქმედებითი სტიმულირება.

კონცეფტური ჩანართი

დაზვერვის სამსახურებში ფსიქოლოგიური წამების მეთოდების ინტენსიური კვლევის შესახებ კარგადაა ცნობილი. ზოგის მტკიცებით, იძულებითი დარწმუნების და ტვინის გამორეცხვის მეთოდები გადამწყვეტია ამერიკის მილიტარული და სადაზვერვო სამსახურების ბუნების გაგებისთვის. ისტორიკოსი და სადაზვერვო სამსახურების მკვლევარის ალფრედ მკოის მტკიცება, რომ ამერიკაში კოგნიტური მეცნიერებები ინკორპორირებულია ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტოს პრინციპულ ინტერესში, მისი იმ მტკიცების ნაწილია რომ ამერიკულ სამხედრო სტრუქტურებში ფსიქოლოგია განიხილება როგორც „მნიშვნელოვანი სამხედრო იარაღის სისტემა“,¹⁴ მისივე მტკიცებით, სხვა ფსიქოლოგთა კვლევების გვერდით, სტენლი მილგრამის ცნობილი „მორჩილების“ ექსპერიმენტი, რომლის შესახებაც მრავალ სოციალური და ზოგადი ფსიქოლოგიის სახელმძღვანელოში წაი-

¹⁴ A. McCoy, „Science in Dachau's Shadow:...“, Journal of the History of the Behavioral Sciences, Vol. 43(4), 401-417 Fall 2007. გვ. 401.

კითხავთ, ასევე ამერიკის ცენტრალური სადაზვერვოს ცნობიერების მართვისთვის განკუთვნილი კვლევების პროექტით იყო დაფინანსებული (იქვე, გვ. 402).

მორჩილების ფსიქოლოგიის და გავლენის ფსიქო-ფარმაკოლოგიის კვლევის ისტორიაში უილიამ სარგანტს მაინც გამორჩეული ადგილი უკავია. მისი ტექსტების რელევანტურობას მათი ექსპლიციტურობის ხარისხიც განაპირობებს. აქ, სანამ ვერქეჟორთის ამბის თხრობას გავაგრძელებ, მოკლედ შეიძლება მისი ერთი სტატიის მიმოხილვა. სტატია 1951 წლის აგვისტოში გამოქვეყნდა სათაურით „მოქცევის“ მექანიზმი¹⁵. სარგანტის ამ სტატიის საკვანძო ცნებაა „ცნობიერების ლიმიტი“ – ავერსიული ან პოზიტიური აგზნებების მეშვეობით გამონვეული ზღვრული მდგომარეობა, რომლის შემდეგაც ცნობიერება კარგავს „აღქმადობას“, ვარდება არადიფერენცირებულ უძღურებაში, ხდება სრული „ფიზიოლოგიური ნყვეტი“ (rupture გვ. 313). აბსოლუტური ამტანიანობა შეუძლებელია. როდესაც ნერვული სისტემა მისი ამტანიანობის სპეციფიურ ზღვარს აღწევს, ამას შეიძლება მოჰყვეს მზარდი, არაკონტროლირებადი აგზნება. მაგრამ, როგორც სარგანტი შენიშნავს, ასეთ ვითარებაში უმეტესწილად ფსიქო-ფიზიოლოგიური დაცვის მექანიზმები ამუშავდება, რამაც შეიძლება სიღრმისეულად შეცვალოს ორგანიზმის ქცევა და გარემოზე მისი „სტანდარტული პასუხები“ (იქვე, გვ. 312).

სარგანტი იხილავს პავლოვის სამი ფაზის ცნებას. სანამ „ტრანსმარგინალური“ აგზნების შედეგად ორგანიზმი განიცდის სრულ „ნყვეტს“ – ფსიქო-ფიზიოლოგიურ გამოფიტვას – მის რეაქციებში შეინიშნება სამი მნიშვნელოვანი დაცვითი ცვლილება (იქვე, გვ. 312). პირველ, „ეკვივალენტობის“ ფაზაზე ორგანიზმი კარგავს ძლიერ და სუსტ სტიმულზე განსხვავებული პასუხის უნარს – ხდება მისი რეაქციების

¹⁵ *The Mechanism of „Conversion*, British Medical Journal, London, Aug. 11, 1951.

„გაერთფეროვნება“. ცვლილების შემდეგ ფაზას ეწოდება „პარადოქსული“. აქ ორგანიზმი მეტის და ნაკლების კატეგორიებს შეაბრუნებს რეალობაზე მის რეაქციებში: სუსტი სტიმიული იწვევს ძლიერ პასუხს, ხოლო ძლიერი სტიმიული – კიდევ უფრო ასუსტებს ორგანიზმის დაუძღურებულ რეაქციას. მესამე, „ულტრაპარადოქსული“ ფაზის დროს ხდება თვითონ დამკვიდრებული თვისებების შებრუნება და არა უბრალოდ ძლიერი და სუსტი პასუხების არაადექვატური განაწილება ერთსა და იმავე სახის სტიმულის დინამიკაზე: დადებითად კონდიციონირებული თვისებათა ჯგუფი იქცევა როგორც ნეგატიურად კონდიციონირებული, ხოლო ნეგატიურად კონდიციონირებული პასუხობს როგორც დადებითი კონდიციონირების შედეგი (იქვე, გვ 312). აქ მოკლედ უნდა შეინიშნოს, რომ „ნეგატიური კონდიციონება“ ამ კონტექსტში უნდა ნიშნავდეს ავერსიულ სტიმულირებას და არა გამოცდილებაში უკვე მოცემული ნეგატიური სტიმულის მოხსნის აქტს, რომელიც დადებითი კონდიციონირების სახეობაა.

ტრანსმარგინალური სტიმულირების შედეგად გამოწვეული წყვეტის წინმსწრები, „ულტრაპარადოქსული“ ფაზა სარგანტის განსაკუთრებული ყურადღების საგანია. მისი მტკიცებით, ადამიანში ამ ფაზის თანმხლებია ისეთი მოვლენები, როგორცაა საკუთარი შეხედულებების შებრუნება, ადრე მიუღებელი წარმოდგენების მისაღებობის გაცნობიერება და სხვა. ესაა ფაზა, როდესაც „მეგობრები ხდებიან მტრები და მტრები – მეგობრები“ (იქვე, გვ 313). ამ ფაზის კიდევ ერთი თავისებურება მზარდი სუგესტიურობა და შთაგონებადობაა. ამას ადასტურებს „ულტრაპარადოქსულ“ ფაზაში მყოფი პირის იოლი ჰიპნოტიზირებადობა და მისი ტენდენცია დაიჯეროს „დაუჯერებელი აზრები“ (იქვე, გვ. 313).

ამის შემდეგ სარგანტი ყურადღებას უთმობს ტრანსმარგინალური აგზნების გამომწვევ საშუალებებს. „დაკვირვებები, რომელიც განსაკუთრებით რელევანტურია ჩვენი საკითხისთვის, არის ის, თუ რა საშუალებები იწვევენ სტაბილური ნერვული სისტემის მქონე [ორგანიზმის] ფსიქიკურ დაცემას,

რომლის [თავდაპირველი] უარყოფითი რეაქცია ზედმეტად ძლიერ სტიმულზე ან კონფლიქტურ სიტუაციაზე არ იყო უმართებულო. ზოგი ცხოველი არაჩვეულებრივად გამძლე გამოდგა, როდესაც იგი მრავალი განსხვავებული და ხელოვნურად მიყენებული სტრესის ობიექტი გახდა. მათ ქცევაში ნყვეტი მხოლოდ მაშინ განხორციელდა, როდესაც ფიზიკურმა სისუსტემ, ან ვთქვათ, კასტრირებამ შეარყია მათი ნერვული სტაბილურობა დროებით.“ (იქვე, გვ. 313) აქ სარგანტი გააკეთებს შენიშვნას, რომელიც მისი ინტერესის ესენციაა. „ამგვარი მეთოდების გამოყენების დროს ჩანერგილი ქცევის ტიპების აღმოფხვრა ყველაზე უფრო ძნელი გახდა, თუნდაც მას შემდეგ, როდესაც ცხოველს საკმარისი დრო ჰქონდა კასტრაციის შეგუებისთვის, ან როდესაც ის გამოჯანმრთელდა და დააღწია თავი ადრინდელ ფიზიკურ დაუძლურებას. შეუძლებელი იყო ამ [ახლად ჩანერგილი] ჩვევების აღმოფხვრა....

მსგავსი პროცესი ადამიანებშიც შეინიშნება. ...გრძელვადიანმა სტრესმა და [ფსიქიკურმა] გამოფიტვამ ასევე შეიძლება გამოიწვიოს ეს [ახალი ჩვევების, ან აზრების მყარი ჩანერგვა მასში]“ (იქვე, გვ. 313).

მას შემდეგ, რაც სარგანტი განიხილავს პავლოვის სამი ფაზის ცნებას და აღნიშნავს, რომ „ნყვეტის“ წინა ფაზაზე შეიძლება მოხდეს პიროვნებაში „ახალი აზრების“ იოლად ჩანერგვა ან გამოწვევა, იგი ანსხვავებს, ძველ ფსიქო-თერაპიულ მიდგომებს და თანამედროვე ტენდენციებს. როგორც იგი შენიშნავს, მორალურ და რაციონალურ დარწმუნებაზე ორიენტირებული მეთოდები გზას უთმობს ფიზიკური და ფსიქოლოგიური ტრავმის (ტკივილის) მიყენების მეთოდებს (იქვე, გვ. 313). არსებითია, რომ სარგანტისთვის ფსიქოანალიზისტური „თავისუფალი ასოციაციების“ მეთოდის მნიშვნელობა ტრავმატული გამოცდილების რეპროდუქცია და ამის შედეგად წარმოქმნილი მაღალი აგზნებადობის საფუძველზე სუგესტიურობის ზრდაა. ის არ არის არც გამოცდილების წყაროს უშუალო თერაპია და არც დიაგნოსტიკური ინსტრუმენტი, როგორც ეს ფროიდს და სხვებს მიაჩნდათ. სუგესტი-

ურობის ზრდა, თავის მხრივ, ანალიტიკოსზე ემოციური „გადატანის“ პირობაა, სადაც ხდება პაციენტის თერაპევტთან პოზიტიური თვითგაიგივება, ან ამის უარყოფა. ეს შებრუნებები კი მოიყოლებს პაციენტისთვის მანამდე „დაუჯერებელი“ ფსიქონალიტიკური ახსნების მიღებას (იქვე, გვ. 313). სარგანტისთვის თავისუფალი ასოციაციების მეთოდი ფაქტობრივად სუგესტიურობის ზრდის ინსტრუმენტია.

ცხადია, რომ სარგანტის ამ განაზრებების სპეციფიკა იმ ემპირიულ ფაქტზე ვიწრო კონცენტრირებაა, რომ გარკვეულ სტადიაზე, რომელიც ფიზიკური და ფსიქოლოგიური მანიპულაციით შეიძლება იყოს გამოწვეული, ადამიანის ცნობიერება „იხსნება“ საპირისპირო, ან განსხვავებული „აზრების“ მიმართ. იოლია იმის მიღებინება, რაც მისთვის მიუღებელი იყო და სხვა. ამ ტრანსმარგინალური მდგომარეობის პროვოცირება შეიძლება როგორც რელიგიურ-ესთეტიკური ეიფორიის მეშვეობით, ისე ფსიქოლოგიური ტერორისა და ფიზიკური ტანჯვის მიყენების მეთოდებით. პირველის, ან წმინდა ესთეტიკური გამოცდილების, პრობლემა ის უნდა იყოს, თუკი სარგანტის ლოგიკას მივყვებით, რომ მისი მეშვეობით სრულყოფილი აგზნების – ნამდვილი ექსტაზის – მიღწევის უნარი იშვიათია. აბსოლუტური ესთეტიკური ტკბობა – მისი მეშვეობით ტრანსმარგინალური წყვეტის გამოწვევა – თითქმის ისევე იშვიათია როგორც რელიგიური მედიტაციის მეშვეობით მიღებული ნამდვილი მისტიკური ექსტაზი.

მაგრამ, მეორე გზა უფრო უნივერსალურია. სწორედ ამიტომ, შიში, ტერორი და ზღვრული ფსიქო-ფიზიკური მოქანცულობით გამოწვეული განცდა გაცილებით არსებითია სარგანტის „მოქცევის“ ტექნოლოგიაში. თანამედროვე ფსიქიატრიამ „მხოლოდ ახლახან დაიწყო მიზანმიმართული და წინასწარ დაგეგმილი დაუძღვრების (debilitating) პროცედურების იმ მიზნით გამოყენება, რომ მიღწეულ იქნას უკვე დამკვიდრებული არასასურველი ქცევის მოშლა“ (იქვე, გვ. 315). პიროვნების ტრანსმარგინალური აგზნებით გამოწვეული ცვლილების ცხოვრებისეული მაგალითების ძიებისთვის გა-

მოდგებოდა არა საკონცერტო დარბაზები, ან პოეზიის საღამოები, არამედ უახლესი ომების ფრონტის ხაზი, სადაც ქურვების აფეთქებით გამოწვეული უწყვეტი აუდიო-შოკირება და დაფლეთილი სხეულების ფენომენოლოგია ტრანსმარგინალური წყვეტების და ისტერიული პარალიზირებების სრულფასოვან სივრცეს ქმნის.

იოლი დასანახია, რომ სარგანტისთვის ზოგიერთი ეკლესია მის თანამედროვე ამერიკაში, ისევე როგორც ჯონ და ჩარლზ უესლების მეთოდისტური სამრევლო მეთვრამეტე საუკუნის ბრიტანეთში, ტრანსმარგინალური გამოცდილების სინთეზური წარმოების საუკეთესო ნიმუშია (იხ. იქვე, გვ 315, 316). დიონისური ესთეტიკის და ფრონტის ხაზის ფენომენოლოგიის ორგანული ერთიანობა – ესაა ისტერიული ცეკვის, რიტმული პულსირების და ექსტაზური სიმღერის შეთავსების საზრისი „ცოდვის“, „ღვთაებრივი რისხვის“ და „ჯოჯოხეთის“ შესახებ წარმატებულ ქადაგებასთან.

ეკლესია

ვერქვორთის ეკლესია სამზარეულოს გვერდით მდებარეობს. საკმაოდ დიდი შენობა ორასამდე კაცს იტევს. იქვე, ეკლესიის ეზოში, შედარებით მცირე საკონცერტო-სამლოცველო დარბაზიც არის, რომელიც ცალკე დგას. მისი გამოყენება ნებისმიერი დენომინაციის და რელიგიის წარმომადგენელს შეუძლია ორგანიზებული საეკლესიო საქმიანობისთვის. ყვავილების ბაღი, რომელიც პატიმართა მედიტირებისთვისაც არის განკუთვნილი, განსაკუთრებით მიმზიდველია ზაფხულში, როდესაც ვარდების, გვირილების, ქრიზანთემების და ორქიდეების სურნელი ამერიკულ გრძელნიცკარტასაც იზიდავს.

ის, რომ კანადურ ან ამერიკულ ციხეში დენომინაციის მიხედვით საეკლესიო მსახურების არჩევა უმეტესწილად შეუძლებელია, არ არის რელევანტური ამ მოთხრობისთვის.

არსებობდა მუსულმანური მსახურება, რომელიც ცალკე მდგომ სამლოცველოში იმართებოდა. ძირითად ეკლესიაში კი ნებისმიერს შეეძლო მსახურებაზე დასწრება.

მსახურებას პირველივე კვირას დავესწარი. ჯორჯი, რომელიც მილჰევენის ციხიდან გამომყვა, მირჩევდა, რომ ოთხშაბათობით გამართულ ბიბლიის კითხვაზეც წავსულიყავი. მაგრამ, ჩემი წინა გამოცდილებიდან გამომდინარე, რომელსაც აქ აღარ შევეხები, გადავწყვიტე მხოლოდ ძირითად მსახურებაზე მევლო. მცირე მუსიკალური ანსამბლი საკმაოდ კარგად ჟღერდა. პატიმრების გუნდური სიმღერა და მეთოდისტურ-ანგლიკანური საეკლესიო მსახურებისთვის დამახასიათებელი მელოდიზმი საკმარისი იყო იმისთვის, რომ სრული ხალისით გამეზიარა ის ესთეტიკური გამოცდილება.

რამდენიმე მსახურების შემდეგ ერთი შავკანიანი მუსიკოსი გამომელაპარაკა – პიანისტი და მომღერალი. დებიუსის, შოპენის და ბახის მისი ცოდნა იმის პირობა იყო, რომ მსახურების შემდეგ ხშირად შევჩერებულიყავით ეკლესიის ბაღში, სადაც საკნებში წასასვლელი კარიბჭის გაღებამდე, თხუთმეტი-ოცი წუთის მანძილზე, შეგვეძლო საკუთარი აზრების გაზიარება.

ერთხელ ჩემი ყურადღება შემდეგმა ხდომილობამ მიიპყრო. ეკლესია თითქმის სავსე იყო. როგორც წესი, ქადაგების შემდეგ, მოძღვარი იწვევდა რომელიმე მოხალისეს, რომელსაც სურდა საკუთარი რელიგიური გამოცდილების გაზიარება. ერთი ან ორი მსურველი ყოველთვის მოიძებნებოდა. იმ დღეს ერთი ახალგაზრდა წამოდგა, როგორც მერე გაირკვა, ინდიელი. როდესაც სცენაზე ავიდა, მან დინჯად დაიწყო მეტყველება. მისი მიმართვა – „ძმებო და დებო...“ – იმის მომასწავებელი იყო, რომ იგი ე. წ. არასტანდარტული სექსუალური ორიენტაციის წარმომადგენელი იქნებოდა. მისი საუბარი თანდათან გადაიზარდა ემოციურ მორალურ შეგონებაში და პირადი რელიგიური „მოქცევის“ შესახებ ქადაგებაში.

მაგრამ, ეს შინაარსობრივი მხარე ერთმა გარემოებამ გადაფარა. ინდიელის მეტყველება რალაცნაირი თეატრალუ-

რობით გამოირჩეოდა. თითქოს გარკვეული ლოგოპედური ნაკლიც ჰქონდა ზოგიერთი თანხმონის გამოთქმისას. ტუჩების და წარბების მოძრაობის სიმკვეთრე და შესტიკულაციის ენერგიულობა – ცისკენ აღმართული ხელები, დროდადრო საჩვენებელი თითის მსმენელებისკენ მყისიერი გამოშვერა და სხვა – მისი ქადაგების საზრისს ჩრდილავდა. რამდენიმე წუთში მან დაასრულა გამოსვლა და მქუხარე ტაშიც მიიღო.

მისი მეტყველება საკმაოდ შთამბეჭდავი იყო. თუმცა, ისიც გავაცნობიერე, რომ ინდიელი ქადაგის კომპლექსური სახისმეტყველება მაინც ვერ აღვიქვი სრულფასოვნად. რა იყო მისი სახიობის სპეციფიური ნიშანი? ეს კითხვა საკმაოდ მკაფიოდ დამრჩა გონებაში. ფაქტი იყო, რომ მიმიკური სიმდაფრე მისი მთლიანი წარმოდგენის ცენტრალური ნაწილი იყო და ასრულებდა მსმენელის ყურადღების ფოკუსირების ფუნქციას.

რამდენიმე კვირის შემდეგ, როდესაც ინდიელის მსგავს გამოსვლას კიდევ რამდენჯერმე ვიხილავ, უფრო უკეთ დავინახავ თუ რა არის მისი მეტყველების თავისებურება, და ასევე, რა იყო მისი გამოსვლების ფუნქცია საეკლესიო რიტუალის იმ კონტექსტში.

დროდადრო ეკლესიაში ლუც გამოჩნდებოდა ხოლმე – მილჰევენიდან წამოსული კონფედერატი, რომელიც უკვე ავლწერე როგორც პროფაილერი. როგორც წესი, იგი ჩემთან ჯდებოდა.

რამდენიმე კვირა გავიდა. ეკლესია კვლავ სავსე იყო იმ დღეს. მსახურების დაწყებიდან ოც წუთში ინდიელი ისევ წამოდგა მოძღვარის მოპატიჟებაზე. ლუ გვერდით მეჯდა. როდესაც ინდიელმა დაასრულა გამოსვლა, ვიგრძენი, რომ ამჯერად მისმა ქადაგებამ გაცილებით ძლიერი შთაბეჭდილება მოახდინა ჩემზე. თუმცა, ის კიდევ გაურკვეველი იყო ჩემთვის, თუ რა იყო ამის მიზეზი. ამასთანავე, ერთმა გარემოებამ მიიქცია ჩემი ყურადღება. ციხეში პერიფერული მხედველობის როლი შეუცვლელია. ის იყო სხვების ტაშს მეც შეეუ-

ერთე ხელების ენერგიული მოძრაობა, როდესაც გვერდით მჯდომი ლუს თავის მოძრაობა უცნაურად მომხვდა თვალში. ჩემი პერიფერული აღქმიდან ძნელი იყო დაზუტებით თქმა, მაგრამ სცენაზე მყოფი მუსიკოსის რეაქციამ დამარწმუნა, რომ ლუმ მას რაღაც ანიშნა. ორის ამ თვალთ კონტაქტი – როგორც ეს მოულოდნელად შევნიშნე – მოძღვარმაც მიიღო მონანილეობა სახის მინიმალური რეაქციებით.

ამას მოჰყვა შემდეგი. როგორც კი მუსიკის პირველმა აკორდმა გაიჟღერა, ვიგრძენი ჩემი ემოციური ენერგიის სრული, იმპულსური მოზღვავება. ექსტაზური ბიძგი თითქმის მყისიერად გადაიზარდა ამაღლებულის სრულფასოვან განცდაში. სიმღერის დაწყება და ჩემი ექსტაზის შეუკავებელი ამოხეთქვა ერთი იყო. თავის დახრამ არ უშველა საქმეს. დავაშტერდი ფურცელს, რომელზეც სიმღერა ეწერა და რომელიც ხელში მეკავა. ვცადე სხვა რაიმეზე მეფიქრა. ყოველივე ეს – უშედეგოდ. ლუ შეეცადა არ შეემჩნია რომ იცოდა ჩემი შინაგანი მდგომარეობის შესახებ. ბოლოს, სანამ სიმღერის უკანასკნელ კუპლეტზე გადავედით, მოვახერხე ყურადღების კონცენტრირება და სიმღერის ჩვეულებრივი ხმით დასრულება.

მოგვიანებით, როდესაც ვაანალიზებდი თუ რა შეიძლება ყოფილიყო ჩემი ემოციური „ამოვარდნის“ მიზეზი, მივედი ერთ დასკვნასთან. ამ დასკვნის ერთი წანამძღვარი ის იყო, რომ ის სიმღერა ადრეც შესრულებულა, მაგრამ ასეთი რეაქცია არ მქონია მასზე. მეორეც, ჩემი ესთეტიკური გრძნობის ვარიაციებს და შესაძლებლობებს საკმაოდ კარგად ვიცნობ. ექსტაზი არაა უცხო, თუკი მუსიკალური ხელოვნების ადექვატურ ნაწარმოებთან მაქვს საქმე. ის საეკლესიო სიმღერა საკმაოდ კარგი იყო, მაგრამ არ იკმარებდა ესთეტიკური გამოცდილების მწვერვალზე მოსახვედრად. ლუს წინმსწრები თვალთ მინიშნებები და მუსიკოსთან კონტაქტი კიდევ უფრო ართულებდა მიზეზების ძიებას.

ეს შემთხვევა ერთჯერადი რომ ყოფილიყო, ალბათ გამიჭირდებოდა რაიმე კონკრეტული და დამაჯერებელი ახსნის მოძებნა. მაგრამ, ლუ და ინდიელი კარგად იყვნენ! მათი თანხლებით მრავალჯერ შესრულებული ჩემი ტრანსმარგი-

ნალური ცრემლდენა იმდენჯერ გამოვრდა მომდევნო რამდენიმე თვის მანძილზე, რომ უეჭველი იყო: ლუ იყენებდა გაზის მდგომარეობაში მოცემული „ემოციური აბის“ რაღაც სახეობას, ხოლო ინდიელი პროფესიონალი ჰიპნოტიზიორი იყო. ეს იმითაც დავასკვნენი, რომ ქადაგების დროს ინდიელის თვალეში ყურება თითქმის გარანტია იყო, რომ ქადაგების მომდევნო სიმღერა, იმის მიუხედავად, თუ რა ესთეტიკური ღირებულება ჰქონდა მას, აუცილებლობით მოიყოლებდა ჩემს აღნიშნულ ტრანსმარგინალურ გამოცდილებას.

კიდევ უფრო მოგვიანებით, როდესაც ინდიელი პირადად გავიცანი ერთი მსახურების შემდეგ, უფრო უკეთ გავაცნობიერე თუ რა იყო მისი სასცენო მეტყველების ზოგიერთი თავისებურება, რომლის ნიშანწყალიც აღარ იყო მასთან პირად საუბარში. ნათელი იყო, რომ მას არავითარი ლოგოპედური ნაკლი არ ჰქონდა. მისმა მშვიდმა ტონმა და უნარმა დაეფასებია ზომიერი ირონია, ცხადყო, რომ მისი რელიგიური პათეტიკა საკმაოდ კარგად დასწავლილი სასცენო როლი იყო.

* * * * *

ინდიელის და ლუს მოღვაწეობა ჩემი ეკლესიური გამოცდილების ფაქტორი იყო. მაგრამ, არა ერთადერთი. წინა თავიდან ისიც ნათელი უნდა იყოს, რომ ასეთი ემოციური ძვრების შემზადება მხოლოდ „ემოციური აბის“ და ჰიპნოტიზტის შედეგი არ უნდა იყოს. ის უნდა შეიცავდეს ავერსიული პროცედურების რაღაც დოზასაც. ციხის ცხოვრების მთლიანობის კონტექსტი გადამწყვეტია. აქ მოკლედ დავახასიათებ ვერქვორთის საცხოვრებელი კორპუსების შინაგანი გრაფიკის ზოგიერთ თავისებურებას.

ვერქვორთში ხუთი ძირითადი საცხოვრებელი კორპუსია. აქედან ერთი – ე. წ. „ოთხმოცი კაცის განყოფილება“ – განსხვავებულია და ძირითადად მოხუცების ან სხვა „სპეციალური საჭიროების“ მქონე პატიმრებისთვისაა განკუთვნილი. მე ჩვეულებრივ კორპუსში ვცხოვრობდი. ასეთი შენობა, როგორც წესი, ექვსი განყოფილებისგან შედგება, რომლე-

ბიც განთავსებულია სამ ცენტრიდან საპირისპირო მიმართულებით მიმავალ დერეფანში. კორპუსები ორსართულიანია. დერეფნების შუაში მცველთა სათვალთვალო პუნქტია, სდაც მონიტორები შეერთებულია განყოფილებებში მოთავსებულ ვიდეოთვალელებთან. ყოველ განყოფილებაში ჩვიდმეტი საკანია, რომლიდანაც ოთხი ორ ადგილიანია, ხოლო დანარჩენი ცამეტი – ერთადგილიანი. როგორც წესი ერთადგილიანს „რიგის“ წესით იღებს ახალმოსული პატიმარი, ასე, სამი ოთხი თვის შემდეგ. მე ცხრა თვე დამჭირდა მის მისაღებად.

ყოველ განყოფილებას ჰყავს დამლაგებელი (cleaner) და განყოფილების წარმომადგენელი. ამ ორი მოვალეობის შემსრულებელი პატიმარი სტატუსით უახლოვდება ტორონტოს ციხეში „სერვერის“ მდგომარეობას. ფედერალურში არ არსებობს სერვერი, რადგან კვების სისტემა აქ უკვე პრინციპულად განსხვავებულია. პატიმრები, როგორც ადრე ვთქვი, სამზარეულოში იკვებებიან. ბლოკის დამლაგებელს რომ განსაკუთრებული სტატუსი აქვს, რეალური პატიმარი მალე შეიტყობს – განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, როდესაც მისი კონდიციონების პროცესი „ჟონვის“ საწინააღმდეგო პროცედურებს შეიცავს.

დამლაგებელი ისეთივე „პროფესიაა“ ჩვეულებრივ ციხეში, როგორც ყველა სხვა. აქედან გამომდინარეობს ის, რომ დამლაგებელს უნდა ჰქონდეს სამუშაო საათები – როგორც წესი, დილის ცხრიდან დღის ოთხ საათამდე – რის შემდეგაც უნდა დაიწყოს მისი პირადი საქმიანობისთვის განკუთვნილი დღის მონაკვეთი (ეზო და სავარჯიშო დარბაზი იღება საღამოს ექვსზე და ორმოცდახუთ წუთზე). როდესაც შენიშნავთ, რომ დამლაგებელი მუშაობს „უგრაფიკოდ“ – დილით, საღამოს და გვიან ღამით, საკნების ჩაკეტვამდე, და ასევე კვირის შვიდივე დღეს, ეს იმის ნიშანია, რომ იგი ითავსებს სხვა ფუნქციას. მაგრამ, ამაზე ცოტა მოგვიანებით.

„ლოკ დაუნი“ ცხოვრების სისტემური ელემენტია. ტორონტოს „ლოკ დაუნებისგან“ განსხვავებით, ვერქვორთის ციხის პერიოდულ ჩაკეტვებს ერთი მნიშვნელოვანი დეტალი

დაემატა. ეს მოხდა მხოლოდ მას მერე, რაც მე ერთადგილიან საკანში გადავედი. ფრონტის ხაზის და ჭურვის ფეთქების ფენომენოლოგია რომ მოქცევის თერაპიის ნაწილი შეიძლება იყოს, წინა თავიდან ნათელი გახდა. როდესაც 2013 წლის ზაფხულში, პაროლის პირველი მოსმენიდან უარით დაგბრუნდი და ჩემმა მეზობელმა ჩაილაპარაკა, რომ მომავალი წელი „ნამდვილი საომარი ზონა იქნებოდა“, სარგანტის სტატიები ჯერ კიდევ არ მქონდა წაკითხული. მიუხედავად ამისა, მეზობლის შენიშვნა სწორედ ისე აღვიქვი, რა მიზნითაც ის იყო ნათქვამი.

მეტალის კარზე ფეხის სრული ძალით მირტყმა რომ ძლიერ აუდიო შთაბეჭდილებას გამოიწვევს, ძნელი წარმოსადგენი არ არის. მაგრამ, როდესაც რამდენიმე დღე ჩაკეტილი ხარტ მცირე საკანში – ეზოს, შხაპის, და ტელეფონზე საკუთარ ოჯახთან დაკავშირების შესაძლებლობის გარეშე – და სწორედ ამ დროს თხუთმეტი მამაკაცი სრული ძალით, ორგანიზებულად და რიტმულად ახორციელებს კარზე ფეხის ბრახუნის პროცედურას, დაინახავთ, რომ შესაძლებელია ფრონტის ხაზის აუდიო ეფექტების სრულფასოვანი იმიტაცია.

ამ აუდიო-შოკირების სრული წარმატებისთვის საჭიროა მისი კონტრასტული მომზადება. სწორედ ამ მიზნით ლოკ დაუნის ხმაურის პროცედურას, როგორც წესი, ვორკვორთში წინ უსწრებდა რამდენიმე საათის განმალლობაში სრული სიჩუმე განყოფილებაში. ის, რომ სიჩუმის და ხმაურის ამგვარი მონაცვლეობა არ იყო შემთხვევითი გარემოება და რომ ის წარმოადგენდა სენსორული დეპრივაციის და სენსორული გადატვირთვის მონაცვლეობის მეთოდურ პროცედურას, იქიდანაც შეიძლება დაასკვნას მავანმა, რომ ლოკ დაუნის რეალურ ვითარებაში დილის საათებში, როდესაც ოცამდე ადამიანი ჩაკეტილია საკანში, უნდა ისმოდეს ან ტელევიზორის, ან რადიოს, ან პატიმართა საუბრის ხმა. საკნიდან საკანში, ისევე როგორც ტორონტოს ციხეში, ხმა საკმაოდ კარგად ატანდა (თუმცა, ვერქვორთის საკანს ერთიანი მეტალის კარი აქვს). მიუხედავად ამისა, იმ სიჩუმის სეანსის დროს სრულ-

ყოფილ რინდს მხოლოდ მცველის ფეხაკრეფით სიარული თუ დაარღვევდა დროდადრო. სრული აკუსტიკური ვაკუუმი სეანსის ესენციაა.

კონფედერატების მიერ ჩატარებულ მიზანმიმართულ ხმაურის პროცედურას „რეალისტური“ გამართლება სჭირდება (უარყოფილობის პრინციპიდან გამომდინარე). ამის მოფიქრება ძნელი არ იყო. ამ გამართლებებისთვის გამოდგება რაიმე მიზეზით სადილის დაგვიანება (ლოკ დაუნის დროს საკვები საკანში მოაქვთ); ან რომელიმე პატიმრის მიერ ზოგადი პროტესტის გამოხატვის მოულოდნელი ინიციატივა, რომელსაც ყველა პატიმარი, ერთის გარდა, მყისვე შეუერთდებოდა და სხვა.

რინდის სეანსის შემდეგ მოულოდნელი ძლიერი ხმა, რომელიც სმენის ორგანოზე ფიზიკური ბიძგის შთაბეჭდილებას ტოვებს, არაჩვეულებრივად ეფექტურია. მახსოვს, ასეთი რამდენიმე დღიანი პროცედურის შემდეგ, როდესაც ლოკ დაუნი დასრულდა, სივრცის და ბალანსის შეგრძნება როგორ მქონდა დარღვეული. როგორც ადრე ვთქვი, ტორონტოში იზოლატორის სპეციალურ საკანში თვრამეტი დღე დაყავი. ძილის გატეხვის და ხმაურის პროცედურები იქაც იყო. მაგრამ, ვერქვორთში ჭურვის ფეთქების სიმულაციის სრულფასოვანი პროცედურები შეუდარებელია. ტორონტოში გატარებულ თვრამეტდღიან იზოლაციას არ დაურღვევია ჩემი სივრცის ნორმალური შეგრძნება. ვერქვორთში, ერთი ცხრაღღიანი ლოკდაუნის შემდეგ, რომელსაც საკმაოდ ინტენსიური ხმაურის სეანსები ახლდა, ეზოში გამოსვლა პარაშუტით პირველ გადმოხტომას უფრო მიაგავდა ვიდრე მყარ ნიადაგზე სიარულს.

* * * * *

ჩამოვთვლი იმ ავერსიული კონდიციონების ელემენტებს, რომელსაც მავანი შეიძლება შეხედეს პროგრამის სხვადასხვა პერიოდში. საკნის მეტალის კარზე ფეხის მირტყმით გამოწვეული ხმაური ყველაზე აგრესიული ფორმა იყო. მაგრამ,

რეალური ავტომატური იარაღიდან სროლა, რომელიც მცვე-
ლების „სროლაში ვარჯიშის“ მოტივით შეიძლება იყოს შე-
ნიღბული, ასევე მოსალოდნელია (დილის პერიოდში ეზოს
მიღმა ავტომატური იარაღიდან სროლაში „ვარჯიში“ სამ
თვემდე გაგრძელდა და ის ყოველთვის „ემთხვეოდა“ დროის
იმ მონაკვეთს, როდესაც მე საკანში ვიყავი, სადაც ეზოს მილ-
მიდან მომავალი ავტომატური იარაღის სროლის ხმა გაცი-
ლებით უკეთ ისმის, ვიდრე სამზარეულოში). აუდიო გამაღი-
ზიანებლებში განსაკუთრებით არსებითია „მცირე ბგერების“
ტექნიკა (რის მიმართ ნეგატიურ მგძნობიარებას მისოფონია
ენოდება). რამდენად იოლი წარმოსადგენია, რომ ჩანგლის
მრავალჯერადი დაცემა ქვის იატაკზე შეიძლება იქცეს ფსი-
ქოლოგიური წვალეების სახეობად? როდესაც ჩანგლის (ან
სხვა მეტალის მცირე ობიექტის) რიტმული მონოტონურო-
ბით ქვის იატაკზე დანარცხება მეზობელ საკანში ორი საათი
გრძელდება, და ამასთანავე სამიზნე პირს მიღებული აქვს
„აუდიო გამაძლიერებლის“ ქიმიური სტიმულატორი, ეს შეიძ-
ლება იქცეს ტრანსმარგინალური აგზნების წარმოებისთვის
განკუთვნილ საკმაოდ ეფექტურ საშუალებად. ასევე ნაყო-
ფიერია კენჭების იატაკზე მრავალჯერადი დაყრა, როდესაც
იატაკი, რომელზეც კენჭები ცვივა, მდებარეობს თქვენი საკ-
ნის ქერზე. პირის წკლაპუნი და ადამიანური სხეულის სხვა
ბგერითი აქტივობა ასევე ადექვატური იქნება, სადაც „კულ-
ტურული შოკი“ პროცედურის ეფექტურობის დამატებითი
პირობა შეიძლება იყოს.

არამუსიკალური ბგერების აუდიო შოკ-თერაპიისგან
გამოცალკევებას იმსახურებს მუსიკალური სეანსები. იოლი
გასგებია, რომ თუ მავანი რეპ მუსიკის მოყვარულია, დიდი
აღბათობაა, რომ მისი ხვედრი იყოს მოცარტის სიმფონიები
და შოპენის საფორტეპიანო პიესები, რომელთაც იგი მისი
მეზობლის საკნიდან მოისმენს. მაგრამ, თუ მავანი ვერ იტანს
რეპს, ვურჩევდი ამის არ გამხელას, მანიპულატორების ამ-
გვარი მანიპულირება შესაძლებელი რომ ყოფილიყო. დიდი
აღბათობაა, რომ ამგვარი კონტრტაქტიკა ავერსიული კონ-

დიცირების ორმაგ პორციას მოიყოლებს. ანტი-რეპისტიკის ხვედრია მგრძობელობით შერჩეული ბილნსიტყვაობის და ატონალური ღრიალის რიტმული ნაკადი, რომელსაც იგი დღის კარგად შერჩეულ მონაკვეთში რეგულარულად მოისმენს. შესაძლოა მან იცნოს სიმღერა, რომელსაც ჩემი მეზობლის საკნის ღია კარიდან ვისმენდი და დამამახსოვრდა – „Fuck you Peres!“ – რაც სიმღერის სრულ ტექსტს წარმოადგენს (ბუნებრივია, სიმღერის სათაური არ ვიცი).

აუდიო სტიმულების სახეობები დაუსაზღვრელია. ასევე მდიდარია სუნის სემანტიკა. მავანი ამაში დარწმუნდება, როდესაც სამზარეულოში „შემთხვევით“ გაფუჭებული საკვების მოცილება მისი მუდმივი საქმიანობა გახდება, ხოლო აუტანელი სუნების ვარიაცია ზუსტად დაემთხვევა მისი ქცევის მნიშვნელობებს, რომელიც ძირითადად ორ ჯგუფად იყოფა: გაჟონვადი და არაგაჟონვადი.

ფერის შესახებ უკვე ვახსენე. რეალური პატიმარი მალე შიტყობს, რომ მის გარშემო მყოფი „პატიმრების“ წითელი და მწვანე ტანსაცმელი უტყუარი სიზუსტით დაემთხვევა მისი ქცევის მნიშვნელობებს. იქ, სადაც ლურჯი მაისური და ჯინსი, რომელსაც არავითარი სიმბოლური დატვირთვა არა აქვს იმ კონტექსტში, ოფიციალური უნიფორმაა, წითელი და მწვანე ტანისამოსის სისტემური გამოყენება იოლად წაკითხვადი ენა იქნება. ამას უნდა დაემატოს შავის და თეთრის დიალექტიკა. როდესაც მავანი მისი საკნის ფანჯრის წინ დაინახავს სრულიად „უადგილოდ“ გაჩერებულ შავ მანქანას, და ეს მიიღებს კორელაციური სისტემურობის სახეს, მას ასევე იოლად ეცოდინება ის, თუ რა არის შეტყობინების საზრისი.

დროის მანიპულაცია არსებითია – განსაკუთრებით, ლოდინის და „მოულოდნელად გადადებულის“ პრაგმატიკა. როდესაც დადგენილ დროზე კვების დანყება, ან საკნის კარის მცველების მიერ დროული გაღება, მუდმივი წარუმატებელი მიხვედრის ობიექტია, მავანმა შეიძლება ადვილად დაინახოს დროის „ქაოსური წარმოების“ საზრისი, რომლის შესახებაც ამერიკის ცენტრალური სადაზვერვო სააგენტოს

არასტანდარტული დაკითხვების სახელმძღვანელოში ვკითხულობთ.¹⁶

* * * * *

მაგრამ, ცალკეული სენსორული სიგნალები არაა ვერქვორთის პროგრამის მთავარი კვალიფიკაცია. კომპლექსური თემატური თამაშები კი – არის. ამის კიდევ ერთ მაგალითს მოვიტან (ხეიბრების და ინვალიდის ეტლიანი შავკანიანი ფეხბურთელის ამბავი მისი მცირე ილუსტრაცია იყო).

სამზარეულოში უკვე რამდენიმე თვის დაწყებული მქონდა მუშაობა. სამზარეულოდან საცხოვრებელ კორპუსებამდე პატიმარმა ერთი გამშვები პუნქტი უნდა გაიაროს. ესაა პატარა შავმინებიანი ჯიხური, სადაც რამდენიმე მორიგე მცველი თვალყურს ადევნებს გამვლელ პატიმრებს. მათგან ცოტა მოშორებით მეტალის გისოსებიანი ჭიშკარია, რომელიც ავტომატურად იღება და იხურება. იმ პერიოდში ჩემი სამზარეულოში მუშაობის გრაფიკი ითვალისწინებდა თერთმეტ საათსა და ოცდაათ ნუთზე საკანში დაბრუნებას ერთი საათით, სანამ ლანჩის შემდეგ კიდევ ერთხელ ნავიდოდი სამსახურში.

გამშვები პუნქტის ჭიშკარი ზოგჯერ უკვე ღია გვხვდებოდა. თუმცა, უმეტესწილად, სამსახურებიდან მომავალ პატიმრებს გვიხდებოდა ხუთი-ათი ნუთით გამშვებთან შეყოვნება. იმ პერიოდში ჩემთვის უკვე ცნობილი იყო ქარაგმული მეტყველების და ირიბი შეტყობინებების მეთოდი, რომელსაც პროგრამის კონფედერატები და მცველები იყენებენ რეალურ პატიმართან კომუნიკაციისთვის. როდესაც ერთ დღეს გამშვებ ჭიშკართან ჩვეულებრივზე ცოტა მეტ ხანს შეგვაყოვნეს

¹⁶ McCoy, “Cruel Science: CIA Torture and U.S. Foreign Policy”, http://scholarworks.umb.edu/nejpp/vol19/iss2/15/?utm_source=scholarworks.umb.edu%2Fnejpp%2Fvol19%2Fiss2%2F15&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages, გვ. 221)

და სწორედ ამ დროს გაიმართა ჩემთან ახლო მდგომ რამდენიმე „პატიმარს“ შორის დიალოგი, არ გამჭირვებია ამომეცნო მისი დანიშნულება. „ჰო, დამსმენია...“ ჩაილაპარაკა ერთმა. მეორის პასუხი კიდევ უფრო გარკვეული იყო: „კი მაგრამ, ამდენ ადამიანს ერთად რომ დაასმენ, ხომ იცი რა გელის...“

– მაგას მოწმეთა დაცვის პროგრამა დასჭირდება. სახელის შეცვლა და სხვა...

– ვითომ ეგ უშველის? როდესაც არ იცი ვინ დგას იმათ უკან, ვისაც ასმენ, რისკი გაცილებით დიდია.

– მოკლავენ და ახიც იქნება.

შესაძლოა ეს დიალოგი დამაჯერებელი იყოს როგორც ორს შორის საუბარი. მაგრამ, ვერქვორთის იმ კონტექსტში ის გაცილებით იოლად წაიკითხება როგორც მესამესთან ორის საუბარი. ის, რაც ამგვარ წაკითხვას უწყობს ხელს კვლავ იგივეა: დიალოგი მდგრადი სტაბილურობით, სწორედ იმავე ადგილას, გამეორდება რამდენიმე თვის მანძილზე ისე, რომ ამ წარმოდგენაში, სხვადასხვა დროს, მონაწილეობას მიიღებს არა ერთი ასეთი წყვილი. ერთი უცვლელი, პასიური მონაწილე იქნება რეალური პატიმარი – მე. ამ მტკიცების სისწორის დამატებითი გადამოწმება სხვა უკვე გამოცდილი მეთოდითაც არის შესაძლებელი. საკმარისი იყო შეტყობინებაზე ჩემი მინიმალური ნეგატიური რეაქცია – მაგალითად, მოსაუბრეების მიმართ ზურგით დადგომა, ან ქართულად შეკურთხება, რომელსაც ჩემთვის ჩავილაპარაკებდი და რომლის გარეშე თითქმის შეუძლებელი იყო იმ გარემოში მორალური გადარჩენა – იმისთვის, რომ განყოფილებაში მისვლისთანავე მიმეღო მათი საპასუხო სიგნალი. როგორც წესი, ეს იქნება სიმბოლური აქტები, რომლებიც მატყობინებენ, რომ მომავალი პირობები დამძიმდება (არ გამიშვებენ პაროლზე და სხვა). დამლაგებლის სველი ჩვრით ჩემი საკნის წინ იატაკის წმენდა ერთი სტანდარტი იყო, რომელიც რობოტული სიზუსტით მეორდებოდა ყოველი ასეთი შემთხვევის შემდეგ. მცველის მიერ ჩემი საკნის კარის გაღების შეყოვნება ისე, რომ კარებთან მომიხდეს საკმაოდ დიდ ხანს ლოდინი,

მეორე სტანდარტია, რომელიც პირველს შეიძლება ახლდეს. ამ სტანდარტებს შეიძლება მოჰყვეს არასტანდარტული და უფრო მძიმეწონიანი შეტყობინებები მრავალდღიანი „ლოკ დაუნის“ ჩათვლით, თუკი კარიბჭესთან მოსმენილ დიალოგზე ჩემი რეაქციის სახეობა გასცდება მათი მოლოდინის საზღვრებს.

აღწერილი დიალოგების და მათი თანმხლები აქტების თავისებურება მათი მონოტონური, რიტუალური გამეორებაა. ტატუირებული შიკრიკების ქარაგმული საუბარი „დასმენის“ და „გარდუვალი სიკვდილის“ შესაძლებლობაზე; საკნის წინ მყოფი თავჩაქინდრული დამლაგებელი, რომელიც თვალს არ გისწორებთ; მცველი, რომელიც გხედავთ, მაგრამ საკნის კარს არ გიღებთ და სხვა, ტოვებს შეგრძნებას, რომ ამ ერთფეროვანი ბიჰევიორისტული შანტაჟის წარმოდგენის აცილება შეუძლებელია. თუნდაც მხოლოდ ამ სიზმრისეული მოუცილებადობის ელემენტს შეეძლო ექცია ზომიერი დაშინების მცდელობა აუტანელ ფანტაზმაგორიულ ტანჯვად. მაგრამ, გაცილებით უფრო ეფექტური იყო სხვა დეტალი: ტერმინი „დამსმენი“-ს გამოყენება მათ მიერ, ვის ძირითად საქმიანობას სწორედ ეგ წარმოადგენს.

ძნელი დასანახი არ არის ის, რომ რამდენიმე თემატური თამაში, რომელიც აქ და წინა თავებში აღვწერე, ფაქტობრივად ქმნის მნიშვნელობის ერთიან ბადეს – კოგნიტური თვალსაზრისით საკმაოდ მარტივს, მაგრამ საზრისის სამიზნე პირში შთაბეჭვდის მეთოდურობის თვალსაზრისით საკმაოდ დახვეწილს. „დამსმენია-მოკლავენ“ მიზანსცენების ორთვიანი სუსგესტია არსებითი კონტექსტური ფონი იყო იმისთვის, რომ მოგვიანებით კარგად დამენახა სამედიცინო ჩანართის არსი, რომელმაც უბრალოდ დააზუსტა ზოგიერთი დეტალი – კერძოდ ის, რომ სიკვდილის სამედიცინო ორგანიზება და მისი ბოლომდე მიყვანა უხილავი მენეჯმენტის სრულ კომპეტენციას წარმოადგენდა. იმავე ერთიანი ჰერმენევტიკული ქსოვილის არსებითი ფრაგმენტი იყო კანქვეშა კონტროლის არსებობის შეტყობინება და, ასევე, ხეიბრების

გუნდის პრეზენტაციები, შავკანიანი ფეხბურთელის მეტამორფოზული აქტების ჩათვლით.

კიდევ ერთხელ უნდა გავუსვა ხაზი იმას, რომ ამ გრძელვადიანი ჰერმენევტიკული კონტექსტის კვლავნარმოება განმსაზღვრელია ცალკეული მიკრო-კონტროლის პროცედურების ეფექტურობისთვის. ამ თემატური ბადის წყალობით ნებისმიერი მცირე მინიშნება უფრო მეტყველია, ვიდრე ის იქნებოდა მის გარეშე.

მაგრამ, აქ შეიძლება დაისვას შემდეგი კითხვები. იყო ეს რეალური დაშინების მცდელობა? თუ, ეს იყო ჩემი მეთოდოლოგიური შემზადება ტრანსმარგინალური წყვეტის პირა სუგესტიურობისთვის? იყო ეს რეალური შესაძლებლობების შესახებ რეალისტური კომუნიკაცია? თუ ეს იყო „წყვეტზე“ და „ფსიქოლოგიურ მოქანცვაზე“ გათვლილი მეთოდი, რომელიც ერთ კვირა დღეს, ეკლესიაში, ჩემი მოქცევით უნდა დამთავრებულიყო? ეს „დიღემური“ შესაძლებლობები ადვილად წყდება, თუ ვიტყვი, რომ ერთი ხელს არ უშლის მეორეს. „მოქცევა“ გაუჟონვადობის გარანტიაა. ამის არ შედგომა – ჟონვის მაღალი ალბათობა. ამ ალბათობის დაშინებით აღმოფხვრა რომ პროგრამის ელემენტია, არ დგას ეჭვქვეშ. ამისთვის, მაგალითად, აშლი სმიტის შესახებ CBC-ის Fifth Estate“-ის მიერ მომზადებული დოკუმენტური ფილმიც იკმარებდა, სადაც ნათლად ჩანს გაჟონვის სანინაალმდეგო შანტაჟის „კულტურის“ არსებობა კანადის ციხეებში.

ჰოლიზმი

სენსორული ავერსია და უფრო კომპლექსური თემატური კომპოზიციები, როგორც ითქვა, პროგრამის განმსაზღვრელი კომპონენტებია. მაგრამ, მისი ბუნების საკვანძო მახასიათებელია მთლიანობის პრინციპი – ჰოლიზმი. ცალკეული ელემენტების მეთოდური დამორჩილება უფრო ფართო მი-

ზან-ერთეულებზე – ესაა, რისი განსაზღვრაც მართებული იქნებოდა „პლურალისტული ჰოლიზმის“ ტერმინებში.

ამ დეფინიციურ შენიშვნებთან უშუალო კავშირშია ის მტკიცება, რომ ეს ჰოლისტური მიზან-ერთეულები ხშირად უფრო ძნელი დასანახია სამიზნე პირისთვის, ვიდრე, მაგალითად, ცალკე აღებული ავერსიული თამაშების საზრისი. ჰოლისტური მიზნების გაუმჭვირვალეობა პროგრამის მანიპულაციურობის არსია.

არსებითია იმის დანახვა, რომ პროგრამის ესა თუ ის ცალკეული მიზანი სუბიექტისთვის მხოლოდ მოგვიანებით გახდება ცნობილი, როდესაც ის უკვე შემდგარი ფაქტია. დიდი ალბათობაა ასევე, რომ ასეთმა მიზანმა სუბიექტისთვის შეინარჩუნოს მუდმივი უცნობის ნეგატიური ფორმა. უფრო კონკრეტული მაგალითი პროგრამის ასეთი მანიპულაციური მხარის დასანახად იქნება იმის გამოყენება, რასაც ფსიქოლოგიაში „რეაქტანსი“ (reactance) ეწოდება. ამ ტერმინით, როგორც ნესი, აღნიშნავენ პიროვნების ტენდენციას უპასუხოს გარე ზეწოლის, ან იძულების შემთხვევებს ნაყენებული მოთხოვნის უარყოფით და საკუთარი არჩევანის თავისუფლების უფრო ენერგიული დამკვიდრების მცდელობით. ყოველდღიურ დონეზე, ეს ფენომენი უფრო ადვილი შესამჩნევია ბავშვის ფსიქოლოგიაში. ის ასევე აისახება გამოთქმაში „აკრძალული ხილი უფრო გემრიელია“.

პროგრამასთან კავშირში რეაქტანსის მნიშვნელობა თეორიულად იოლად დასანახია. მაგრამ, მისი მიყენების კონკრეტული შემთხვევები, როგორც ზემოთ ითქვა, არ არის იოლად ამოცნობადი. „შებრუნებული ფსიქოლოგიის“ (reverse psychology) ცნება რეაქტანსის ფენომენს ემყარება. თუ არსებობს მოლოდინი, რომ სამიზნე სუბიექტს აქვს პოტენციური „რეაქტანსული“ დამოკიდებულება ამა თუ იმ მისალწვე მიზნის მიმართ, მაშინ მისი პირდაპირი დარწმუნება უკუჩვენებითი იქნება. ამიტომ, ასეთ შემთხვევებში დამრწმუნებელი ირჩევს პარადოქსული ჩარევის (Paradoxical intervention) მეთოდს: სამიზნე პირს დაარწმუნებენ, რომ დამრწმუნებლის

ინტერესშია პირმა აირჩიოს მიზანი (ა), რაც დამრწმუნებლის რეალური ინტერესის საპირისპიროა. ვარაუდი ისაა, რომ, რეაქტანსიდან გამომდინარე, სამიზნე პიროვნება აირჩევს წაყენებული მოთხოვნის საპირისპიროს, რაც ამასთანავე მისი თავდაპირველი ინტერესის – რომელიც შესაძლოა ჯერ არ ჰქონდა მას სრულად გაცნობიერებული – საპირისპიროა. დამრწმუნებლის ცრუ („პარადოქსული“) მოთხოვნა და დასარწმუნებელი პირის რეაქტანსული ტენდენცია იმის პირობაა, რომ დასარწმუნებელმა „საკუთარი თავისუფლების“ დამკვიდრების მოტივით შეასრულოს სწორედ ის, რაც დამრწმუნებლის ნამდვილ ინტერესშია.

აქ არ არის არსებითი იმის დასახელება, თუ რომელი მიღწეული მიზანი მგონია ჩემი რეაქტანსული ტენდენციის და მათი პარადოქსული ჩარევის შედეგი. მაგრამ, იმის ახსნას, თუ რა არის მაგალითის მოტანისგან ამ თავშეკავების მიზეზი, ჰერმენევტიკული მნიშვნელობა აქვს. ერთ-ერთი მთავარი მოტივი ისაა, რომ პარადოქსული ჩარევის აღწერისთვის საჭირო იქნებოდა საკმაოდ ვრცელი პროცესის დეტალური წარმოდგენა. ეს მოცემული ნარკვევის შესაძლებლობების მიღმაა. ასეთ კომპლექსურ და ჰოლისტურ პროგრამაში სამიზნე პირის პოტენციურ რეაქტანსზე პარადოქსული ჩარევის აგება არ არის ერთჯერადი, ან მოკლევადიანი პროცესი. როგორც წესი, წარმატებული პარადოქსული ჩარევისთვის საჭიროა პიროვნების შესაძლო რეაქტანსული პასუხების დეტალური წინასწარი გამოკვლევა; შემდეგ, დაკავშირებული იოლად სუგესტირებადი ელემენტების დადგენა; ამის შემდეგ, აუცილებელია პირის სუგესტიური დამუშავება და კონკრეტული „პარადოქსული“ მოთხოვნის ადექვატური წაყენება. ბოლოს, წაყენებულ პარადოქსულ მოთხოვნაზე სამიზნე პირის „ადექვატური“ პასუხის მონიტორინგი წარმატების პირობაა და ეს უკანასკნელი ასევე არ არის ერთჯერადი აქტი.

საკანში

2014 წლის შემოდგომა იყო. ვადის დასასრული ახლოვდებოდა. ეტყობა ამანაც განაპირობა ის, რომ ვცადა ჩემს დაკავებამდე გამოქვეყნებული „ანტიიმპერიალისტური“ კომენტარები, რომელიც მეუღლეს გამოვავზავნიე ციხეში, გადამეკითხა და მომენესრიგებინა. ვადის მოხდის შემდეგ მათი გამოქვეყნება არ მეჩვენებოდა გაუმართლებელი. საკანში მათი კითხვისას კიდევ ერთი იდეა დამებადა. კომენტარები, რომელიც „პრესა გე“-ს ინტერნეტ გვერდზე სხვადასხვა სახელით გამოვაქვეყნე თავის დროზე (2010 წლის შემოდგომაზე), იოლად გადაკეთდებოდა დიალოგის ფორმაში. მრავალი მათგანი თავიდანვე წარმოადგენდა მცირე დიალოგს. ამ იდეის განხორციელებას რომ შევუდექი, კიდევ ერთი აზრი დამებადა: დიალოგებისთვის პიესის ფორმის მიცემა, სადაც მოქმედება განვითარდებოდა თვითონ „პრესა გე“-ს ვებ გვერდზე. ეს იქნებოდა კომენტირება ფიქციურ სტატიაზე „ამერიკული იმპერიალიზმი და საქართველო“. როდესაც პიესის წერას შევუდექი, შევნიშნე, რომ დიალოგების გვერდით კიდევ ერთი ქვემოქმედების ჩანართი უფრო გამოაცოცხლებდა პიესას.

ამ ქვე-მოქმედების სიუჟეტს მოკლედ აღვწერ, რადგანაც ის ასახავს ჩემი იმ პერიოდის ფსიქო-პოლიტიკურ განწყობას, და ასევე, პროგრამის წევრებთან ჩემი უკუ კომუნიკაციის ერთ სახეობას (არ ღირს იმის საგანგებო მტკიცება, რომ ჩემი ყოველდღიური ჩანანერი – დღიურის მოკლე შენიშვნა, თუ პიესის ნაკვეთი – მყისიერი თარგმნის და ფსიქო-ბიჰევიორისტული გაშიფვრის საგანი იყო).

პიესის პირველი მოქმედება აღნიშნული სტატიის კომენტარებით იწყება (კომენტარებს მაყურებელი სცენაზე მოთავსებულ დიდ ეკრანზე – „განზოგადებულ ინტერნეტ გვერდზე“ – დაინახავს). რამდენიმე პოლიტიკური კომენტარის შემდეგ, დიალოგის ერთი მონაწილე ამცნობს დანარჩენებს, რომ თბილისში დააკავეს ორი ამერიკელი. ამ ახალი ამბის შესახებ ჩა-

ნართული მიმონერიდან მალე ირკვევა, რომ დაკავებულები-დან ერთ-ერთი ამერიკის საელჩოს წარმომადგენელია, ხოლო მეორე – ეკლესიის მუშაკი. ორივე ამერიკის საიდუმლო აგენტია. ვინმე ნაზიკო წინასწარმეტყველის – რომელიც, პოლიციამ ასევე დააკავა – ჩვენებებიდან მალე ისიც გაირკვევა, რომ მისი პოლიტიკური ხასიათის წინასწარმეტყველებები, რომელიც თბილისში ვრცელდებოდა, რეალურად დაკავებული ამერიკელი საიდუმლო აგენტების დავალებას წარმოადგენდა. წინასწარმეტყველებების შინაარსი ანტიამერიკული ბუნების იყო და წარმოადგენდა უფრო მომცველი საიდუმლო პროგრამის ნაწილს, რომელსაც ამერიკის საელჩო აწარმოებდა კავკასიაში. პროგრამის არსი ის იყო, რომ ანტიამერიკული ე. წ. „ცრუ დროშის“ პროპაგანდით მოეზიდა შესაძლო დისიდენტები და ანტიიმპერიალისტი აქტივისტები, ხოლო შემდეგ მომხდარიყო მათი პროვოცირება-მოცილება.

პიესის პირველ ნაწილში ირკვევა, რომ ამ პოლიტიკურ ცრუ ხილვებთან და ამერიკელი საიდუმლო აგენტების მოღვაწეობასთან კავშირშია ერთი ქარელი, ობოლი სტუდენტის გაუჩინარების ფაქტი. პიესის მეორე მოქმედება გადადის საგაზეთო დიალოგის დროიდან ერთი წლით ადრე. ესაა ამერიკის საელჩოს წარმომადგენელსა და ქართველ სტუდენტებს შორის შეხვედრა, რომელიც თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში გაიმართა. დამსწრეებს შორისაა მომავალში გაუჩინარებული ქარელი სტუდენტი. კითხვა და პასუხი, რომელსაც იგი გაუცვლის საელჩოს წარმომადგენელს, უჩვენებს, რომ იგი წინასწარმეტყველის პოლიტიკური ფანტაზიების გულუბრყვილო მსხვერპლია. პიესა მთავრდება სცენით, სადაც ამერიკელი საიდუმლო აგენტები უნივერსიტეტის ეზოდან ოდნავ მოცილებით იძულებით სვამენ მანქანაში ქარელ სტუდენტს. ეს კვანძის გახსნა გულისხმობს: მომავალში გაუჩინარებული ქართველი სტუდენტი ამერიკული „კონტრრევოლუციური“ ფარული პროგრამის მსხვერპლია. შესაძლოა იგი ცოცხალია და იმყოფება სადაზვერვო სამსახურების ერთ-ერთ ფარულ ციხეში.

არქეოლოგიური მოქმედება

2014 წლის ზაფხულში ერთმა ხნიერმა პატიმარმა, რომელიც ადრეც გამომელაპარაკა ეკლესიაში, მითხრა, რომ მომავალ კვირას ეკლესიის მსახურების დროს მავანის ნათლობა უნდა შემდგარიყო და რომ საინტერესო იქნებოდა დასწრება. მის კითხვას იმის შესახებ, ვაპირებდი თუ არა მონათვლას, ვუპასუხე, რომ უკვე მონათლული ვიყავი. „მეორედ ნათლობა ზოგჯერ გაცილებით მნიშვნელოვანია.“ ამაზე ჩემი პასუხი ის იყო, რომ დენომინაციით ორთოდოქსულ ეკლესიას ვეკუთვნოდი და რომ ამდენად მეორედ ნათლობას არ ვსაჭიროებდი.

ამ მცირე დიალოგის შემდეგ, ნათლობის დღეს, ეკლესიაში კვლავ შევხვდი მოხუცს. ეკლესიის სცენის წინ დიდი, კუბოსმაგვარი, წყლით სავსე აბაზანა იდგა. მოძღვარმა გვაუწყა პატიმრის ნათლობის შესახებ და დაიწყო ქადაგება. ამის დასრულების შემდეგ მან მიიწვია პატიმარი, რომელიც მივიდა აბაზანასთან, დინჯად გადააბიჯა ფეხები აბაზანის ზღურბლს და მოძღვარის დახმარებით მისი სხეული სრულად ჩაიძირა წყალში. როდესაც იგი აბაზანიდან გადმოვიდა და პირსახოცით შეიმშრალა ტანსაცმლიანი ტანი, მოძღვარმა კიდევ რამდენიმე რიტუალური სიტყვა თქვა და მუსიკის თანხლებით იმ დღის ცერემონიაც დასრულდა.

ამის შემდეგ ჩვეული „ყავის წუთები“ დაიწყო, რომელიც გვერდით მდებარე სამლოცველოში იმართებოდა. მოხუცი მომიახლოვდა. მისი კითხვები კვლავ ჩემი ნათლობის შესახებ იყო და დაუბრუნდა. როდესაც მე კიდევ ერთი მოტივი დავუსახელე იმისთვის, თუ რატომ არ იყო ჩემი მეორედ მონათვლა სჭირო, მოხუცმა აღარაფერი მიპასუხა. მისი მრავალმნიშვნელოვანი გამომეტყველება იმას მაუწყებდა, რომ მან კარგად იცოდა როგორც ჩემი რეალური მოტივი, ისე ჩემი გადანყვეტილება რაც არ უნდა მომხდარიყო, „თამაშში არ მიმელო მონაწილეობა“.

იმ პერიოდში მათთვის უკვე ცნობილი უნდა ყოფილი-

ყო, რომ ჩემი ფსიქოლოგიური პროფილი თითქმის გამორიცხავდა ციხის ბიჰევიორისტული ეკლესიის ნათლობის დადგმაში ჩემს მონაწილეობას. მაგრამ, ნების გატეხვის პროცედურები – ფრონტის ხაზის სიმულაციები, არც ისე დიდი ხნის წინ გამოვლილი სამედიცინო შანტაჟის მნემონიკური რეპროდუქციები და ძილის წართმევის სეანსები – რადიკალური ემპირისტებისთვის იმის საფუძველი უნდა ყოფილიყო, რომ დროდადრო მაინც გადაემონებინათ ჩემი „მოთელვადობის“ დინამიკა. საჭირო იყო ერთი მცირე გადახრა, ერთი კონტექსტური ამოვარდნა, რომ შემდგარიყო მიუღებელის მიღება.

თვითმოტყუების ერთჯერადი აქტი იოლად გადაიზრდება გამარჯვების ეიფორიულ გრძნობაში, თუკი პატიმრებად გადაცმული პროფესიონალი ბიჰევიორისტების გუნდი თქვენი მიღების და აღიარების რიტუალს ღირსეულად შეასრულებს. მაგრამ, ღმერთმა დალოცოს FACS-ი! უნდა გახსოვდეთ, რომ სახისმეტყველების ამომცნობი კოდირებული სისტემა და თანამედროვე პროფაილერების გამჭრიახი თვალები არ მოგცემთ მათი მიზანმიმართულ შეცდომაში შეყვანის შესაძლებლობას. თუკი ამ ცოდნას ასევე დაემატება სინდისის და „შინაგანი ხმის“ ზომიერი დოზა, მავანი ალბათ გადარჩება ყალბი ცნობიერების ტრანსპლანტაციის იმ ცერემონიას, რომლის მიღმა მეხსიერების წაშლის და წარსული იდენტობის მიტოვების უფრო სიღრმისეული პროცესი უნდა იწყებოდეს.

როდესაც მოხუცის დუმილი იმ შენიშვნით დავარღვიე, რომ მის ბოსტანში საკმაოდ მოზრდილი კიტრები დავინახე „ამას წინათ“, მას გაეღიმა. საზაფხულო ბოსტანი ეზოს ტერიტორიაზე მდებარეობს. მცირე ნაკვეთის ქირით ალება ზაფხულში ნებისმიერ პატიმარს შეუძლია. ვიცოდი, რომ მოხუცს ჰქონდა ასეთი ნაკვეთი და ისიც ვიცოდი, რომელი იყო მისი. როდესაც, ჩემს შენიშვნაზე მან მიპასუხა, რომ მეპატიჟებოდა „პამიდვრის მოსავლის აღებაზე“ – სექტემბერში ბოსტნის სეზონი იხურება და პატიმრები ვალდებული არიან მათი ნაკვეთი სრულად „მოასუფთავონ“ – მე შევნიშნე, რომ კიტრი უფრო მიყვარდა. წითლის და მწვანის დიალექტიკის მნიშვნელობა უკვე ნაცნობია მკითხველისთვის. ცხადია, არსებობს

ყვითელი კიტრებიც და მწვანე პამიდვრებიც. მაგრამ, მოხუცის გამოხედვამ მითხრა, რომ მის მიერ ჩემი წითელ პამიდორზე დაპატიჟება გულწრფელი იყო და რომ მათი – კოგნიტურ-ბიჰევიორისტული ფანტომების – ნიშანთა სისტემა ამჯერად არ წარმოადგენდა მისი მეტყველების ლექსიკონს.

* * * * *

ამ პერიოდს ემთხვევა ეკლესიაში სიარულის შეწყვეტა. ერთმა პრაგმატულმა მოტივმა გადაწონა ის საფუძველი, რისთვისაც ციხის ეკლესიაში მანამდე დავდიოდი. ეკლესია ერთადერთი ადგილი იყო, სადაც მიმზიდველი ესთეტიკური გარემო – საეკლესიო სიმღერები და სურნელოვანი ბალი – არ იყო შეზავებული ფრონტის ხაზის ტერორიზმით. იმ პერიოდში, სამზარეულოს განყოფილება, სადაც ცოტა ადრე განმანესეს – ნაგვისა და საკვების ნარჩენების „სათავსო“ – ფანტასტიკურ ზოოლოგიურ ლაბორატორიას დაემსგავსა, სადაც ხელოვნურად მომრავლებული ბუზები და მატლები ართულებდნენ ჩვეულებრივ სუნთქვას და გადაადგილებას. ფრთხილი სიარულის და შეკავებული სუნთქვისთვის საჭირო კონცენტრაციას დროდადრო არღვევდა საომარი ზონის იმიტაციები, რომელსაც ქვაბების და ჯამების პერიოდული ვარდნა იწვევდა.

ამ ფონზე, კვირაობით მელოდიური სიმღერების და ეკლესიისთვის დამახასიათებელი რინდის მოსმენა არაჩვეულებრივად მიმზიდველი იყო. მაგრამ, ნათლობის კიდევ რამდენიმე ცერემონიის დასწრებამ დამარწმუნა, რომ ჯობდა კვირადღის დილა ეზოში გამეტარებინა ხოლმე.

* * * * *

ეკლესიაში მხოლოდ 2015 წლის მარტში, ციხის დატოვებამდე ორი კვირით ადრე წავედი – კიდევ ერთხელ და საბოლოოდ. ჩემი მცდელობა გამომეხატა, რომ ეკლესია მაინც ინარჩუნებდა „ერთი ადგილის“ სტატუსს, საინტერესოდ დასრულდა.

როდესაც ეკლესიის ეზოში შევედი და მივესალმე რამდენიმე პატიმარს, რომლებიც შენობის შესასვლელთან იდ-

გნენ, მათ სახეზე წამიერი უცნაური დაძაბულობა შევნიშნე. ეკლესიაში შესვლამ დამარწმუნა, რომ იმ დღეს სხვაგვარი მსახურება იქნებოდა. არასდროს მინახავს ასე ცოტა „მრევლი“ იმ ეკლესიაში. სკამები თითქმის ცარიელი იყო. ნაცნობი მოხუცი მომიახლოვდა და ისე მომესალმა, რომ თვალეში არ შემოუხედავს ჩემთვის. ამ რამდენიმე უხერხულ დეტალს სცენაზე მყოფი მოძღვარის ქცევამ კიდევ უფრო მკაფიო მნიშვნელობა მისცა. მისი თითქმის გაფითრებული სახე და მცდელობა ჩემსკენ არ გამოეხედა იმის ნიშანი იყო, რომ არსებობდა რალაციის მოლოდინის ფონი, რომელიც მათი ნუხილის საფუძველი იყო.

როგორც უფრო გვიან, მსახურების დასასრულისთვის დავინახე, ჯგუფის ეს ნუხილი მკაფიოდ იყო გაპირობებული მათი გაურკვევლობით. რადიკალური ემპირიზმი იმასაც ნიშნავს, რომ მომავალი ხდომილობის ალბათობა ზოგჯერ საკმაოდ გაურკვეველი იყოს. სანამ მომავალი არ იქცევა ან-მყოფ, მისი გამოცნობა შეუძლებელია. მათი მოლოდინი, რომ მე იმ უკანასკნელი მისვლისას ნაგვიანები „მოქცევის“ რიტუალს შევასრულებდი და ამ ყალბი აქტით დავარღვევდი ჩემსა და მათ შორის დამკვიდრებულ – და მათთვის უკვე მისაღებ – ზღვარს, იყო ის, რაც მათი ნუხილის საგანი იყო. როდესაც ეკლესიის მსახურებამ ჩაიარა, მათი სახეებიდან გაუჩინარებულმა დაძაბულობამ დამარწმუნა, რომ ჩემი აღნიშნული ვარაუდი მართებული იყო. ამის მაღლიერებით არ აღნიშვნა შეუძლებელია, რადგანაც ნამდვილის დაფასების ამგვარ შემთხვევას განსაკუთრებული ღირებულება აქვს იქ, სადაც თამაში და სიმულაცია დღის წესრიგის ძირითადი მოდუსია.

ნამოსვლა

19 მარტს დილით ადრე ავდექი. ნივთები უკვე ჩალაგებული მქონდა და ველოდი ჩემი პაროლის ოფიცერი როდის მომცემდა გაწერის ფურცელს. საქართველოში გამოშვების

თარიღი უკვე ვიცოდი – 25 მარტი, რაც ნიშნავდა, რომ ტორონტოში დიდ ხანს არ მომიწევდა გაჩერება. დილის ცხრა საათი იქნებოდა როდესაც პაროლის ოფიცერმა გამომიძახა და საჭირო ფურცელი გადმომცა. როდესაც ნივთებით ხელში საბოლოოდ გავიარე ვერქვორთის მეორე გამშვები პუნქტი, გზაში თითქმის არცერთი პატიმარი არ შემხვედრია. კანადის ემიგრაციის ორმა ოფიცერმა ჩაიბარა ჩემი ნივთები და ციხეში შრომით მოგროვებული თანხა (ოთხასამდე კანადური დოლარი), დამადეს ხელ-ფეხზე ბორკილი და ორ საათში ტორონტოს აღმოსავლეთის წინასწარი დაკავების საპრობილემო ვიყავი. როგორც მოგვიანებით შევიტყვე, ტორონტოს დასავლეთის წინასწარი დაკავების ცენტრი, სადაც ოთხნახევარი წლის წინ თოთხმეტი თვე დაგყავი, აღარ არსებობდა – რამდენიმე თვის წინ დაუხურავთ.

ტორონტოს აღმოსავლეთის ცენტრში დარჩენილი ხუთი დღის გაძლება არც ძნელი იყო და არც გამოირჩეოდა რაიმე ახალი ღირსშესანიშნაობით. საქართველოში გამომგზავრების დღეს, ოცდახუთი მარტის საღამოს ცხრა საათისთვის, ტორონტოს პირსონის სახელობის საერთაშორისო აეროპორტში მომეცა ჩემი მეუღლის და ვაჟის ნახვის შესაძლებლობა. ლელამ საკუთარი კომპიუტერი და ნაწერები გადმომცა – ნაწერები, რომელიც მას ციხიდან გავუგზავნე. გიგა, რომელიც რამდენიმე თვე იყო არ მენახა ვერქვორთში მისი ბოლო ვიზიტის შემდეგ, მორიდებით ელოდებოდა როდის შეგვანწყვეტინებდა იქვე მდგომი ემიგრაციის ოფიცერი ვიზიტს. ორმოც წუთში ოფიცერმა მთხოვა დავმშვიდობებოდი მეუღლეს და ვაჟს.

როდესაც თვითმფრინავი დაიძრა და პოლონელმა სტუვარდესამ გვაცნობა ფრენისა და ქცევის წესები, მავთულხლართების გარეთ არსებული ის რეალობა ჯერ კიდევ არ იყო ჩემი ცნობიერების გარკვეული ობიექტი.

ეპილოგი

მოცემული ბიოგრაფიული ნარკვევის მიზანი აღწერილი პროგრამის ბუნების ჩვენება იყო. როდესაც ამ მცდელობას და მიღწეულ შედეგს ვადარებ, ვამჩნევ განსხვავებას, რომელიც ძირითადად პროგრამის მოუხელთებელი ელემენტის ნარმოდგენის სირთულემ განაპირობა. ჩემს მცდელობას ჩამომეთვალა პროგრამის მეთოდები და მომეტანა მათი გამოყენების კონკრეტული მაგალითები, გაუსყლდა ის ფანტომური, ზღვრული ელემენტი, რომელიც პროგრამაში იქმნება ყოველწამიერი მიკრო-კონტროლის თატრალიზებული კომპონენტით. ტერმინები „ფანტომი“, „აჩრდილი“, „მოჩვენება“ და „სიზმრისეული“, რომლებსაც ტექსტში ვხვდებით, არ არის მხოლოდ სტილისტურ-ჰიპერბოლური ელემენტი. ამ ტერმინების გამოყენებას, გარკვეული აზრით, პროგრამის ილუზორულ ასპექტზე მითითების დანიშნულება ჰქონდა. ფრაზები „ქარაგმული მეტყველება“, „სახიობა“, „ტანის ენა“ და სხვა ამავე კომპონენტზე მინიშნებისთვის იყო განკუთვნილი. პროგრამის ამ ასპექტის მოსახელთებლად ალბათ ის სიურეალისტური მგრძობელობა იქნებოდა საჭირო, რომლითაც ფრანც კაფკას ნაწერები გამოირჩევა და, ასევე, ტოტალიტარიზმის ტემპერამენტული უარყოფის ის დონე, რომელიც ჯორჯ ორუელის კომპეტენცია იყო.

ილუზიური და მოუხელთებადი ასპექტი როგორც ჩანს ვილვეტის ხელთათმანის ესენციური განსაზღვრულობაა. ხელთათმანს არა აქვს ინდივიდუალური ანაბექტი. მაგრამ, ერთი დადებითი შედეგი მაინც სახეზეა. მიუხედავად ბუნდოვანი, მოჩვენებისეული და ფანტომური ასპექტების მოუხელთებადობისა, უკვე აღწერილი ხელშეხებადი ელემენტები მაინც იკმარებს იმ მტკიცებისთვის, რომ პროგრამა და ის ფედერალური სამსახურები, რომლებიც მას მფარველობენ, ამკარა კანონდარღვევების ბუდეა. აქ მოკლედ ჩამოვთვლი იმ შესაძლო დასკვნებს, რომლებიც უკვე აღწერილი ფაქტების და სპეკულაციური მიხვედრების მეშვეობით შეიძლება გაკეთდეს.

დასკვნა, რომ პროგრამა მხოლოდ ჩამოთვლილ ციხეებში არ იარსებებს, თითქმის ტრივიალური ჩანს. ის, რომ დოკუმენტურად და საჯაროდ ხელმისაწვდომი ინფორმაციის თანახმად კანადის კორექციული სისტემა „ძლიერ პროგრამირებაზე“ ორიენტირებული – შენიშვნა, რომელსაც ვხვდებით როგორც კანადის კორექციული სამსახურის ვებ გვერდზე, ისე კანადური მედიის ფურცლებზე – იმის მომასწავებელია, რომ პროგრამების არასაჯარო ასპექტი ასევე იქნება მოცემული. დახურული, ბიჰევიორისტების და კონფედერატების *in vivo* გამოყენების მეთოდოლოგიაზე დამყარებული პრაქტიკა უნდა იყოს მოცემული სამსახურების *modus operandi*.

ასევე არსებითია იმის დანახვა, რომ ის არ უნდა წარმოადგენდეს მხოლოდ ინსტიტუტების დახურულ სისტემაში *in vivo* გამოყენების პრაქტიკას. ამ ინსტრუმენტით რეალური სოციალური გარემო ისევე ათვისებადია, როგორც მავთულხლართებით შემოსაზღვრული ფიზიკური სივრცე. მულტიმიზნობრიობა მისი მახასიათებელი უნდა იყოს. პროგრამა არ იქნება დასაზღვრული სტანდარტული კრიმინალის, თუ „პოლიტ-კრიმინალის“ დამუშავების პრაქტიკაზე. ფუნდამენტურ თვალთვალზე და ფსიქოლოგიურ კვლევაზე აგებული შეფარული შანტაჟის და ბიჰევიორისტული „შეიპინგის“ ტექნიკა არაჩვეულებრივად კარგად უთავსდება დემოკრატიული გახსნილობის სოციალურ გარემოს.

შემდეგი მტკიცება ის უნდა იყოს, რომ თვითონ პროგრამის ინტენსივობა, რომელიც მოცემულ ნარკვევში აისახა, მხოლოდ ნაწილია მეთოდოლოგიის გამოყენების უფრო მძიმე ნიშნის შემთხვევებისა. ამგვარი პროგრამების სრული პალიტრა გაცილებით შთამბეჭდავ ელემენტებს უნდა შეიცავდეს. მკითხველმა შესაძლოა შენიშნა, რომ ვერიდებოდი ტერმინი „წამების“ გამოყენებას და მის ნაცვლად უფრო ზომიერი „წვალება“ ვიხმარე რამდენჯერმე. საკმაოდ დიდი ალბათობაა, რომ „წამების“ ტერმინი მიყენებადია პროგრამის სხვა, უფრო „სრულფასოვანი“ შემთხვევების მიმართ, რომლებსაც შევხვდებით კანადის სხვა სპეციალიზირებულ პენი-

ტენციალურ ინსტიტუტებში, ან იმავე ინსტიტუტების სხვა საქმეებში.

ბუნებრივად გამოიყურება იმ დასკვნაზე გადასვლა, რომ „ოფიციალურ“ პენიტენციალურ ინსტიტუტებსა და საიდუმლო სამსახურების ფარულ „შავ საიტებს“ შორის შესაძლებელია არსებობს გრადუირებული იერარქია, რომელშიც შესაძლოა თავსდება სხვადასხვა დანესებულებები. ამ ვითარებას „შავი საიტის“ თითქმის სტერეოტიპული იმიჯი უფრო ემსახურება როგორც კამუფლაჟური საფარი. სავარაუდოა, რომ ფარული ციხეები, არაფარულ ინსტიტუტების ფარული განყოფილებები და არაფარული სპეციალიზირებული განყოფილებების პერიოდული ფარული გამოყენება პიროვნების მანიპულაციის და ტვინის გამორეცხვის მიზნით გაცილებით უფრო გავრცელებული პრაქტიკაა, ვიდრე ეს „ლიკების“ და მარგინალური მედიის სხვა წყაროებიდან ირკვევა.

სასურველია მცირე ეპილოგური კომენტარი „ტვინის გამორეცხვის“ ცნების მოცემულ ნარკვევში გამოყენებაზე. გარკვეულ ტერმინოლოგიურ სიმკაცრეს თუ დავიცავთ, ამ ცნების გამოყენება არ გულისხმობს შინაარსისეული ელემენტის განსაზღვრულობას. „გამორეცხვა“ ფორმისეული ტერმინია. ეს შეიძლება მოიცავდეს „ლაქის გამოყვანის“, ან „სრული წმენდვის“, ან მათ შორის რაიმე შუალედურ სახეობას. არსებითია, რომ „გამორეცხვამ“ უნდა მოაცილოს იდეათა, ჩვევათა, ან განწყობა-დამოკიდებულებათა (ატიტუდების) მოცემული სისტემა და ჩაანაცვლოს ის სხვა სისტემით. მიუხედავად ამ ფორმისეული მნიშვნელობისა, „ტვინის გამორეცხვის“ ცნების დამკვიდრებული პრაქტიკა იხრება მისი შინაარსისეული გამოყენებისკენ. ეს ტენდენცია აისახება იმ ვითარებაში, რომ „ტვინის გამორეცხვა“ ისტორიულად გახდა სოვეტურ-კომუნისტური პრაქტიკის შესახებ ლიტერატურის პრეროგატივა, ამერიკული რელიგიური სექტანტიზმის შესახებ ამბების მცირე ჩანართებით.

„ტვინის გამორეცხვის“ შინაარსობრივ და სქემატურ წარმოდგენას იოლად ემორჩილება კომუნისტური „რეცხვე-

ბის“ შესახებ სტერეოტიპული ნარატივები, სადაც სამიზნე ინდივიდის მიერ რამდენიმე (მარქსისტული) ადრე მიუღებელი საფუძველ-დებულების აღიარება საკმარისია, რომ „ტვინის გამორეცხვის“ შემთხვევა უეჭველად გამოცხადდეს. გაცილებით რთულია ვითარება იქ, სადაც კომპლექსური იდეოლოგიური სისტემა, ან ასეთის უქონლობის პრეტენზია, იმპლიციტურად გამორიცხავს „პოლიტიკური რეცხვის“ საჭიროებას, ან მის შესაძლებლობას. იერემია ბენტამის და ჯონ სტუარტ მილის, თუ უილიამ ჯეიმზის და ჯონ დიუის „საფუძველ-დებულებების“ რეცხვის მეშვეობით იმპლანტაცია არარეალისტური შესაძლებლობების მაღალ საფეხურზე თავსდება. პლურალიზმი და ლიბერალიზმი, მათ კლასიკურ ფორმაში, „ტვინის გამორეცხვის“ იმანენტურ კრიტიკასაც ნარმოადგენს.

კონცეფტური სირთულე მოიხსნება მაშინ, როდესაც იდეოლოგიების და მსოფლმხედველობების თეორიული საკითხებიდან გადავალთ სარგანტისეული ვინრო ეპირიზმის კონტექსტზე. „ტრანსმარგინალური წყვეტის“ და მიუღებელის მიღებინების მექანიკა იოლად იცილებს „საფუძველ-დებულებების“ დირექტიული შეცვლევინებისთვის დამახასიათებელ სირთულეებს. პიროვნების კონკრეტული იდენტიფიკაციების მიკრო ფსიქო-ქირურგია არავერბალური კომუნიკაციების და ფიზიკური მეთოდების გამოყენებით უკვალოდ შეასრულებს პიროვნების „იდეოლოგიური ტრანსფორმირების“ ოპერაციას – ცხადია, ნარმატების შემთხვევაში. ამ ოპერაციების სპეციფიკა ისაა, რომ საფუძველ-დებულებების პრაგმატიკა დარჩება პოლიტ-პაციენტის და კოგნიტურ-ბიჰევიორისტული მკურნალის უშუალო კომუნიკაციების მიღმა. „რეცხვა“ უფრო დაემსგავსება „მშრალ წმენდვას“. ეს არის ფანტომური ელემენტის სრული კომპეტენცია. კომუნისტური ინდოქტრინაციის მძიმე ინდუსტრია იცვლება უხილავი ფარმაკოლოგიური ჩარევების და ფანტაზმური შთაბეჭედების მიკრო-ტექნოლოგიებით.

დ ა მ ა ტ ე ბ ა

1. ემიგრანტი

2009 წლის მაისში მე და ჩემი მეუღლე ტორონტოში ჩავვედით. ჩვენი საემიგრაციო სტატუსი – კანადის მუდმივი მაცხოვრებელი – რამდენიმე თვის წინ მივიღეთ, კალიფორნიაში. ამერიკის შეერთებულ შტატებში გატარებული ხუთნახევარი წლის შემდეგ შესაძლებელი გახდა საქართველოში მყოფი ჩვენი შვილების კანადაში ჩაყვანა.

როდესაც გიგა და მარიკა ტორონტოში ჩამოვიდნენ, პირველი საზრუნავი ადექვატური სკოლის შერჩევა იყო. ფორესტ ჰილის კოლეგიალური ინსტიტუტი მისი აკადემიური პროფილითაც გამოირჩევა. იმ სკოლის არჩევანმა ასევე განაპირობა ბინის შერჩევის კრიტერიუმი. თვითონ ბავშვები არაჩვეულებრივი ენთუზიაზმით ეკიდებოდნენ კანადაში საკუთარი განათლების პროსპექტს. მარიკას მათემატიკაზე და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებზე ორიენტაცია განსაკუთრებით იმედის მომცემი იყო.

სკოლის დაწყებიდან მეხუთე დღეს (14 სექტემბერს), როდესაც ბავშვების სკოლიდან მოსვლის დრო იყო და მხოლოდ გიგა დაბრუნდა, მყისიერად ვიგრძენი, რომ რაღაც გამოუსწორებელი მოხდა. სკოლის დირექტორმა მაცნობა, რომ მარიკა იმ დღეს გაკვეთილებზე არ ყოფილა და მირჩია დავლოდებოდი დაღამებას, სანამ პოლიციას დავურეკავდი – „იქნება გამოჩნდეს ბავშვი მანამდე“. ბუნებრივია, რომ ამ ინფორმაციის და რჩევის მოსმენის შემდეგ ჩემი და ჩემი მეუღლის განგაში კიდევ უფრო გაძლიერდა და დაუყოვნებლივ დავრეკეთ პოლიციაში.

პოლიციის მიერ თვეების მანძილზე ბავშვის ძებნა უშედეგოდ მიმდინარეობდა. მარიკას კვალი არსად იყო. ამ აუტანელ მდგომარეობას გარკვეულად ისიც ამძიმებდა, რომ კანადური მედიისა და პოლიციის ინფორმაციული აქტივიზმის გამო იყო ტენდენცია, რომ ჩემი ქალიშვილის გაუჩინარება

ნანილობრივ მოქცეულიყო შესაძლო სახლიდან გაქცევის რუბრიკაში.

აკადემიური ინტერესების და მოსწრების გვერდით, კიდევ ერთი გარემოება, რომლის გათვალისწინებაც საჭიროა იმისთვის, რომ დავინახოთ პოლიციის მიერ ირიბი მეთოდებით გავრცელებული „სახლიდან გაქცევის“ მითის უადგილობა, არის ჩვენი მდგომარეობა კანადაში და ბავშვის ბუნება. ოთხი თვის ემიგრანტების ოჯახი, ნათესავების და ნაცნობების წრის არ არსებობა, ქართული კონსერვატიული ოჯახის ტრადიციები და მარიკას თვინიერი და მოსიყვარულე ბუნება გამორიცხავდა ხსენებული მითის თუნდაც შესაძლებლობის სახით დაშვებას.

გადიოდა თვეები. პოლიციას არაფერი ჰქონდა ხელშესახები. იპოვეს მხოლოდ მარიკას სკოლის ჩანთა, რომელშიც გაუხსნელი ლანჩი ისევ ისე იდო, როგორც ლელამ ჩადო ის მარიკას ჩანთაში. დღითიდღე კლებულობდა ალბათობა, რომ ბავშვი ცოცხალი იყო. ნლობის შემდეგ ბავშვის პოვნის შესაძლებლობა, რომელიც გატაცებების ზოგიერთი შემთხვევების საფუძველზე შეიძლებოდა მიეღო მავანს, არ გამოიყურებოდა რეალისტურად თუნდაც მარიკას ასაკის გამო.

ამ საქმის პოლიციური ძიების პარალელურად ვითარდებოდა მეორე, ერთი შეხედვით არც ისე მნიშვნელოვანი ისტორია. ტორონტოს შალმარის აპარტამენტში ჩვენს პირდაპირ მცხოვრები მეზობელი ხმაურის და უნესრიგობის წყარო იყო. ეს ჯერ კიდევ მარიკას გაუჩინარებამდე დაიწყო. როდესაც მეზობელს პირადად გავესაუბრე ხმაურის საკითხზე, არაფერი უცნაური არ შემინიშნავს. მაგრამ, ძაღლის ყეფა, მისი სახლის შესასვლელი კარების შეღებული დატოვება დღის მანძილზე და დროდადრო ხმაურიანი ღრეობები კვლავ გრძელდებოდა. როდესაც მარიკა უგზოუკვლოდ დაიკარგა, ხმაურის საკითხიც მიმავინწყდა. მაგრამ, რამდენიმე თვეში, მეზობლის ხმაურს და გვიანი ღამის სტუმრების მიღებას კიდევ ერთი დეტალი დაემატა. მისი უცნაური ქცევა გადაიზარდა გარკვეულ ნეგატიურ დამოკიდებულებაში – არ მოსალმება, კარების მიჯახუნება შესვლისას და სამზარეულოს

საერთო კედელზე ბრახუნი (ორივე ბინა დერეფნის ბოლოს მდებარეობდა, იყო „კუთხის ბინა“ და ამდენად ჩვენი და მათი სამზარეულოები საერთო კედლით ემიჯნებოდა ერთმანეთს).

ყოველივე ამან თანდათანობით წარმოშვა გარკვეული კონფლიქტური დაძაბულობის ველი. ხმაურმა იმატა. 2010 წლის მაისისთვის ეს იმდენად დამქანცველი გახდა, რომ ერთ დღეს (სამ მაისს) გადავწყვიტე ამის შესახებ წერილობით მომხსენებინა აპარტამენტის გამგეობისთვის. განცხადების ასლი პოლიციაშიც მივიტანე. ამას არ მოჰყოლია რეაქცია არც პოლიციისგან და არც სახლმმართველობისგან.

ამასთანავე, მეზობლის ხმაური და ღრეობის ცერემონია იმ დღეებში უწყვეტი იყო. შვიდ მაისს, დილით დაგვირეკა ტორონტოს ერთი სატელევიზიო პროგრამის (CP 24) რეპორტიორმა. მან გვითხრა, რომ პოლიციამ ტორონტოს ერთ-ერთ პარკში უცნობის გვამი იპოვა და რომ შესაძლო იყო ის ჩვენი ქალიშვილის ყოფილიყო. იმ დროსთვის უკვე რამდენჯერმე გვქონდა მიღებული სხვადასხვა გადაუმონმებელი ინფორმაცია, რომელიც მოგვიანებით მცდარი აღმოჩნდა. ამან განაპირობა ის, რომ მე და ჩემმა მეუღლემ ვარჩიეთ ტელეფონთან დარჩენა და ლოდინი. რამდენიმე საათის მანძილზე კანადის მედიის სხვადასხვა წარმომადგენლებისგან ვიღებდით სატელეფონო ზარებს. გვეკითხებოდნენ იყო თუ არა რაიმე ახალი პოლიციისგან. საღამოს ხუთი საათი იქნებოდა, როდესაც მთელი დღის სრული ფორიაქის და არაბუნებრივი ფსიქოლოგიური დაქანცულობის შემდეგ, გვაუწყეს, რომ გვამი არ ეკუთვნოდა ჩვენს ქალიშვილს.

თვეების მანძილზე სრული გაურკვეველობა იმის პირობაცაა, რომ მარიკას შესაძლო ტანჯვის დასასრული – იმის ცოდნა, რომ იგი უკვე აღარ იტანჯება – შვების რაღაც დოზასაც შეიცავდეს, რაც არ უნდა ძნელი იყოს ბავშვის ცოცხალი პოვნის იმედის სრული დაკარგვა. როდესაც ის ბოლო ზარი მივიღეთ, დღის აგზნება გადაიზარდა სრული უიმედობის ნაცნობ გრძნობაში.

სწორედ ამ დროს მომესმა მეზობლის ღრეობის და კედელზე ბრახუნის რიტუალი, რომელიც თვეების მანძილზე ვერ მოვაცილე ჩემს ოჯახს. ძნელია იმის ზუსტი გახსენება, რამდენად ნათლად ვაცნობიერებდი, რომ მოთმინების ძაფი აღარ არსებობდა. მახსოვს, ლელას ვუთხარი, რომ ეზოში გასეირნებას ვაპირებდი. დანა, რომელიც ხელით გაკეთებულ ქარქაშში ჩავდე, სახლიდან გასვლისას ჯერ კიდევ არ მქონდა ქამარში მოთავსებული.

როდესაც კარი მივიხურე, და ეზოსკენ წასვლა დავაპირე მეზობლის შეღებულმა კარმა და იქიდან მომავალმა ღრინაცელმა მაგნიტივით შემაჩერა. შეღებულ კარზე მზერის წამიერი შეჩერება და ჩემი ფეხის მეზობლის კარზე სრული ძალით მოხვედრა კარგად მახსოვს. როდესაც მეზობელი გამოვიდა და თავდაჯერებით და აგრესიულად მიპასუხა, რომ იგი არ იყო ხმაურის მიზეზი, თავშეკავების უნარმა მიღალატა. ფაქტი ის არის, რომ დანის გამოყენების შედეგი იყო მუცლის არეში მცირე ჭრილობა, რომელიც რამდენიმე დღეში მოუშუშდა მეზობელს.

პოლიციის საკანში ღამის გათევის შემდეგ, სასამართლოში წამიყვანეს. თავდებით გამოშვების შესახებ ჯერ არ მქონდა მიღებული რაიმე გადაწყვეტილება, როდესაც სასამართლოს პატიმართა მოსაცდელ სარდაფში გამომეცხადა უცნობი ადვოკატი და მითხრა, რომ დავითი და როზიტა აპირებდნენ ჩემი თავდებით გამოყვანას. როდესაც ვკითხე, თუ ვინ იყვნენ აღნიშნული პირები, ადვოკატმა გაიკვირვა და მითხრა, რომ შემეძლო მეუღლესთვის მეკითხა. ჩვენ რომ ტორონტოში ნაცნობი არ გვყავდა, რომელიც თავდებად დადგომის ინიციატივას გამოიჩინდა, ფაქტი იყო. სასამართლოს სარდაფიდან ლელასთან ურთიერთობის შესაძლებლობა არ მომეცა და ამდენად დაკვამყოფილდი ვარაუდით: ერთადერთი, საიდანაც ასეთი ადამიანი შეიძლება გამოჩენილიყო, მეჩვენებოდა ეკლესია, რომელშიც ლელა დადიოდა.

როდესაც თავდებით გამომიშვეს და ადვოკატმა მითხრა, რომ დავით და როზიტა ლანგერებმა ორმოცდაათი ათა-

სი კანადური დოლარის თავდებით გამომიყვანეს, არაფერი მქონდა სათქმელი, გარდა მადლიერებისა. მანქანაში, სადაც ჩემს უცნობ კეთილისმყოფელებთან ერთად ვიჯექი, ისიც გავიგე მათგან, რომ დავით და როზიტა ლანგერები იყვნენ არა ლელას ეკლესიის მრევლის წარმომადგენლები, არამედ კერძო დეტექტივები, რომლებმაც „საკუთარი ინიციატივით“ გამოიჩინეს ეს თანაგრძნობა ჩვენი ოჯახის მიმართ. იქვე გავიგე ისიც, რომ დავით ლანგერი იყო იგივე პიროვნება, რაც ვინმე რობერტ ფრიდმანი, რომელმაც 2009 წლის ნოემბერში დამირეკა და მესაუბრა მარიკას დაკარგვის შესახებ. ეს აღმოჩენა საკმაოდ უცნაური იყო, მაგრამ სტრესის და გაურკვევლობის იმ პირობებში მოვლენების ადექვატური ანალიზის უნარი გარკვეულად ფერხდება. მახსოვდა, რომ წინა ნოემბერში მართლაც დამირეკა ვინმე რობერტ ფრიდმანმა. ისიც გავიხსენე, რომ იმ საუბარს კიდევ ერთი უცნაურობა ახლდა. ეს იყო რობერტ ფრიდმანის დაჟინება, რომ ჩემი ქალიშვილი შესაძლოა გატაცებული იყო ისრაელში და არა სადმე სხვაგან, როდესაც ეს შესაძლებლობა მან რამდენჯერმე გაიმეორა ტელეფონზე საუბრისას, ვუპასუხე, რომ ეს ვერსია უცნაურად გამოიყურებოდა. „რატომ მაინცადამანინც ისრაელი?“

როზიტა ლანგერი ასევე გამომეცნაურა როგორც „ტრიქსი ტრიქს“ – პიროვნება, რომელიც ამ სახელით აქტიურად აქვეყნებდა კომენტარებს მარიკას ფეისბუქის გვერდზე. რობერტ ფრიდმანის და ტრიქსი ტრიქსის დავით და როზიტა ლანგერებად გაცნობა იმ პირობებში არ მომეჩვენა საგანგებო ყურადღების ღირსად. ახალი ემიგრანტობა იმასაც ნიშნავს, რომ საზოგადოების დაუნერეელი ნორმებისა და პერცეპციების შესახებ გქონდეს გარკვეული დეფორმირებული, შესაძლოა, სტერეოტიპული წარმოდგენა.

ასე თუ ისე, ლანგერების სახლში, სადაც ერთი ოთახი გამომიყვეს, ორი კვირა დავყავი. უცნაური ტენდენციები მათ ქცევაში მაშინ დაიწყო, როდესაც შევნიშნე, რომ სასამართლოს მიერ ჩემი თავდებით გამოშვების პირობები, რომ-

ლის თანახმადაც შეემძლო ჩემს ნებისმიერ თავმდებთან მეცხოვრა, ლანგერების ინტერესს ეწინააღმდეგებოდა. სასამართლო პირობების თანახმად ჩემი მეუღლე ერთი თავმდები იყო. მეორე იყვნენ ლანგერები. თავისთავად ცხადი მეჩვენებოდა ის, რომ როგორც კი ახალ ბინას ვიქირავებდი, ჩემს მეუღლესთან და ვაჟთან გადავიდოდი სახცოვრებლად. სასამართლო პირობები მიკრძალავდა შალმარის ძველ ბინაზე დაბრუნებას. როდესაც ბინის ძებნა დავიწყე, ლანგერებს არაფერი გამოუთქვამთ სანინაალმდეგო. მაგრამ, როგორც კი მეტნაკლებად რეალური ბინის შესაძლებლობა გამოჩნდა, შევნიშნე მათი უკმაყოფილება და გარკვეული საეჭვო ქცევა.

ორ კვირაში ბინა ვიშოვე. როდესაც ეს დავით ლანგერს ვუთხარი, მან ცადა არ შეემჩნია უკმაყოფილება, მაგრამ აშკარა იყო, რომ მისი გეგმები სხვა შესაძლებლობებზე იყო აგებული. მე ჩემს ოჯახთან გადავედი საცხოვრებლად სახლში, რომელიც ტორონტოში იანგის და ეგლინტონის ქუჩების კვეთაზე მდებარეობდა.

ამ პერიოდში უკვე ორჯერ ვიყავი ფსიქიატრი ჯულიან გოჯერის კლინიკაში, რომელთან მისვლა სასამართლომ დამავალა. მოგვიანებით შევიტყვე ის, რომ კრიმინალური ექსპერტ-ფსიქიატრი დოქტორი გოჯერი კანადის სახელმწიფო უშიშროების სამსახურებთან თანამშრომლობდა. მაგრამ, ეს ასპექტი დიდხანს ჩემთვის არაფრის მთქმელი იყო. 2010 წლის ივნისის დასაწყისში, როდესაც მე ახალი გადასული ვიყავი ჩვენს ახალ ბინაში, გოჯერთან ერთ-ერთ შეხვედრაზე გაუფრთხილებლად მოვიდნენ დავით და როზიტა ლანგერები. ასეთი მოულოდნელი მოსვლის გარდა, ერთი მნიშვნელოვანი დეტალი გამოიკვეთა. აშკარა იყო, რომ დავით ლანგერი შეეცადა დოქტორი გოჯერის წინაშე ჩემი „ხასიათის“ მანიპულაციურ წარმოდგენას. გოჯერისადმი მისი წერილიდან ირკვევა, რომ ჩემი მათთან ორკვირიანი ცხოვრების დროს მან შენიშნა გარკვეული „უცნაურობები“ ჩემს ქცევაში. როგორც მან უთხრა დოქტორ გოჯერს, ერთი ასეთი უცნაურობა ის იყო, რომ სკამზე არ ვჯდებოდი მის სახლში. მეორე იყო

ის, რომ ახალ სახლში გადასვლის დღეს, ანუ როდესაც მე მათი ბინა მივატოვე, ტუალეტი უცნაურად გავწმინდე. მესამე უცნაურობა ის იყო, რომ მხოლოდ ჩემი ცოლის მიერ მომზადებულ საკვებს მივირთმევედი და არ ვჭამდი ლანგერების მიერ შემოთავაზებულ საკვებს. იყო კიდევ ერთი უცნაურობა: თეფშის ნაცვლად პლასტმასის ლანგარს ვიყენებდი, რომლითაც ჩემს მეუღლეს მოჰქონდა საკვები ჩემთვის.

ამ დეტალების გახსენება იმიტაა განპირობებული, რომ ისინი მეთოდური დემაგოგიის არაჩეულებრივი მაგალითებია. მხოლოდ ერთ-ერთ მათგანს განვიხილავ – სკამზე არ დაჯდომის მტკიცებას. უნდა შეინიშნოს, რომ ეს იყო ზოგადი დებულება: „ის სკამზე არ ჯდება“ . შესაბამისი ფაქტი შემდეგი იყო. როდესაც სასამართლოდან გამოშვების პირველ დღეს ლანგერებთან მივედი და მაჩვენეს ოთახი, სადაც მე უნდა მეცხოვრა, მე და ლელას მადლიერების გრძობის მეტი არაფერი გვექონდა. ოთახში იყო ერთი „დედოფალი“ სანოლი, მცირე მაგიდა, და ორი შევსებული პატარა კარადა. დავით ლანგერმა ასევე მითხრა, რომ სახლში მცირე რემონტი ჰქონდა წამონყებული, „ცოტა არეულობა“ იყო და ვერ მოახერხა ოთახის უფრო მოწესრიგება. შემომთავაზა სკამის შემოტანა, თუკი მე ეს მჭირდებოდა. ამ შემოთავაზებაზე ჩემი ბუნებრივი რეაქცია განპირობებული იყო ორი გარემოებით. ერთი ის იყო, რომ თავაზიანობიდან და მადლიერებიდან გამომდინარე არ მსურდა ლანგერების შეწუხება და „მოთხოვნებით“ ჩემი მოკლევადიანი სტუმრობის დაწყება. მეორე, უფრო პრაგმატული მოტივი ის იყო, რომ იმ დღეებში ბინის ინტენსიურ ძებნას ვაპირებდი და, როგორც ვფიქრობდი, „სკამზე ჯდომის“ დრო არ მექნებოდა. ამან განაპირობა ის, რომ დავით ლანგერის შემოთავაზებას გულწრფელი თავაზიანობითვე ვუპასუხე: „არა უშავს, ამ დღეებში ალბათ მხოლოდ დასანოლად თუ შემოვალ...“

როდესაც ჯულიან გოჯერთან შეხვედრაზე დავით ლანგერის წყალობით ჩემი უმნიშვნელო თავაზიანობის ეს ყესტი გადაიქცა ზოგად დებულებად „ის სკამზე არ ჯდება“, ჯერ

ვერ გავაცნობიერე, რომ ეს „ფრეიმინგის“ სპეციფიური სახეობა იყო. ანალოგიური იყო სხვა დებულებები ჩემი „უცნაური ქცევის“ შესახებ. ლანგერებიდან წამოსვლის დღეს ტუალეტის წმენდვა, რომელიც ელემენტარული ეტიკეტის დაცვის მოტივით იხსნება, დავით ლანგერმა გადააქცია „უცნაურობად“. კიდევ უფრო მნიშვნელოვანია ის ფაქტი, რომ კრიმინალურმა ექსპერტ-ფსიქიატრმა გოჯერმა ლანგერის ეს „ფსიქოლოგიური დაკვირვებები“ აიტაცა და, როგორც გვიან შევიტყობ, ისინი მისი დასკვნის საკმაოდ „მნიშვნელოვანი“ ნაწილი გახდა.

ამ ნარკვევის მიზანი არ არის იმის გარკვევა, თუ რა მიმართება იყო დოქტორ გოჯერსა და ლანგერებს შორის, რომლებიც ლიცენზირებული კერძო დეტექტივები იყვნენ, და სავარაუდოა, ტორონტოს პოლიციის თანამშრომლები. მაგრამ, ამ დეტალების შენიშვნა იმითაა გამართლებული, რომ ლანგერების და ჩემი დოქტორ გოჯერთან შეხვედრის შემდეგ მომხდარმა გარკვეულმა მოვლენებმა კიდევ უფრო გამიღრმავა ეჭვი ლანგერების კეთილი მოტივების სანდოობაში.

ამ პერიოდს ემთხვევა შემდეგი ფაქტები. ერთ დღეს google image-ის ვებ გვედრებმა გამოიტანა მცირეწლოვანთა პორნოგრაფიული სურათები. ეს სურათები ჩემი ქალიშვილის სახელზე და გვარზე იყო დაფიქსირებული. ამის შესახებ „ვებ სლუსზე“, რომელიც კანადური და ამერიკული პოლიციის სპეციალურ საგამოძიებო-საინფორმაციო გვერდს ჰგავს, მავანმა გააკეთა რამდენიმე ცინიკური კომენტარი ჩემი ქალიშვილის სახელზე გამოსულ აღნიშნულ პორნოგრაფიულ სურათთან კავშირში. ცოტა მოგვიანებით, იმავე ზაფხულში, ინტერნეტში ისევ გამოჩნდა კიდევ ერთი შეურაცხმყოფელი კომენტარი, რომელსაც ვინმე „ნათელმხილველი“ აკეთებდა ჩვენს „ოჯახში სიმბდალის“ არსებობის შესახებ, რაც მისი მტკიცებით მარიკას გაუჩინარებასთან იყო კავშირში. ამას მოჰყვა „you tube“-ზე დადებულ ფილმზე, რომელიც მარიკას დაკარგვის დეტალებს აღწერდა, მავანის უხამსი კომენტარი. ამ კომენტარის თავისებურება ის იყო, რომ უხამს ენასთან

და ცინიკურ ტონთან ერთად იყო მინიშნება, რომ ბავშვი შესაძლოა იყო სექსუალური მონა ისრაელში, სადაც მას სულის დაღვევა ეწერა. მარიკას გატაცების „რობერტ ფრიდმანისეული“ (დავით ლანგერისეული) ვერსიის მსგავსება ცინიკური კომენტარის ავტორის მტკიცებებთან ნათელი იყო.

აქ აღარ ჩამოვთვლი სხვა შემთხვევებს, რომლებმაც ფსიქოლოგიური ზენოლის და ნეგატიურობის როლი შესაძრულეს 2010 წლის ნოემბრის ხდომილობის მომზადებაში. მაგრამ, ნოემბრის პირველი დღეები არსებითია. პირველ ნოემბერს ჩემი ვაჟი წავიდა სკოლაში და უკან აღარ დაბრუნებულა. ჩემი და ლელას განგაში გასაგებია. ტორონტოს პოლიციის ძებნა და მედიის ეიფორია რამდენიმე საათი გაგრძელდა. ღამის ხუთი საათი იქნებოდა, როდესაც პოლიციამ დაგვირეკა და გვითხრა, რომ გიგას, გიტარით ხელში, ღამის ტორონტოში გასეირნება გადაუწყვეტია. პირად საუბარში ისიც გვითხრა ნაცნობმა გამომძიებელმა, რომ ასეთი სტრესული და დაძაბული წლის შემდეგ გიგას ეს ერთჯერადი „თავისუფალი“ ქცევა არ უნდა ყოფილიყო უცნაური. „თინეიჯერული სინდრომი გასაგები უნდა იყოს ამ ვითარებაში.“

უაღრესად დაძაბული თხუთმეტი საათის შემდეგ მოვახერხე საჯარო მაღლობა გადამეხადა ტორონტოს პოლიციისა და მედიისათვის კიდევ ერთი თანადგომისთვის. ამის შემდეგ ჩემს საცხოვრებელ კორპუსთან არსებული სატელევიზიო და საგაზეთო რეპორტიორთა ხალხმრავლობა დასრულდა.

დღის ორი საათი იქნებოდა, როდესაც გაზეთ „ტორონტო სტარის“ ნაცნობმა ჟურნალისტმა (იზაბელა ტეოტონიომ) მომწერა იმეილით და მთხოვა ინტერვიუს მიცემა მომხდარის შესახებ. ღამის უძილობის და სტრესის გამო არ მქონდა ინტერვიუს თავი – მით უმეტეს, რომ ინტერვიუ და სამადლობელი სიტყვა უკვე მივეცი იმ დილით მედიის სხვადასხვა წარმომადგენლებს. „სტარის“ ჟურნალისტი იმეილით მიღებულ უარს არ დასჯერდა. ოც წუთში გადმომირეკა და კიდევ მთხოვა ინტერვიუსთვის მოსვლის უფლება. მან კვლავ

უარი მიიღო. ამის შემდეგ ნახევარ საათში კარზე კაკუნის ხმა მომესმა. როდესაც გავიხედე და „სტარის“ ის ჟურნალისტი დავინახე, საკმაოდ უხერხულად ვიგრძენი თავი. ლელას გაღვიძება არ მინდოდა, რომელსაც სასტუმრო ოთახის ტახტზე ეძინა ლამისთევის შემდეგ. ტეოტონიომ რამდენიმე კითხვა დამისვა კარებში და ჩემი შეკავებული მოკლე პასუხების შემდეგ დამემშვიდობა.

ჟურნალისტის ჩვენთან მოსვლის დეტალები კავშირშია ტორონტო სტარში შემდეგ დღეს დაბეჭდილ სტატიასთან. სტატია დაიბეჭდა სხვა, ჩემთვის უცნობი ჟურნალისტის ავტორობით. მასში გარკვეული უგულისყურობით იყო მოხსენიებული მარიკას დაკარგვის გარემოება, ხოლო გიგას წინა დღის „გაუჩინარებიდან“ ავტორი ასკვნიდა, რომ მართებული იქნებოდა საკითხის დაყენება: „გამართლებულია თუ არა ამ ოჯახს ჰქონდეს მეორე ბავშვის ოჯახში შენარჩუნების უფლება.“ სტატიის ნეგატიური შინაარსი ზუსტად იყო მოზომილი ოჯახის ტრავმულ ჭრილობაზე. ერთი ჟურნალისტის მიერ უტეხი შეუპოვრობით მოპოვებული მასალა და სხვა ჟურნალისტის მიერ იმ ინფორმაციის შეზავება საკუთარი ცინიკური „დასკვნებით“ საკმარისი აღმოჩნდა ჩემი და ლელას სასონარკვეთისა და დაუცველობის გრძნობის გაღრმავებისთვის. იმ დღეს თითქმის სრული უძლურება დამეუფლა. ადრე, დეპრესიის ნიშნები ყველაზე უფრო რთულ დღეებშიც კი არ მქონია, როდესაც მარიკა გაუჩინარდა. ამჯერად, აშკარა იყო ცვლილება.

დამე სრულ ფორიაქში გავატარე. როდესაც დილით ტორონტო სტარის სტატია კიდევ გადავიკითხე, უცებ შევნიშნე ერთი რამ, რაც წინა დღის კითხვისას არ მომხვედრია თვალში. სტატიის ჩემთვის უცნობი ავტორის სახელი იყო როზი – როზი დიმანო. ამასთანავე, „როზი“ აკრეფილი იყო მუქი („ბოლდი“) შრიფტით. ეს ხაზგასმის მეთოდი თავისთავად არაფერს ნიშნავს, მაგრამ ერთი დამთხვევა, რომელიც მას ჩემს ცნობიერებაში მნიშვნელობას მიანიჭებს ის იყო, რომ როზი ასევე არის როზიტა ლანგერის სახელი, რომლითაც

მას მისი მეუღლე დავით ლანგერი მიმართავდა სახლში (როგორც ვთქვი, მათთან ორი კვირა ვიცხოვრე და კარგად მახსოვდა ეს დეტალი). როზი დიმანო და როზი დელორეს რომ ერთი და იგივე პიროვნება შეიძლება ყოფილიყო იმანაც მაფიქრებინა, რომ ვიცოდი როზი დელორეს (ლანგერი) სტატიებს რომ აქვეყნებდა და ამას რომ სხვადასხვა ფსევდონიმებით აკეთებდა. ეს თვითონ მითხრა როდესაც მათთან ვცხოვრობდი. ამ გარემოებას ისიც დაემატა, რომ სწორედ იმ დღეებში – როდესაც გიგა თხუთმეტი საათით გაუჩინარდა – როზი დელორესმა (ლანგერმა) ფეისბუქზე „ტრიქსი ტრიკის“ ძველი ფსევდონიმით გამოაქვეყნა შემდეგი კომენტარი: „ადრე მათ ერთი შვილი ჰყავდათ დაკარგული. ეხლა უკვე ორი ჰყავთ. არ არის ეს სასაცილო?“ (is not this funny?) ეს კომენტარი მან დადო ლელას მეგობრის ფეისბუქის გვერდზე. ლელას მეგობარი ცხოვრობდა თბილისში და არასდროს ჰქონია შეხება როზი დელორეს-ლანგერთან.

როდესაც „ბოლდით“ მონიშნული ტორონტო სტარის სტატიის ავტორის სახელი (როზი) დავინახე, პირველი, რაც ამომიტივტივდა მეხსიერებაში იყო ჩემი ქალიშვილის დაკარგვასთან დაკავშირებული „you tube“-ზე გამოქვეყნებული უხამსი კომენტარი. ადრეც მქონდა ეჭვი, რომ ლანგერები იყვნენ მისი ავტორი. რამდენად მართებული იყო ეს დასკვნა, სხვა საკითხია.

ყოველივე ეს, ღამის უძილობა და წინა დღეების სტრესი საკმარისი აღმოჩნდა იმისთვის, რომ მივსულიყავი ლანგერებთან და მომხდარიყო ის, რაც მოხდა (დავჭერი დავით ლანგერი).

ამ საქმის სხვა დეტალები არაა რელევანტური მოცემული ნარკვევისთვის. ჩემი საქმის კრიმინალურ მხარეზე ნარკვევის შესაქმნელად იკმარებს ნათქვამი. მხოლოდ ერთი დეტალის დამატებას ვისურვებდი. როზი დიმანო, როგორც მერე შევიტყვე, რეალური პიროვნებაა და, ბუნებრივია, არ არის როზი დელორესის (ლანგერის) იგივეობრივი. მაგრამ,

დღესაც რჩება ჩემი ვარაუდი, რომ ჟურნალისტის სახელი „ბოლდით“ შემთხვევით არ იყო აქცენტირებული. იმას, თუ ვინ შეიძლება ყოფილიყო ამ „დამთხვევების“ უკან, ქვემოთ ვიტყვი. მაგრამ, აქ უნდა ვთქვა, რომ დოქტორი გოჯერის დასკვნაში მოტანილი აღწერა თუ როგორ მივედი მე სახელე-ბის „როზი“ და „როზალია“-ს გაიგივებასთან უჩვენებს, რომ მან მიიღო დავალება, რომ ეს ასპექტი „მოეგვარებინა“. ამის მტკიცების საფუძველს მაძლევს ის, რომ მის მიერ აღწერა აშკარა უზუსტობას შეიცავს, რომელსაც იგი ვერ გააკეთებ-და უნებლიედ. დელორესის და დიმანოს სახელები იდენტუ-რია – ორივეს როზი ჰქვია (თუმცა, ხანდახან თავს როზიტად წარადგენს ლანგერი)– და არა მსგავსი, რასაც გოჯერი ამ-ტკიცებს თავის დასკვნაში. არსებითია, რომ გოჯერს ჩემთან ერთადერთ ინტერვიუზე არ უკითხავს ამ დეტალების შესა-ხებ და ასევე, იმის შესახებ, კიდეც სხვა საფუძველი თუ მქონ-და ლანგერების მოტივებში დაეჭვებისთვის. რატომ არ გა-მომკითხა სტატიის ავტორის და კერძო დეტექტივის ჩემს მი-ერ მცდარად გაიგივების შესახებ გოჯერმა? იქნებ იმიტომ, რომ ჩემი პასუხის შემდეგ ძნელი იქნებოდა ისეთი მარტივი „ახსნების“ მოძებნა, როგორსაც ვხვდებით მის საეჭვო დას-კვნაში? უკვე მას მერე, რაც ტორონტოს წინასწარი დაკავე-ბის საპრობილემო ვიყავი თვეების მანძილზე, გოჯერმა და-ურეკა ჩემს მეუღლეს ლამის თორმეტ საათზე და ჩამოართვა „სახელდახელო“ ინტერვიუ ამ საკითხების შესახებ. ამ ინ-ტერვიუს ერთი თავისებურება ის იყო, რომ გოჯერი საკუ-თარ კითხვებზე საკუთარი პასუხებითვე კმაყოფილდებოდა და არ აცლიდა ჩემს მეუღლეს რაიმე ნიუანსური დაზუსტებე-ბის შეტანას. მას სჭირდებოდა „მეუღლის აზრის“ საკუთარ დასკვნაში შეტანა ისე, რომ მას საჭირო ფორმა და შინაარსი ჰქონოდა.

რაც შეეხება თვითონ როზი დიმანოს, კითხვა იმის შესა-ხებ, თუ ვინ იდგა მის უკან, კვლავ საზრისიანია. ის ფაქტი, რომ მისი სტატია არაჩვეულებრივად კარგად იყო მოზომილი დროში და რომ მისი შინაარსი ოჯახის შეურაცხყოფაზე იყო

გათვლილი, მიანიშნებდა იმაზე, რომ სტატია არ უნდა ყოფილიყო ინდივიდუალური ჟურნალისტის „უტაქტობის“, ან „მცდარი“ ინიციატივის შედეგი. ამ კავშირში არსებითია შემდეგი ფაქტი. როზი დიმანოს კიდევ ერთი სტატია, თავისი არსით და ტერმინოლოგიით არა ნაკლებ შეურაცხმყოფელი, გამოქვეყნდა ტორონტო სტარში, 2011 წლის თხუთმეტ მაისს. თარიღი არსებითია. სასამართლოზე ბრალი, როგორც უკვე ვთქვი, სულ ოთხი დღით ადრე ვალიარე (11 მაისს). პროგრამის წევრები იმ დღეებში განსაკუთრებული სისტემატურობით მაკვირდებოდნენ და ამონებდნენ ჩემს ყოველნუთიერ განწყობებს. როგორც გვიან გავაცნობიერე, ეს უნდა ყოფილიყო განპირობებული მათი ზრუნვით, რომ მე არ შემეცვალა უკვე აღიარებული ბრალი მისი სასამართლოზე გასაჩივრებით. ფორმალურად, ბრალის აღიარების შეცვლის უფლება მქონდა სასამართლო განაჩენის დღემდე. ერთ დღეს (14 მაისს), როდესაც ჩატარდა ერთ-ერთი ტესტი-პროვოკაცია და კიდევ ერთხელ დავინახე, რომ ჩემმა ბრალის აღიარებამ არაფერი შეცვალა, რომ ძილის წართმევის პროცედურები და სხვა ავერსიული მეთოდების ჩემზე გამოყენება კვლავ გრძელდებოდა, დავრეკე სახლში და მეუღლეს კიდევ ერთხელ ჩავანერინე პროგრამის შესახებ ჩემი თვალსაზრისი. სწორედ ამის შემდეგ იყო (მეორე დღით) როზი დიმანოს აგრესიული სტატია რომ დაიბეჭდა. როგორც კი განყოფილებაში მივიღეთ გაზეთი, პროგრამის ერთ-ერთმა წევრმა უმანკო გამოხედვით მომანოდა ის. „ნაიკითხე, კიდევ ერთი სტატია დაუბეჭდავთ“.

ღირს იმის შესხენება, რომ ეს სწორედ ის პერიოდია, როდესაც საკანში შემომისახლეს ძილის წართმევის ფუნქციის მქონე კონფედერატი, რომლის მეთოდი იყო ღამით შეყვირებები (“fuck you” იხ. თავი „უძილობა და რეალობა“). დიმანოს აღნიშნული სტატია პირველი ასეთი უძილო ღამის შემდეგ ნავიკითხე.

ნეგატიური სტატიის გამოქვეყნების დროში ჩემს „არაკორექტულ“ ქცევასთან თანხვედრის და თვითონ ციხის გან-

ყოფილებაში პარალელური გზავნილების გააქტიურების ფაქტიდან ძნელი არ იყო იმის დანახვა, რომ როზი დიმანო რეალურად შესაბამისი უსაფრთხოების სამსახურების მარიონეტი იყო.

2. პოლიტიკური

მტკიცება, რომ შესაძლებელია მავანი რაიმე საგაზეთო სტატიებისთვის დააკავონ ამერიკის ან კანადის უსაფრთხოების სამსახურებმა, საკმაოდ საეჭვოდ გამოიყურება. მისი არარეალისტურობა გამართლებულია იმით, რომ სიტყვის თავისუფლება მართლაც წრმოადგენს იმ ქვეყნის ფოლკლორული კულტურის ესენციას. ამერიკის კონსტიტუცია ასახავს როგორც რიგითი ამერიკელების ხალხურ სიბრძნეს, ისე მათი დემოკრატიის მამების პრაგმატულ აზროვნებას. ასეთი ზოგადი დებულებების კვალიფიკაცია იმ ისტორიული შემთხვევების გახსენებით შეიძლებოდა, როდესაც „საგანგებო გარემოებები“ და მათი უვნებელყოფის მცდელობები პრაგმატული და ფოლკლორული სიბრძნის იმ ნაყოფს ზღუდავს, ან უგულებელყოფს. 1970 წელს პიერ ტრუდოს მიერ „ომის ზომების აქტის“ ამოქმედება, ან ცივი ომის დროინდელი კანადის ხელისუფლების საიდუმლო პროგრამა „PROFUNC“ არ წარმოადგენს ხალხური სიბრძნიდან გადახვევის მხოლოდ კანადურ ვერსიას.

მაგრამ, დამკვიდრებული პრაქტიკის ასეთ შეზღუდვებს კვლავ რჩებათ გამონაკლისის სტატუსი ჩრდილოამერიკის კულტურაში და ამდენად აღნიშნული ზოგადი დებულება ძალაშია.

ახლო ვიქნები რეალობასთან, თუ ვიტყვი, რომ რამდენიმე კრიტიკული სტატია და ანტიიმპერიალისტური სატირულ-პოლიტიკური კომენტარები მხოლოდ მცირე რგოლია იმ მოვლენათა ჯაჭვში, რომელმაც განაპირობა ჩემი მოქცევა გარკვეული სამსახურების ყურადღების ველში, ხოლო ამან,

ტრაგიკულ გარემოებებთან ერთად, განაპირობა იმ მოვლენების განვითარება, რომელიც ამ ნარკვევში აღვწერე. სანამ მოკლედ დავასახელებ იმ სხვა გარემოებებს, საჭიროა ჩემი აღნიშნული საგაზეთო სტატიის არსის წარმოდგენა.

„ამერიკული პოლიტიკური მიკროქირურგია საქართველოში“, რამდენიმე სხვა სტატიასთან ერთად, გამოვაქვეყნე დავით მახარაშვილის ფსევდონიმით, 2010 წელს, ინტერნეტ გაზეთ „კავკასია ექსპრესის“ გვერდზე. ესაა მოცულობით მოკრძალებული, სტილისტურად და ტონით ზომიერი სტატია, რომელშიც წინა პერიოდის ამერიკის ხელისუფლებას და სპეციალურ სამსახურებს ბრალს ვდებ 2003 წლის საქართველოში ვარდების რევოლუციის ორგანიზება-პროვოცირებაში. სტატია ასევე ხაზს უსვამს 2008 წლის რუსეთ-საქართველოს ომში ამერიკის სამხედრო და სადაზვერვო სამსახურების წამქეზებელ როლს. კიდევ ერთი მტკიცება, რომელიც სტატიაში მკაფიოდაა გამოთქმული არის მიხეილ სააკაშვილის ხელისუფლებაში ამერიკული ინტერესის ჭარბი გავლენა, რომელიც ამერიკული „საგანმანათლებლო პროგრამების“ კურსდამთავრებულების ხელით, ნებსით თუ უნებლიედ, რეალიზდება.

სტატიის გამოქვეყნების კონტექსტიც მეტყველია. ის გამოვაქვეყნე „კავკასია ექსპრესის“ ვებ გვერდზე, როდესაც ტელევიზია „იმედის“ საინფორმაციო პროგრამამ საქართველოს მოსახლეობას წარმოუდგინა საქართველოზე რუსეთის სურპრიზული თავდასხმის ნახევარსაათიანი სიმულაციური დადგმა. სტატია რეალურად პასუხი იყო ამ პროპაგანდა-დაშინების მცდელობაზე და წარმოადგენდა მის მიხილებას როგორც ამერიკულ-კორპორაციული ინტერესის გამოვლენას.

* * * * *

როდესაც ვუფიქრდები თუ რა არის ტერმინი „რადიკალიზაციის“ არსობრივი გარკვეულობა, ყურადღებას იქცევს შემდეგი გარემოება. ესაა ამერიკის და კანადის კორპორაციულ მედიაში ამ ევფემიზმის სანიტარული მოხმარება, სადაც

კითხვა მისი ლეგიტიმურობის შესახებ ისევე იშვიათია, როგორც ის იყო ადრეულ საბჭოთა რეალობაში ფრაზა „ხალხის მტერი“-ს მიმართ. ამ ცნების ანალიზი და ასევე, გარკვეული ისტორიული მიმოხილვა დაანახებს მავანს, რომ „რადიკალიზაცია“ დაფარავს არა მხოლოდ წმინდა ტერორისტული ტაქტიკების მოყვარულს, არამედ პოლიტიკური დისიდენტიზმის სხვადასხვა დონეებს. როდესაც გასული საუკუნის 50-იანების ბოლოს ედგარ ჰუვერი მისი ცნობილი პროგრამის – „კონტრაზვერვის პროგრამა“ (COINTELPRO) – გამართლებას ცდილობდა მტკიცებით, რომ მისი მიზანი იყო პოლიტიკური დისიდენტური ჯგუფების შესაძლო ლიდერების დროული ამოცნობა, დისკრედიტაცია, პროვოცირება და მოცილება, ამ ამოცნობის კრიტერიუმს არ წარმოადგენდა სამიზნე პირის ტერორისტული აქტივიზმი, არამედ მისი პოტენციური ან აქტუალური „რადიკალიზაცია“. დისიდენტების „ამოცნობის“ საჭიროებაზე ორიენტირებული სხვა, უფრო შმაგი აქტივისტი ცნობილია იოსეფ მაკარტის სახელით. ამგვარი კონსერვატორი ენთუზიასტების მეთოდოლოგია, როგორც ცნობილია, არაა თავსებადი ამერიკული პრაგმატიზმის და ფოლკლორული სიბრძნის ზემოთ აღნიშნულ დებულებებთან.

2000-იანების ბუშის ხელისუფლების ამ მიმართულებით ენთუზიაზმი აისახა „პატრიოტის აქტში“ – კანონმდებლობა, რომელიც 2001 წლის 11 სექტემბრიდან ერთ თვეში მიიღო ამერიკის კონგრესმა. პატრიოტის აქტის ერთ-ერთი თავისებურება ისიცაა, თუკი ზოგადად შევნიშნავთ, რომ ის აშკარად აძლევს უსაფრთხოების სამსახურებს „დისიდენტების ამომცნობი“ ინსტრუმენტების მრავალგვარობას. ერთი ასეთი ინსტრუმენტია მათი მოპოვებული უფლება სრულფასოვნად შეისწავლონ ნებისმიერი მოქალაქის პიროვნული ინტერესების ამსახველი მოღვაწეობა, როგორიცაა მაგალითად, მავანის საბიბლიოთეკო აქტივობა.

როდესაც 2003 წლის 17 დეკემბერს კალიფორნიაში ჩავედი, ჩემი მიზანი იყო კლარემონთის თეოლოგიურ კოლეჯ-

თან არსებული „პროცესის ცენტრში“ უაიტჰედის ფილოსოფიის კვლევა. კლარემონთი ლოს ანჯელესის რაიონის აკადემიური ქალაქია, რომელიც გამოირჩევა ინტელექტუალური და კულტურული გარემოთი. რამდენიმე უნივერსიტეტის სალექციო და საკონცერტო დარბაზები სპეციფიურ იერს აძლევს კალიფორნიის უდაბნოზე დაშენებულ ამ ქალაქს, რომელიც სრულფასოვანი ირიგაციის და მაცხოვრებლების ბოტანიკური მგრძნობელობის ნყალობით ასევე გამოირჩევა გამწვანებით და მცენარეულის სურნელით.

კლარემონთის აკადემიური ცხოვრება წარმოადგენს იმ სინამდვილეს, რომელსაც ჟან ბოდრიარმა ამერიკული რეალობის ოაზისი უწოდა. ამ ოაზისის მიღმა უდაბნოში, თვითონ კლარემონთში და სხვაგან, არსებობს კალიფორნიის მთების მწვერვალებზე შეფენილი მულტიმილიონიანი ვილები; ასევე, ლოს ანჯელესის დაუნთაუნების ფსკერზე მცხოვრები უსახლკაროები, რომლებიც ზამთრობით სანტა მონიკას ბუჩქებს და სანაპიროს გამოქვაბულებს აფარებენ თავს. ამ პოლუსურ განყოფილებებს შორის მრავალი შუალედური ფორმაა. ჩემი კალიფორნიის გამოცდილება ამერიკული ცხოვრების ხილვის და გამოცდის თითქმის სრულ სპექტრს მოიცავს.

მაგრამ, აქ ჩემი იქ ცხოვრების ერთი ასპექტია რელევანტური. ჩემი კლარემონთის საუნივერსიტეტო და საჯარო ბებლიოთეკებით სარგებლობა ამჯერად არ შემოიფარგლა წმინდა ფილოსოფიურ-აკადემიური ინტერესით. როდესაც 2001 წლის გაზაფხულზე აიოვას სახელმწიფო უნივერსიტეტში ვიყავი, რაც შესაძლებელი გახდა ამერიკის სახელმწიფო დეპარტამენტის მიერ დაფინანსებულმა პროგრამამ, ფილოსოფიური წიგნების და მათი ასლების მოპოვება ჩემი ძირითადი საქმიანობა იყო. კალიფორნიაში ეს შეიცვალა.

ამერიკული საგარეო პოლიტიკა, ცივი ომის ისტორია, ამერიკის ურთიერთობები ლათინური ამერიკის მესამე სამყაროს ქვეყნებთან და, ზოგადად, ამერიკული იმპერიალიზმი გახდა ჩემი ინტენსიური კითხვის და კვლევის საგანი. პოლი-

ტიკურ-ლიტერატურული ინტერესის და ლოს ანჯელესის რეალური ცხოვრების გამოცდილების სინთეზი იმის პირობა იყო, რომ ექსისტენციალური მნიშვნელობა შეეძინა ამერიკულის ფენომენს. გილესპი-პარკერის ქაოტური ბგერების სწრაფი სვინგი და მაილს დეივისის მეტაფიზიკური ლამის ლირიკა, რომელიც მანამდე ამერიკულის წინა პლანს განსაზღვრავდა ჩემთვის, ჩაანაცვლა ინტერესმა, სადაც ფიდელ კასტროს და კენედის სამყაროების ურთიერთობები, შავი პანტერების და ედგარ ჰუვერის ავანტურისტული რადიკალიზმ-კონსერვატიზმი და ბუშის ანტი-ტერორისტული გლობალური კამპანიის შესახებ კონსპირაციული თეორიები ამერიკულის გაგების გასაღები გახდა.

როდესაც ტორონტოს დასავლეთის წინასწარი დაკავების საპყრობილეში ვიყავი და ვაანალიზებდი ვითარების ზოგიერთ მხარეს, იმ დასკვნამდე მივედი, რომ ჩემი საბიბლიოთეკო აქტივობა იოლად შეეძლო გაეშიფრა „ამოცნობაზე“ ორიენტირებულ ორგანოებს როგორც ჩემი ადრინდელი ესთეტიკური ამერიკანიზმის ტრანსფორმირების პროცესი. ამ პროცესში მავანი – ვინც, ამერიკის პატრიოტის აქტს სერიოზულად ეკიდება და ეს მის სამსახურეობრივ მოვალეობასაც წარმოადგენს – დაინახავდა ამერიკის საგარეო პოლიტიკისადმი ჩემი კრიტიკული დამოკიდებულების მატების აშკარა ტენდენციას. ასე თუ ისე, ჩემი ამ შენიშვნების არსი, რომელსაც აქ ველარ განვავრცობ, ისაა, რომ „რადიკალიზაციის“ ცნების ფართო მნიშვნელობით გამოყენების მომხრესთვის არ უნდა ყოფილიყო ძნელი კალიფორნიელი ემიგრანტისთვის გარკვეული სახის ყურადღების დათმობა – მით უმეტეს, როდესაც ეს ემიგრანტი ასევე იყო ამერიკის სახელმწიფო დეპარტამენტის მიერ დაფინანსებული პროგრამის (რეგიონული მეცნიერთა გაცვლის პროგრამა – RSEP) ყოფილი მონაწილე.

როგორც მოგვიანებით, ტორონტოსა და ვერქვორთის სპეციალურ ციხეებში დავასკვენი, მაღალი ალბათობაა, რომ ეს ყურადღება გაიზარდა მაშინ, როდესაც უკვე ტორონტო-

ში, ანტიიმპერიალისტური ლიტერატურის მკითხველის ჩემი პროფილი გადაიზარდა საგაზეთო მოღვაწეობაში, რომელიც, თუმცა რაოდენობრიობის თაღსაზრისით საკმაოდ მოკრძალებული, მეტყველია საკუთარი პოლიტიკური შეხედულების გამოსატვის სიცხადის თვალსაზრისით. დღეს კვლავ ვთვლი: მოცემულ ნარკვევში აღწერილი რეალობა და „მათთან“ ურთიერთობის გამოცდილება მაძღვს იმის მტკიცების შესაძლებლობას, რომ ჩემი მცირე პოლიტიკური აქტივობა უშუალო კავშირში იყო ჩემი კრიმინალური საქმის განხილვასთან. ამ კავშირმა განაპირობა ის, რომ ციხეში გავხდი „იძულებითი დარწმუნების“ და „მოქცევისთვის“ განკუთვნილი სპეციალიზირებული პროგრამის სამიზნე.

3. წერილი

ქვემოთ მოცემული წერილი 2012 წლის სექტემბერში ვერქვორთის ციხიდან გამოვგზავნე. მისი მცირე მონაკვეთი ინკორპორირებულია ნარკვევის ძირითად ნაწილში. იგი აღწერს პროგრამის ძირითად მეთოდებს და ასევე, იმის ჩემეულ ხედვას, თუ რატომ ვფიქრობ, რომ ჩემს საქმეში პოლიტიკური მოტივების არსებობამ განაპირობა მოცემული პროგრამის ჩემზე გამოყენება. კიდევ ერთი დეტალი, რომელიც აღნიშვნის ღირსია ისაა, რომ წერილში ძირითადად ტორონტოს წინასწარი დაკავების ცენტრზე ვსაუბრობ და არ ვახსენებ ვერქვორთს, რომელშიც ახალჩასული ვიყავი. ამ დიპლომატიური მოტივის გაგება ძნელი არ უნდა იყოს. თვითონ ვერქვორთის წერილობით ფორმაში დასახელება და კრიტიკა შესაძლოა გამხდარიყო ჩემზე კიდევ უფრო ძლიერი ზეწოლების მიზეზი. საეჭვო გახდებოდა ისიც, გამოაღწევდა თუ არა ეს წერილი ვერქვორთიდან.

ვახტანგ მახნიაშვილის წერილი /ვერქვორთის ინსტიტუტი, 12.09.2012

კონტექსტი, რომელშიც ჩემი საქმის ადექვატური და-
ნახვა გაიოლდება, რამდენიმე საკვანძო ფაქტს მოიცავს. აქ
მოვნიშნავ ზოგიერთ მათგანს.

1) ჩემს ორივე დაკავებას (-2010 წლის 7 მაისში და იმავე
წლის 4 ნოემბერს-) უშუალოდ წინ უსწრებდა ჩემი პოლიტი-
კური პუბლიკაციები: სტატიები და კომენტარები. მათში ამე-
რიკის ხელისუფლებას და მის სპეციალურ სამსახურებს
„ვარდების რევოლუციის“ და 2008 წლის საქართველო-რუსე-
თის ომის ინსპირატორად ვაცხადებ. სტატიები გამოქვეყნდა
„კავკასია ექსპრესის“ ვებ გვერდზე დავით მახარაშვილის
ფსევდონიმით. კომენტარები – „პრესა გე“-ს ვებ გვერდზე და
ისინი ძირითადად ანტი-იმპერიალისტურ (ამერიკულ-იმპე-
რიალისტურ) პოლიტიკურ შარჟს და სატირას წარმოადგე-
ნენ.

2) ჩემს პირველივე საქმეში, სასამართლოში გამოცხა-
დებისთანავე ანუ, როდესაც ჩემი ქმედების არც მოტივები
და არც დეტალური გარემოებები არ იყო ცნობილი ფორმა-
ლურად, სასამართლომ მოითხოვა ჩემი ფსიქიატრიული შე-
მონშმება. ამასთანავე, სასამართლომ დაასახელა კონკრეტუ-
ლი ფსიქიატრი (დრ. გოჯერი), ანუ არ მომეცა არჩევანის შე-
საძლებლობა. დრ. გოჯერი, როგორც მოგვიანებით მისივე
აღიარებიდან გაირკვა, კანადის (და სავარაუდოდ აშშ-ს)
დაზვერვის სამსახურებთან თანამშრომლობს. ის ფაქტი,
რომ გარეგნულად ჩვეულებრივი კრიმინალური შემთხვევა
დასაწყისშივე მოათავსეს სახელმწიფო უშიშროების კვლევის
სივრცეში და „ფსიქიატრიულ“ კატეგორიაში უჩვენებს, რომ
სახეზე იყო პოლიტიკური მოტივებით ჩემი კრიმინალური
საქმის მანიპულირების მცდელობა.

3) არსებითია დრ. გოჯერის ზემოთ ხსენებული აღიარე-
ბის კონტექსტი. მან ეს გააკეთა გარკვეული შეფარული მუ-
ქარის ფორმით, როდესაც მე გავააქტიურე საკმაოდ მკაფიო

ანტი-ამერიკულ-იმპერიალისტური კომენტარები „პრესა გე“-ს ვებ გვერდზე. ჩემი ვარაუდი, რომ დოქტორი გოჯერის უკან კანადის უშიშროების სამსახურები იდგა და რომ მათი ინტერესი უშუალოდ განაპირობებდა ჩემი საქმის მსვლელობას – ვარაუდი რომელიც მაშინ მხოლოდ მიხვედრების და ეჭვების დონეზე მქონდა – დადასტურდა მოგვიანებით, როდესაც ტორონტოს წინასწარი დაკავების საპატიმროს სპეციალურ განყოფილებაში მომათავსეს.

4) აღნიშნული ფსიქიატრის დასკვნა („დელუზიური აშლილობა“) ერთ-ერთი არსებითი ელემენტია გაყალბებების იმ სერიაში, რომელიც ჩემი საქმის სასამართლო პროცესის სხვადასხვა ეტაპზე ხდებოდა. მოკლედ აღვწერ ამ „დასკვნის“ მიღებისას ხსენებული ფსიქიატრის რეალური მოტივის ჩემეულ ხედვას.

2010 წლის მაისიდან ამავე წლის 3 ნოემბრამდე მქონდა შეხვედრები დრ. გოჯერთან (ასე, 10 დღეში ერთხელ). ამ პერიოდში ფაქტობრივად დასრულდა ჩვენი შეხვედრების ძირითადი ნაწილი და როგორც იგი ხშირად მიმითითებდა (ბოლო, 3 ნოემბრის შეხვედრის ჩათვლით), იგი ვერავითარ ფსიქიატრიულ პრობლემას, ან რაიმე ფარმაკოლოგიური ჩარევის საჭიროებას, ვერ ხედავდა. ამასთანავე, იმავე პერიოდში (2010 წლის ოქტომბერში) იგი მეუბნებოდა, რომ მისი დასკვნა „ძირითად“ მზად იყო და რომ მხოლოდ სხვა ფსიქოლოგის ჩემთან მცირე ინტერვიუ იყო საჭირო დასკვნის დასრულებისთვის. იმავე წლის 4 ნოემბერს დამაკავეს და მომათავსეს ტორონტოს წინასწარი დაკავების საპატიმროს სპეციალურ განყოფილებაში, რის შემდეგაც გოჯერი აღარ მინახავს 2011 წლის 3 მაისამდე. ამ უკანასკნელ შეხვედრაზე დრ. გოჯერს ასევე არაფერი უთქვამს საკუთარი შესაძლო დასკვნის, ან რაიმე ფარმაკოლოგიური საჭიროების შესახებ. ამასთანავე, ჩემი ადვოკატი კალვინ ბერი მარწმუნებდა, რომ ამ მიმართულებით „ყველაფერი წესრიგში“ იყო.

საკვანძოა შემდეგ რაც მოხდა. დრ. გოჯერის დასკვნა ჩემი „დელუზიური აშლილობის“ შესახებ შევიტყვე მხოლოდ

2011 წლის 26 ივლისს, ჩემი სასამართლოს დღეს, სრული მოულოდნელობით. უფრო მეტიც, ამ დღეს ჩემმა ადვოკატმა, რომელსაც სასამართლოს დაწყებამდე ერთი საათით ადრე შევხვდი და რომელსაც უკვე ხელზე ჰქონდა დასკვნა, არაფერი მითხრა დასკვნის შესახებ. როგორც უკვე მოცემული ფაქტი, დასკვნის შესახებ მოვისმინე მოსამართლისგან, და რაც კიდევ უფრო მნიშვნელოვანია, ეს მოხდა ტორონტოს მედიის წარმომადგენლების თანდასწრებით. ჩემი ადვოკატის და ფსიქიატრის მიერ დასკვნის ამ მიზანმიმართული გასაჯაროების მნიშვნელობის გაგებისთვის არსებითია შემდეგი ფაქტი: დრ. გოჯერთან გაფორმებული შეთანხმების თანახმად, მას ფსიქიატრიული დასკვნა პირველად ჩემთვის უნდა გაეცნო, და მხოლოდ ჩემი თანხმობის შემთხვევაში შეეძლო მას გადაეცა ის სასამართლოსთვის. მე მქონდა ამ დასკვნის „ბლოკირების“ უფლება. დრ. გოჯერის მიერ ამ ყალბი დასკვნის გაკეთებას და შემდეგ მის აქტიურ გასაჯაროებას არსებითი ფუნქციური დატვირთვა ჰქონდა (აქვს).

ფსიქიატრიული დასკვნის არასანდოობა შეიძლება დავინახოთ შემდეგი რამდენიმე ფაქტის ქრონოლოგიიდანაც:

ა) როგორც ზემოთ ვთქვი, არაფერი ამ დასკვნის მსგავსი დრ. გოჯერს არ უხსენებია ჩვენი შეხვედრების ძირითად პერიოდში (2010 მაისიდან იმავე წლის ნოემბრამდე). არც მერე უთქვამს რაიმე ასეთი შესაძლებლობის შესახებ, როდესაც 2011 წლის 3 მაისში შემხვდა ოცი წუთით.

ბ) 2011 წლის აპრილში, ჩემს მეუღლესთან სატელეფონო საუბრისას (ციხიდან) პირველად გავაცხადე იმ უკანონო და ფარული ბიჰევიორისტული პროგრამის შესახებ, რომელიც ტორონტოს წინასწარი დაკავების საპატიმროს სპეციალურ განყოფილებაში ჩემს მიმართ გამოიყენებოდა და გაგრძელდა 14 თვის მანძილზე (2010 წლის 5 ნოემბრიდან 2011 წლის 30 დეკემბრამდე) – პროგრამა, რომელსაც, როგორც თანდათან გაირკვა, უკანონოდ აწარმოებენ კანადის უშიშროების და კორექციის სამსახურები ერთობლივად.

გ) ჩემს ამ განცხადებას პროგრამის თანამშრომლების მხრიდან (ამ პროგრამის შესახებ იხილეთ ქვემოთ) უშუალოდ

მოჰყვა ძლიერი უარყოფითი რეაქცია მუქარის და შანტაჟის ჩათვლით.

მოკლედ, ჩემი ვარაუდი ისაა, რომ დრ. გოჯერმა, რომლის უკან უშიშროების სამსახურები დგანან და აღნიშნულ არაკანონიერ პროგრამას აწარმოებენ, მისი დასკვნა მიიღო აღნიშნული სამსახურების ზენოლით, ჩემი შანტაჟის მიზნით. ასეთ დასკვნას მოცემულ ეტაპზე პრევენციული ფუნქცია ჰქონდა: თუკი მე გადავწყვეტიდი პროგრამის შესახებ ინფორმაციის გასაჯაროებას, „დელუზიურობის“ დასკვნა საკმაო საფუძველი იქნებოდა ჩემი მტკიცებების „დელუზიურად“ მონათვლისთვის და ამდენად, მათი „გაუვნებელყოფისთვის“.

ზოგადად უნდა შეინიშნოს, რომ ფარული პროგრამა, რომელსაც უშიშროების სამსახურები აწარმოებენ ტორონტოს წინასწარი დაკავების საპრობილემო წარმოადგენს კანადის კონსტიტუციის, კერძო კანონების და ადამიანის უფლებების უხეშ დარღვევას.

აღნიშნული პროგრამა იყენებს პიროვნების მასიური ფსიქოლოგიური მანიპულირების, ე. წ. „ტვინის გამორეცხვის“ და ბიჰევიორული მოდიფიცირების მეთოდებს პიროვნების იდეოლოგიური და მსოფლმხედველობრივი დამუშავების მიზნით.

აქ მოკლედ ჩამოვთვლი იმ ელემენტებს, რომელსაც აღნიშნული პროგრამა იყენებს, ხოლო შემდეგ მოვიტან რეალურ კონტექსტში მათი გამოყენების მაგალითს. პროგრამის უარსებითესი ელემენტებია:

ა) ძილის წართმევა, რომლის ერთ-ერთი ფუნქციაა პიროვნებაში რაციონალურ-რეფლექსური აზროვნების მოღუწება;

ბ) პიროვნების წინასწარი ცოდნის და თანხმობის გარეშე არასამკურნალო წამლების გამოყენება. წამლების ძირითადი ფუნქციაა ემოციურ-განწყობითი მდგომარეობების მანიპულირება. ის ინტენსიურად გამოიყენება ძილის წართმევის მეთოდთან ერთად;

გ) პიროვნების გრძელვადიანი იზოლაცია სპეციალურ უფანჯრებო საკანში, რომელშიც „ბუნებრივი ხმაურის“ გა-

მომცემი მონყობილობებია დამონტაჟებული (მე 18 დღე დავყავი ასეთ იზოლატორში);

დ) პროგრამის თანამშრომლების მიერ (რომლებიც პატიმრებად არიან გადაცმული) დასაკვირვებელი პირის მიმართ პროვოკაციების და კონფლიქტური სიტუაციების მონყობა მისი ბიჰევიორული ტესტირების და კონდიციონირებისთვის; შესაძლებელია ამავე მეთოდის გამოყენება „ენტრაპ-მენტის“ მიზნით;

ე) გრძელვადიანი და ინტენსიური სტრესირების მეთოდი ინდივიდის მეხსიერების ნაშლის და „ზომბირების“ მიზნით.

ცალკე აღნიშვნას იმსახურებს ის ფაქტი, რომ ეს პროგრამა ე. წ. „რეალური ცხოვრების“ გარემოს სიმულირების მეთოდს ეყრდნობა. ანუ, დაკვირვების ობიექტმა არა მხოლოდ არ იცის რა ტესტები უტარდება მას, არამედ, არ იცის (არ უნდა იცოდეს), რომ საერთოდ რაიმე ბიჰევიორული დაკვირვება-კონდიციონირება მიმდინარეობს მის მიმართ. ინდივიდი თავსდება სპეციალურ განყოფილებაში, სადაც პატიმრებად გადაცმული საიდუმლო სამსახურების 27-28 კაციანი ჯგუფის წევრები აწარმოებენ ბიჰევიორისტული მანიპულირების პროცესს ისე, რომ ტესტების ძირითადი ელემენტები „ბუნებრივი შემთხვევითობების“ სახით ევლინება სუბიექტს.

აქ არ აღვწერ როგორ ან როდის გავაცნობიერე, რომ ბიჰევიორისტების და მათი კოფედერატების გარემოში ვიყავი ტორონტოს წინასწარი დაკავების ცენტრში. მაგრამ, ხაზს ვუსვამ იმას, რომ ეს 28 კაციანი ჯგუფი სისტემატურად გამოიყენებოდა არა მხოლოდ ჩემი კონდიციონირება-ტესტირებისთვის, არამედ როგორც ჩემზე ზენოლის ინსტრუმენტი. სწორედ ასეთი ზენოლის შედეგი იყო სასამართლო პროცესთან დაკავშირებული ჩემი გადანყვებილებები. გამოიყენებოდა როგორც მძიმე ზენოლის ფორმები (მუქარა, შანტაჟი), ისე „რბილი ზენოლა“ (ირიბი საუბარი, მანიპულაციური დარწმუნება, ცრუ დაპირებები და სხვ.).

მომცემული პროგრამის არსებითი შემადგენელია ის ფაქტი, რომ განყოფილება, სადაც ის მიმდინარეობდა, ტოტალური თვალთვალის უახლესი ტექნოლოგიებით არის აღ-

ჭურვილი. ვიდეოთვალის გარდა, რომელიც ძირითად ოთახშია მოთავსებული, ფარული ვიდეო და აუდიო მონაცემები დამონტაჟებულია განყოფილების ყველა ძირითად ადგილას, ტელეფონ-აბაზანის და დასაკვირვებელი პირის საკნის ჩათვლით. ამ უკანასკნელში სავარაუდოა, რომ სხვა სენსორული დანადგარები იყოს მოთავსებული საწოლთან მდებარე კედელში. ისიც სავარაუდოა, რომ ვიდეო-აუდიო სათვალთვლო წყარო გაედინება არა მხოლოდ ციხის შიდა დაკვირვების ცენტრში, არამედ ციხის გარეთ, სადაც შესაბამისი სამსახურები იღებენ მას დახურული საინტერნეტო ხაზებით.

პროგრამის ყველაზე უფრო აგრესიული ელემენტების გამოყენება ჩემს მიმართ დაიწყო 2011 წლის მაისის მეორე ნახევრიდან (რომელიც დეკემბრამდე გაგრძელდა). ესაა პერიოდი, როდესაც სასამართლოზე ე. წ. „პლი ბარგინის“ წესით დანაშაული ვალიარე. არსებითია, რომ ჩემი აღიარებიდან (11 მაისი, 2011) სასამართლოს მიერ განაჩენის გამოტანამდე (8 დეკემბერი, 2011) შვიდი თვის შუალედი იყო, როდესაც სხვადასხვა ყალბი მოტივებით, განაჩენის გამოტანის დღე მრავალჯერ გადაიდო.

დიდი ალბათობაა, რომ დანაშაულის აღიარების დღიდან განაჩენის გამოტანამდე ასეთი არაბუნებრივად დიდი შუალედი განსაზღვრა პროგრამის მენეჯმენტის შემდეგმა მოტივმა. გაცილებით ოლი იყო ჩემი მასიური მანიპულირება და აღწერილი მეთოდებით ექსპერიმენტირება ისე, რომ ჩემი მხრიდან გარკვეული ზომის „მდუმარე მორჩილება“ მიეღოთ მაშინ, როდესაც, ერთის მხრივ მე უკვე დაკარგული მქონდა „სავაჭრო“ ძალა, ანუ ვალიარე დანაშაული და ამდენად სრულად ვიყავი დამოკიდებული სასამართლოს გადანყვეტილებაზე, ხოლო მეორეს მხრივ, თვითონ სასამართლოს გადანყვეტილება, როგორც ეს მკაფიოდ გამაცნობიერებინეს, დამოკიდებული იყო ამ პროგრამის „შედეგებზე“ და მისი მენეჯმენტის ნებაზე (სასამართლოს გადანყვეტილებებზე ზემოქმედების ბერკეტებს რომ ფლობდნენ, ჩემთვის საკმაოდ ადრე გახდა ცხადი.)

ცხადია, რომ ასეთი პროგრამის არსებობა თავისუფალი

საზოგადოების უარსებითეს პრინციპებს ეწინააღმდეგება. კიდევ უფრო შემაშფოთებელია ის ფაქტი, რომ, როგორც ჩანს, მოცემულ საზოგადოებაში არ არსებობს ძალოვან უწყებათა ასეთი უკანონო აქტივიზმის ინსტიტუციონალური კონტროლის რეალური მექანიზმები. პროგრამა წარმოადგენს ძლიერ ინსტრუმენტს პოლიციისა და სხვა უსაფრთხოების სამსახურების ხელში, რომელიც სასამართლო პროცესის მანიპულირების, პოლიტიკურად არასასურველი პირების კრიმინალებად „შეფუთვის“, ფსიქიატრიული დასკვნების ფალსიფიცირების და სხვა უკანონობების სისტემური მექანიზმია.

მოკლედ აღვწერ ერთ ტიპიურ ტესტს, რომელიც პროგრამის მეთოდების ნიმუშად გამოდგება. ტესტის მიზანია მძაფრი კონფლიქტის სიტუაციაში პიროვნების ქცევითი რეაქციის შემოწმება (იმპულსური ქცევა, აგრესიის ინტენსივობა და სხვა). ტესტს აქვს მოსამზადებელი და კულმინაციური ფაზები. კულმინაციური ფაზა შედარებით მარტივია და როგორც წესი ეს არის კონფედერატის მიერ კონფლიქტის პროვოცირება. ეს შესაძლებელია იყოს სამიზნე პირთან კონფლიქტი, ან ორი კონფედერატის წინასწარ დადგმული სცენა, რომლის მიზანია სამიზნე პირის კონფლიქტში ჩათრევა.

ამ ტესტის მომზადება (პირველი ფაზა) როგორც წესი, წინა ღამით, ან რამდენიმე დღით ადრე, იწყება, როდესაც თანამოსაკნე ძილს წაართმევს სამიზნე პირს („ძილში“ ხმამაღალი შეყვირებით, ან საკუთარ თავთან საუბრით, ან რაიმე სხვა უფრო აგრესიული ფორმით, რომელსაც იგი ღამის განმავლობაში რამდენჯერმე გაიმეორებს (ძილის წართმევის ფუნქცია შესაძლოა ციხის მცველმაც შეითავსოს – კარის მიჯახუნებით, ხმამაღალი საუბრით და სხვა). დღით, უძილო ღამის შემდეგ, სამიზნე პირი მიიღებს წამალს, რომელიც ფარულად იქნება მოთავსებული მის საუბრეში და რომლის ფუნქციაა აგზნებადობის სტიმულირება. იმის შემდეგ, რაც ძილის წართმევამ სამიზნე პირის რეფლექსური ცნობიერება შეასუსტა, ხოლო წამალმა წინ წამოსწია მისი აფექტურ-ემოციური პოტენციალი, ტესტის ოფტიმიზირების მიზნით შე-

საძლებელია კიდევ რამდენიმე დამატებითი სტიმულატორი. ეს შეიძლება იყოს რომელიმე კონფედერატის „უზრდელი“ ქცევა, ან სამიზნე პირის გვერდით კონფედერატის უწყვეტი და დემონსტრაციული პირის წკლაპუნი. ასეთი დამატებითი მცირე გამაღიზიანებლების შემდეგ, როდესაც წამლის ქმედების ძალა კულმინაციას აღწევს, იწყება ის ძირითადი ფაზა, რომელიც ზემოთ აღვწერე (წინასწარ დადგმული კონფლიქტი).

ასეთი ტესტების ფუნდამენტური თავისებურება ისაა, რომ ისინი ხორციელდება „ცოცხალი რეალობის“ გრძელვადიან კონტექსტში. მოკლევადიანი ბიჰევიორულ-ფსიქოლოგიური ტესტებისგან განსხვავებით, რომლებიც რამდენიმე დღე, ან კვირა შეიძლება გაგრძელდეს, ასეთი გრძელვადიანი გარემო ბიჰევიორული კვლევის თანამშრომლებს (კონფედერატებს) აძლევს მათი როლების დინამიური განვითარების და სტაბილიზაციის შესაძლებლობას.

„ცოცხალ კონტექსტთან“ დაკავშირებით არსებითია თვითონ ის გარემო, სადაც აღნიშნული პროგრამა მიმდინარეობს. ციხის ეს განყოფილება არა მხოლოდ სრულად ემთხვევა „რეალურ“ რეალობას (ჩვეულებრივ ციხეს), არამედ გარკვეული ნეგატიური მაჩვენებლითაც განსხვავდება ციხის ჩვეულებრივი, ე. წ. „პოპულაციის“, განყოფილებებისგან. პროგრამის განყოფილებაში საკნების ფანჯრები შეღებილია რუხი საღებავით. ამ აზრით, გარე სამყარო უფრო სრულყოფილად არის დახურული იქ მყოფთათვის, ვიდრე „პოპულაციის“ განყოფილებაში, სადაც პატიმარი ხედავს ხეებს, ცას და მანქანებს, თუკი ფანჯარა გზისკენ იყურება. პროგრამის განყოფილებაში დაკვირვების სუბიექტი თვეების მანძილზე ვერ ხედავს გარე სამყაროს ამ ობიექტებს, რაც სამყაროსგან მოწყვეტილობის და იზოლაციის განცდას ამძაფრებს მასში. ამას ემატება ხელოვნურად წარმოებული სრული უსინათლობის, ან „დაბინდული“ განათების სეანსები, რომლებიც ზოგჯერ რამდენიმე დღე გრძელდებოდა.

რაც შეეხება იმას, რომ „პოპულაციის“ რეალური კრიმინალების ნაცვლად, პროგრამის ჯგუფი ბიჰევიორისტთა

და სპეციალურ თანამშრომელთა მუშაკებისგანაა დაკომპლექტებული, ეს მხარე სრულფასოვნად არის ორგანიზებული. თანამშრომლების ჯგუფის წევრები არაჩვეულებრივად კარგად ფლობენ „კრიმინალური როლების“ თითქმის ყველა შესაძლო ნაირსახეობას („ჯიბის ქურდით“ დაწყებული და „მკვლელით“ დამთავრებული). მათი დიდი უმრავლესობა ტაქტირებულია და დაუფლებულია „ციხის ენას“. ხშირად მრჩებოდა შთაბეჭდილება, რომ უმრავლესობა მათგანი მათი როლების ლინგვისტურ ნაწილს არ თამაშობდა, რომ ციხის ენა, რომელიც დაახლოებით სამი-ოთხი სიტყვისგან აგებული ფრაზეოლოგიის ვარიაციებს წარმოადგენს, მათი რეალური ენა იყო. ასევე მაღალი ალბათობაა, რომ ამ ჯგუფში პროფესიონალ ბიჰევიორისტთა და სპეციალური სამსახურების მუშაკების გვერდით გამოიყენება რეალურ კრიმინალთა მცირე ნაწილი, რომლებსაც შესაბამისი წვრთნა აქვთ გავლილი. ზოგიერთი მათგანი საკმაოდ მარტივი როლით იყო შემოსაზღვრული. იყო შემთხვევები, როდესაც კონფედერატის ერთადერთი ფუნქცია ჩემს გვერდზე დადგომა (ან დაჯდომა) და პირის მონოტონური ნკლაპუნი იყო (ან საკუთარ თავთან უწყვეტი საუბარი და სხვა).

ზემოთ მოტანილი „კონფლიქტის“ მაგალითის ერთ-ერთი ნაკლი შემდეგია. მავანმა შეიძლება იფიქროს, რომ პროგრამა დროში მყარად გამოკვეთილი დასაწყის-დასასრულის მქონე ტესტების წყებებისგან შედგება. უარსებითესია სწორედ ის, რომ ყოველი ასეთი ცალკეული ტესტი ჩართულია ბიჰევიორული პროგრამის უწყვეტ კონტექსტში, სადაც ერთი პროცესის დასასრული შეიძლება იყოს შემდეგის დასაწყისი, ან ორი ან მეტი მიმართულების ტესტი კვეთდეს ერთმანეთს და ა. შ. მაგალითად, აღწერილი კონფლიქტის ტესტის კულმინაციური ფაზა შეიძლება გაგრძელდეს იმით, რომ ციხის მცველებმა „დასაჯონ“ მთელი განყოფილება – შემოიღონ საკნებში რამდენიმე დღით ჩაკეტვა („ლოკ დაუნი“) და „ბნელი სენასი“. ასევე, თვითონ ეს ფაზა და წინა ტესტის ყოველი პუნქტი შეიძლება მეხსიერების ნაშლის ფუნქციასაც

ასრულებდეს. მეხსიერების ნაშლის ერთ-ერთი მეთოდია ინტენსიური და უწყვეტი სტრესული ვითარებების სწრაფი და კონტრასტული მონაცვლეობა.

მეორე ასპექტი, რომელსაც მოტანილი მაგალითი ვერ ასახავს ისაა, რომ ეს პროგრამა ფაქტობრივად პიროვნების ბიჰევიორულ-ფსიქოლოგიური კლევის სრულ კატეგორიულ აპარატს იყენებს და არაა დასაზღვრული ცნებათა რომელიმე მცირე ჯგუფზე (ნებელობა, იმპულსურობა, აფექტურობა, სენსორულ-მოტორული რეფლექსიები და სხვ.)

პროგრამაში ერთ-ერთი ცენტრალური ადგილი უკავია პიროვნების იდეოლოგიურ-მსოფლმხედველობრივ კვლევას, რომელშიც პოლიტიკური ლოიალობის კატეგორია წამყვანია. უკვე ნათქვამიდან ნათელი იქნება, რომ პოლიტიკური ლოიალობის კვლევას არ ექნება ინტერვიუ-გამოკითხვის ფორმა. ფაქტობრივად, ამ ასპექტის კვლევას ყველაზე უფრო შეფარული სახე აქვს და ძირითადად ცოცხალ კონტექსტში ირიბი დაკვირვების მეთოდს ეყრდნობა. აქ არსებითია როგორც დაკვირვების პირის მიერ გამოთქმული სიტყვის, ფრაზის თუ მტკიცების ანალიზი, ისე „პროფაილერების“ მიერ მისი სახეთმეტყველების და ემოციური რეაქციების მუდმივი დაკვირვება. ერთხელ როდესაც საერთო ოთახში ფილმი „როკის“ ერთ-ერთ სერიას ვუყურებდი, რომელშიც სტალონეს გმირი რუს მოკრივეს ხვდება და ამარცხებს, შევნიშნე თუ როგორ მაკვირდებოდა სამი პროფაილერი სამი სხვადასხვა კუთხიდან. ერთი მათგანი, რომლის თავი წიგნისკენ იყო მიმართული, ხოლო თვალები ჩემსკენ, ჩემს პირისპირ იჯდა, დაახლოებით სამ მეტრში. ძნელი არ იყო შემენიშნა დანარჩენი ორიც, რომლებიც თავის და თვალების ანალოგიური ასიმეტრიული განლაგებით „ესაუბრებოდნენ“ ჩემს მიმართ ზურგით მდგომ პარტნიორებს და დაჟინებით უყურებდნენ ჩემი სახის მდგომარეობებს.

პროგრამის ბუნების დანახვისთვის მნიშვნელოვანია მისი „თეატრალურობის“ ასპექტი – კონფედერატების მიერ წარმოდგენილი ირაციონალურ-აბსურდული სცენები. ამ აბ-

სურდულობის სრულფასოვანი აღწერა წერილის ფორმატში საკმაოდ რთული იქნებოდა. ირაციონალური გარემოს სიმულირება – თითქმის სიურეალისტურ აბსურდულობამდე აყვანილი მოქმედებების წყება – პროგრამის ერთ-ერთი განმსაზღვრელი კომპონენტია. იმართებოდა „პატიმართა კრებები“ სადაც „პატიმრები“ (პროგრამის თანამშრომლები) ადგენდნენ ქცევის წესებს, რომლებსაც შემდეგ თვითონ არღვევდნენ დემონსტრაციულად, შემდეგ ადგენდნენ სხვა, გაუმჯობესებულ წესებს და ა. შ.

ასეთი სიურეალისტური წარმოდგენების მონოტონურობამდე მიყვანილი გამეორებადობა კვირების და თვეების მანძილზე არსებითია. მაგალითად, „ხმაურის პრობლემის“ შესახებ ეს კრება შეიძლება განმეორდეს ორი-სამი დღის შემდეგ და, კვლავ, რამდენიმე დღეში, მისი ყველა ფაზის ზუსტი რეპროდუქციით.

კრების მაგალითი კოლექტიური ირაციონალობის ნიმუშად გამოდგება. ინდივიდუალური აბსურდის მაგალითად ჩემი ერთ-ერთი თანამოსაკნის ქცევა შეიძლება მომეტანა. „ავლანურად“ წვერმოშვებული, 35 წლის ანგლო-კანადელი საკანში პირველად შემოსვლისას გამეცნო როგორც ყოფილი კათოლიკე, ამჟამად „ნამდვილ რწმენაზე“ მოქცეული მუსულმანი. მისი თვითაღწერით, იგი ნებისმიერი რელიგიის ნამდვილ მიმდევარს სცემდა პატივს, მაგრამ მუსულმანურმა რწმენამ მას შეუდარებლად უფრო მაღალი გამოცდილების შესაძლებლობა მისცა. საკუთარ რელიგიურ ნეტარებაზე მისი ენთუზიასტური საუბარი ორი-სამი დღე გაგრძელდა. ამას თან ახლდა მუსულმანურ ნოხზე დღეში ხუთჯერ შესრულებული არაბულენოვანი ლოცვა.

ერთ საღამოს, პირველი შეხვედრიდან სამი დღის შემდეგ, როდესაც მან ასე თუ ისე დაიმკვიდრა მორჩილი მორწმუნის იმიჯი, მომეცა შესაძლებლობა დავკვირვებოდი შემდეგ წარმოდგენას. უტყუარი რელიგიური სერიოზულობით შესრულებული ლოცვის შემდეგ, მან უმანკო ტონით წამოიწყო საუბარი საკუთარი სექსუალური პრეფერენციების შესა-

ხებ, რაც, თავისთავად მოულოდნელი იყო. ასე ხუთი წუთის მანძილზე ზედმინევენითი დეტალურობით და უხამსი ლექსიკით აღწერა საკუთარი ცინიკური დამოკიდებულება ქალის სხეულის მიმართ. ამ დროს მისი უშუალო მსმენელი იყო ჩვენი მესამე თანამესაქნე (რომელიც ასევე კონფედერატი იყო. საკანში სულ სამნი ვიყავით). ორს შორის სექსუალურ თემაზე საღამოს საუბრები რამდენიმე დღე გაგრძელდა. როდესაც ისინი დარწმუნდნენ, რომ მათ ენთუზიასტურ საუბარში დემონსტრაციულად არ ვებმებოდი, მუსულმანმა ეს ულტრაციინიკური სექსუალური დესკრიფციები ისევ შეცვალა საკუთარი მრწამსის ჭეშმარიტებაზე საუბრებით.

მორჩილის ლოცვიდან სექსუალური პათოლოგის ბოდაზე ამგვარი დიალექტიკური გადასვლა კიდევ რამდენჯერმე შედგა, სანამ ერთ დღეს მე შევნიშნე, რომ მისი აბსურდული წარმოდგენების მოტივი და ფუნქცია არ იყო უცნობი ჩემთვის. ჩემი ცივი მინიშნების შემდეგ მან თანდათან შეარბილა ასეთი გამოსვლები და ბოლოს მისი რეპერტუარიდან გაუჩინარდა როგორც სექსუალური პათოლოგი, ისე რელიგიური ფანატიკოსი. ნელ-ნელა ისიც გავიგე, რომ მისი რეალური ინტერესების სფერო საკმაოდ განსხვავებული იყო.

ინდივიდუალური და ჯგუფური ირაციონალობის წარმოდგენებს მოცემულ პროგრამაში სამიზნე პიროვნების „მოთელვის“, მისი რეფლექსურ-კრიტიკული ინტელექტის შერბილების ფუნქცია აქვს. ფსიქოლოგიური ზენოლის უფრო პირდაპირი მეთოდების და ფარმაკოლოგიურ-ფიზიოლოგიური ჩარევების გვერდით, ეს ირაციონალობის სუგესტიები პიროვნების დეზორიენტირების უფრო ფაქიზ სახეობას წარმოადგენენ.

ცხადია, რომ ტექნიკური კომპონენტები, რომლებიც პროგრამის მეთოდოლოგიურ მხარეს განსაზღვრავენ, პრინციპულად არღვევენ ადამიანის უფლებების უძირითადეს ნორმებს. მაგრამ, გაცილებით შემაშფოთებელია ამ პროგრამაში პიროვნების პოლიტიკურ ლოიალობაზე აქცენტი და მის მსოფლმხედველობრივ-იდეოლოგიურ სივრცეში ფსიქიატ-

რიული მეთოდებით სახელმწიფო სტრუქტურების ჩარევის მცდელობა. ამ მხრივ ეს პროგრამა განსხვავდება ანალოგიური მცდელობების სხვა ისტორიული შემთხვევებისგან.

თუკი მაგალითად ავიღებთ ასეთი მცდელობის შედარებით რბილ ფორმას – გასული საუკუნის 40-იანებში აშშ-ს კონგრესის „არაამერიკული საქმიანობების შემსწავლელი კომიტეტის“ აქტივიზმს, რომელშიც პიროვნების პოლიტიკური ლოიალობა მოწმდებოდა „ვისი-მეგობარია-რას-კითხულობს“ კრიტერიუმით, ან მაკარტიზმის დილეთანტურ და არა სისტემატურ „კვლევებს“, ცხადია, რომ მოცემული პროგრამა მკაფიოდ განსხვავდება. ეს განსხვავება მდგომარეობს მეცნიერულ-ფსიქიატრიული მეთოდების გრძელვადიან გამოყენებაში და ასევე სამიზნე პირის თვალთვალის და მის შესახებ ინფორმაციის მოპოვების ინტენსივობაში (პროგრამის დასაწყისიდან რამოდენიმე თვეში ჩემთვის აშკარა გახდა, რომ ჩემი პოლიტიკური გამოქვეყნებები, რომლებიც ფსევდონიმით იბეჭდებოდა ინტერნეტში, და ასევე ჩემი ინტენსიური საბიბლიოთეკო აქტივობა აშშ-ში, რომელშიც დომინირებდა ამერიკული იმპერიალიზმის კრიტიკული ლიტერატურა, კვალიფიცირებული იყო ჩემს შესახებ ფაილში, რომელიც, სავარაუდოა, შესაბამისმა სამსახურებმა კარგა ხნით ადრე გახსნეს).

ამ პროგრამის გრძელვადიანობა – როგორც მისი თვალთვალი-კვლევის ნაწილი, ისე მისი ბიჰევიორული კონდიცირების პროცედურები – და ადამიანური რესურსების მასშტაბურობა უჩვენებს მის არაჩვეულებრივ ფინანსურ უზრუნველყოფას. ამავე საფუძველზე შეიძლება ითქვას, რომ, ეს ფაქტორები განსაზღვრავენ პროგრამის მეცნიერულობის ხარისხსაც.

მაგრამ, როდესაც ვითვალისწინებთ კვლევის ობიექტის კომპლექსურობას და ერთ-ერთი და მთავარი საკვლევი კატეგორიის (–პიროვნების პოლიტიკურ-იდეოლოგიური განსაზღვრულობა–) ელასტიურობას და ბუნდოვანებას, გასაგებები ხდება, რომ „მეცნიერულობის“ ასპექტი პროგრამაში სცილდება მისი სასურველი მიყენებადობის საზღვრებს. ამ

მიმართებით, აშკარა იყო პრობლემა, რომელსაც „რეაქციულობა“ ეწოდება. ბიჰევიორული კვლევის კონტექსტში „რეაქციულობა“ ეწოდება ვითარებას, როდესაც დაკვირვება ცვლის დასაკვირვებელი სუბიექტის ქცევას. ცხადია, რომ გარკვეული განსხვავება იქნება დაკვირვების იმ ორი სუბიექტის ქცევას შორის, რომლიდანაც ერთმა იცის, რომ მას აკვირდებიან, ხოლო მეორემ არა. კიდევ უფრო დიდი განსხვავება შეიძლება მივიღოთ ორი პიროვნების დასაკვირვებელ ქცევას შორის, როდესაც ორივემ იცის მათზე მიმდინარე დაკვირვების შესახებ, მაგრამ ერთ მათგანს არა აქვს ამის მიმართ რაიმე უარყოფითი გრძნობა – იგი ხასიათდება განწყობით „თუ არაფერი გაქვს დასამალი, არც უნდა გეშინოდეს“ – ხოლო მეორე ორუელისეული მსოფლშეგრძნების ტიპიური წარმომადგენელია – განიცდის სახელმწიფოს მიერ პიროვნების და პიროვნულის შიდა სივრცეში ჯაშუშური შეღწევის მცდელობისადმი იდეოლოგიურ და მრწამსისეულ სიძულვილს. ჩემი ორუელისეული იმპულსი კიდევ უფრო გამომიწვავდა მაშინ, როდესაც თანდათან გავაცნობიერე ყველა ის კატეგორია, რომელთაც ბიჰევიორულ მეთოდებში განვრთნილი, პატიმრებად შენიღბული, აგენტები შიფრავდნენ ჩემს მიერ წარმოთქმულ, ერთი შეხედვით უმნიშვნელო, ფრაზას თუ მოქმედებას.

ცხადია, რომ „მეცნიერულობის“ კრიტერიუმით ამ პროგრამის შეფასებას, თავისი მნიშვნელოვნებით, წინ უსწრებს საკითხის მეორე ასპექტი – პროგრამის თავსებადობა უთავსობა ეთიკურ-მორალურ და ლეგალურ პრინციპებთან. ზედმეტია იმის მტკიცება, რომ ეს პროგრამა არაა თავსებადი აზრის თავისუფლების იმ პროპაგანდასთან, რომელსაც მოცემული სახელმწიფო (კანადა) აწარმოებს. „მეცნიერული“ მეთოდებით პიროვნების პოლიტიკური და მსოფლმხედველობრივი ცნობიერების კვლევა და მანიპულირება, ე. წ. „ბრეინვოშინგ“-ის და „ცნობიერების კონტროლის“ ყველაზე უფრო დახვეწილი ტექნოლოგიების გამოყენება, – როდესაც ეს სახელმწიფო-ინსტიტუციონალურ და სისტემურ სახეს

ატარებს – იოლად განისაზღვრება როგორც ტოტალიტარისტული ტენდენციების უშინაგანესი გამოვლენა.

ასევე აშკარაა, რომ პროგრამა არღვევს ადამიანის უფლებების უძირითადეს პრინციპებს. ეს სახეზეა მაგალითად, როდესაც ის ზემოქმედებს სასამართლოზე – როგორც ბრალის დადგენის წინმსწრებ ფაზაზე, ისე მის შემდგომ პროცესზე. აქ კიდევ გავიმეორებ, რომ ჩემს მიმართ პროგრამის გამოყენება და ჩემი გადაწყვეტილებების მანიპულირება დაინყო სასამართლოზე ბრალის დადგენამდე რამდენიმე თვით ადრე, და სწორედ ამ მანიპულირება-ზენოლის შედეგი იყო ჩემს მიერ ბრალდებების აღიარება. რაც შეეხება შემდგომ პროცესს, პროგრამის მენეჯმენტი ფაქტობრივად განაგებს „პაროლის“, ანუ პატიმრის გარკვეული პირობებით ვადამდელი გამოშვების, ან მისჯილი ვადების გახანგრძლივების პროცედურებს და ეს პიროვნებაზე ზენოლის და დაშინების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტია.

ამ პროგრამის უშუალო და გრძელვადიანი დაკვირვების საფუძველზე შემიძლია ვამტკიცო, რომ ის წარმოადგენს იდეოლოგიური კატეგორიებით „არასასურველი ლოიალობის“ მქონე მოქალაქეების დახარისხების, სელექციის, ან მოცილების ინსტრუმენტს, რომლითაც უსაფრთხოების უწყებები სრული გაუმჭვირვალების და არასაჯაროობის პირობებში ოპერირებენ.

გადაჭარბების გარეშე შეიძლება ითქვას ასევე, რომ ეს პროგრამა წარმოადგენს ტოტალიტარისტული სახელმწიფოს ორუელისეული ასპექტის საკმაოდ საშიშ რეფლექსიას. საკვანძო სახელმწიფო სტრუქტურებში განთავსებულ გავლენიან პირთა ჯგუფი, რომელიც განაგებს არაჩვეულებრივად კარგად ორგანიზებულ საიდუმლო აგენტთა ჯარს და სისტემატურად იყენებს მას „არასასურველ პირებზე“ უკანონო ზემოქმედების ინსტრუმენტად, იოლად შეიძლება გადაიქცეს მასობრივი ტოტალური კონტროლის არაკონტროლირებად ბუდედ.

ვახტანგ მახნიაშვილი
ვერქვორთის ინსტიტუტი (ციხე)
12.09.2012.

4. კორექციული გეგმის ასლი

კორექციული გეგმის მოცემული გვერდი (ზემოდან მეორე აბზაცი) არსებითია, რადგანაც ის წარმოადგენს ერთ-ერთ იმ მცირე წერილობით კვალს, რომელიც აღწერილი ფარული პროგრამის მესვეურებმა დატოვეს. როგორც ზემოთ ვთქვი, მისი საზრისი განისაზღვრება იმ ფაქტით, რომ თუ „მენტალური ჯანმრთელობის ჯგუფი“ გულისხმობს ოფიციალურად წარდგენილ ფსიქოლოგთა თუ სხვა სამედიცინო პერსონალის წარმომადგენლებს, მე ამგვართან არ მქონია ურთიერთობა მილჰევენში. აქედან გამომდინარეობს ის, რომ აღნიშნული ფრაზა მიუთითებს პატიმრებად გადაცემული ბიჰევიორისტების და კონფედერატების ჯგუფზე.

Plan CORR/CORR

PROTECTED ONCE COMPLETED
[] A [X] B [] C
PERSONAL INFORMATION BANK

FPS 594941F	NAME MAKHNIASHVILI, VAKHTANG
DOB 1960/01/03	LOC. MILLHAVEN ASSESSMENT UNIT

The offender believes that his actions were a result of his daughter's disappearance and that he does not have a delusional disorder. He refuses medication.

The subject is being closely monitored by the mental health team at Millhaven Institution.

ABORIGINAL HEALING PLAN:

MAKXNIASHVILI is not an Aboriginal inmate.

REINTEGRATION POTENTIAL: Medium

The Reintegration Potential of High has been automatically determined in OMS by the electronic calculation of the Custody Rating Scale result of MINIMUM, the SIR-R1 score of 18 and the Static Factor Rating of HIGH.

This writer is not in agreement.

OMS does not take into account the offender's high need for psychiatric counselling and monitoring both in the institution and follow-up in the

case. Therefore the Reintegration Potential has been varied to Medium. The OSL has been varied from Minimum to Medium in this case.

SENTENCE PLANNING:

MAKHNIASHVILI is assessed as a Medium security offender with Moderate Escape Risk, High Public Safety and Low Institutional Adjustment.

MAKHNIASHVILI will demonstrate the following observed changes which will further increase his ability to obtain support for consideration for ETAs, UTAs, Work Releases, reduction in security, and will increase his success when being considered for conditional release by the National Parole Board:

1. Comply with his correctional plan;
2. Reduce risk factors through program participation and self-help initiatives;
3. Remain drug and alcohol free as per CD 585 (National Drug Strategy); "Administrative consequences shall be based on consideration of a person's safety, Institutional security and/or operational requirements. They are intended to manage the risk presented by the Inmate and may be applied when there is a clear link to the use and/or trafficking of drugs."
4. Refrain from incurring institutional incidents and charges;
5. Develop insight into his offence cycle; and
6. Demonstrate a commitment to adopting change.

UTA authority in this case is PBC as per CD 710-3.

The offender advises that he has appropriate identification. He advised that his identification is currently in possession of his wife for safekeeping.

The subject's full parole eligibility date is not within 6 months. Therefore a

5. კანადის კაროლის საბჭოს უარი ჩემი კაროლის 2014 წლის მოთხოვნაზე

კაროლის საბჭოს შემდეგი ტექსტი უნდა წაიკითხოს ამ გადაწყვეტილების ჩემი აპელაციის ფონზე (რომელიც შემდეგ სექციაშია მოტანილი). როგორც დასაწყისში ვთქვი, ტექსტი გამოირჩევა აშკარა გაყალბებებით.

Page 3

PROTECTED WHEN COMPLETED
Personal Information Bank PBC-CLCO PPU 005

Pierrot Boisé
du Canada
Commission des libérations
conditionnelles du Canada

You are a 54 year old, first time federal offender sentenced to 4 years and 11 months on 8 December 2011, following your guilty plea, for Aggravated Assault (x3). Your index offences comprise the only convictions on your Canadian criminal record.

According to file information, subsequent to the unexplained disappearance of your daughter in September 2009, you began to suspect that your neighbour was involved in her disappearance. On 7 May 2010 you forced your way into the male victim's apartment, pulled out a butcher's knife from your belt and stabbed him in the abdomen resulting in cuts to his liver and the front wall of his stomach. Following arrest you were released on bail with your sureties being a couple you did not know, and your wife.

You claim that you later discovered the couple were investigators who were working on your daughter's disappearance. Within a few weeks of your bail, the couple applied to be relieved of their surety responsibilities in June 2010. Your file indicates that you were not willing to comply with the rules of their household and invariably the conditions of your release. Today you told the Board you assumed your sureties were arranged through your wife and were generous benefactors from her church.

In November 2010 you became enraged by a newspaper article you found derogatory to your family which you believed had originated from the couple who acted as your sureties; you attended their residence and attacked both victims with a knife inflicting severe psychological and long lasting physical harm. In brief, the male victim suffered cuts to his small intestine, left hand and feet, as well as a fractured and dislocated shoulder; the female victim suffered defensive cuts, as well as arterial and nerve damage due to a stab wound to her left forearm. Impact statements from the victims attest to the trauma they suffer as a result of your attacks. Today we listened to one of the victims at your hearing and she described the ongoing impact your attack has caused her and her family.

While discussing your index offence, you informed the Board that you met with Dr. Gojer on November 3rd, had reviewed the article that discussed your family with him, and the very next day, November 4th, you committed the attack. You claim you had re-read the article online and noticed the name of the author was bolded, and this identified the victim of your assault as the author. Immediately after reading the article, you attended the victims' residence and you claim the attack was impulsive.

300

Court ordered psychiatric reports suggest diagnoses of Delusional Disorder in the persecutory domain (Gojer, June 2010) and Delusional Disorder, persecutory type, with possible paranoid personality traits (Wilkie, October 2011). Dr. Gojer noted that your risk to the community could not be accurately predicted and would be dependent on how well you respond to treatment. He opined that it would be worthwhile to try you on an antipsychotic drug and see how your thought processes would respond; concomitant use of an antidepressant was also seen as advantageous. Psychological testing was strongly recommended. Dr. Wilkie noted that individuals who suffer from Delusional Disorder generally do not have insight into the nature of their mental illness, thus compliance with medication treatment is often poor.

Your file indicates that you are not currently taking medication or meeting with a mental health professional. When asked why you have not addressed concerns with your mental health you told the Board that you believe you have addressed your emotional issues through the Moderate Intensity - Violence Prevention Program (MI-VPP).

3100 X

You were last seen by the Board on 12 June 2013, at which time you were denied full parole. In its decision the Board noted the premeditated nature of your offences and your unwillingness to engage in psychological counselling or pharmacological treatment plans to deal with personal/emotional needs, violence prevention, or your diagnosed mental disorder. Despite some personal insight into your criminal offences, remorse for the victims, and an appreciation of the consequences of your actions on your family and yourself, in the absence of completion of any necessary prescribed psychiatric/psychological treatment risk was found to be undue.

Since your last parole hearing, you have attempted to address your identified risk/needs areas of emotions management and problem solving through some institutional programming. To your credit, you successfully completed the Moderate Intensity - Violence Prevention Program (MI-VPP) in January 2014 with gains achieved in all deficit treatment targets. During programming you examined your offence path and violent behaviour, developed strategies to address these areas and demonstrated proficiency in applying the learned skills. Maintenance programming was not deemed required. Based on your progress, the dynamic risk domain areas of personal/emotional orientation and attitude have been reduced from high to moderate need.

However, your case management team (CMT) notes concern regarding your continued denial of the diagnosis of Delusional Disorder, and the fact that you have not incorporated any concrete risk management strategies to address your mental health issues into your self-management and relapse prevention plans. During a recent interaction with your

institutional parole officer you advised that you do not currently present with psychological/psychiatric problems. Regardless, your stated belief that you received 'too much' time for seriously harming three victims and that you pose no current risk to society, your rigid belief that the victims were harassing you, and your inflated view of yourself, are issues considered to reflect your delusional thinking. You recently stated that upon release you will consult with an outside specialist regarding your psychological history; however, your reluctance to engage in a treatment plan while incarcerated raises doubt that you would seek support in the community. Today notes that you are unable to find the link between your offence and violence. Today the Board inquired if you believed you have a mental health condition and you claimed you do not. Yet, when asked what you would do differently, you claimed you would seek help from a mental health professional.

*probs Com
1/3/16*

A psychological activity note authored in October 2014 states that the March 2013 psychological risk assessment remains valid. This assessment rated you as a low risk for both general and violent recidivism and opined that the assaults were likely the product of a Delusional Disorder induced by the incredible stress you were experiencing due to the disappearance of your daughter. The October 2014 psychological report further noted that a psychiatric assessment (Scott, August 2013) validated Dr. Gojer's diagnosis of "Delusional Disorder, with a differential diagnosis of Major Depressive Disorder with psychotic features". At that time, Dr. Scott found no evidence of Major Mental illness and, as such, did not recommend any treatment because you were currently considered to be asymptomatic. You commented to the Board that the stress of missing your daughter is much less than the stress you have experienced being in prison.

*2/2/16
1/1/16
1/1/16*

3/1/16

With respect to your institutional behaviour, there is one unsubstantiated allegation on your file of you assaulting a cell mate, which you deny. Otherwise, your institutional adjustment has been deemed exemplary. You have not incurred any institutional charges or administrative interventions. You maintain employment in the institutional kitchen with favourable reports. The Board acknowledged your positive behaviour and you commented that living in the institution has allowed you time to focus on your problems.

According to file information, you are subject to a deportation order to the Georgia Republic. If granted full parole to your home community you plan to contact previous employers/colleagues to secure employment and also plan to "do some library work (research) in order to restore some professional level". You may also consider giving private guitar lessons and wish to attend to the gardens at your countryside home. You note that your "essential priority" is to restore ties with your relatives, friends and acquaintances. You state this "will be the healthiest environment for my [your] psychological and social rehabilitation".

1
The Board discussed your release plan and what measures you have in place to mitigate your risk and you were vague in your response. You have not reached out to any family members, previous employers, or mental health professionals to confirm their support for you. Effectively, you did not present a structured plan to the Board for consideration, even though you were advised to do so by your institutional parole officer. You were unable to confirm if your spouse plans to relocate to Georgia with you and the community parole officer was unable to gather any firm commitment of her plans.

Your CMT notes you lack insight into your criminal behaviour. You also lack insight into your mental health issues elevating the risk you pose to public safety in the absence of a concrete supervision strategy that includes mental health intervention. In light of the above-noted concerns and your failure to provide your CMT with a detailed and viable release plan, risk is not believed manageable on a full parole release for deportation to the Republic of Georgia. Correctional Services Canada (CSC) recommends denial of full parole.

The Board has considered the negative and positive attributes of your case. You have taken some programming with limited gains, and your institutional behaviour is appropriate. However, your refusal to acknowledge your mental health issues is of great concern to the Board. The Board finds that you minimize your offences and lack insight into the reasons for your violent attacks on the victims. Your institutional parole officer commented that once you learned a victim would be in attendance at today's hearing, you remarked about "being retried" suggesting to the Board your remorse is not genuine. Without addressing your mental health, the Board cannot be confident that you will not focus your delusions on another victim. Since you have not pursued psychological counselling within the institution, the Board is not confident you would seek the assistance of a mental health professional upon release. The Board also noted that you met with a medical health professional the day prior to your second assault. Such interventions failed to help you identify your symptoms within a day of your index offence. As a result, the Board is not confident you would be able to determine the onset of mental health symptoms and/or seek mental health services in the community to mitigate your risk when exposed to stressors. Your continued denial to

FPS : 594941F

Name : MAKHNIASHVILI, VAKHTANG

File No :594941F

PBC 82 (14-03) OMS

6. კანადის პაროლის საბჭოს ზემოთ მოტანილი გადანყვეტილების ჩემი აპელაცია

ეს აპელაცია აგებულია იმანენტური კრიტიკის პრინციპით. დაშვებულია პაროლის საბჭოს ზოგიერთი წანამძღვარი და ნაჩვენებია, რომ ისინი ვერ უთავსდება მათ სხვა დებულებებს და ასევე იმ ფაქტებს, რომლებსაც საბჭოს დასკვნა აყალბებს. ნათელი უნდა იყოს ის, რომ ჩემს მიერ პაროლის საბჭოს დასკვნის *სრული* კრიტიკა – იმის მტკიცება, რომ პაროლის საბჭოს გადანყვეტილება ეყრდნობოდა თადაპირველი ფსიქიატრის მიერ მიზანმიმართულად გაყალბებულ დასკვნას – მიზანშეუწონელი იქნებოდა იმ ვითარებაში.

ასევე არსებითია პაროლის საბჭოს გადანყვეტილების ქვემოთ მოტანილი აპელაციის ისტორია. პაროლის საბჭოს დასკვნა სრულად გამოქვეყნდა გაზეთ ტორონტო სტარში. მასში მოცემული მცდარი ინფორმაციის გასაჯაროებამ აღმიძრა სურვილი, რომ საჯაროდ მეპასუხა მისთვის. ვთხოვე მეუღლეს დაკავშირებოდა შესაბამის გაზეთს და შეეთავაზა ჩემი აპელაციის საპასუხო ტექსტის გამოქვეყნება. არსებითია ის, რომ არც ერთმა კანადურმა ცენტრალურმა გაზეთმა – ტორონტო სტარი, გლობ & მიელ, ტორონტო სანი – არ მოისურვა მისი გამოქვეყნება ან შესაბამისი კრიტიკული სტატიის მომზადება. მაშინ როდესაც ქალიშვილის დაკარგვასთან დაკავშირებულ ნებისმიერი უმნიშვნელო დეტალის შესახებ ინფორმაციისთვის იგივე მედიის წარმომადგენლები ენერგიული დაჟინებით გვანუხებდნენ და წერდნენ, ამჯერად ნამდვილი საჯარო მნიშვნელობის მქონე ინფორმაციის შეთავაზებას მათ უპასუხეს სრული ინდიფერენტიზმით და უგულისყურობით. კანადის პაროლის საბჭოს მოღვაწეობა და იმის ჩვენება, თუ როგორი დაუდევრობაა შესაძლებელი მათ მიერ გადანყვეტილებების მიღებისას, არ უნდა ყოფილიყო მოკლებული საჯარო მნიშვნელოვნებას. მაგრამ, ვერ ვიპოვეთ მედიის წარმომადგენელი, რომელსაც ექნებოდა ამ სისტემური დარღვევების მხილების სურვილი.

From: Vakhtang Makhniashvili
FPS: 54941F
Warkworth Institution

To: Parole Board of Canada
Appeal Division
410 Laurier Ave. West
Ottawa, Ontario
K1A 0R1

Dear Sir/Madam:

Sections (a) and (c) below will deal with “erroneous or incomplete information” category; Section b) would go under the category of “fundamental justice” of my application for Parole Board of Canada (PBCD) decision appeal.

a) The PBCD bases the denial of my full parole on the psychiatric report of my case. However, there is major mistake in the quotation made by the PB member(s) from the latest institutional psychiatric/psychological report (of Dr. Scott). The PBC members falsely restate the opinion of the institutional psychiatrist (Dr. Scott) and then base their arguments for the decision on that falls statement. The mistake basically defines the PBCD assumptions and assertions about the mentioned aspect.

First, I'll quote the relevant passages from both the PBCD and from Dr. Scott's report and show the mistakes of PBC. Then, I'll point out the importance of the error the PBC has made.

PBCD reads: “The October 2014 psychological report further noted that a psychiatric assessment (Dr. Scott, August 2013) validated Dr. Gojer's diagnoses of “Delusional Disorder, with a differential diagnoses of Major Depressive Disorder with psychotic features”” (PBCD, p4).

However, the mentioned psychological report states: “Dr. Scott validated a history of Major Depressive Disorder, with psychotic features, which he noted is “now resolved”. He found no evidence of

Major Mental Illness; therefore, (he) recommended no treatment needed”. (Psychological/Psychiatric Report. Locked 2014.02, p.1)

The difference is clear. PBCD says, that Dr. Scott validated both the Delusional Disorder and the Depressive Disorder; the psychological report says: Dr. Scott validated a history of Major Depressive Disorder with psychotic features “which is now resolved”. This means that Dr. Scott did not validate the Delusional Disorder.

Why this difference – the PBCD error – is important? One relevant side of its importance is the fact that the depressive disorder, or more simply, depression, caused at the time of my offences by my daughter's disappearance, is a mental issue, which usually disappears, when its immediate cause is either removed or becomes distant past. More so, when concerned person (myself) does not generally suffer from depression (I have never had it before). And this is only one side of the importance of the error. It is worth noting that above quotation from PBCD starts as a paraphrase of the relevant part of the psychological report and then proceeds as an exact quotation. The mistake comes on the end of paraphrase part, where the word “validated” replaces the word “provided”.

I would not point out this specific verbal aspect, unless it has had some additional relevance to PBCD in its other part. In particular, when PBCD restates Dr. Yokubynas' diagnoses-assessment, it omits the most relevant word, which, in fact, is the essence of Dr. Yokubynas' assessment: Dr. Yakubynas' opinion is that my mental health issue was induced by “considerable situational stress at the time” (Dr. Yokubynas, Psychological report 2013, p.7). In PBCD the word “situational” disappears and we have this: “...the assault were likely the product of a Delusional Disorder induced by the incredible stress you were experiencing...” (PBCD, p.4).

These errors and omissions are relevant for the general assessment made by the PBCD as well as for their more particular statements.

For example, on page 4 of PBCD (the end of first paragraph), it is implied that there is some contradiction between my opinion that

currently I do not have “mental health condition” and my willingness to contact mental health professional upon release.

If one disregards tense qualifiers, as PBCD seems to do here, then it will be easy to make the statement appear “strange”. But, I have stated during the parole hearing more than once that I do not deny having had depressive and stress-related issues in the past (during my offences). And, with Dr. Yokubynas and Dr. Scott, I believe that currently I do not have the same, and upon release, I'll consult with mental health professional as a precautionary-preventive measure. Is there any inconsistency in this statement of mine?

b) I would like also to clarify slightly different perspective of the question about my addressing the mental health issue during my institutional time. For this is also used by the PB members as a ground for their denial of full parole (see PBCD, p.4).

In the recording of the parole hearing you can find my following statement. After I had left Millhaven Assessment Centre (2012.05.10), and arrived at Warkworth Institution, I was told during the meeting with my P.O. and other members: “At this time we do not assign you any psychological counseling or program. We will watch you for a time and then we'll decide to give you the one or the other”. Within few month my P.O. (Ms. Aylward) advised me that Violence Prevention Program (moderate level) would be most relevant for me. I took the VPP and passed it successfully.

Also, you would be able to hear in the recording Ms. Aylward saying the following: “He (Makhniashvili) does not have symptoms (of psychiatric problems). If there are no symptoms we do not prescribe medication.” This is the statement I've heard before many times from my P.O. and I do not find anything unusual with it.

So how can one claim, as PBCD does, that I did not address mental health problems, when the two most recent psychologists say that “currently” I do not have the issues and my P.O. has been maintaining “no symptom–no medication” principle?

It is worth mentioning in this context that the VPP is a complex program which is based on behavioral and psychological methodology. An individual subjected to it is targeted according his/her specific behavioral/psychological needs. In my case the VPP

instructor said that I have made gains in all identified treatment targets (VPP report, p.5).

The PBCD disregards my consistent claims that I was open to any advice to address whatever issues I have had, and that I've addressed them through VPP. However, the PBCD accepted the opposite side's inconsistent view that, no matter what the institutional psychologist (Dr. Scott) and the invited one (Dr. Yokubynas) said, I still needed to show an extra enthusiasm and seek mental health help.

Thank you for your time and help.

Respectfully,
Vakhtang Makhniashvili

7. ვერქვორთის ციხის ფსიქოლოგიის ბანყოფილების ანგარიში

ამ ანგარიშში მოცემულია ვერქვორთის ფსიქიატრის დოქტორი დუნკან სკოტის დასკვნა, რომელშიც ნათქვამია, რომ ფსიქიატრი ჯ. გოჯერის დასკვნა „დელუზიური აშლილობის“ შესახებ არ დადასტურდა, ხოლო რომ გოჯერის ალტერნატიული დასკვნა დეპრესიის შესახებ დადასტურდა როგორც ისტორია და რომ ის (დეპრესია) ამჟამად აღარ არსებობს. ეს ის დასკვნაა, რომელიც კანადის პაროლის საბჭომ ფაქტობრივად გააყალბა და მას დააფუძნა მისი უარი.

PSYCHOL NOTES/PSYCH ACT NOTES

Page 1

Correctional Service
Canada

PROTECTED ONCE COMPLETED
[] A [X] B [] C
PERSONAL INFORMATION BANK

PUT AWAY ON FILE >		See distribution
FPS Number 594941F		
Family Name MAKHNIASHVILI		
Given Name(s) VAKHTANG		
Date of Birth 1960/01/03		
Completing Operational Unit WARKWORTH INSTITUTION		
Current Institution or Address WARKWORTH INSTITUTION		
Report Type : PSYCHOLOGICAL ACTIVITY NOTES		

ASSESSMENT

THIS REPORT WAS UNLOCKED UNDER THE AUTHORITY OF A/REGIONAL MANAGER, INSTITUTIONAL MENTAL HEALTH, DR. Y. FERNANDEZ, ON 2014-10-02, TO AMEND THE INCORRECT INFORMATION REGARDING PROGRAM COMPLETION IN THE FIRST AND THIRD PARAGRAPH.

The Psychological Risk Assessment completed by Dr. Ray Yokubynas on 2013-03-30, contains a comprehensive and thorough assessment of Mr. Makhniashvili's risk for general and violent recidivism. The findings suggest Mr. Makhniashvili presents as a low risk for general and violent recidivism. In this report, it is noted Mr. Makhniashvili was not recommended for any institutional programs, "as his current offences represent his only criminal convictions"; however, "program needs were to unfold during his stay". It is further noted, it is "more likely that his current offences were the product of the incredible stress he was experiencing at the time (with the disappearance of his daughter). His offences were likely the product of a Delusional Disorder that was induced by stress."

Prior to the above-noted assessment, Mr. Makhniashvili was being considered for full parole with deportation. It was noted by the Parole Board of Canada at the hearing that this risk assessment made no reference to two court ordered psychiatric reports. Mr. Makhniashvili was later referred for psychiatric assessment. On 2013-08-14, Dr. Duncan Scott, Institutional Psychiatrist, met with Mr. Makhniashvili to provide a diagnosis and treatment, if any. On the report, Dr. Scott references Dr. Gojer's court ordered report, indicating he was provided a diagnosis of "Delusional Disorder, with a differential diagnosis of Major Depressive Disorder, with psychotic features". Dr. Scott validated a history of Major Depressive Disorder, with psychotic features, which he noted is "now resolved". He found no evidence of Major Mental Illness; therefore, he recommended "no treatment needed".

Mr. Makhniashvili is a first time federal offender serving a sentence of 4 years and 11 months for Aggravated Assault (x3). He continues to exhibit good institutional behaviour and has not incurred any institutional charges. Mr. Makhniashvili is currently employed in the kitchen as a cleaner. Since the date of the assessment noted above, Mr. Makhniashvili completed the Moderate Intensity Violence Prevention Program, which would only lower Mr. Makhniashvili's risk. He was previously assessed as low in both general and violent recidivism. There have been no other significant changes in Mr. Makhniashvili's mental status, or institutional adjustment. As such, Dr. Yokubynas' assessment can be considered to be a reliable and valid indicator of his current risk for general and violent and recidivism.

PSYCHOLOGICAL/PSYCHIATRIC ASSESSMENT REPORT

Ce formulaire existe aussi en français.
CSC 2 (R-14-06) OMS VERS (5)

DISTRIBUTION

Original - Psychology File
Copy - Case Management File
Copy - PBC Regional Office (as required)

Date and Time Locked 2014/10/02 15:14

TIME IS BASED ON A 24-HOUR CLOCK PERIOD.

პოსტსპრიპტუმი

ნარკვევში მოცემული ზოგიერთი ფაქტი და მტკიცება უჩვენებს, რომ ამ გამოცდილებისთვის დასასრულის ცნების მიყენება საკმაოდ პირობითი უნდა იყოს. მაგალითად, ის, რაც ითქვა ე. წ. სომატურ თვალთვალზე და შესაძლო ჩიპის იმპლანტაციაზე, ბუნებრივად დაბადებს კითხვას მკითხველში ამ ფაქტის შემდგომი ისტორიის შესახებ. ასევე საზრისიანი იქნება კითხვა ციხის შემდგომი პერიოდის თაობაზე: პოლიციური გლობალიზაციის პირობებში, არის ციხიდან წამოსვლა და საქართველოში დაბრუნება იმ გამოცდილების დასასრულის ტოლფასი? არის ეპილოგში მოცემული მტკიცებები რეალური სოციალური გარემოს იმავე მეთოდებით ათვისებადობის შესახებ წარსულის გამოცდილებაზე დამყარებული განზოგადება, ან სპეკულაციური დებულება, თუ ის არის უშუალო ანმყოს რეალისტური დესკრიპცია? ეს კითხვები, როგორც ვთქვი საკმაოდ საფუძვლიანია. აქ მხოლოდ იმის თქმაა შესაძლებელი, რომ იმ გამოცდილების გახსნილობა და დასასრულის ცნების მასზე მარტივი მიყენების შეუძლებლობა მისი ესენციური განსაზღვრულობაა.

Vakhtang Makhniashvili

FEDERAL SHADOWS IN THE CANADIAN PRISONS

The Case of Brainwashing

Digest

INTRODUCTION

Current US militaristic activism is one of the essentials of the globalization. Some think so. To a degree, they must be accustomed to the fact that the stories about the black sites, ghost prisoners, and mental-physical torture will stay for a while as a reminder of that dark peripheral reality. The accessibility of the information on the hidden – a Wikipedia syndrome – is a factor for further adaptation of the vision to that reality. There are trends in story telling as well – about the secret prisons and their ghosts – which somehow help to create an impression that the normalcy of the central social reality, where the presence of law and justice still remains the criterion of civility, and the pathology of that peripheral zone, where the absence of the criterion is a norm, are clearly separated from each other. There are other narrating trends, though, in which the line of separation between the center and the periphery is seen as a thin elusive thread, not so easily discernible.

The facts described in this essay refute the view of clear separation too. They show as well that the creativity of the global gendarmerie is even more impressive when it comes to covering up their illegal enterprises, than one might realize from the stories about black sites and ghost prisoners.

This is an autobiographical essay. It covers about four and a half years of my latest experience, which was confined to certain Canadian correctional institutions. In the introduction I delineate main reasons for writing the essay. What is the essence of the experience I went through in the correctional institutions? It seems trivial to claim that it is definable in terms of the "death of privacy". Total surveillance – passive forms of contemporary technological perceptions – is only one component in the system of total control. The nature of this component in the institutions is to be understood only within the context of active interventions practiced in the correctional structure.

Before I say a few introductory words about the interventional program itself, I probably need to make the following statement.

Even though my case had a criminal side to it, it did have a political one as well. The latter has determined the fact that I had become the target of a set of very complex, long term and illegitimate brainwashing methodologies.

My experience is definable in terms of "coercive persuasion", "psychological pressure" and "brainwashing". The latter, despite its vagueness and imprecision, is chosen here as the best candidate for the purpose. I would not tarry on the terminological aspect here, for the definition of the concept of brainwashing constitutes immanent part of the narrative.

Gary Marx's distinction of "iron fist" and "velvet glove" as the two orientations in the approaches to the methods of social control (the distinction made in the book "The Iron Fist and the Velvet Glove: Totalitarian Potentials Within Democratic Structures") is briefly discussed. It is stated that it is better to synthesize Orwellian "iron fist" of the 1984 and Huxlian "velvet glove" methodologies of chemical persuasion and soft control in order to understand the nature of modern techniques of discipline in the total institutions.

Hard and soft methods – the explicit power and deceptive-manipulative applications – are the tools of the program I am going to describe in this essay. Before embarking on the detailed descriptions of the program, however, few words are due for its general qualification.

The program, which is practiced in some Canadian correctional institutions, and which uses harsh behavioral methods, is in complete violation of Canadian legislature and the basic principles of international human rights. The program's use of methodical harassment, bullying, sleep deprivation and other forms of aversive conditioning as well as the pharmacological interventions without the knowledge and consent of the targeted individual is a neglect of basic obligations of the corrections.

What is more disturbing is that the program contains self-safety feature: if a targeted person decides to legitimately avoid the unlawful program, or tries to make it a public knowledge, he will be subjected to the harshest "leak-preventive" measures. Very

sophisticated methods of fear-induction, intimidation and aversive therapy will be the long term procedure designed for his silence conditioning.

DISCOVERY OF "OTHERS"

The chapter starts with the citation of S. Bloch's and P. Reddaway's book "Russia's Political Hospitals: The Abuse of Psychiatry in the Soviet Union", which was published in the late seventies of the last century. One of the purposes of the passage in the original book was to warn a potential inmate about the existence of "political hospitals" in the Soviet Union. The passage briefly describes the methods used by the KGB and the cooperative psychiatrists to "work up" the targeted individual (use of informant cellmates, sleep deprivation, etc.).

It is one thing to place an informant into a political patient's cell to work him up for a while. It is quite different to place a political patient (or a criminal) among the team of professional behaviorists and their confederates – both presenting themselves as inmates – to methodically manipulate the person before, during and after the court proceedings. It is still something else to supplement this manipulation with the systemic goal to change the targeted individual's general persuasions. And if the purpose of "change" involves making the person decline his moral principles, which defines the identity and the self-perception of a person – including his political and ideological identifications – the practice may legitimately be described in terms of brainwashing.

I narrate my first arrival at Toronto West Detention Center in November 2010. I will realize only slowly, during the next few months, that the unit I had been placed (protective custody, unit C-2) was in fact composed by correctional undercover workers – behaviorists and their rank and file confederates. I describe first two nights when I was placed in the suicide watch cell. I was placed there, as I realized from trying to explain the decision of the jail

managers, not because I was suicidal, but only because I had answered the reception guard's question about whether I was suicidal or not with little irony that I was not at all. The irony, however innocent, in that world of control and domination is perceived as an undesirable mode of being which points to the potential independence of the target.

During the first two months there was a "regime of silence" in the unit. No loud speaking was allowed. The whispering and sign language used by the inmates were giving the impression that the norm of quietude was the established fact of the jail. This has changed after two months, in January 2011, when some of the bigger and athletic "prisoners" were placed in our unit. The regime of silence has changed into the normativity of noise and disturbance. Only after a while would I learn that the purpose of rotating of contrasting environmental conditions, which is one of the methods used in the program I am describing here, is to prevent a targeted individual to adapt to the environment and thus to generate in him the psychological exhaustion. The purpose of the latter is to generate higher suggestibility in the target and, ultimately, to get his compliance. This assumption, which explains very methodical succession of the phases of noise and silence in the unit is fortified by citing William Sargant's relevant passages, which will be more fully discussed in the following chapter ("The Conceptual Insert").

As an illustration of the principle of contrasting signal rotation, I describe one occasion – a morning "meeting" held in the unit by the inmates (read confederates) – when the subject matter of the meeting was "return to the regime of silence". After two hours of complete silence the inmates initiated the process of chaos, rampage and total noise (by banging on the floor and the walls, by jumping on the tables, throwing the toilet paper rolls at each other, etc.). In the evening, when we returned to our cells, the morning initiators of the meeting again discussed the importance of the return of the "silence principle". This kind of dialectics of noise and silence and the surrealistic discussions of policies of the unit would

repeat many time during the next few months. It will be done with perfect reproduction of the Kafkaesque atmosphere of the proceedings. The essential features of the proceedings are the theatricality of presentations, the divergence of the meanings of verbal and nonverbal communicative content, and the body language. All these constitutes the atmosphere of irrationality and the artificiality of the social space. To repeat, the aim of the presentations is to „soften up“ the critical faculties and the general rationality of the targeted individual in order to generate in him the desired level of suggestibility and compliance.

One more illustration of the daily life of the pre-court phase of my being at TWDC is given. I describe how an Ukrainian „inmate“ (confederate) was placed in my cell, who, after few days of silence regime on his part and the lightless lock down in the unit, tried to provoke me with his absurdist-hysterical presentation. After he accomplished his task, he quickly became as „normal“ as he was before. His provocation, though, worked only partially and I was transferred to the other similar unit of the same jail (protective custody unite D-6).

CHEMICAL PERSUASION AND COERCIVE PHARMACOLOGY

A. Huxley's description of chemical persuasion as a feature of the future social engineering is mainly based on the idea that the use of various enhancers and happiness drags would be the dominant form of social control. However, conditioning of individuals for the happiness of others and for the happiness of themselves in the perfect security state may involve more than the drugs of happiness .The persuasive pharmacology of fear and trembling could be the better way to generate the appreciation of the well-designed opposite forms of life in the potential noncompliant subject. As W. Sargant once said, the two most disruptive emotions, and those producing the best effects from a

therapeutic point of view, proved to be terror and anger – to produce a conversion of an individual.

In this section I describe one particular period, when I have first discovered that the use of drugs – putting them in the food without the knowledge and prior consent of an individual – was the common practice in the correctional institutions. When the suspicion occurred to me first time that this was the case, I have decided to verify my theory. During the mealtime I saw that the server passed to me a tray, which was put separately from the other trays. This would have sufficed to enforce my suspicion, but I made further efforts to check the idea, which I describe in some detail.

One of the main reasons for placing the drugs in the food without individual's prior knowledge and consent, as I came to understand later, was that many of the drugs are used for behavioral testing and conditioning. In vivo performance of some tests and conditionings requires that the subject be prevented from knowing the real aims of the tests as well as from knowing about their existence. This covert programming immanently defines the fact that the subject would not be given the drugs in his possession, even if he were willing to cooperate in taking them. The importance of the spontaneity of in vivo behavioral procedures would be jeopardized. For example if the program behaviorist needs to test the subject for anger management, or for impulse control, the procedure would include giving the subject certain drugs to stimulate emotional-anger states while a confederate would perform some task (provocation, etc.). Subject's prior knowledge of the procedure, or of the fact that he would be given the anger enhancer, would make the test unproductive.

This fact by itself is a violation of the essential principles of the medical ethics and of the Canadian law. I also mention that later in the program, while in the federal institution, there were many instances of the use of other kinds of drugs on me, the purpose of which was mood conditioning and, ultimately, the generation of compliance and „conversion“. One of the most impressive chemicals they used on me (without my consent) could be

described as a "sublimity drug". The real context of its use is described in the later chapter ("The Church").

Next, I relate one case when I was attended by outside church „volunteers“. After a while I had discovered that the volunteers actually were the program members and that their "spiritual help", which at the beginning they presented as their main goal, was in fact a cover for their real purpose to pressure me and to reinforce the leak-preventive measures already in place in the unit. I describe the meeting, the communication and the development of that communication into a plainer interaction with the volunteers, who ultimately disclosed that their main concern was to persuade me not to talk about the non-consensual use of drugs and about the program in general. After few months of the communication with the volunteers, they did unmask their identities without any ceremony. This was surprising even for me despite the fact that at that time I was already desensitized to the very unhealthy environment of that program, which was constituted by its „covert“ nature. The general modus operandi of the program agents when performing the „opening“ of their identities, used to be partial retention of their primary roles and vicariously disclosing the real ones. In the case of the church „volunteers“, however, the disclosure was complete. I realized that the prevention of my talk about illegitimate use of drugs was their hard concern.

The last meeting with the volunteers was memorable. Before leaving, one of them asked me: "Have you heard about G...?" When I answered that the name was unfamiliar, he said: "You should know about G. He was a German martyr." – When I asked about what happened with G., he answered my question with the same sarcastic expression and with proper body language: "He was deported and then hanged, I think." It was impressive to get this kind of "message" two weeks before the sentencing day, and to get it from the people – that is, from the program management – who had been sleep depriving, drugging and conditioning during last twelve months by then.

SLEEP DEPRIVATION AND REALITY

Borderline state of sleep and wakefulness is the typical daily condition of the targeted individual in the program. This partly might be the result of "chemical persuasion" – the overdoses of various drugs. But, the other factor for this artificial daydreaming state is the systematic sleep deprivation procedures to which the targeted individual will be subjected.

Here I narrate few cases and ways of sleep deprivation, which were used in the Toronto West Detention Centre. The first one was the "howling cellmate" – person, who after I had been his cellmate for five days, started nightly naturalistic imitation of a "wolf cry". On the second night I became a witness of how he was performing the "snoring" (howling) while awake, pretending to be asleep though. Apart from the howling cellmate, I describe the case of sleep deprivation – by the guard in this case – when I had been placed in a specialized segregation cell, where various noise affects were also used.

The segregation cell was windowless, similar to the suicide watch cell. But there were some differences. The airway installed in the wall, for example, was clearly used for some kind of sound effects at nights. One night I heard some hurricane sounds and felt very hot air coming from the airway. I verified my suspicion that this was not some accidental malfunction of the airway by seeing what would happen if I fixed the airway with the wet clots of toilet paper. As soon as I did that at 1 a. m. the guard came at the door of my cell – without saying anything except his short "this guy!", which he muttered for himself – and started running back and forth some kind of rolling mop basket producing in this way strong amount of noise. He repeated this noise procedure three times during the night. My guess that the hurricane effect was not the result of some accidental malfunction of the airway was also confirmed by the fact that in that cell the airway was located unusually high – higher than in any other segregation or regular cell (by then I had seen at least

four segregation cells and two blocks at TWDC). This indicated for me that the airway was meant not to be accessible for "fixing". The latter is a regular occupation of most inmates in the segregation cells.

I mention one more case of sleep deprivation. When in 2011 May I have reported to my wife – and this was the second time I did it – about the illegitimate covert program being conducted at TWDC, the same day a new "inmate" was placed in my cell, whose nightly activity was the following. He would shout very loudly in his „sleep“. His chosen phrase for this form of somniloquy was F-word ("fuck you!") with some supplemental exclamation sounds. He would do this four or five times each night – two-three times at a time. As a new inmate, his bed was on the floor. Mine was the bottom bunk. This means that my head was located at a distance of two feet from his. I have been a subject to this form of sleep deprivation for thirty days in a row. After a month of this highly shock-inducing therapy the cellmate was transferred from my cell. Next night his nightly shouting habit disappeared without a trace and he became a regular inmate of our block. (One can easily hear sounds from other cells on that block because of the doors having bars.)

THE PARALLEL FUNCTIONS

Here I state that while I was at TWDC waiting for the trial, the program was used as a pressure tool to force me to change my decision to go on trial and present all the evidence and factors in my case. The pressure was systematic and contained both harsh methods such as covert threats and intimidation and the soft methods of suggestive manipulation and deception.

I present some examples of behavioral shaping of the targeted individual's decisions by nonverbal communication. The examples also include what I call the formal training in conformism-compliance. I describe a case, where a midday tooth brushing

became an occupation of all inmates of the block. Using crowd influence psychology, means of nonverbal communication, and signs of social disapproval and encouragement, the group of confederates within few days managed to make me confirm to their nonverbal demand of „doing as they did". This kind of compliance training in a particular target behavior lasted for about three weeks. As soon as the group got the conformity from me (I had started midday tooth brushing), they stopped the ritual of afternoon dental hygiene, and in this way gave me a sign that that particular game was over. And I have returned to my morning-evening schedule of the dental hygiene.

One of the aims of this kind of conformism training is to accustom the targeted individual to the procedures of conformity and to implant in him the habit of being attentive to the nonverbal demands of the program members. By the method of foot-in-the-door, gradually increasing the types of demands and expectations, an individual is supposed to learn that the habit of compliance and conformity is the main value expected from him.

Essential for the formal training in conformism is the deliberate unimportance of the chosen content of a particular demand. The procedure of formal training in conformism will be familiar to anyone, who went through some form of military training. The extreme example of it may include such demands as a burial of the needle in the ground, washing clean dishes, or some other kind of nonsense-action.

Regular procedures of formal training in conformism combined with a particular direct and indirect demands, and other methods of psychological manipulation, may constitute very high level of irresistible pressure. When this manipulative treatment of an individual's will and rationality lasts long enough and it is based on gradualism, then in its effectiveness the psychological pressure may amount to the physical force. Main difference between the two is that the latter does not have the advantage of high level of deniability which the former has.

THE POODLE INCUBATOR

This chapter proceeds with the description of manipulative methods of small things – procedures, which at first glance do not present as a harsh methods of pressure, but which in combination with some other forms of manipulative persuasion and rationality altering behavioral games, constitute very well designed instrument of coercive persuasion.

Here the definition of the notion of "imprinting" is given. It is distinguished from some notions of suggestibility by having critical period – biologically determined, chronologically fixed location, during which the imprinting may happen. For the successful suggestion variation of social environment along with personal characteristics of an individual is important. Here the notion of sensitive period is more important.

These concepts prepare the ground for the following example. About two month before my sentencing date in the court I noticed at TWDC that any positive behavior of mine – however minuscule in its importance (physical exercise, simple politeness, etc.) – was rewarded by some „inmates“ of our unit with thumbs up sign. At first nothing was exceptionally unusual in this small gesture of social approval. After about a week, however, this practice grew into the systematic ritual in which almost all inmates of the unit would participate. Everyone became busy with presenting their thumbs up sign to me. Soon I have become so accustomed to the ritual that I saw nothing wrong with the fact that not only everybody was busy with it but that they would perform the thumbs up gesture directed to me without any "reason". This universalization of the message of nonverbal approval made the thumbs up sign a total object of my consciousness. For about ten hours a day during mentioned period my mind was a field of projection, where the small material object accompanied almost all the other internal and external events of the consciousness.

Another essential aspect to be taken into account in that description is the well-chosen sensitive period for the „imprinting“. As my sentencing date was approaching, my general mood of euphoric-emotional kind was becoming pervasive. This was determined by the fact that I was prepared to see any decision of the court as a salvation. I perceived the possibility of escape from that castle of undercover phantoms, sleeplessness and pharmacopsychological manipulation as a way out even if I was going to some other institution. At the same time, parallel to that thumbs up ceremony, the confederates were performing other suggestive-communicative work. This was the insinuation that the court's decision in my case would be "time served", that the fourteen months I had been in the detention center by the court date would be considered enough punishment by the judge. Even though I did not believe the possibility of such leniency, I could not imagine that the judge would add to my fourteen months five more years to be served in the federal institution either. In any case, the suggestive work did its job. It did provide the emotional form of hope and happy expectation. When joined with the chronic thumbs up symbolism, which I soon started to perceive as a part of the general insinuation, it would constitute the major color of my mind.

Large scale and intense matching of my euphoric state of hope for salvation with the chronic perception of the thumbs up sign resulted, as I think it would in any other individual in that environment, into the strong, existentially charged field of inner perception. This abnormal, stealthy, and gradual association between the small thing and the meaning of hope, happiness and liberty in time will produce certain habits, which I was unable to predict at the time.

Generalization is a nodal act of mind. Soon my habit to watch, or look for the thumbs up signs became so strong that, as I realized, I perceived it in any instance, where one's thumb was separated from the rest of one's palm.

This generalized pathology of approval dependency will not be realized by me as such until the court day is still ahead. Soon, in the

federal institutions the successful thumb-imprint will be reinforced by further training. By rewording or disapproving any smallest and mundane act of my social behavior the group of behaviorists and confederates will generate in me a habit of instinctual conformity. It will take still some time before I realize that this was a way to micro-manipulate the autonomy and independence of an individual awakening in him the archetypal phenomenon of poodle like creature.

One of the features of this form of control is what some researchers of psychological torture call self-inflicted pain. In this case the pain will be psychological, though, consisting in the realization of the fact that it is one's own self who has permitted to become a thumb-searcher, poodle-like unpersonality, who has exchanged his freedom and dignity for the pacifying conformity – the conformity to the manipulative power of the dominator. The newly installed habit of searching for the thumbs will abolish the inner solitude necessary for any moral decision.

My hope that the installation would disappear in time, that it depended on the principles of conditioning in the same way as any other artificially attached stimulus, proved to be realistic. After returning to the normalcy of natural forms of social communication one will discover that with some internal efforts the poodle will disappear, or most likely, go into the shadows of the submind.

This does not mean, however, that the factory designed by the specialized cognitive behaviorist is not meant to get the targeted individual retain the poodle-like unspirit as long as it is possible. I did have the impression that they preferred to fully extinguish the habits of common sense independence.

UNIFACE PHANTOMS AND THE LEAKAGE

Before I pass to the federal institutions, where I was transferred in December (30.12.11.) I am going to tell one more story, which happened at TWDC and which shows the ingenuity and

care with which the program management treats the question of leakage.

In TWDC, and later in the federal institutions, I noticed somewhat strange thing – the presence of duplicates in the program, that is, people with high facial and physiognomic similarities. The use of duplicates in special services is not an unfamiliar fact. However, at the beginning I did not know what the specific reason for their demonstration was. What was the purpose of their placement in the same blocks and, often in the same unit? And, why were they walking together as if they were in some promotional fair? I did not know the answer to these questions for a long time until one event gave my thinking a specific direction on the matter.

In TWDC I used to see reception (A&D) guards quite often. Each attendance of the court meant being in the A&D twice. Most of the guards of the A&D treated me quite well. But, from the first I had noticed one guard whose negative attitude was pretty conspicuous. When I went to the court the second time I became convinced that the negative attitude of the guard towards me was a stable feature of the communication. I still did not know what the reason for his attitude was. However, since it never grew beyond his facial expressions or body language – and it never did – I did not bother to inquire about the guard's personal grounds for his unhappiness.

The puzzle was resolved the last day of my presence at TWDC, when I departed for the federal institution (Millhaven). Before I tell this part of the story I need to describe one more related detail.

In the program the "inmates" – that is, behaviorists and their confederates – do have assumed roles, which would include all kinds of realistic types, beginning from first degree murderers to petty thieves and white-collar fraud specialist. But there was one more important division of roles. The presence of few "leaders" is an important aspect of the program. The leaders usually shape general atmosphere of the unit, they do bullying, set "order" and situational standards of behavior, organize unit "meetings" where

they pronounce new rules, etc. Usually they come in into the unit without any special presentation, as regular newly arrested or transferred prisoners. But very soon they assume their roles.

One day a newcomer inmate was seated in front of me at the dining table. For a few weeks the newcomer mostly kept to himself. The only kind of thing he would say was his modest request of any leftover of my food. Once he asked me to let him "clean" my soup plate, which was already empty. He swept it with a piece of bread and swallowed it with appreciation.

After a few weeks there was a meeting, and as one leader informed us, Willie – this was the newcomer's name – wanted to say something to us. The „leader“ also advised us to listen to Willie attentively. From the first moment of Willie's presentation it was obvious that the performance was meant to generate a shock effect on "us," that is on me. He spoke very articulately and energetically about the need for new rules, that some people needed to have different attitude, that our unit might become a "model unit" if we wished and if we made some effort to that effect, etc. At the end he invited volunteers to express their opinions. One older inmate's short and approving comment, staged with expressive respect and even reverence, convinced me that the whole thing in fact was a carefully prepared ceremony of leader recognition. My guess happened to be correct.

After that meeting Willie was transferred to the server's table and he became one of the most aggressive leaders I have ever seen in the TWDC. Willie left the jail when I got the sentence and was waiting for the transfer. One day before his departure he approached me while I was sitting and said quietly: "when you get to Millhaven, they will ask you if you have any complaint. It is important not to say anything there." It was clear that the program management was concerned about getting leaked on a paper level at the federal institution. The words were spoken without any trace of threat or hard warning. But the message was clear.

The day of my departure was important. The A&D guards searched me as it was the protocol requirement. Then I got into the

bus, where some other inmates were already seated. A few minutes after I got on the bus I saw one inmate approaching the vehicle. Instantaneously his face caught my attention. He was a duplicate of the A&D guard whose negative nonverbal communication has been accompanying me during the fourteen month as I would go to and return from the court. The guard was absent on that last, departure day, though. The duplicate, while passing my sit in the bus, threw slight meaningful glance towards me. At Millhaven, when we were still in the A&D of that federal institution, he mostly sat behind me and once in a while would remind me by his facial expressiveness about the meaning of his presence.

Willie's verbal advice about the silence and the nonverbal communication by the duplicate's presence, which was based on the fourteen months of aversive conditioning of my associative memory for that face, would have been enough to silence me at the Millhaven if I myself did not decide that saying anything in that federal institution would have been meaningless. For the institution was part of the same system too – the opinion, which I found out later to be pretty correct.

MILLHAVEN

At MAU (Millhaven Assessment Unit) I stayed about four months. After the TWDC, the light colors of A&D of MAU and the attitudes of the guards there left the impression that I was in some sort of tourist-entertainment agency rather than in the prison. Putting the red jumper of the Toronto West in the garbage bag and getting brand-new jeans and running shoes had powerful symbolic charge too.

This mood, however, did not last long. The impression that the labyrinth of darkness and unknown was behind got a pause as soon as I had discovered that the federal shadows were still behind my back, and that professionally performed sleep deprivation was the occupation of my cell mates. But, the positive was still with me.

For such details as movable and transparent window, which I have discovered in my new cell, and the big yard, from which one can see the rain forest of the surrounding countryside, was something I had not seen for fourteen months.

All the positive signals are outweighed by such little sign of social recognition as is getting my papers in my possession, which will tell me what was going to happen next and what to expect at present. The impossibility to acquire any paperwork in the TWDC was a part of the systemic terror, disorientation, and deindividualization. Getting the papers in Millhaven was the sign that I still existed and that the world of darkness has not extinguished the reality of my social self.

The large library of Millhaven was one more thing to be appreciated. After mobile library of Toronto West, which consisted of small rolling table and about fifty books on it we would get once in a fortnight, walking among the long rows of the Millhaven library bookshelves did have an intrinsic importance for me.

The library experience in Millhaven, however, was more than just esthetic enjoyment of its space. I found there several books, which somehow helped me to conceptualize the experience, through which I have been going at that time and before in the Toronto West. M. J. Mahoney's and W. E. Craighead's book "The Behavior Modification Principles Issues and Applications" (Pennsylvania State University, 1976) helped me to place into proper categories the methods used in the program. Another book which was very helpful for mobilizing my hermeneutical attention and understanding was "Non Verbal communication" edited by Robert A. Hinde and published at Cambridge University Press in 1972. This book let me concentrate on the fact that nonverbal communication – facial expressiveness, body language and even such forms of potentially semantically charged signals as body smell and the sound systems of its lower regions – was a part of the extensive research.

General knowledge of the fact that nonverbal communication can be, and usually is used as part of social communication do not

require much scientific education. But the meaning of that topic in the world, where verbal and written detectable communication is confined only to the smallest part of the reality, has some other dimensions, which had special meaning for me. The key seemed to be the fact that main appeal of NVC for that kind of covert program was the fact of its easy deniability. The formal training in conformism, which I have described in the previous chapter, and which is only one little example of the intricate manipulation practices in the program, was well contextualized by the semantic-syntactic questions of nonverbal communication.

One feature of the program is that undercover CSC workers (confederates) need to have a way for communicating the two sets of „meanings“ – one is their performance of their roles as inmates, the other is their messages as covert confederates of the institution. The rotation of the communication between their two roles – the criminal inmate and the undercover behavior modification professional – is easily implementable by means of rotating often opposite communicative meanings of verbal and nonverbal communications. One could say that saying one thing and "showing" another, which is the common communicative style in the program, by itself would have been enough to constitute unhealthy manipulative pressure on the target individual.

Apart from this scholarly readings, I got some meaningful education from the reading of the classification report papers, which I have received at Millhaven sometime in April 2012, a month before my departure for Warkworth Institution, which was my destination prison. While reading the papers, one sentence on page six caught my attention. "The subject (Makhniashvili) is closely monitored by the mental health team at Millhaven Institution." (See the copy of the page in the supplement). The importance of this little sentence depends on the fact that, if by "mental health team" one understands overtly presented psychologist, or any other mental health workers, then I have never got anything like that in Millhaeven. It was almost unbelievable that they had unintentionally leaked themselves by spelling out in the report

paper the information about the undercover behaviorists. I tried to interpret the sentence and find out if there was any other possible understanding of it. I came to the conclusion that my reading of it was the most coherent and adequate interpretation. This gave me some hope that in the future, perhaps when I would get in Warkworth, I'd get some more hints like this. It was not quite reasonable to search explicitly for the confirmation of my reading of that sentence from Millhaven authorities. This might have proved counter effective and might have alerted the program managers.

Two weeks before my departure from Millhaven a new inmate was placed in my cell. As he told me, after a week he also was going to Warkworth Institution. After about two days he took out a book from his bag and put it on the table. The title of the book was "From Prison to Politics".

To understand the meaning of this detail, I need to return to the Toronto West. Several inmates in the TWDC were receiving newspapers and everybody could read them. Once, I remember, there was a story in the Toronto Star about an immigrant, who had had some personal tragedy. The story described how she coped with it successfully and how she became one of the well-known figures of Canadian politics. It was a medium size article and I do not think the style and the dramatic form was much more impressive than the sketch I have brought here. In any case, the thing is that as I was reading the article, I became so emotional that I needed considerable effort to hide the external signs of my state. But you cannot hide wet eyelids from the professional behaviorists. "Good job!" – as one of them muttered for himself, I realized that they knew perfectly well about my state and what it was about.

Later, I also realized that the confederates not only knew about my reaction to the newspaper article, but that my reading of it was carefully prepared test. From this test one could learn at least that the following conceptual aspects had a highly suggestible meaning for me – overcoming personal trauma (caused by my daughter's disappearance), becoming a politician of moral standing, etc. It would not be possible to pose here any longer on the notion

of suggestibility. But it must be said that successful implementation of suggestive work involves subtle manipulation of targeted person's subconscious needs, ideals and value images.

So, when George – my last week cellmate at Millhaven – put the book on his table and accompanied this by the proper body language, it was not difficult to know that my TWDC file was well kept and studied. It is also worth mentioning that this form of communication – "talking" with book titles – is a special and not infrequent form of program communication system. Apart from nonverbal and indirect (or vicarious) verbal communications this silent form of messaging is used to constitute and develop certain suggestive themes and topics within the frame of program's larger manipulative context.

George promised me to "keep" a place for me in his cell when he would get in Warkworth Institution. He kept his word and when I got there, I became his cellmate. I need to mention as well another inmate, who came with me from Millhaven and who, as I realized later, was a profiler – Lu. He would play an important role at Warkworth by daily monitoring my moods and dispositions, as well as in my church experience.

WARKWORTH – THE KITCHEN

Warkworth Institution is located about two hundred kilometers from Toronto. One can still feel the Ontario Lake from the behind of the barb wire.

After first four months I started working in the kitchen at WI even though I applied to the Corcan. Nothing was strange in the fact that they would decide where to place me for "work". And this expectation of mine proved correct when I realized later that the kitchen was the main laboratory of in vivo behavioral testing and conditioning at WI. At the beginning I worked in the kitchen in dishwashing section. After a few weeks I was asked to perform

some related job, which consisted in bringing used dishes from the counter to the dishwashing area. I was supposed to do this during the supper time.

This additional duty, which lasted for about two months at the beginning – to which I returned at the end of my sentence – deserves somewhat detailed description. As I said, I was supposed to bring the empty dishes from the counter to the dishwashing area. However, performing the main part of the task would take only a few seconds because bringing the dishes to the place required at most ten seconds and the dishes were emptied only once in a while. So most of the time during supper I would stand near the counter, where coming line of inmates would pass. In the institution there were about six hundred inmates.

From the first, I have noticed that while standing at the counter, approaching inmates would make more active eye contact with me and if I would respond in kind, I would be rewarded by thumbs up sign. When you are a subject of behavioral conditioning or testing for months, it is almost impossible to make a mistake when some positive or negative signs for conditioning are present. However, in that case I did not know what the reason of the reward was. Why the "inmates" would actively approve my eye contact or nonverbal communication with them? I also tested my suspicion that the procedure was not just some accidental coincidence by the old method. One day I deliberately stopped making any eye contact with oncoming inmates. I looked either "at the ceiling" or elsewhere. As soon as I did such "unexpected" variation in my behavior, I noticed that either one of the inmates working next to me, or some other kitchen officer (steward) would try to "return" my attention to the standard pattern and as soon as I would restore the mutual "look-at-me" activity with the upcoming inmates, the approving smiles and thumbs up sign would follow.

Two-three times of this kind of verification of my guess was enough to know that there was some kind of testing going on during my duty on supper. But what was it? I also noticed that where I was standing at the counter I was in the visual field of the two video

cameras of the kitchen hall. After a while I realized that some kind of computerized system of "face reading" program might be in place. At the time I did not have any information about Facial Action Coding System (FACS) programs. But the procedure at the counter was so clear and deliberate that the concept became actual in my mind long before I have had a chance to read articles and books about it. Later I also realized that studying an individual's static features and dynamic developments of his facial reactions to the group – the group, which, by the way, consisted of highly variable faces (class, age, national, racial) – by some kind of FACS was very important part of the study of the dynamics of the "change" – the conversion – of the targeted individual. This theory also fits well into the fact that at the counter – the place where one sees all the "inmates" of the prison at one time – I worked at the beginning of my work at WI (about October-November of 2012) and at the end of it (about October-December of 2015).

Here I also give as an example some fragment from "What the Face Reveals: Basic and Applied Studies of Spontaneous Expression" – a book edited by Paul Ekman and Erika L. Rosenberg – where they analyze the reaction of startle. The four forms of the expression – unexpected startle, expected one, simulated one, and inhibited one (an attempt not to show the startle) – were analyzed by FACS, which would show the statistical variations and differences between these expressions and their relevant emotions. The meaning of giving the example in the present context is to let one realize the difference between the laboratorial small scale research based on the FACS and the large scale and long term in vivo research of the same subject. The latter allows much more in-depth psychological profiling of the individual and much stronger possibilities of monitoring "the change" – the conversion.

HYPODERMIC TERROR

It was clear that the Warkworth kitchen was the main consciousness cookery. And the computerized facial reading system was the essential surveillance component of the process of mind-behavior modification. This chapter deals with some other forms of control and surveillance, which I have encountered and experienced in the institution.

In Millhaven I have already noticed that the confederates knew meticulously well all my "internal" emotional states and my reactions to any particular test or conditioning procedure. At first I tended to attribute this to the professionalism of the profilers and psychologists. This was correct, but only partly.

One of the standard and regular tests to which I have been subjected, was kind of provocation performed by some range mate of mine while I was in my cell. One of the examples of such tests was hitting the foot on the metal door of one's cell, done by some "inmate" living close, while I was preparing to sleep or having some "quiet time" occupation. After my reaction to it – whether it was minimal negative facial expression, or something else, or "no-reaction" at all – they would let me know if my "performance" was negative, moderate, or "proper" (that is if I did not get angry at "them"). Once, I have decided to check whether my assumption about their direct knowing about my internal states was correct. While the test was performed, I have covered my head with the blanket in order to prevent their reading of my face, the latter being done, I assumed, by hidden video camera in my cell (which was undoubtedly present there). However, when I had covered my face with the blanket, I realized they again knew my internal state with no less precision. I had tried to do some more variance. Next time I covered my head with the blanket again but in addition, I put my face on the pillow (face down) as well to prevent any possibility of reading the face through some sort of infrared camera, which would read the face through the blanket. My expectation that this would prevent the total penetration of my "inside" was proven false.

After experimenting with some more "theories" and after I have gotten some more experience I realized that there was something else, which could "read" my internal states directly. The following example provides some clue how I got the idea. One day I was having a rest in my cell, when one black "inmate" on my range hit his door with his foot and added some cynical comment to it as well. As it was clear who it was meant for, I did respond with some Georgian "F" word, which I had muttered for myself in my cell. I knew, however, that they would know what I said and for whom it was meant. After two days we had a canteen. The canteen day usually was a day of long line and waiting. When I was standing in the canteen line and was approaching the window, suddenly the inmate in front of me stopped and let somebody else, who was not in line, go and make a purchase. The out of line inmate was the black person, who hit the door two days ago. As he approached the canteen window, he looked towards me, posed with certain expression on his face, and then turned to the window to make a purchase. But before that this is what happened. As he looked towards me, I felt very strong seizure in my foot, the muscles had shrank and very strong pain in the leg ensued. At the very moment I also have heard from behind me a comment by another inmate: "that's nothing. When, both legs start jumping and dancing you will see that that's much better!" The comment done with precision-timing and perfectly informative intonation, front inmate letting "the enemy" go in front of me to make a purchase, and the facial nonverbal communication of the black comrade made a perfect ceremony of staged psychological revenge.

However, the main part of the gang-style theatrical revenge was the fact that they informed me about the form of control of which I was not quite aware before. Until then I never concentrated on the possibility that there was a chance to implant in my body some kind of remotely controlled chip – some sort of RFID, or somatic surveillance chips. It would take a while before I would have a chance to read articles about the somatic surveillance and internal states reading technologies. At that time I needed to

remain in the realm of my imaginative thinking and James Bond series. In any case, after that incident I have had the chance to verify the suspicion that some internal control technology was used and that it was not just passive reader, but active electronic device, which could be used as a shock delivery instrument, or probably total "traceless" annihilation device. In any case, the fact that my emotional states were perfectly accessible to the group and that several times I was delivered a message about the feedback possibilities was enough to convince me that such terms as "total control" and "absolute loss of privacy" did not belong to some superficial journalistic-literary vocabulary. It was clear that I had a good reason to behave as if not only my body, but my soul as well, were placed on the universal x-ray stage, which was monitored by the world surveillance phantom of the BB (big brother).

Anyway, the Orwellian humor would not help me to elevate the feeling of insecurity and vulnerability. The feeling was growing day by day after I had gotten such surprising notifications staged with perfect calm and professionalism of the shadow workers. The impeccable form of psychological blackmail was adequately perceived.

THE PROGRAM

The Violence Prevention Program (VPP) is one of the programs, which is conducted by the CSC (Correctional Services of Canada) in a School format. Usually, VPP lasts a few months – moderate version takes three months and the high intensity one about six months. An inmate is supposed to attend daily one or two hour classes and read certain materials, and most likely write little self-analyzing tests.

Anyone somewhat familiar with the methodology of behaviorism would realize that that kind of read-material process cannot be the real procedure of learning; That, there must be some empirical context of behavioral conditioning – multiple enforcement and aversive

procedures – and its verification. This is the process in which a subject would acquire certain skills, such as impulse control, anger management in various real-life situations, stress coping and such through the experiential performance of adequate behavioral patterns. So, when one is told that a few questions in the paper file, which is given on the first day of the school, is the whole thing, one must know that he is being experiencing firsthand the governmental secrecy and violation of his or her rights on a level not quite prehensile in terms of mainstream media vocabulary of democracy and openness.

From this note it is not difficult to conclude that my claim would be that the school version of the VPP is only the "theoretical" part of the real VPP. The real one starts much earlier than the school version of it and includes all the methods, which I have been describing here up to now, and which I am going to present in the following chapters. But, this is not the main claim I would like to make here. In this chapter I'll describe the "real-life" context of the VPP, which lasted while I was attending the school in the autumn of 2013 (I need to note as well that even though I was not formally required to attend the VPP because of my not having any previous criminal record, my parole officer "convinced" me to take it, for, as she said, it would make easier getting released on parole. Despite my successful completion of the program, I did not get parole – parole with deportation. And this was not surprising for me. For real expectation of the program was not what I was explicitly told).

As the program start day was approaching in September of 2013, the prison administration announced that there was some kind of virus in the institution and if any inmate got one, he would be placed on quarantine for three days, segregated form the rest of the population. Very soon, before the program has started, I realized I had some head ache, stomach ache, feeling of nausea, poor appetite and general weakness. Those symptoms soon became so strong that they forced me to overcome my hesitation. I went to the hospital and reported about the illness. I was surprised that, instead of promised three day quarantine, which I did not want to get in, the nurse told me with calm that I did not need to worry

about the symptoms. "If you do not have strong diarrhea, then you do not have the virus. Diarrhea is the main symptom." I was glad about the fact that they let me stay without being segregated, but it was very surprising that the nurse did not even consider the possibility of some illness other than the announced virus.

Soon after, the stomach ache and all the other symptoms became so intolerable that I thought something had to be done about them. I reported once more. The reaction of the hospital was same. I need to note as well that, by some accident, I have found a booklet about the virus and discovered that all the symptoms I had were "real" ones and that diarrhea was only at the end of the possible symptoms. So the nurse's misinformation and the hospital's general indifference made me think that some sort of deliberate procedure might have been in place. At that time I had not read William Surgant's and some other psychiatrist's ideas about the role of deliberate induction of stress and illness for "therapeutic" and conversion purposes. But it was clear I was dealing with some program aspect in my illness.

Soon stomach ache became intolerable. The strange thing was the fact that the ache would start only about 6 p. m. and increase gradually until about 11 p. m. Then it would remain in that pinnacle stage until about 5 a. m. Before I had never lost consciousness in my life. Once in those days the stomach ache was so strong that I discovered myself on the bed recuperating from the brief laps of consciousness and I remember it must have been few minutes I was without the awareness.

During that period – which lasted about two months – it was impossible at nights not only to sleep, but to lie down on bed as well. When I would try to lie on the bed at night, almost instantaneous feeling of suffocation or some sort of total discomfort would force me to jump out of the bed. So, until about 5 a. m. I would spend the night in back and forth pacing in my cell. At 5 a. m. probably because of the exhaustion I would manage to lie down, and approximately up to two hours, I would fall into some delirious semi-subliminal state.

During the daytime, as I said, there was no stomach ache. But, the breath shortage and heart pace was extremely abnormal. I could not walk faster than quarter of my normal speed. It would take more than five minutes to cover about two hundred meters from my block to the kitchen. And I was able to do that hard job only with several stops. I could not eat in the kitchen because after the walk I needed to lie down. So, I would bring the food in my cell and instinctively fall on the bed. It would take at least five or seven minutes before I would regain normal breath. This, as I have said, lasted about two month, while I also was attending the school version of the VPP.

After the two month the hospital called me and the nurse informed I was required to take the blood test. In two days after that I was informed as well that I needed emergency blood transfusion. The hemoglobin level was extremely low – about forty eight. I concluded that, as far as the recovery process was on during the last week, when they took the blood test, and the shortage of breath was much better than before, I must have had much lower hemoglobin level in the blood during the hardest period of the illness. Anyway, they took me to the outside hospital (at Campbelford Hospital) and I have gotten nine hundred grams of blood transfusion.

There were some other "coincidences" during my program period, which also deserves a mention. Just before the program start, people began talking about the possible strike the prison inmates were planning because of some financial questions. The strike had started exactly as the program went on and it lasted about one month. Because of the strike the prison became the sight of filth. It looked like a shantytown garbage disposal scene. Food remains, plastic bags, some papers and such were flying all over the places from the living block to the kitchen area. This would create a perfect impression of antisocial, chaotic space, together with which my heavy walking and short breath only exacerbated my surrealistic feel and disorientation.

The other detail, which at first glance pales in comparison with

the other two, was the fact that the SIS – inmate closing and hygiene provider – stopped giving razors for some time. As they said, the razors would come in soon. The "soon" lasted about two months. It so happened that the canteen, which used to sell razors for those, who preferred to have higher quality ones on their own, also stopped selling the razors for some unknown reasons just few weeks before the SIS did (and the canteen never resumed to sell them while I was there). The absence of razors naturally means absence of the means for shaving, which might be some ground for little discomfort for a person accustomed to daily shaving. Especially so, when one is going to attend more respectable environment, such as school VPP program. But, as I said one cannot even imply that that kind of discomfort is something in comparison with the no-sleep-stomach-ache-no-breath joined with the organized chaos of the strike and sabotage.

Anyway, the full-scale aversive atmosphere was the perfect condition for the culmination of the real VPP, part of which was the school-paper version of it.

Here are due few words as to what are the main reasons for the covert side of the program. The main reason why the subject could not be told about the real process and the procedures of the program has two main aspects to it. One is that for pure psychological and methodological reasons a subject cannot be warned that he or she is going to be tested in a particular way. If she were to know about the concrete procedures, the efficacy of the methods would be impaired as it is in any "as if" situation game methodologies (the real impulse control, stress coping ability and anger managements skills would not be effectively testable). But the other difficulty is related to the legal side of the issue. The CSC is subject to strong human rights obligations. The methods imposed in the program are in clear violation of the principles of human rights, which is explicitly accepted and declared by the CSC. Such methods as are deliberate and constant harassment of a subject by the confederates, provocations, stress-induction and sleep deprivation, nonconsensual pharmacological interventions and other forms of

psychological manipulation are the common practices and methods in the program. The disclosure of these would make the CSC and relevant governmental structures in Canada subject to the harshest indictments and legal proceeding domestically and internationally.

However, the realistic part of the program culminating during the school period did its realistic job of testing and conditioning. But it would retain some symbolic meaning for the future conditioning as well.

THE CRIPPLES AND THE SEMANTICS OF SLOW DEATH

"...Let us consider a well-run concentration camp with inmates spying on one another and the gas ovens smoking in the distance, and perhaps an occasional verbal hint as a reminder of the meaning of this reinforcer. It would appear to be an almost perfect world. ...Unwanted behavior would be eliminated from the start by the threat of the crematoria and the all-seeing spies." This ironic remark made by Noam Chomsky in his well-known article *The Case Against B. F. Skinner*, is meant here to get a proper context for my claim that the realistic insert of the programmed medicinal terror, which lasted during the paper based VPP, will function for me as the smoking gas ovens in Chomskian perfect world – in more humanitarian ways, though. The image of perfect aversive stimulus is enough for the unwanted behavior prevention. The economy of the imagery is clear – one would not need to use the aversive stimulus itself. However, one needs to make sure that there are some memory reinforcement measures around the targeted individual – verbal hints or some nonverbal reminders – to keep the economy going.

Crutches and casted legs does not mean anything except that the owner most likely must be having his or her mobility organs impaired. Such careless attitude towards the possible symbolic meaning of the surrounding objects and events may cost one dearly in the world where silent communication by book titles and by

other nonverbal signals are the banal etiquette of the mundane existence.

When I first saw the crutches and the casted leg, which as I realized, one of my acquaintances had newly acquired, I did not give any special meaning to the event. After a while, though, I noticed that inmates with crutches and casted legs, as well as some wheelchair persons would regularly occur in close vicinity and that they would walk near me whenever I commit some unacceptable behavior, the worst of which was talking to my wife on the phone about the program and assessing it in terms of "human right violations". It did not take too long for me to learn the proper meaning of such symbolic reminders. It was clear that the enhanced vocabulary of crutches, wheelchairs and walkers together with the grammar of unimpaired-getting-impaired-and-back inmates and the precise timing of those occurrences with my unwanted behavior was a method of symbolic reference to the smoking ovens, that is, to my recent experience of medicinal terror. The economy of the symbolism was obvious.

Multiple repetition and precise correlation of the symbolism and the targeted behavior will make any inability to learn the symbolic meanings irrelevant. One can be sure that the program language will be acquired without much effort on the part of the targeted individual. The learning principles are the same as in any normal process of language acquisition. This is a gradual enhancement of the vocabulary and proper attention to the contextual qualities of the grammar. When the ability to read the symbolic meanings are developed enough, one can be taught as well to see the meaning of the onetime occurrences as well. That is the principle of the acquisition of new meanings. For the accuracy of such onetime acquisition of new meanings of the events proper context is decisive.

Once, when I was returning from the kitchen, I saw on my way a female guard talking to a wheelchair inmate. As I approached them the guard asked the inmate about his deteriorating health. "So, you think you may recover soon?" She asked him. To get the

point of the event I need to return to what had happened a day before that event. Previous day, which was Sunday, as I was passing along the football field of the prison yard, I saw a black football player running for the ball, which got outside the field. When I passed the ball, which rolled right at my feet, the black inmate thanked me and ran back to the field.

The black inmate and the wheelchair invalid talking to the female guard are the same. The manner of the conversation and the meaningful expressiveness of the participants made it easier for me to get the message. To see the nature of that kind of communication within the program it is important to realize that reading nonverbal and verbal cues is very important, but their place in a larger context of the thematic developments is much more decisive. Also, one needs to see that spontaneous construction of the thematic acts and scenes is the essence of that in vivo conduct of the behavioral conditioning. What happened on the football field previous day provided good context for the engagement of that black confederate in the role. The function of this spectacle of healthy and friendly sportsman turning into a wheelchair performer of the psychological terrorism was to get my mind engaged more imaginatively towards certain possibilities. The question about whether it was just a psychological game intended to "frighten" me a bit or it was a "realistic threat" is irrelevant here.

As the program (and my sentence) was approaching the end and it became clear for the program management that my "change" was not going to be successful, that the main targeted habit – talking with my wife about the program in derogatory and unappreciative terms and being inclined to make it public – was not going to "improve", I noticed that the quantity of the cripples of all kinds in the prison had reached the record level. Once, while going to the kitchen, I have counted next to me four crutch walkers and two wheelchair inmates accompanying me like in a military ceremony. As we reached the kitchen, none has entered it turning back and walking away.

But I need to finish the story of the wheelchair football player,

yet. It has some compositional completeness, which most of the other stories lack. Two days after I met the female guard and the football player, I heard that the inmate had died. The church had conducted the memorial funeral and the topic for the future thematic game was ready.

If one hears some people talking right behind his or her back about something, one does not need to give that event any special meaning. This is predictable comment. However, if that dialog occurs (a) behind your back, and (b) it has higher audibility than most private conversations have, and (c) its content is very relevant to your situation, and (d) there are some other signs that the dialog must have some other importance, then it must be in your interest to pay more attention to the event.

After the demise of the black football player, I noticed, some dialogs behind my back – in the canteen line for example, or elsewhere – becoming more clearly audible. Such dialogs would include phrases like "how did it happen", "what a pity he left so soon!", and "now he must be in heaven" with proper accompaniment of facial expressiveness, sarcastic intonations and relevant body language. The dialogs with the accompanying semantics of the cripples and other messengers had perfect hermeneutical clearness in their ability of message delivery.

However, I need probably to note that talking about that kind of communication in this somewhat abstract and detached fashion might leave one with the impression that the play and fun could be the aspects of that semantics as well. This is a wrong impression. One needs to remember that all these is a part of the well-structured experience, in which what I have described as hypodermic terror, the chemical persuasion, sleep deprivation and the rest, are the definitive components as well, which makes the surrealistic atmosphere of the program difficult to express.

CONCEPTUAL INSERT

The psychology of compliance or coercive persuasion, or psychology in general, as historian and CIA researcher A. McCoy points out, is considered by some military as an essential "military weapons system". Stanley Milgram's well known experiment on compliance and authority conformism, McCoy claims as well, was financed by the CIA project. In general, it is well known fact that main consumers as well as producers of brainwashing technologies are the secret services of mentioned type.

William Sargant has a special place among the researchers of the influence psychology and its radical form – the psychology of conversion. His explicitness provides one more reason to make one of his texts the conceptual introduction, or a supplement of this biographical narrative. In the article *The Mechanism of "Conversion"* published in August of 1951 Sargant concentrates on the particular fact that reaching the limits of nervous arousal of an organism makes certain types of conditioning, or learning very different from regular procedures of education, or persuasion. He considers Pavlovian notion of three phases, in which organism, before reaching the limit of arousal – the transmarginal rupture – switches on certain mechanisms of defense. The first one of these defenses happens during so called equivalence phase. On that stage organism reacts to the different intensities of the aversive stimulation with the same kind of response. It loses the distinction between more and less. The second stage is called the paradoxical phase, in which an organism reverses the quantitative sensitivity to the outside stimuli: weak stimulus gets strong reaction from the organism and the strong stimulus makes the responsive faculties of the organism weaker. The last stage is called ultra-paradoxical. Here, the organism does not just lose the ability for adequate intensity reaction on the external stimuli, but it gets already conditioned sets of skills reversed: positively conditioned reflexes and habits behave as if they were negatively conditioned and the negatively conditioned sets of habits and "attitudes" get as if they were

positively conditioned. This is the stage when enemies may become friends and friends – enemies, as Sargant says.

This last stage and its concomitant state of transmarginal excitement is the main interest of Sargant. His idea that generating the state of transmarginal excitement is the empirical ground for understanding possibility of conversion – radical reversion of value systems, worldviews, and more concrete attitudes in humans – is the quintessential one. According to Sargant, there are two ways to generate this experience. Positive experience of aesthetic excitement and Dionysian euphoria would do the thing. Its only problem would be the fact that not many people have the ability to get real transmarginal excitement from the aesthetic enjoyment. That's why to find the instances of that experience one needs to attend not the concert halls or poetry reading events, but rather modern war zones with its phenomenology of ruptured bodies and paralyzed psyches. Modern war zone is the best place to understand the therapeutic mechanics of conversion. Sargant's conception of psychology of conversion is defined by his claim that the best two emotions for the therapeutic purposes are fear and terror.

His historical remarks about the Wesleyan Methodism or about certain of his contemporary American churches is defined by his notion that the combination of the terror technics with the Dionysian aesthetic excitement is probably the best possible way to make a total transformation of a person. A successful sermon about the original sin, god's wrath and hellfire in combination with the ecstasy of musical enjoyment, jitterbug dancing and the word of solvation is the structure of realistic therapeutic treatment of a person to be transformed. But in the absence of the faculties necessary for high level of aesthetic-religious excitement and positive emotional transmarginal bliss, the psychology of terror would do the job. If there were a laboratory of simulated war zone and suggestibility generating procedures of deliberate debilitation, or of psychological exhaustion, then the total transformation of individual lives would be a business of mechanical laboratories of conversional therapeutics.

THE CHURCH

The church of Warkworth Institution is located next to the kitchen building. Its garden, where in summer one can enjoy aromas of well selected flowers, is designed to host inmates and the volunteers from the outside.

I attended the church from the beginning. Its small but pretty good sounding ensemble and well-chosen repertoire of songs was the main appeal for me to become a regular of the church. Once, during one of the first services, the following fact caught my attention. Before the sermon the church chaplain would ask any volunteer to share his wishes or thoughts to the parish. One or two inmates would always be found to say something. At that time one inmate – an aboriginal Indian, as I learned later – came forward. As he started the speech, it was clear that his manner of expression had something different than any other inmates' previously seen. The content of his presentation was not as much memorable as his body language and effective gesturing, directing hands towards the skies, suddenly pointing fingers at the crowd, etc. He also had some logopedic defect I thought, which had some attractiveness to it. It was clear that his facial mimicry and other forms of nonverbal communication functioned as the attention traction mechanism.

After this first presentation of his, I learned that he was a regular volunteer and that his presentations and sermons were subject to a very intense clapping and approval. One day, as I was sitting and preparing for the next song, the chaplain invited a volunteer and the Indian came forward again. I need to mention that Lu, the inmate who came with me from Millhaven and whom I had already characterized as a profiler, was sitting next to me, as he used to as a rule. After the Indian delivered the sermon, I realized that the speech was much more impressive and that his expressiveness reached the pinnacle of his theatrical skills. The role of the peripheral vision in prison is invaluable. As I was preparing for the next song, I noticed from the corner of my eye that Lu was making some facial signs to the one of the musicians on the stage. I

was not quite sure about this, but the musician being within the field of my direct vision convinced me that that was the case. For a split of a second I also noticed that in this micro-dialog of the two there was the third participant – the chaplain, who moved very brief eye contact to Lu. I did not have much time to think about this at the time. But, next happened this. When the Indian returned to his place in the hall and I heard the first chords of the music, I realized that the burst of my emotional eruption was uncontainable. My voice, which I have tried to join to the chorus of singers, started flickering. I was unable to produce any calm sound. I tried to look at the floor. Then I started deep breathing. All these was pointless. The ecstatic-emotional state was so strong that I could not return to singing until the end of the song, when I joined last few words to it with my shattered voice. Lu made the face as if he did not know about my emotional state.

When, later during the day, I tried to analyze what might have been the reason for such unusual reaction of mine to the song and most likely to the Indian's sermon, I came to some conclusion. Some premises of that conclusion were the following. I had listened to that song before and it never cause me unrestrainable aesthetic ecstasy. The song was good by itself, but it would not suffice to get at the top of the aesthetic bliss. I knew the possibilities of my ecstatic experiences and the one in the church seemed somewhat abnormal. The doubt engendered by these negative premises was also fortified by Lu's strange communication with the musician and the chaplain.

I would probably never come to any positive conclusion about the church incident if not the fact that during the following few months I had become a witness of my transmarginal exaltation, which would repeat with laboratorial regularity and preciseness. It was evident that the Indian was some sort of hypnotist and Lu was using some sort of "happiness" drug on me in a form of gas. I checked this hypothetical conclusion about the Indian by varying my habit of watching him in his eyes. The more attentively – that is, without interrupting – I watched him in the eyes during his

preaching, the more emotional and transmarginal I would become during the next song, no matter what that song might have been. Lu, it was also clear, was working hard to make sure I would get as much experience of the transmarginality as possible, probably defined by the program management's hope to get me to the point of ultra-paradoxical transformation, when A becomes Non-A and Non-A – A, to say it in Sargant's terms.

In any case, that was the conclusion I arrived at and there were some more circumstantial evidence for that, which I would not enumerate here.

Lu and the Indian were the factors in my religious experience. But not the only ones. From the previous chapter one will also know that the phenomenology of terror and trembling also must be playing the role in that experiment of transmarginal. Here I'll add some more details by providing the descriptions of the living unit in Warkworth and of its particularities.

One of the differences of lock downs at Warkworth – most of them lasted about six-seven days at a time – was what I would call sessions of heavy noise induction. This consisted mainly of group banging of the feet on the metal doors of cells, which was done by the "inmates" (that is confederates). As a rule, each procedure of conditioning requires some real life justification. It was not difficult for the program management to come up with the justification for the noise sessions. This could be accidental delay of food delivery, "because of which" some inmate would start hitting the door with his foot and all the others – except of the real inmate (me), of course – would join instantaneously the action. It might as well have been something else (general "protest", for example). The technical part, though, of the sessions required more careful preparation of it with the silence sessions. The later would precede the noise session and it would last about two hours (morning hours). In real jail one would expect that during daytime, while inmates are in their cells one must be able to hear some sound – TV, radio, talk, or something else. The cell doors are not hermetically attached to the cell and that means easy penetrability of the sounds. However, during the silence session

you could not hear anything except for periodic tiptoeing of the guards doing the protocol checkup. No other sound.

After this kind of audio-vacuum simulation, the range inmates, with the same organizational order, would start hitting feet at the doors, which would produce perfect simulation of the war zone. This was probably the worst aversive experience apart from my stomach ache and hemoglobin-breath shortage I have described in the previous chapter. After one of the noise session lock downs, which lasted about nine days I was so disoriented in terms of space perception that walking on the yard ground would resemble first parachute jump, rather than walking on the solid ground.

Here I give a list of aversive stimuli, which a real inmate may experience on a systematic bases in the prison. The described noise sessions are the most aggressive instances of the audio experience. But one may encounter real automatic gun shooting, which may be done under the pretense of guard training behind the yard. One would know that it is not "accidental" shooting by the good old verification method. The shooting would always coincide with his being in the cell where there is the best hearing condition. One will also experience some small noise sessions, which will generate what is sometimes called misophonia. If you notice that your neighbor drops a metal fork, for example, on the floor and he keeps doing it for about two hours, you will know that this is not the way he entertains himself, but that he is doing his job. His job might as well be dropping small stones on the floor when the floor is located on the ceiling of your cell.

It is worth to separate from the non-musical audio experiences the musical ones. It goes without saying that if one loves rap music one's lot most likely is going to be Mozart's symphonies and Chopen's piano pieces. But if one hates rap music, I might have advised him not to disclose this to anybody in the prison if that kind of manipulation of the manipulators were possible. But, most likely that kind of counterstrategy would bring about a double portion of the aversive experience. So, the lot of the rap hater would be delicately chosen composition consisting of an atonal roar

and perfectionist ribaldry, which he would regularly hear from the closest inmate's open door.

The variety of audio stimuli is indefinite. But the same could be said about the smell and odor experiences. One will be convinced about the infinite perfectibility of the aversive potential of the stinks when one's main occupation would become the disposition of food remains in the kitchen and that he realizes that carrying the spoiled food would be his main occupation. I would not separate smell from taste because in that context the intensity of one make one feel the presence of the other.

The structure of color stimuli is more or less simple. Red means emergency, or strongly undesirable; Black is sign of threat (blackmail); Green is approval and yellow may mean "be careful!" (warning).

Manipulation of time – unexpected delays and suspended, or chaotically rescheduled daily events is a norm. One would see the effectiveness and the reality of what is described by A. McCoy in his "Cruel Science: CIA Torture and U.S. Foreign Policy".

But the pure sense stimulation is not the main qualification of the WI conditioners. The thematic games are. Here is one more example (the cripple game was the other one). Returning from the kitchen I needed to pass a metal gait, where guards' checkpoint was located. At the time I used to leave kitchen before lunch, at eleven thirty, until after the lunch I would go back to the work. At times, the checkpoint gait was open. Most of the time it was not, though. Returning inmates would need to wait about five-ten minutes before guards open the gate.

Once I noticed that a couple of inmates standing nearby me began talking to each other. The talk was louder than usual and it was about someone who was going to be an informer (to "rat on"). "Yes he is... But he does not realize that when he does that, he will need the witness protection program; name change or else..."

– I don't think this will help him.

– I agree. When you do not know who you are ratting on, the risk is much higher... He will be killed and that's what he deserves.

This dialog, presented in this abstract way, might be seen as a realistic dialog between the two inmates. However, in that context it is much easier to perceive it for what it was – a dialog of the two with the third. One can verify that interpretation by the old methods. These are mainly two: what follows immediately if you vary the reaction, for example, if you react to the dialog with some negative and indirect nonverbal communication. The other one is just to wait and see if the same dialog repeats and what would be the regularity of the performance. I have tried both. It was enough to show some negative reaction – for example, if I would mutter for myself some Georgian word, or stand with my back to the conversants – that immediate response upon my return to the range would be ready. One standard of such response was, for example, the cleaner of the range standing right in front of my cell, not moving from the place, and without watching at me cleaning the little spot on the floor for some time. Another standard, which would accompany the first one, was the block guard not opening my cell door despite seeing I was waiting for it and letting me stand there for a while. If my reaction to the dialog was somewhat less standard, then more active forms of aversive signaling might follow including a week long lock down of the whole block accompanied by noise sessions.

The verification by the criterion of regularity of the event was not less telling. The dialog would repeat with monotonous regularity during about two month, with few days' interruptions. And it will be performed by variety of "inmates" where the only constant passive participant would be the real inmate – I.

Was this more explicit form of intimidation, along with the cripple messaging? Or maybe it was just my preparation for the transmarginal experience and suggestibility training, which was supposed to end up in my ecstatic conversion during one of the sessions in the church? This false dilemmic questioning would be easily resolved if one sees that one project does not cancel the other. The conversion is the best leak preventive achievement. But the intimidation, if not productive in terms of conversion generation, will be effective in its direct practical meaning.

HOLISM

Aversive sensory therapy and more complex thematic games, as we have seen, make up an essential part of the program. There is one more aspect, which needs to be emphasized as well. All the particular conditioning procedures and separate game themes are submitted to more fundamental aim-units. This unity requirement can be called here the principle of holism. The pluralistic holism determines the fact that the hierarchy of various processes sometimes becomes very inscrutable to the subject. It is not as easy to see the aim of more complex, or covert conditioning and shaping procedures as it is in the case of more simple thematic ones.

To understand this higher manipulative order of the program, one must take into account such terms as reactance, reverse psychology and paradoxical intervention. Very schematically, reactance means individual's tendency to react to certain demands, or pressures from others by choosing the opposite of the requested and in this way assertion of his "freedom" and "independence". This phenomenon, well known from the child psychology, is related to what is called reverse psychology and its "paradoxical interventions". Again, very briefly, the point of the two interrelated concepts is that if one has a tendency to act reactantly towards certain demands, then it may work if the requester would ask the subject the opposite of what he or she intends to achieve from the subject. The expectation is that the subject will react to the reversed request reactantly again and in this way the requesting party will get what she needs to get.

The conceptual structure of the paradoxical intervention is not difficult to see clearly. However, its successful application requires more complex steps to be taken by the manipulator of the reactant subject. The reason why I do not intend to give any particular examples of paradoxical interventions from my experience at Warkworth, to which I have a good reason to think I had been a subject at some point in the program, is that the example to be convincing would require presenting very long story-line. This

remark itself, however, has some hermeneutical value. Its point is that the paradoxical intervention must be prepared long before the potential subject articulates for himself his real interests and in this way becomes automatic-reactance behavior prove. That is, he will realize he does not need to be reactant on that particular request, which the potential paradoxical intervention is going to present. This long preparation process of the paradoxical intervention may involve very specific research of the real interests of the subject to be manipulated as well as of his more formal inclinations in terms of his potentialities for reactance.

It may also involve what we might call reactance training: choosing specific small demands and manipulatively encouraging the targeted individual to act reactantly. This is similar to what we have termed formal conformism training (see The Parallel Functions). As long as conformism and reactance are opposite behavioral tendencies, and the conformism training is within the central goals of the program, it would be important for the program managers to monitor the intensity of the "reactance training" carefully in order to avoid the conflict between the two. The formal reactance training must be very contextual and small scale. One must also note that the main difference between the two kinds of training is that the "encouragement" in case of reactance training must be covert – the individual should not realize the real point of the demand, that it in fact is to let the subject defy the explicit request.

As for the post-reactance stage of the paradoxical intervention, it must be said as well that, after an individual has responded reactantly to the paradoxical demand, the dynamics of subject's further reactions should be carefully monitored in order not to allow him to change his decision.

The holism of the program is most clearly visible – not for the subject while he is still in the process of shaping, though – from the procedures of paradoxical interventions.

IN THE CELL

It was autumn of 2014. The end of the sentence term was approaching. I have decided to organize my "anti-imperialistic" dialogs, which I have published in 2010, before getting in the prison, as comments on some articles on the internet magazine "Pressage". I thought it would make sense to publish them after my release from the prison. While I was making some editing of the dialogs, I came to think that it would be better to organize them as one dialog piece and maybe to put all of it as a drama-play. While trying out these possibilities, I arrived at the idea that I could add to the dialog some sub-plot, which would make it livelier and more interesting. I am going to sketch the sub-plot here because it well reflects my psycho-political attitude of that period.

The comments, which audience would see on a big screen to be hanged on the stage, start with some remarks made by the dialog participants about the fictional newspaper article "The American Imperialism and Georgia". After few remarks, one of the commentators notes that there were arrests made in Tbilisi (Georgian capital) and that arrested persons are charged with spying. The two arrested Americans are embassy representative and some church priest (it so happens that the embassy representative does not have a diplomatic immunity). There is another arrest of some Nadia fortuneteller or seer. This brings about some additional news. The seer, whose political visions had been spreading in Tbilisi proves to be a collaborator of the two American agents. She admits that her "visions", in fact, were the implementation of the orders of the Americans. It is revealed that the anti-American content of the seer's political visions, in fact was a false flag propaganda, which was a part of a larger counterrevolutionary program conducted by the American secret services in Georgia designed to provoke and subvert dissident leftists in the Caucasus region.

During these revelations it also becomes known that there is some missing student case, which is related to the unfolding story. The second part of the play is set a year earlier in the auditorium of

Tbilisi State University. This is a meeting between Georgian students and the representative of American embassy. Audience learns that the missing student of the first act is present on the meeting. Brief exchange between the student and the embassy representative shows that the naive student is a victim of the seer's anti-American phantasies. The play ends with the scene in which two American secret agents detain the student outside the university campus and put him into their car. The implication is that the missing person of the first act is most likely still alive and is detained at some of the covert prisons of American security agencies.

FAILED CONVERSION

Sometime in the summer of 2014, there was an incident, which is to be told here. One day, an elderly inmate, which spoke to me several times before, approached me in the church yard and informed that next week there was going to be some baptism and that it would be interesting to attend. I agreed and said to him that I was going to be present anyway, even if there were no baptism. Then, after few minutes of talk, the old man asked me if I was going to be baptized. I explained that I belonged to the orthodox Christian church, that I was baptized in my childhood and that this was why I would not need any more of it. "Sometimes second one is more important." As he made this comment, I knew that he was not informing me about certain Baptist traditions, but rather, he was just checking current state of affairs – my level of noncompliance or the tendency to change my "attitude".

By that time my file would most certainly contain the profile information that I was "change prove", that I was not going to "play the game" as they would say. But, radical empiricism also means that one needs to check once in a while even established opinions. Maybe procedures of sleep deprivation, "he is informant-would be killed" blackmail sessions at the gate, and the simulated war zone

therapy would generate proper suggestibility and thus condition me for "the change"!..

I have attended the church on that Sunday. The baptism ceremony convinced me that it was time to choose between my need to have some aesthetic enjoyment, which the church provided, and to be more sensitive towards more internal need, which was disturbed in the church because of the messages about the baptism ("the change"), which I would regularly receive there. I realized that I needed to sacrifice the aesthetics. So, sometime in July 2014 it was the last Sunday I have attended the church until my leaving the institution in March of 2015.

One week before leaving the institution I went to the church to express in this way my opinion that it still was remaining as a special place within the institution. When I entered the church yard, I noticed some strain on the faces of some inmates standing nearby. As I entered the church itself, I saw almost empty sits in the hall. The attendance on that Sunday was unusually poor. When the service has started, the chaplain's somewhat pail face and his manner of avoiding eye contact with me convinced me that there was something, which was disturbing them and that their worry was related to my presence. Slowly I have realized what it was. As the service came to an end and their faces cheered up a bit, I guessed that what disturbed them at the beginning of the service was their expectation that on that last Sunday – and they knew I was leaving next week – I would belatedly succumb to their former pressure and *play* the conversion or some "change". I could not but appreciate manifestation of that kind of authenticity at the place where manipulation and simulation is the principal *modus operendi*.

DEPARTURE

Early in the morning of March 19th I had already packed my luggage and was awaiting the paper of release from my parole officer. At about 9 a. m. I got the paper. When I was walking through the gait #2, the emptiness of the place was what struck my attention. I gave the luggage to the two immigration officers and they put shackles on my legs and hands.

Arriving at the Toronto East Detention center was not of any interest and the five day I was there were not distinguished with any particular or noteworthy events. On March 25th I had a chance to meet my wife and son at the Pearson airport for about half an hour. I had not seen George for several months, since his last coming at the Warkworth Institution through the private family visit program. We spoke until the immigration officer asked me to prepare for the departure.

When the Polish stewardess announced the flight details and the rules of emergency conduct the reality of that non-barbed world was not yet the definitive object of my mind.

EPILOGUE

The purpose of this essay was to show the nature of the program. When I reflect about the difference between the purpose and the achieved result, one thing is noticeable: the difficulty of articulating non-verbal and phantomic aspects of the program. The use of the terms "shadows", "phantoms", "phantasmal" and "dream-like" was meant to catch the elusive aspect of the program, which is constituted by the surrealistic performance of the inmate-

confederates and their behavioral trainers. It seems that the elusive is the part of the velvet glove technologies.

The failure of catching the elusive, however, does not mean that the presented and articulable aspects of the program are not enough to say that the program and the federal institutions, which patronize it, in that particular capacity are a nest of law-breaking and illegitimacy.

Here, on the bases of given facts and speculative guessing, I can present a few conclusions. It seems almost trivial to say that such programs would not be confined to mentioned institutions only and that there must be systemic application of the same, or similar practices in many other penitentiary institutions in Canada. The claim that Canadian correctional institutions are oriented on heavy programing, the claim which we can find in the Canadian media as well as on CSC web page, refers to the publicly accessible part of the programs (School-paper version of it). However, this claim may also be the bases for the prediction that the publicly non-accessible part – the practice of undercover behaviorists within in vivo environment – should be the modus operendi of that institution.

It is also essential to see that the practice should not be confined to the closed institutions. The open social environment is as well amenable to that instrument of undercover behavioral monitoring – to the surveillance and intervention – as is the barbed-wired space of total institutions. The possibility of covert testing and shaping of targeted individual's behavior in vivo must be related to the use of entrapment and other targeting methodologies in order to understand the nature of the contemporary institutions of control.

The next can be the claim that the described level of intensity of the program must be only one among more full-fledged spectrum of the program varieties. It is more likely that there must be more

heavyweight versions of the program elements which would more easily invite the application of the term "torture" which I tried to avoid in this essay.

From this it seems easy to infer that between official penitentiary institutions and the "black sites" of the American (and Canadian) security services there must be a graduated hierarchy of various institutions, which fit into the described category of covert and illegal programing.

An epilogic comment is due about the term "brainwashing". The term itself is formal in a sense that it does not suppose any particular set of ideas or attitudes to be "washed out". However, in relevant literature it tends to be a prerogative of the traditional narratives about the soviet-communistic stories with occasional insertions about the American religious cults. This content approach to the term brainwashing is facilitated by the fact that it is easier to announce the practice of brainwashing accomplished when somebody accepts some Marxist fundamental propositions or viewpoints. It is more difficult to say that brainwashing has been applied when the ideology is more complex and it does not allow to be formulated in a few foundational sentences. One cannot claim with relevant credibility that ideas of John Stuart Mill, Bentham or John Dewy has been successfully implanted as a result of brainwashing. Liberalism and pluralism in their classic forms are immanent critique of brainwashing.

These conceptual difficulties in explaining the applicability of general brainwashing within and for the liberal-pluralistic culture will disappear when one goes from this theoretical issues to Sargantian narrow empiricism, which in essence is the emphases on the formal aspect of brainwashing. Deliberate stress and terror induction and the psycho-physiology of transmarginal rupture presents a possibility to convert any set of ideas and attitudes into its opposite without having the difficulties of verbal indoctrination

and educational inculcation. A particular feature of Sargantian brainwashing is the fact that the pragmatics of the foundation-propositions stays beyond the communicative relation of polit-patient and cognitive-behavioral healer. The washing becomes more like dry cleaning. The invisible pharmacological interventions and phantasmal imprintings conducted by the shadow workers displace the heavy industry of the communistic indoctrination.

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0179, ი. ჯავახიშვილის ბაზ. 19, ☎: 2 22 36 09, 5(99) 17 22 30

E-mail: universal@internet.ge